दैनिक विश्व जागरण
जि.प्र.का.ध.द.नं. ८१/०५६/५७ ध.जि.हु.द.नं. ३/०५६/५७
२०८० साल, माघ ४ गते बिहिवार
Thursday, 18 Jan.- 2024

सुशासन कायम गर्ने प्रतिबद्धता अनुरुप काम अगाडि बढ्यो : मुख्यमन्त्री यादव

जासस, जनकपुरधाम, माघ ३ गते ।
मधेश प्रदेशका मुख्यमन्त्री सरोज कुमार यादवले प्रदेशमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन कायम गर्ने प्रतिबद्धता अनुरुप प्रदेश सरकारले कामलाई अगाडि बढाएको बताउनु भएको छ ।
मधेश स्वाभिमान दिवसको उपलक्ष्यमा बुधबार जनकपुरधाममा आयोजना गरिएको मुख्यमन्त्री यादव नेतृत्वको सरकारले एक वर्षको अवधिमा सम्पन्न गरेका प्रमुख कार्यहरुको सार्वजनिकी करण कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै उहाँले यस्तो बताउनु भएको हो ।
उहाँले एक वर्षको अवधिमा कानुन निमार्णदेखि लिएर शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषी र पूर्वाधारको क्षेत्रमा उल्लेख्य सुधार भएको दाबी गर्नु भयो । मुख्यमन्त्री यादवले मधेश प्रदेश सरकारले एक वर्षको अवधिमा छ वटा विधेयक प्रदेश सभामा पेश गरेकोमा तीन वटा ऐन, दुई वटा नियमावली, सात वटा कार्यविधि र तीन वटा निर्देशिका निमार्ण भएको बताउनु भयो । उहाँले प्रदेशमा अझै १६ सय कर्मचारीको अभाव रहेको भन्दै यस आर्थिक वर्षमा सरकारले विनियोजन गरेको बजेटमध्ये कमतीमा ८० प्रतिशत बजेटको रकम खर्चिने लक्ष्य सरकारले लिएको बताउनु भयो । उहाँले सञ्चार माध्यमका लागि छुट्याइएको लोककल्याणकारी विज्ञापनको रकमलाई ५० लाखबाट दुई करोडमा पुर्याइने जानकारी दिनुभयो ।
मुख्यमन्त्री यादवले प्रदेश सरकारको कामकाजको उपलब्धी बारेमा प्रस्तुत गर्नु भएको २७ पृष्ट लामो प्रतिवेदनमा सङ्घीयता कार्यान्वयनतर्फ संघ सरकारले कानुन नबनाएका कारण प्रदेशहरुलाई भइरहेको समस्याबारे मधेश प्रदेश सरकारले नेतृत्व लिएर प्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्रीलाई ध्यानाकर्षण गराएको विषय उल्लेख छ । यसैगरी, सुशासन, सेवा प्रवाह, कानुन निमार्ण र स्थानीय तहतर्फ मधेश प्रदेशका ८ वटै जिल्लामा प्रदेश कानुनी सहायता अधिकृत नियुक्ति गरी पदस्थापन गरिएको, प्रदेशको वित्तीय सुशासनलाई मापन गर्ने कम्प्युटरमा आधारित प्रादेशिक वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइएको, सबै यातायात व्यवस्था कार्यालयहरुबाट सवारी दर्ता सेवा अनलाइन प्रणालीबाट सेवा प्रवाह भइरहेको, सवारी चालक अनुमति पत्र छपाइमा भइरहेको ढिलाइलाई निराकरण गर्न प्रदेशमा नै मेसिन खरिद प्रक्रिया प्रारम्भ भएको उल्लेख छ । यसैगरी, संगठन संरचना निमार्ण र जनशक्ति वयवस्थापनतर्फ एक हजार छ सय ३६ जना जन प्रतिनिधि तथा दुई हजार तीन सय ८८ जना कर्मचारीहरुको क्षमता विकास गरिएको, रिक्त पदहरुमा बढुवा र खुल्ला गरी २११ पदको पदपूर्ति प्रक्रिया अगाडि बढाएको उल्लेख छ । वित्तीय व्यवस्थापन तथा आर्थिक सुशासनतर्फ मधेश प्रदेशमा पहिलो पटक आर्थिक वर्ष २०७९/८०को आर्थिक सर्वेक्षण मधेश प्रदेश सभामा पेश भएको र यसले प्रदेशको आर्थिक तथ्याङ्क र बजेट निमार्ण तथा तर्जुमामा सहयोग पुगेको र आर्थिक वर्ष २०७९/८०मा प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण, समपुरक, सशर्त अनुदान गरी कुल जम्मा चार अर्ब २५ करोड ९० लाख वित्तीय हस्तान्तरण भएको उल्लेख छ ।
यसैगरी, भौतिक पूर्वाधार तथा विकास निमार्णतर्फ जनकपुरधामको राम जानकी बहुउदेशीय रंगशालालाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अत्याधुनिक र सुविधा सम्पन्न बनाउने गरी मधेशले गौरवको योजना घोषणा गरी निमार्णको कार्यलाई अघि बढाएको, ६४ वटा निर्वाचन क्षेत्रमा ५ किमिको दरले ३२० किलो मिटर पक्की सडक निमार्ण कार्य गरिरहेको, सरकारले विभिन्न स्थानमा ३५ किलोमिटर कालोपत्रे सडक निमार्ण, प्रदेशका विभिन्न स्थानहरुमा ८ वटा पुल निमार्ण सम्पन्न भएको र २८ वटा पुल निर्माणधीन अवस्थामा रहेको छ ।
यसैगरी, प्रादेशिक सडक सञ्जाल गुरु योजनाअन्तर्गत दुई हजार दुई सय ३४ किलोमिटर प्रादेशिक लोकमार्ग र तीन हजार ७२ किलोमिटर प्रादेशिक सडक गरी जम्मा पाँच हजार तन सय छ किलोमिटर सडक छनोट गरी प्रादेशिक सडक सञ्जाल गुरु योजना कार्यान्वयनमा ल्याइसकिएको उल्लेख छ ।
पर्सादेखि सप्तरीसम्मको करिब ३१२ किलोमिटर सडकलाई मधेश शहिद राजमार्ग को रुपमा अध्ययन कार्य सम्मपन्न गरी काम अगाडि बढाइएको, प्रदेशमा ४१ वटा धर्मशाला, १७० वटा समुदायिक भवन निमार्णको काम सम्पन्न भएको साथै जनता अवासतर्फ छ हजार छ सय ९३ वटा घर निमार्ण भई हस्तान्तरण भइसकेको र महेन्द्र नरायण निधि अवास कार्यक्रममार्फत ४५६ घर निमार्ण गरिदिएको, सतह सिँचाइतर्फ पाँच वटा योजना सम्पन्न भई ११४० हेक्टर सिँचाइ योग्य जग्गामा सिँचाइ सुविधा पुगेको, प्रदेशको नदी खोलाहरुको नियन्त्रणका लागि कामकाज भएको उल्लेख छ ।
यसैगरी, प्रदेशको आठवटै जिल्लाको विभिन्न स्थान गरी ७५ स्थानमा हाई मास्ट टावर लाइट जडान, एक सय वटा मिनि टावर जडान र आठ वटा वाटर एटिएम मेसिन जडान कार्य सम्पन्न हुनुको साथै ४१ वटा खानेपानी आयोजनाहरु सम्पन्न भए पश्चात २० हजार घरधुरीहरु लाभान्वित भएको उल्लेख छ ।
त्यस्तै, समाजिकतर्फ प्रादेशिक अस्पतालहरुको स्तरोन्नती भएको र १३६ वटै स्थानीय तहमा जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला स्थापना भएको उल्लेख छ । प्रदेशमा पोषणमा सुधार हुनुको साथै ज्येष्ठ नागरिकलाई प्रादेशिक अस्पतालहरुमा ९० प्रतिशत छुट प्रदान गरिएको उल्लेख छ ।
यसैगरी, समुदायिक विद्यालयको कक्षा ९ मा अध्ययनरत ८६ हजनार पाँच सय २३ विद्यथीलाई शैक्षिक किटको व्यवस्था गरिएको, विद्यालयहरु संरचना निमाण हुँदा अपाङ्गमैत्री बनाइएको उल्लेख छ । प्रतिवेदनमा कृषि सहकारी तथा पशुपालन, उद्योग र व्यापार, वनतथा वातावरण शान्ति सुरक्षा तथा सञ्चारको क्षेत्रमा उल्लेखिय कामकाजहरु भएको उल्लेख छ ।
मुख्यमन्त्रीले यादवले एक वर्षका उपलब्धीबारे जानकारी गराइ रहदा प्रदेश सरकारको सबै मन्त्रीहरुको उपस्थिति थियो ।

पुल निर्माणका लागि दबाब

जासस, जनकपुरधाम, माघ ३ गते ।
धनुषाको क्षीरेश्वरनाथ नगरपालिका-७, इच्छापुरस्थित जलाद नदीमा पुल निर्माणको कामलाई तीव्रता दिन माग गर्दै स्थानीयवासीले दबाब ञ्याली निकालेका छन् । ठेक्का सकार गरेको अढाई वर्षमा बन्नुपर्ने पुल सात वर्षमा पनि नबनेपछि स्थानीयले तत्काल पुल निर्माणको माग गर्दै आज यहाँ दबाब दिएका हुन् । जलाद नदीबाट निकालिएको दबाब ञ्यालीका सहभागीले 'जलाद नदीको अलपत्र पुल छिटो निर्माण गर' नारा लगाउँदै महेन्द्रनगर चोकमा आएर सडक अवरुद्ध गरेका थिए । मिथिलामध्यमा परिक्रमा सडकखण्डसँग जोडिएको जलाद नदीमा पुल निर्माणमा ढिलाइ हुँदा स्थानीयले समस्या भोग्दैआएका छन् । पुल नबन्दा हरेक वर्ष वर्षायाममा सो नदीले बगाएर सर्वसाधारणले ज्यान गुमाउने गरेको र आउन जान सास्ती खेप्नुपरेकाले दबाब कार्यक्रम गरेको स्थानीयको भनाइ छ ।
डिभिजन सडक कार्यालय जनकपुरका सूचना अधिकारी एवम् इन्जिनियर विवेक झाले ठेकेदारको लापरबाहीले पुल निर्माणको काममा ढिलाइ भएको बताउनुभयो । पटक-पटक ताकेता गर्दा पनि ठेकेदार कम्पनीले पुल निर्माणमा सक्रियता नदेखाएको उहाँले जानकारी दिनुभयो ।
सुरुको सम्झौता बमोजिम पुल निर्माण कार्य २०७६ पुस १९ गते सम्पन्न गर्नुपर्ने थियो तर २०८० असार १९ गते ठेक्का कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने अन्तिम मिति दिइएको थियो । समयावधि सकिए पनि ठेकेदार कम्पनीले ५३ प्रतिशतमात्र काम सम्पन्न गरेको उहाँले बताउनुभयो । सो पुल निर्माणको ठेक्का पप्पु कमल जेभी निर्माण कम्पनीले पाएको छ । पुलको लम्बाई १२० मिटर र चौडाइ ११ मिटर छ । निर्माण कम्पनीले १२ करोड ३५ लाख ६३ हजार २२४ रुपियाँमा निर्माणको जिम्मा पाएको हो ।

संस्थापक/प्रकाशक तथा सम्पादक स्व. रवीन्द्र साह / सम्पादक तथा प्रकाशक : राघवेन्द्र साह, प्रधान कार्यालय : मिडिया कम्लेक्स, सरस्वतीराज सदन, जानकी चौक जनकपुरधाम-३, फोन : ५२३०८३, ५२७७८३, फ्याक्स : ०४१-५२७६८३, ०४१-५२१०८३ (निवास)
सिन्धुली कार्यालय : कमलामाई नगरपालिका वा.नं.६, फोन नं.०४७-५२०५३८, सिरहा कार्यालय : ०३३-५६२०४५१ मुद्रण : राजर्षि जनक अफसेट प्रिंटर्स :-०४१-५२३०८३

रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल (३०० शैय्या)

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका -२३, बेला, धनुषा जिल्ला, मधेश प्रदेश

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

पेश गरिएको निकाय	**मार्फत**
नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय सिंहदरबार, काठमाण्डौ नेपाल	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाह पथ, काठमाडौं फोन नं. : ०१-४२६२५४३,४२६२८०२ ईमेल : info@mohp.gov.np

प्रस्तावक

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.

जनकपुरधाम - २३, धनुषा

ईमेल: rabindramemorialhospital@gmail.com

फोन नं: ९८४४०२०५१९

माघ, २०७९

बिषय सुची

तालिका सूची

चित्र सूची

अनुसुचिहरु

कार्यकारी सारांश

प्रस्तावक

रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल, जनकपुरमा गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा संचालित अस्पताल हो।

<u>पत्राचार गर्ने पूर्ण ठेगाना</u>

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.
मधेश प्रदेश, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, रबिन्द्रनगर
ईमेल: *rabindramemorialhospital@gmail.com*
<u>सम्पर्क गर्ने आधिकारिक व्यक्तिहरु</u>:
राग्वेंद्र प्रसाद शाह ९८४४०२०५१९,
त्रिचन्द्र शाह ९८५४०२०५६२

आयोजनाको परिचय

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा प्रस्तावित रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल मधेश प्रदेश, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उप.म.न.पा-२३, बेलामा पर्दछ। यस प्रस्ताव क्षेत्र समुद्री सतहदेखि ८३ मिटरको उचाईमा रहेको छ। यस क्षेत्रको भौगोलिक निर्देशांक २६° ४३' १२.५३" उत्तरी अक्षांश र ८५° ५४' ३७.०१" पूर्वी देशान्तर रहेको छ।

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा.लि. कम्पनी रजिस्टर कार्यालयमा मिति २०७२ सालमा दर्ता गराइएको थियो। यस अस्पतालको कम्पनी दर्ता नम्बर १४६९३०/०७२/०७३ र करदाता प्रमाणपत्र नम्बर ६०४२३५८८८ रहेको छ। यस अस्पतालले ३०० शैय्याको अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्ने प्रस्ताव गरेको छ। यस अस्पतालले आउटडोर सेवा (जस्तैः एनसथेसीओलोजी, जनरल मेडिसिन, जनरल सर्जरी, यौन रोग, दन्त रोग, बाल रोग, नाक, कान, घाँटी, छाती रोग, छाला रोग, हाड जोर्नी) र इन्डोर सेवा (जस्तैः मेडिकल वार्ड, सर्जिकल वार्ड) तथा निदात्मक सेवा (जस्तैः एक्सरे, ई. सि. जि., सि. टि. स्क्यान, इन्डोस्कपी, प्रयोगशाला, अपरेसन थिएटर, प्याथोलोजी सेवा) र २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा र फार्मेसी सेवा प्रदान गर्ने प्रस्ताव गरेको छ।

प्रस्तावित क्षेत्रमा आवश्यक सुविधाहरु जस्तै खानेपानी, बिजुली इत्यादिको राम्रो प्रबन्ध रहेको छ । अस्पतालले खानेपानी प्रयोजनका लागि जारको पानी तथा जमिनमुनिको प्रशोधित पानी प्रयोग गर्नेछ। अस्पतालको निर्माणको क्रममा अनुमानित पानीको उपभोग नौ हजार लिटर प्रतिदिन तथा संचालनका क्रममा (१५०,०००) एक लाख पचास हजार लिटर प्रतिदिन हुनेछ। निर्माणका क्रममा अनुमानित पिउने पानीको उपभोग तीन सय लिटर प्रतिदिन तथा संचालनका क्रममा चार हजार लिटर प्रतिदिन रहनेछ।

अस्पतालको संचालनका क्रममा अस्पतालका बिरामी, कर्मचारी तथा कुरुवाहरुबाट उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको परिमाण अन्दाजी ५१० के.जि. फोहर प्रतिदिन उत्पादन हुनेछ जसमा हानिकारक ठोस फोहरमैलाको मात्रा अन्दाजी १३२.६ के.जि. प्रतिदिन र जोखिम रहित ३७७.४ के.जि. प्रतिदिन हुनेछ। अस्पतालबाट अन्दाजी दैनिक तीन हजार लिटर तरल फोहर उत्पादन हुने सम्भावना रहेको छ।

यस प्रस्तावनाले अस्पताल संरचनाका लागि सात तल्ले भवन निर्माणका लागि प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावको क्षेत्रफल १०,१६२.२ वर्ग मि. रहेको छ जसमा ९३९.३० वर्ग मि. क्षेत्रमा अस्पतालको भवन निर्माण हुनेछ। सात तल्ले अस्पताल भवनको जम्मा क्षेत्रफल १०,३४४.२१ वर्ग मि. रहेको छ भने पार्किंग तथा खुल्ला क्षेत्र लागि ८५२१ वर्ग मि. छुट्याइएको छ । अस्पताल संचालन संगै ३७४ जना कर्मचारीहरुले रोजगारी पाउनेछन्।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको सान्दर्भिकता

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ (पहिलो संसोधन २०७८, जेष्ठ १०) को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ को (ख) स्वास्थ्य क्षेत्र अनुसार १०० शैय्या भन्दा बढीको अस्पताल, नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान छ। प्रस्तावित अस्पताल ३०० शैय्या (१०० शैय्या भन्दा बढी) अस्पताल संचालन गर्नु भन्दा पहिले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने देखिन्छ। प्रस्तावित अस्पताल २०० शैय्या भन्दा बढी क्षमताको भएकाले जनस्वास्थ्य नियमावली, २०७० को अनुसूची ९ बमोजिम संघीय सरकार मातहतको मार्फत वा.प्र.मू. प्रतिवेदन स्वीकृत गर्न लागिएको हो। साथसाथै सोहि नियमावलीको नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ को (ज) (२) अनुसार १०,००० वर्ग मि. क्षेत्रफल भन्दा बढी built-up area वा floor area भएको आवासीय व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने र त्यसै नियमको (ज) (६) अनुसार २०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्नु परेमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने नियम अनुरुप EIA संघ मार्फत गर्न लागिएको हो।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य यस अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्दा प्रभावित क्षेत्रको वातावरणीय पक्षहरुको अध्ययन गरी भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु पहिचान एवं मूल्याङ्कन गरी नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरण र सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरु पत्ता लगाई वातावरण व्यवस्थापन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नु रहेको छ।

अध्ययन विधिहरु

यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका १९९३ तथा मिति २०७९-०३-१६ मा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको (मा.

मन्त्रीस्तरीय) निर्णयद्वारा स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन र कार्यसूचीको अधिनमा रही तयार गरिएको छ । यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका उद्देश्यहरु प्राप्त गर्न आवश्यक संदर्भ सामाग्रीहरुका पूर्व अध्ययन गरिएको थियो र आयोजनाको प्रभावित क्षेत्र रेखाङकन गरिएको थियो। अध्ययन टोलीले २०७९ असार २५ गते सार्वजनिक सुनुवाई गरियो साथसाथै आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन गरी सूचना संकलन गर्ने, सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया गर्ने तथा स्थलगत सर्वेक्षणको कार्य सम्पन्न गरिएको थियो । स्थलगत सर्वेक्षणको क्रममा आयोजना प्रभाव क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था सम्बन्धी जानकारी संकलन गरियो र आयोजना निर्माण तथा संचालनले पार्न सक्ने प्रभावहरु र तिनीहरुका न्यूनीकरणका उपायहरु पहिचान गरियो।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

आयोजना प्रभाव क्षेत्र धनुषा जिल्ला, नेपालको तराई भागमा पर्दछ।यो क्षेत्र जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं २३ मा पर्दछ । यस क्षेत्रमा एलुभियम माटो रहेको छ जसअन्तर्गत नदीले थुपारेको मसिनो पांगो माटोदेखि ग्राभेल, बालुवा, सिल्ट तथा ढुंगाहरुको मिश्रण पर्दछ ।अस्पतालको माटोको वहन क्षमता ११९.७ किलो न्युटन प्रति वर्ग मिटर रहेको छ । यस प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको हावापानी आर्द्र अर्ध-कटिबन्धीय जलवायु रहेको छ। यस क्षेत्रको सरदर औसत तापक्रम २५ डिग्री से., औसत अधिकतम तापक्रम ३०.५ डिग्री से. र औसत न्यूनतम तापक्रम १९.४ डिग्री से. रहेको छ।सरदर वार्षिक वर्षा १,५५२.५ मि. मि. हुने गर्दछ भने भारी वर्षा जुलाई महिनामा हुने गर्दछ।प्रस्तावित अस्पताल चक्रपथमा पर्ने हुँदा सडकको राम्रो पहुँच छ ।यस प्रस्तावित क्षेत्र वरपर पर्ने वायुको गुणस्तर मापन केन्द्र जनकपुर चुरोट कारखानामा लिएको तथ्यांक अनुसार यस क्षेत्रको PM_{10} को २४ घन्टे औसत ६६.०९ माइक्रोग्राम प्रति घनमिटर रहेको छ।

जैविक वातावरण

यस प्रस्तावित क्षेत्रमा वन क्षेत्र नरहे पनि स्थानीयहरुका निजी रुपमा रहेका विभिन्न रुख तथा वनस्पतिहरु जस्तै : साल, बकेनु, बर, बेल, आँप, लिच्ची, चमेली, चम्पा, आदि रहेका छन् ।यस अस्पताल क्षेत्र नजिकमा सामान्यतय मानवबस्ती नजिक पाइने जीवजन्तुहरु जस्तै भ्यागुतो, सर्प, मुसा, माछा, छेपारो, गङ्यौला, आदि बढी देखिन्छन्।

सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण

नेपाल सरकार, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, २०६८ का अनुसार अस्पतालको प्रभावित क्षेत्र जनकपुरधाम उप-महानगरपालिकाको कूल जनसंख्या १०३,०८३ जसमा पुरुषको कुल जनसंख्या ४६,९७८ र महिलाको कुल जनसंख्या ५६,१०५ रहेका छन्।प्रस्तावित अस्पताल क्षेत्रमा बहुसंख्यक जनसंख्या यादवको रहेको छ भने बहुसंख्याक मैथिली भाषी रहेको छ।यस प्रस्तावित क्षेत्रमा अधिकांश

घरधुरीले कलको पानी प्रयोग गर्छन् भने बजार क्षेत्रमा रहेका घरधुरीले धारा तथा पाइपको पानी प्रयोग गरेको पाइन्छ। आयोजना क्षेत्रमा खाना पकाउनको लागि एलपि ग्याँस प्रयोग गर्नेको घरधुरीको संख्या धेरै देखिएको छ। यस आयोजना क्षेत्रमा अधिकांश जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध रहेको पाइएको छ । त्यस्तै, यस क्षेत्रमा बहुसंख्यक हिन्दु धर्मावलम्बीहरु रहेका छन् । यस प्रस्तावित क्षेत्रमा प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुमा जानकी मन्दिर, राम मन्दिर, लक्ष्मणमन्दिर, रत्नसागर मन्दिर, संकत्मोचन मन्दिर, भूतनाथ मन्दिर, स्वर्गदार, गंगासागर, रामसागर, धनुषसागर, रसिक निवास, हनुमान दरबार, रानिपति, इत्यादी रहेका छन्।

बैकल्पिक विश्लेषण

प्रस्तावको सम्बन्धमा अस्पताल रहने स्थान, बैकल्पिक डिजाईन, प्रक्रिया र प्रस्ताव कार्यान्वयन नै नगर्ने विकल्पहरुको विश्लेषण गरिएका छन्। अस्पताल निर्माण र संचालनका लागि जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, वडा नं २३ मा नै प्रस्ताव गरिएको छ जसको संचालनबाट जनकपुर लगायत नेपालका अन्य जिल्लाका वासिन्दाहरुलाई समेत सुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न सकिनेछ। फोहरमैला व्यवस्थापनको सन्दर्भमा संक्रामक फोहरलाई अटोक्लेभ प्रविधिबाट संक्रमणरहित बनाइनेछ र फोहर पानीलाई क्लोरिनको प्रयोग गरेर निस्कासन गरिनेछ तथा अन्ततोगत्वा प्रशोधन गरेर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुरुप उपचार गरी मात्र सार्वजनिक ढलमा फालिनेछ वा पुनः प्रयोग गरिनेछ। आयोजना कार्यान्वयन नगरिएमा सर्वसाधारण जनताले स्वास्थ्य सेवाको अवसर गुम्ने, नयाँ रोजगारीको अवसरमा वृद्धि नहुने, स्थानीय क्षेत्रमा आर्थिक गतिविधिको वृद्धि नहुने हुन्छ। तसर्थ, अस्पताल निर्माण तथा संचालनका लागि रबिन्द्रनगर (बेला) नै चयन गरिएको छ।

प्रस्तावका प्रभावहरु

प्रस्तावको कार्यन्वयनले वातावरण तथा मानव जीवनमा दुवै किसिमको सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरु पार्ने देखिन्छ।

<u>प्रमुख अनुकूल प्रभावहरु</u>

- स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सम्बन्धी सुविधा हुने,
- स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने,
- आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने,
- स्थानीय विकास हुने,
- स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनको अवसर मिल्ने।

<u>प्रमुख प्रतिकूल प्रभावहरु</u>

- भू-उपयोगितामा परिवर्तन हुने,
- भूमिगत पानी निष्कासनले पानीको सतहमा आउने प्रभाव पर्न सक्ने,
- स्थानीय स्तरमा हावा, पानी, माटो र ध्वनिमा प्रदुषण हुने,

- सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापन प्रभावकारी नहुँदा स्थानीयमा स्वास्थ्य समस्या उत्पन्न हुन सक्ने,
- रोग तथा महामारी प्रकोप बढ्न सक्ने,
- विभिन्न पेशामा आबद्ध कर्मचारीहरुले औजार तथा उपकरणहरुको असुरक्षित प्रयोगका कारणले सुरक्षा नअपनाउदा चोटपटक वा गम्भीर दुर्घटना समेत हुन सक्ने।

न्युनीकरणका उपायहरु

- वायु प्रदुषण कम गर्न निर्माण उपकरणहरु तथा निर्माण सामाग्री ढुवानी गर्ने यातायात साधनहरु राम्रो अवस्थामा रहेको मात्र प्रयोग गर्ने,
- हावामा प्रदुषण कम गर्नका लागि प्लास्टिक तथा सि.जि.आइ सिटले ढाकिनेछ,
- निर्माण क्षेत्रमा उत्सर्जन हुने फोहरमैला तथा ढलको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ,
- धुलो धुँवाबाट कामदारलाई हुने हानी न्यूनीकरण गर्न मास्क प्रयोग गर्ने प्रेरित गरिनेछ,
- धुलो उत्सर्जन हुने स्थलमा पानी छर्किने,
- कामदारको शिविरबाट निस्किने मलमुत्र तथा फोहरपानीलाई पानीको श्रोतभन्दा टाढा विसर्जन गर्ने र प्रशोधन पश्चात् निस्काशन गरिनेछ,
- रातको समयमा बढी ध्वनि उत्पन्न हुने हुँदा निर्माण कार्य राति नगर्ने,
- ध्वनि प्रदुषण न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म नयाँ उपकरण मात्र प्रयोग गर्ने र पुरानो उपकरण प्रयोग गर्नु परेमा बेलाबेलामा मर्मत सम्भार गरिनेछ,
- निर्माण सामाग्री ढुवानी साधनले विद्यमान यातायात व्यवस्थालाई हुन सक्ने अवरोधलाई कम गर्न सेक्युरिटी गार्डलाई परिचालित गर्ने,
- यातायातको चाँप कम भएको बेला मात्र निर्माण सामाग्री ढुवानी गर्ने,
- भूकम्प प्रतिरोधी भवन बनाइनेछ र सबै आचारसंहिता पालन गरी निर्माण गरिनेछ,
- फायर अलार्मको व्यवस्था गर्ने,
- अग्नि नियन्त्रक अस्पतालको हरेक तल्लामा राख्ने,
- कर्मचारीहरुलाई फोहरमैला संकलन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी उचित तालिम गर्ने,
- फोहरमैला व्यवस्थापनलाई सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि श्रोतमै भिन्न भिन्नै संकलन गर्ने (फरक रंगको कन्टेनर प्रयोग गर्ने),
- तरल फोहरमैला व्यवस्थापन गर्नका लागि Effluent Treatment Plant (ETP) जडान गर्ने,
- ब्ल्याक वाटर र ग्रे वाटरलाई अलग अलग पाइपको माध्यमबाट संकलन गरी व्यवस्थापन गर्ने,
- नियमित फोहर संकलन गर्न उप-महानगरपालिका तथा वडा कार्यालय सँग सहकार्य गर्ने,
- जल प्रदुषण कम गर्न व्यवस्थित ढल निकास गर्ने जसका लागि ट्वाइलेट, बाथरुम तथा ल्याब तथा शल्यक्रियामा प्रयोग गरिएको पानीको संकलन गर्दा छुट्टाछुट्टै ढल पाइपको व्यवस्था गर्ने,
- ल्याब तथा शल्यक्रिया कक्षबाट निस्किने तरल फोहरका लागि प्रशोधन प्रणाली जडान गर्ने,

- विकिरणयुक्त उपकरणको प्रयोगबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न कर्मचारीलाई आवश्यक पहिरनको व्यवस्था गर्ने,
- हानिकारक रसायनिक पदार्थको सही मात्रामा प्रयोग गर्न र व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित कर्मचारीलाई उचित तालिम तथा प्रशिक्षण दिने,
- प्रयोग भईसकेको सुईलाई उचित निर्मुलिकरण गरेर मात्रै डिस्पोजल गर्ने,
- निर्माण कार्य गर्दा ध्वनि प्रमाणित उपकरणहरु मात्रै प्रयोग गर्ने,
- पुरुष तथा महिलालाई कार्य सम्पादन तथा दक्षताका आधारमा ज्याला निर्धारण गरी कार्य हुनु अगाबै तय गर्ने,
- बाल श्रम प्रयोग भए नभएको अनुगमन गर्ने,
- कामदारहरुलाई सम्भावित सामाजिक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक द्वन्दबारे सचेतना दिने,
- निश्चित समय अन्तरालमा अस्पतालका सबै क्षेत्रमा disinfectant प्रयोग गरी सरसफाई गरिनेछ,
- सरुवा रोग नफैलियोस् भन्नका लागि भेट्न आउने मानिसहरुको लागि आवश्यक मास्क, जुत्ता तथा अप्रोन (apron) लगाउन दिने,
- सरुवा रोग भएका बिरामीहरुसँग प्रत्यक्ष रुपमा सेवा दिनु पर्ने कर्मचारीलाई आवश्यक पोशाकको व्यवस्था गर्ने,
- सेक्युरिटी गार्डलाई अस्पताल सवारीसाधनलाई निश्चित पार्किंग क्षेत्रमा मात्रै रोक्न र पार्किंग गर्न लगाउने,
- अस्पतालमा अनावश्यक भिडभाड कम गर्न ठाउँ ठाउँमा सूचना टाँस गरी जानकारी दिने,

यस बाहेक अस्पतालले अन्य कम महत्वका प्रतिकूल प्रभावहरुलाई समेत रोकथाम या न्यूनीकरण गर्न उपायहरु अवलम्बन गर्नेछ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

प्रस्तावले यस प्रतिवेदनमा अस्पतालको विभिन्न व्यवस्थापन योजनाहरु जस्तै : फोहरमैला व्यवस्थापन योजना, आपतकालीन तयारी योजना एवं प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण योजना उल्लेख गरेको छ ।नेपाल सरकारको प्रचलित नियम कानूनको मातहतमा रही र प्रतिवेदनमा उल्लेखित व्यवस्थाको अवलम्बन गरी चुस्तदुरुस्त रुपमा प्रस्तावित अस्पतालका सबै विषयहरुको व्यवस्थापन गर्न प्रस्तावक प्रतिवद्ध छ ।साथै, सामाजिक दायित्वको रुपमा स्थानीय जनतासंग सुमधुर सम्बन्ध बनाई समन्वय गरी गुनासो व्यवस्थापन गरिनेछ एवं स्थानीय निकायसंग समन्वय गरी स्थानीय विकास कार्यमा समेत योगदान गरिनेछ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग, स्थानीय प्रशासन तथा सरकारले अस्पतालको नियमित अनुगमन तथा नियमन गर्नेछ । प्रस्तावको वातावरणीय असरको अभिवृद्धि तथा न्यूनीकरणका लागि ने. रु.४७,५०,००० (सड्चालिस लाख पचास हजार रुपैयाँ मात्र) तथा वातावरणीय अनुगमनका लागि ने. रु. ४,१५,००० (चारलाख पन्ध्र हजार रुपैयाँ मात्र) छुट्टयाइएको छ।

निष्कर्ष

वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनबाट आयोजनाको निर्माण तथा संचालनबाट सम्भावित प्रतिकूल प्रभावहरु हटाउन या कम गर्न न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गर्न सकिने देखिएको छ । तसर्थ, प्रतिवेदनमा सुझाइएका न्यूनीकरणका उपायहरु र अनुगमनका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएमा प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण तथा संचालन वातावरणीय दृष्टिकोणले उपयुक्त देखिन्छ। साथै, आयोजनाको संचालनबाट त्यस क्षेत्रको स्वास्थ्य सेवामा अभिवृद्धि, रोजगारीको अवसरहरु, स्थानीय व्यापार व्यवसायमा वृद्धि तथा समग्र रुपमा स्थानीय विकासमा टेवा पुग्ने देखिएको छ । अन्तमा प्रतिवेदनमा उल्लेखित बमोजिम उपायहरु अवलम्बन गर्नका लागि प्रस्तावक गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. प्रतिवद्ध छ।

Executive Summary

Proponent

Rabindra Memorial Hospital is proposed by Ganinath Govinda Health Foundation private limited. Detailed address is given below.

Detailed contact Address

Ganinath Govinda Health Foundation Pvt. Ltd.

Madhesh Provience, Dhanusha District, Janakpurdham Sub-metropolitan – 23, Rabindranagar (Bela)

Email: Rabindramemorialhospital@gmail.com

Contact Person: Raghvendra Prasad Shah 9844020519, Trichandra Shah 9854020562

Introduction of the Project

The Rabindra Memorial Hospital is proposed by Ganinath Govind Health Foundation Pvt. Ltd. which is located in Madhesh Pradesh, Dhanusha District, Janakpurdham Sub-M.N.Pa-23, Bela. The proposed project location is at a height of 83 meters above sea level. The geographic coordinates of this area are 260 43' 12.53" North Latitude and 850 54' 37.01" East Longitude.

Ganinath Govind Health Foundation Pvt. Ltd. was registered in the company register office on the year of 2072. Company registration number of this hospital is 146930/072/073 and taxpayer certificate number is 604235888. It has proposed to build and operate a 300-bed hospital. This hospital offers outdoor services (eg: Anesthesiology, General Medicine, General Surgery, Venereal Diseases, Dentistry, Pediatrics, Nose, Ear, Throat, Chest Diseases, Skin Diseases, Bone Joints) and Indoor Services (eg: Medical Ward, Surgical Ward) and diagnostic services (eg: X-ray, E.C.G., CT- Scan, endoscopy, laboratory, operation theater, pathology service) and offers 24-hour emergency service as well as pharmacy services.

Necessary facilities like water supply, electricity etc. are well arranged in the proposed area. The hospital will use jar water and underground treated water for drinking purposes. Estimated water consumption during the construction of the hospital will be (9,000) nine thousand liters per day and (150,000) one lakh fifty thousand liters per day during operation. Estimated drinking water consumption during construction will be three hundred liters per day. And during operation, there will be four thousand liters per day.

During the operation of the hospital, the amount of waste emitted by the patients, employees and staff of the hospital is approximately 255 kg. Garbage will be produced daily, in which the amount of harmful solid waste is approximately 75 kg along with that, there is a possibility that approximately 3000 liters of liquid waste will be produced from the hospital every day.

The project proposes to construct a seven-storey building for the hospital structure. The area of the land is 10,162.2 sq. m. A hospital building will be constructed in the built-up area of 939.30 sq. m. The total floor area of the seven-storey hospital building is 10,344.21 square meters. There will be 8521 square meters of area for parking and open space propose. In operation period 374 employees will get employment including both skilled, unskilled, medical and management faculty.

Rationality of the EIA

As per clause (b) of Schedule 3 related to Rule 3 of Environmental Protection Rule 2077 (Amendment in 2078), in the case of health sector, there is a provision to assess the environmental impact assessment when operating a hospital, nursing home or medical business with more than 100 beds. Regarding proposed hospital having 300 beds (more than 100 beds) hospital, It is required that environmental impact assessment should be done before operation. As the hospital has more than 200 beds, EIA is going to be done through the centralized government. Also, according to clause (h) (2) of Schedule 3 related to Rule 3 of Environment Protection Regulations 2077, for more than 10,000 square meters floor area building and use of more than 20,000 li. Underground water EIA report need to be prepared and implement the project as per EIA.

Objectives of EIA

The main objective of the EIA is to identify and evaluate impacts on physical, biological, socio-economic and cultural environment by studying the environmental settings of the project area and to recommend mitigation measures for adverse impacts and augmentation measures for positive measures and implement by making environmental management plan.

Methodology

This EIA Report has been prepared following the Environment Protection Act 2076, Environment Protection Rule, 2077, NEIA Guidelines and as per the SD and ToR approved by the Ministry level decision of the MoFE on 2079-03-16. For achieving the objectives of the EIA, required reference contents were pre-studied and impact area of the project was demarked. EIA study team made the field visit and public hearing was held on 2079-03-25 as well as field survey, collection of necessary information and public consultation with local people and concerned stakehoders was done. During field survey, baseline data on existing environmental condition of the project area was collected and possible environmental impacts due to project activities during construction phase and operation phases and their mitigation measures were identified.

Existing Environmental Condition

Physical Environment

The project impact area is in Terai part of Dhanusha district. This area is in Janakpurdham sub-metropolitan ward No. 23. In this area, there is alluvium soil, which includes a mixture of gravel, sand, silt and stones from fine clay soil deposited by the river. The bearing capacity of the soil of the hospital is 119.7 kilo newtons per square meter. The climate of this proposed project area is humid semi-tropical. The average temperature in this area is 25 degrees Celsius, the average maximum temperature is 30.5 degrees Celsius. And the average minimum temperature is 19.4 degrees Celsius. The average annual rainfall is 1,552.5 m. Basically Heavy rain occurs in the month of July. Approach road condition on the proposed hospital is good and lies on the Janakpur-Jaleshower road section.

Biological Environment

Although there is no forest area in proposed hospital area, there are various trees and plants that are privately owned by the locals such as: bar, vine, mango, lychee, jasmine, champa, etc. Animals such as frogs, snakes, which are usually found near human settlements near this hospital area, rats, fish, lizards, lizards, etc. can also be seen more.

Socio-economic and cultural Environment

According to the Government of Nepal, Central Statistics Department, 2068, the total population of Janakpurdham sub-metropolitan city in the affected area of the hospital is 103,083, in which the total population of males is 46,978 and the total population of females is 56,105. The majority of the population in the proposed hospital area is Yadav and the majority is Maithili speaking. Most of the households in this proposed area use bore hole tap water, while the households in the market area use bore hole tap and piped water. The majority of households use LP gas for cooking in the project area. It is found that most of the population in this project area is involved in agriculture. Also, there are majority of Hindus in this area. The major religious and tourist places in this proposed area are Janaki Temple, Ram Temple. , Laxman Mandir, Ratnasagar Temple, Sankatmochan Temple, Bhootnath Temple, Swargdar, Gangasagar, Ramsagar, Dhanushsagar, Rasik Niwas, Hanuman Palace, Ranipati, etc.

Alternative Analysis

In relation to the proposal, the location of the hospital, alternative design, process and options for not implementing the proposal have been analyzed. It has been proposed to construct and operate the hospital in Ward No. 23 of Janakpurdham sub-metropolitan city, which will provide accessible and quality healthcare services to the residents of Janakpur and other districts of Nepal. can be provided. In terms of waste management, the infectious waste will be sterilized by autoclave technology and the waste water will be discharged using chlorine and finally after processing it will be treated according to the standards of the Government of Nepal and will be thrown into the public sewer or reused. If the project is not implemented, the common people will lose the opportunity of health services, there will be no increase in new employment opportunities, and there will be no increase in economic activity in the local area. Therefore, Rabindranagar (Bela) has been selected for the construction and operation of the hospital.

Impact of the Proposal

The commissioning of the proposal will have both the beneficial and adverse impacts on the Environment and human life.

Major beneficial effects

• Easy health related facilities at the local level,

• Employment opportunities at the local level,

• Increase in economic activity,

• Local development,

• The local government will get an opportunity to collect revenue

Major adverse effects

• Changes in land use,

• Groundwater withdrawals may affect surface water levels,

• Local level air, water, soil and noise pollution,

• If sanitation and waste management are not effective, health problems may arise in the local population,

• Diseases and epidemics may increase,

• Due to the unsafe use of tools and equipment by employees in various professions, injuries or serious accidents may occur if safety is not adopted,

Mitigation Measures

- To reduce air pollution, use construction equipment and transport vehicles that are in good condition
- To reduce air pollution, plastic and CGI seats will be covered
- Garbage and sewage emitted in the construction area will be properly managed
- The use of masks will be encouraged to minimize the harm caused to workers by dust fumes, spraying of water at the place where dust is emitted
- Excreta and waste water from workers' camps will be disposed away from water sources and discharged after treatment
- Construction work should not be done at night as more noise is generated at night
- Use only new equipment as much as possible to reduce noise pollution and if old equipment has to be used, maintenance will be carried out from time to time

Environmental Management Plan

The proposal has mentioned in this report various management plans of the hospital such as: waste management plan, emergency preparedness plan and disaster risk reduction plan. The proposer is committed to manage all the subjects of the proposed hospital in an agile manner by following the prevailing rules and laws of the Government of Nepal and adopting the arrangements mentioned in the report. Also, as a social responsibility, grievances will be managed by coordinating with the local people by establishing harmonious relations and contributing to local development work by coordinating with the local bodies.

Ministry of Forest and Environment, Ministry of Health and Population, Department of Environment, Local Administration and Government will regularly monitor and regulate the hospital. For enhancement and reduction of the environmental impact of the proposal. Rs. 47,50,000 (forty seven lakh and fifty thousand rupees only) and for environmental monitoring. Rs. 4,15,000 (Four lakh fifteen thousand rupees only) has been allocated.

Conclusion

From the environmental impact assessment, it has been seen that mitigation measures can be adopted to eliminate or reduce possible adverse effects from the construction and operation of the project. Therefore, if the mitigation measures and monitoring programs suggested in the report are implemented, the construction and operation of the proposed project seems appropriate from an environmental point of view. In addition, it is seen that the operation of the project will contribute to the improvement of health services in the Janakpur area, employment opportunities, growth in local business and overall local development. Finally, the proponent Ganinath Gobind Health Foundation Pvt. Ltd. will be committed to adopt the measures mentioned in the report for smooth run of construction and operation.

संक्षेपीकरणको सूची

%	प्रतिशत
°C	डिग्री सेल्सियस
अ.प्र.क्षे.	अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
आईयूसिएन (IUCN)	International Union for Conservation of Nature
आइसीयु(ICU)	Intensive care unit
ईसिजी(ECG)	Electrocardiogram
ईआईए(EIA)	Environmental Impact Assessement
एस. ए. आई. सि. एम. (SAICM)	Strategic Approach to International Chemicals Management
ऐन. बि. सि. (NBC)	Nepal Building Code
ऐनसिप (NCSIP)	National Conservation Strategy Implementation Project
ओपिडी(OPD)	बाहिरि बिरामी शाखा (Out Patient Department)
ओटी(OT)	Operation Theatre
कि.मि.	किलोमिटर
के.त.वि.	केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
क्र.स.	क्रम संख्या
गा.पा.	गाउँपालिका
घ.धु	घरधुरी
जि. आई. एस. (GIS)	Geographic Information System
जि. ओ. एन. (GoN)	Government of Nepal
जि. डि. पि. (GDP)	Gross Development Product
जी.पी.यस.	ग्लोवल पोजिसनिंग सिस्टम
डि.एच.एम. (DHM)	Department of Hydrology and Meteorology
ध.मि.	घनमिटर
न.पा.	नगरपालिका
नं.	नम्बर

ने.रु	नेपाली रुपैयाँ
ने.स.	नेपाल सरकार
पि. पि. ई. (PPE)	Personal Protective Equipment
प्र.प्र.क्षे.	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
मि.	मिटर
लि.	लिटर
रा.वा.प्र.मु.नि.	राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका
व.वा.म.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वा.अ.	वातावरणीय अध्ययन
वा.प्र.मू.	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन
वा.सं.नि.	वातावरण संरक्षण नियमावली
स.प्र.क्षे.	समग्र प्रभाव क्षेत्र
साईटिस (CITIES)	Convention on International Trade in Endangered Species
सि.बि.एस. (CBS)	Central Bureau of Statistics
सि. टि. स्क्यान(CT Scan)	Computed Tomography Scan
सि.नं.	सिरियल नम्बर

परिच्छेद १

प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्तिको वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१ प्रस्तावकको पुरा नाम तथा ठेगाना

रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल निर्माण तथा सञ्चालनका प्रस्तावक जनकपुरमा गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. हो। प्रस्तावकको नाम र ठेगाना निम्न रहेको छ।

नामः गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.

ठेगानाः जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, बेला, धनुषा जिल्ला, मधेश प्रदेश, नेपाल

ईमेलः rabindramemorialhospital@gmail.com

सम्पर्क गर्ने आधिकारिक व्यक्तिहरुः रागवेंद्र प्रसाद शाह ९८४४०२०५१९,
त्रिचन्द्र शाह ९८५४०२०५६२

१.२ परामर्शदाताको पुरा नाम तथा ठेगाना

एडेले इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा. लि.

महालक्ष्मी नगरपालिका -०४, ललितपुर जिल्ला, बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नंः ९८५१३२२३१८

ईमेलः adelyeng.consult@gmail.com

तालिका १ः वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा संलग्न भएका विज्ञ टोली

क्र. स.	विज्ञको नाम	शैक्षिक योग्यता	अध्ययन क्षेत्र	अनुभव
१	मदन गोराथोकी	स्नातकोत्तर तह, वातावरण इन्जिनियरिङ्ग	वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	४ EIA वा २५ वटा IEE
२	नुर सिंह डंगोल	स्नातकोत्तर, वातावरण विज्ञान	जैविक वातावरण पक्ष	१ वटा EIA र ४ वटा IEE
३	अशेष निरौला	स्नातकोत्तर, सामाजिक विज्ञान तथा ग्रामिण विकास	प्राकृतिक श्रोत-साधन व्यवस्थापन	४ वटा IEE
४	शिवलाल चालिसे	स्नातकोत्तर, स्ट्रक्चर इन्जिनियरिङ्ग	इन्जिनियरिङ पक्ष	६ वटा IEE
५	शैलेश रेग्मी	स्नातकोत्तर, प्राथमिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा व्यवस्थापन	जन स्वास्थ्य	४ वटा IEE
६	राजेश कुमार दथेपुथे	स्नातक, सिभिल इन्जिनियरिङ्ग	भौतिक वातावरण पक्ष	१ वटा EIA र ८ वटा IEE

१.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्यता

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ (पहिलो संसोधन २०७८, जेष्ठ १०) को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ को (ख) स्वास्थ्य क्षेत्र अनुसार १०० शैय्या भन्दा बढीको अस्पताल, नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान छ। प्रस्तावित अस्पताल ३०० शैय्या (१०० शैय्या भन्दा बढी) अस्पताल संचालन गर्नु भन्दा पहिले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने देखिन्छ। प्रस्तावित अस्पताल २०० शैय्या भन्दा बढी क्षमताको भएकाले जनस्वास्थ्य नियमावली, २०७० को अनुसूची ९ बमोजिम संघीय सरकार मातहतको मार्फत वा.प्र.मू. प्रतिवेदन स्वीकृत गर्न लागिएको हो। साथसाथै सोहि नियमावलीको नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ को (ज) (२) अनुसार १०,००० वर्ग मि. क्षेत्रफल भन्दा बढी built-up area वा floor area भएको आवासीय व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने र त्यसै नियमको (ज) (६) अनुसार २०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्नु परेमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने नियम अनुरुप EIA संघ मार्फत गर्न लागिएको हो। प्रस्तावित आयोजनाले ३०० शैय्या क्षमताको अस्पताल सञ्चालन गर्ने जसको कूल built up area १७,०८१.४४ वर्ग मि. र दैनिक १५०,००० हजार भूमिगत पानीको प्रयोग हुनेहुदाँ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने हुन्छ।

१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य प्रस्तावित आयोजना सञ्चालनबाट प्रस्ताव क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्थामा पर्ने प्रभाव पहिचान गरी सकारात्मक प्रभावलाई बढोत्तरी तथा प्रतिकूल प्रभावलाई हटाउने वा न्यून गर्ने उपायहरु मार्फत त्यस क्षेत्रको वातावरणीय अवस्थामा उल्लेख्य प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने रहेको छ। वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अन्य विशिष्ट उद्देश्य निम्न बमोजिम रहेका छन्।

- भौतिक, जैविक र सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी आधारभूत तथ्याङ्कहरु सङ्कलन गर्नु,
- प्रस्ताव क्षेत्रमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी स्थानीय जनता तथा सरोकारवाला निकायबाट प्राप्त रायसुझाव सङ्कलन गरी प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु ,
- आयोजना सञ्चालनबाट स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरुको पहिचान गरी ती प्रभावहरुको तह निर्धारण गर्नु,
- आयोजना सञ्चालनका कारण वातावरणमा पर्ने अनुकूल प्रभाव अधिकतम तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनतम गर्ने उपायहरु पहिचान गरी सो बमोजिमका वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु,

- अनुगमनका सूचक, विधि, समय तालिका, अनुगमन निकाय र अनुमानित रकम सहित वातावरणीय अनुगमन योजना तयार गर्नु,

१.५ अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुरा

यस अध्ययनको सीमा रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालको निमार्ण तथा सञ्चालनबाट प्रस्तावित क्षेत्रको स्थानीय भौतिक, जैविक र सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभाव तथा त्यस्ता प्रभावको अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका उपायहरु पहिचान गरी सुझाव प्रदान गर्नु रहेको छ। यस बाहेक सो क्षेत्रमा अन्य कारणबाट हुने वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभावहरु यस अध्ययनले समावेश गरेको छैन्।

१.६ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र

आयोजनाको निर्माण, सञ्चालन तथा मर्मतले वातावरणका बिभिन्न क्षेत्रहरुमा अनुकुल तथा प्रतिकुल प्रभावहरु पर्ने हुन्छन्। प्रस्तावको प्रभावित क्षेत्रको बर्गीकरण निम्न तालिकाको अनुसार गरिएको छ।

तालिका २: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र

प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (प्र.प्र.क्षे.)	आयोजना सञ्चालन हुने स्थानबाट १०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा निर्धारण गरिएको छ। अस्पतालको निर्माण र संचालन क्रियाकलापले यस क्षेत्रमा भौतिक, जैविक र सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरणलाई प्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पार्ने गर्दछ। प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र अन्तर्गत निर्माण स्थल, कामदार शिविर, भण्डारण क्षेत्र र विरेन्द्रनगर वस्ति पर्दछ। प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र भित्र २१ घरधुरी भित्र ११३ जनसंख्याको बसोवास गर्दछन्।
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (अ.प्र.क्षे.)	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र बाहेक ५०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा लिइएको छ। यस क्षेत्रमा अस्पतालको निर्माण र संचालन क्रियाकलापले अप्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पर्ने गर्दछ। जसअन्तर्गत जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. २३ पर्दछ। अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र भित्र ४१७ घरधुरी भित्र २२४५ जनसंख्या बसोवास गर्दछन्।
समग्र प्रभाव क्षेत्र (स.प्र.क्षे.)	अस्पताल संचालन हुने नगरपालिका/ उपमहानगरपालिकाहरु तथा मधेश प्रदेश को प्रशासनिक सिमाहरुलाई लिन सकिन्छ। जसअन्तर्गत पुरा जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका पर्दछ। समग्र प्रभाव क्षेत्र भित्र अर्थात जनकपुरधाम

	उपमहानगरपालिका भित्र ३०,५८१ घरधुरी भित्र ७७,८९६ घरधुरी बसोवास गर्दछन्।

परिच्छेद २
प्रस्तावको परिचय

२.१ भूमिका

नेपालमा समग्र स्वास्थ्य क्षेत्रको योजनाबद्द विकास वि. सं. २०१३ को प्रथम आवधिक योजना सँगै सुरु भएको हो वि. सं. २०३२ मा १५ वर्षे प्रथम दिर्घकालिन स्वास्थ्य योजना लागू भएको र वि.सं. २०४८ ले संरचनागत विकास, विस्तार र स्वास्थ्य क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी र सहभागितालाई प्रबर्दन गरेको थियो। त्यसैगरी स्वास्थ्य नीति, २०७१ ले जनसहभागिता मुलक निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई जोड दिएको थियो। हालको स्वास्थ्य नीति, २०७६ ले स्वास्थ्य क्षेत्रलाई संघिय संरचना अनुसारको स्वास्थ्य प्रणाली मार्फत संविधान प्रद्दत नागरिकको स्वास्थ्य सम्बन्धी मौलिक हक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सर्वव्यापी पहुँच सुनिक्षित गर्ने कुरामा जोड दिएको छ। स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरुप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक तथा प्रशामक सेवालाई एकीकृत रुपमा विकास तथा विस्तार गर्ने रणनीति रहेको छ। त्यसैगरी, १४औं योजना देखि १५औं योजना सम्म अन्य क्षेत्रमा भन्दा निकै कम विकास भएको छ, शिशु मृत्युदर घटाएर प्रतिहजार २० मा ल्याउने लक्ष्य थियो त्यो २१ सम्म मात्र ल्याउन सफल भयो, ५ वर्षमुनिका बालबच्चाको मृत्युदर घटाएर ३० मा ल्याउने लक्ष्य जबकी त्यो ३९ मै सिमित रहयो, त्यसैगरी मातृ मृत्युदर १४५ ल्याउने लक्ष्य थियो र त्यो पनि २३९ मा नै सिमित रहयो। १४ औ योजना बाट १५औ योजना सम्म स्वास्थ्य क्षेत्र विकासले १.७ % ले मात्र GDP मा योगदान गरेको छ र १५ औं योजना अनुसार २०८०/८१ सम्म यो बढेर १.८ % मात्र हुने प्रतेप्क्षण गरिएको छ। यहाँ थाहा पाउन सकिन्छ, स्वास्थ्य क्षेत्र विकासकामा गति लिनु आवश्यक छ। १५ औं योजनामा नेपाल सरकार निजी स्वास्थ्य संस्थाहरुसँग सहकार्य गरेर भएपनि हरेक संघिय स्थानीय क्षेत्रको घरदैलोमा स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने लक्ष्य लिइएको छ।

स्वास्थ्य सेवा कुनैपनि समुदायमा स्वस्थ जीवनशैलीका लागि मेरुदण्डको रुपमा रहेको हुन्छ। यसले मानिसहरुलाई विभिन्न रोगबाट बचाउँछ साथसाथै दिर्घकालिन रुपमा पनि रोग लाग्नबाट रोक्छ। जनताको जीवनशैलीको गुणस्तर स्वास्थ्यको आधारमा निर्धारण गरिन्छ जसले अन्ततः देशको समृद्धिलाई मार्गनिर्देशन गर्छ। गुणस्तर वातावरण र स्वास्थ्य सुरक्षा मानिसहरुको आधारभूत अधिकार पनि हो। दिनानुदिन बढ्दै गरेको भिडभाड, वातावारणको गुणस्तरमा गिरावट, बस्ती र सुकुम्बासी बस्तीमा वृद्धि जस्ता कारणले स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित मुद्धाहरु वृद्धि भैरहेका छन्।

यस वास्तविकताका कारण हामी मृत्युदर बढेको चुनौतीहरुको सामना गरिरहेका छौं जसका लागि स्वास्थ्य सेवाबाट बन्चित समुदायहरुमा पुग्न सुनिश्चित स्वास्थ्य सेवाहरुको लागि हामीलाई थप प्रशिक्षण प्राप्त चिकित्सकहरुको आवश्यकता छ। स्वास्थ्यकर्मीहरु उपलब्ध नहुने मुद्दाहरुलाई सम्बोधन गर्न, मृत्युदर घटाउने, आयु बढाउन देशभरको विभिन्न सुलभ क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति मार्फत स्वास्थ्य सेवाहरु कार्यान्वयन गर्नुपर्छ। त्यसैले सरकारले उद्दारिकरण आर्थिक नीति अन्तर्गत निजी

क्षेत्रको लगानीद्वारा अस्पतालहरु, नर्सिङ होम, शिक्षण संस्था, क्लिनिकहरु जस्ता स्वास्थ्य सेवाहरु संचालन गर्न प्रोत्साहन गरेको छ। त्यसै सन्दर्भमा, प्रस्तावित रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरुका धेरै पक्षहरुमा उच्च गुणस्तरसँग सेवाहरु दिने सुनिश्चित गर्दछ। कार्डियोलोजी, अर्थोपेडिक, रेडियोलोजी, अल्ट्रा सोनोग्राम, गाइनोकोलोजी, बाल रोग आदिको सफल उपचार दिने प्रतिज्ञा गर्दछ।

२.२ प्रस्तावको विवरण

२.२.१ प्रस्तावको अवस्थिति र पहुँच

प्रस्तावित रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालको अवस्थिति गूगल कोअर्डिनेटमा (अक्षांश: २६°४३'१२.५३" उ., देशान्तर: ८५°५४'३७.०१" पू.) रहेको छ। प्रस्तावित अस्पताल मधेश प्रदेश, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, बेला (रबिन्द्रनगर भनेर नि चिनिने) मा पर्दछ। प्रस्तावित अस्पताल जनकपुर चक्रपथबाट १ कि. मि. बाहिर जनकपुर-जलेश्वर सडक खण्डमा पर्दछ। प्रस्ताव अस्पताल जनकपुर चक्रपथमा पर्ने जिरो माईल (Zero Mile) देखि १ कि. मि. बाहिर पर्दछ र जनकपुरधामको प्रसिद्ध जानकी मन्दिर अस्पताल भन्दा ३.२ कि. मि. टाढा रहेको छ। अस्पतालको अवस्थिति गू-गल नक्सा र नेपालको नक्सामा तल देखाइएको छ।

चित्र १: प्रस्तावित अस्पाताल नेपालको नक्सामा

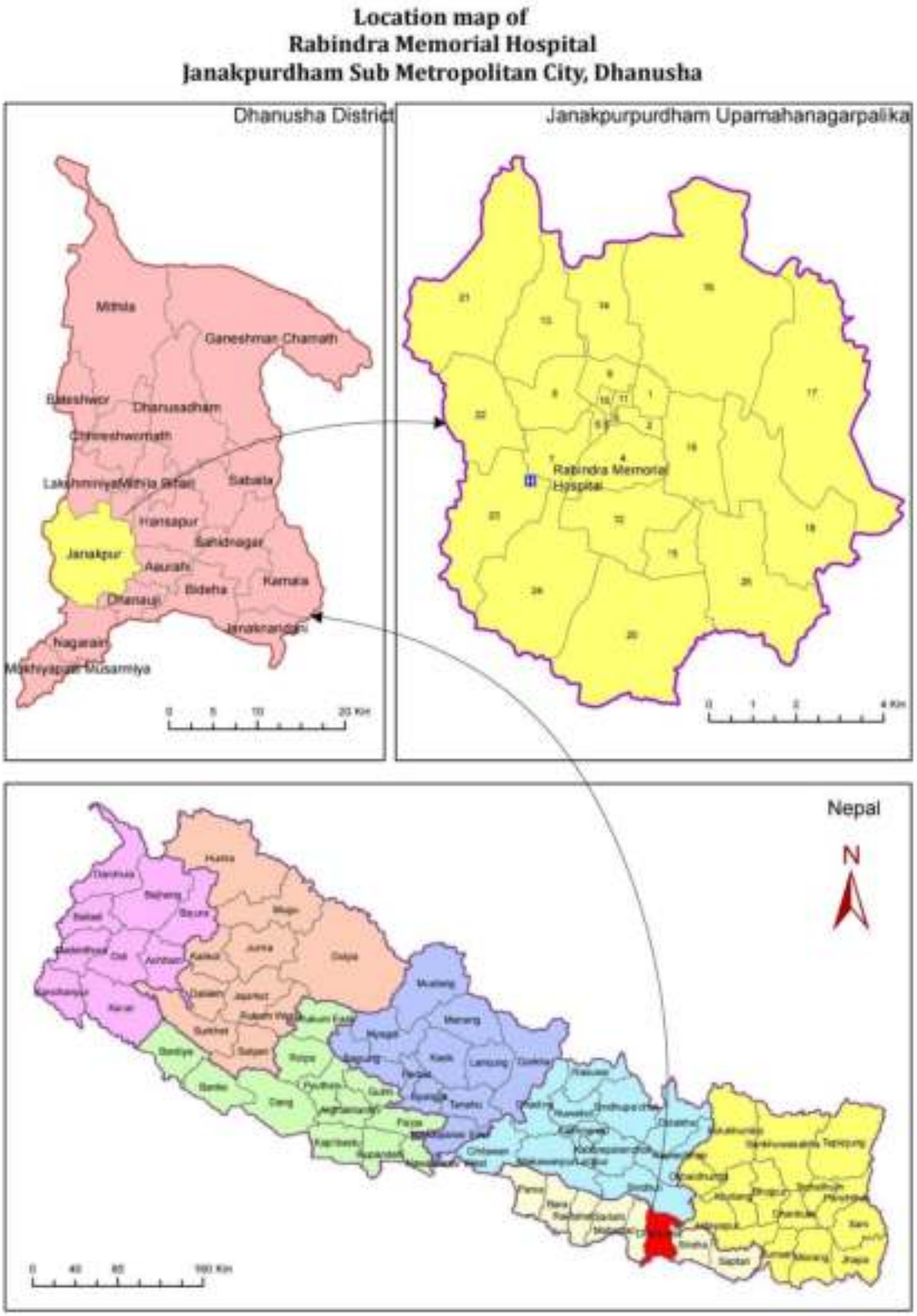

चित्र २: प्रस्तावित अस्पाताल नेपालको नक्सामा

२.२.२ संरचनाको जानकारी

प्रस्तावित आयोजनाको संरचनाको जानकारी तालिका नं २ मा देखाइएको छ।

तालिका ३: प्रस्तावित आयोजनाको विवरण

	अवयव	विवरण
१	**प्रस्ताव र प्रस्तावको अवस्थिति**	
	प्रस्तावको नाम	रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल निर्माण तथा सञ्चालनका लागि वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
	प्रस्तावको अवस्थिति	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, बेला, धनुषा
	प्रदेश	मधेश प्रदेश
	अक्षांश	२६°४३'१२.५३"उ.
	देशान्तर	८५°५४'३७.०१"पू.
	उचाई (altitude)	८३ मि. समुन्द्री सतह देखि
	दर्ता	कम्पनीको दर्ता नम्बरः १४६९३०/०७२/०७३ करदाता प्रमाणपत्र नम्बरः ६०४२३५८८८
	शैय्या संख्या	३००
	जग्गा कित्ता नं	४१७, ५७, १४१६, १४१७, १४१४ (लालपूर्जा भएको) ९०८, ३२७, २९३, ३१०, ३११ (लिजमा लिइएको) कानूनी कागजातहरु अनुसूची ८ मा राखिएको छ
२	**अस्पताल स्थल र संरचना सम्बन्धी विवरण**	
	जग्गाको क्षेत्रफल	१०,१६२.२२ वर्ग मि. (२१-२-१-३.७३ रोपनी)
	जम्मा अस्पतालको क्षेत्रफल	१७,०८१.४४ वर्ग मि.
	जग्गाको स्वामित्व	निजी जग्गा (गनिनाथ गोबिन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. र यसको सेयर होल्डरको नाममा)
	पार्किंग क्षमता	४०० चार पाङ्ग्रे र २५० दुई पाङ्ग्रे (विधि तथा श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७ अनुसार ३०० शैय्या अस्पतालको लागि १०० वटा गाडी अट्ने पार्किंग क्षेत्र आवश्यक पर्दछ, १ कार को पार्किंग क्षेत्र २.५ x ४.५ मि. र २ मोटरसाइकल बरावर १ कार पार्किंग क्षेत्र)
	खुल्ला क्षेत्र	८५२१ वर्ग मि.
	हरियाली क्षेत्र	१२५६ वर्ग मि.
	पानीको श्रोत	खानेपानी भूमिगत प्रशोधित पानी र वर्षामा सङ्कलित पानी

	प्रतिदिन आवश्यक पानीको परिमाण	१५०,००० लिटर
	शौचालय	५५
३	**अस्पताल पूर्वाधार तथा सुविधा**	
	भवन	पुरानो भवनलाई रेक्टोफिटिङ्ग गरिने
	ग्राउण्ड कभरेज	३३.७८%
	भवनको उचाई अर्थात् लाइट प्लेन (Light plane)	२७.४३ मि. (५१.१५ डिग्री मा २७.४३ मि. अग्लो भवन < ६३.५ डिग्री मा ४४.३२ मि. अग्लो (permissible))
	खुल्ला क्षेत्र	११३९ वर्ग मि. (४०.९७%)
	पार्किङ	१३०० वर्ग मि. (३०० वर्ग मि. बेसमेन्ट र १००० वर्ग मि. खुल्ला क्षेत्र)
	हरियाली क्षेत्र	१३९ वर्ग मि. (५%)
	प्रति वेड क्षेत्रफल	५६.९३ वर्ग मि.
	वेसमेन्ट	९३९.३० वर्ग मि. (पार्किंग, एक्स-रे, एम. आर. आई. , सि. टि. स्क्यान, केमिकल तथा ड्रग स्टोर)
	भुइँ तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (इमर्जेन्सी वार्ड, माइनर अपरेसन कोठा, इमर्जेन्सी आई. सि. यू. , फार्मेसी, एक्टिभ डेलीभेरी)
	पहिलो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (हिस्टोप्याथोलोजी, हेम्याटोलोजी, बायोकेमिस्ट्री ल्याब, ओपिडी, न्युरो ओपिडी, यू. आर. ओ. ओपिडी, ओर्थो ओपिडी, डेन्टल, फिजिओथेरापी, आँखा शाखा)
	दोश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एस आइसीयु, मेजर अपरेसन, माइनर अपरेसन, प्रि-अपरेसन)
	तेश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एम आइसीयु, आइसोलेसन रुम, डायोलाइसिस)
	चौथो तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (एन आइसीयु, नर्सरी)
	पाँचौ तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (पी आइसीयु, वार्ड)
	छैठौ तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (वार्ड)
	सातौं तल्ला	२२८.७३ वर्ग मि. (अफिस)
	विपद तथा प्रकोपको तयारी	आकस्मिक द्वार-२ वटा अग्नि समयन्त्र (Fire extinguisher) – अस्पतालको प्रत्येक तल्लामा जडान आकस्मिक सूचक, आकस्मिक वार्ड, आकस्मिक अपरेसन थिएटर र आकस्मिक आइसीयु भुइँतल्लामा नै राखिएको

		आकस्मिक सभा कक्ष- अस्पतालको भवन अगाडी खाली ठाउँमा जडान गर्ने सेक्युरिटी गार्ड-४ जना
	अपाङ्गमैत्री संरचना तथा सेवाहरु	लिफ्ट-१ वटा Ramp-भुईतल्लादेखि माथिल्लो तल्लासम्म व्हील चियर/ट्रोली/स्ट्रेचर-३५ भन्दा बढी संख्या अपाङ्गमैत्री शौचालय-१०, चियर/उडन/ प्लाष्टिक
	सेवाहरु	आउटडोर सेवा (जस्तैः एनसथेसीओलोजी, जनरल मेडिसिन, जनरल सर्जरी, यौन रोग, दन्त रोग, बाल रोग, नाक, कान, घाँटी, छाती रोग, छाला रोग, हाड जोर्नी) र इन्डोर सेवा (जस्तैः मेडिकल वार्ड, सर्जिकल वार्ड) तथा निदात्मक सेवा (जस्तैः एक्सरे, ई. सि. जि., सि. टि. स्क्यान, इन्डोस्कपी, प्रयोगशाला, अपरेसन थिएटर, प्याथोलोजी सेवा) र २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा र फार्मेसी
	स्वास्थ्य तथा अस्पतालजन्य फोहोरमैला उत्सर्जन	दैनिक ५१० के. जी. जोखिममुक्त १३२.६ के.जी. जोखिम रहित ३७७.४ के. जी.
	आयोजनाको लागत (अनुमानित)	ने. रु. १०००,०००,००० (भ्याट बाहेक)

श्रोतः गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. ,२०७७

२.२.३ प्रस्ताव/आयोजना सम्बन्धी क्रियाकलाप

निर्माण अघिका क्रियाकलाप

- प्रस्तावित अस्पताल निर्माण अघि परामर्शदाता चयन गरी परामर्शदाता मार्फत आयोजनाको डिजाईन गरी सम्वन्धित निकायबाट डिजाईन स्वीकृत गर्ने,
- रेट्रोफिट गर्नुपर्ने भवनको रेट्रोफिट डिजाइन गरी स्वीकृत गर्ने र रेट्रोफिट निर्माणको पूर्व तयारी गर्ने,
- डिजाईन संगै निर्माणको लागि पूर्व तयारि पनि गरिनेछ जसमा अस्पताल निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा, निर्माण विधि ,आवश्यक स्वीकृती लिने जस्ता आदि काम गरिने छ।

निर्माण चरणका क्रियाकलाप

- प्रस्तावित अस्पताल निर्माणको लागि निर्माणकर्ता चयन गर्ने।

- प्रस्तावक ,परामर्शदाता र निर्माणकर्ताको प्राविधिक टोलीहरुबाट अध्ययन र डिजाईनको आधारमा प्रस्तावित अस्पतालको संयुक्त सर्वेक्षण गरिन्छ। कुनै परिमार्जन वा परिष्कृत गर्नुपरेमा निर्माणकर्ताले सोको परिष्कृत नक्सा तयार पारी सम्वन्धित निकायबाट स्वीकृति लिने,
- निर्माण सामाग्री भण्डारणका लागि अस्थायी संरचनाहरु निर्माण गर्ने,
- निर्माणमा संलग्न कामदारका लागि शिविर र शौचालयको ब्यवस्थापन,
- निर्माणमा प्रयोग हुने हरेक प्रकारका बस्तु तथा सामानहरू जस्तै गिट्टी ,रोडा ,बालुवा , ,सिमेण्ट ,ईटा, जालीतार आदिको नमुना सङ्कलन गरी गुणस्तरीय जाँच गराई आवश्यक गुणस्तर प्रमाणिकरण गरी प्रयोग गर्ने,
- सिभिल अर्थवोर्क्स सहित अस्पताल भवनका विभिन्न संरचनाहरू निर्माण गर्ने,
- संरचनाहरू मापदण्ड तथा गुणस्तर अनुसार बनेकोनबनेको परामर्शदा/ता र भवन डिजाईन स्वीकृति दिने निकायद्वारा चेक जाँच गरी निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र लिने।

संचालन चरणका क्रियाकलाप

संचालन चरणका मुख्य क्रियाकलापहरु

- फोहोरमैला व्यवस्थापन ,
- रासायनिक पदार्थको उचित निकास तथा व्यवस्थापन ,
- वातावरणको सरसफाई र स्वास्थ्य सेवा प्रवाह रहेका छन्,
- स्थानीयलाई रोजगारीमा प्राथामिकता

२.२.४ आयोजनाका लागि आवश्यक निर्माण सामग्रीहरु

प्रस्तावित अस्पताल निर्माणको लागि निम्न अनुसारको निर्माण सामाग्रीहरु आवश्यक पर्दछ ।

तालिका ४: आवश्यक निर्माण सामग्रीहरु

आवश्यक निर्माण सामाग्री	ईकाइ	परिमाण
सिमेन्ट	मेट्रिक टन (MT)	१,४७१.६०
डण्डी (Rebar)	मेट्रिक टन (MT)	११४.३०
इट्टा(Brick)	संख्या (Number)	२४२,५७५
बालुवा(Sand)	घ. मि. (cubic meter)	१,१४२.२
गिट्टी(Aggregate)	घ. मि. (cubic meter)	९१५

श्रोतः विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन, २०७७

२.२.५ आयोजनाको लागि आवश्यक उर्जा किसिम, श्रोत र खपत हुने परिमाण

अस्पतालले राष्ट्रिय विद्युत प्रशारण लाइनबाट विद्युत आपुर्ति गर्नेछ र हरेक प्रकारका उर्जाको प्रयोगमा नविकरणीय उर्जालाई प्राथमिकता दिइने छ। प्रति महिना प्रति ७५०० किलोवाटघण्टा (Kilowatt hour) विद्युत खपत गर्नेछ यसबाहेक कटौतीको अवधिमा आवश्यक अनुसार इनभटर र सोलार प्रविधिको प्रयोग गरी green energy लाई जोड दिइनेछ र अत्यन्तै आवश्यकको बखत मात्र ५०० के. भि. ए. क्षमताको जेनेरेटर प्रयोग गरिनेछ जसले प्रतिघण्टा लोड अनुसार ५० देखि १५० लिटर डिजल खपत गर्नेछ।

अस्पतालमा चौबिसै घण्टा विद्युत आपूर्तिहुने व्यवस्था हुनेछ। सम्भव भएसम्म डेडिकेटेड लाइन जोडिनेछ तर डेडिकेटेड लाइन संभव नभएमा छुटै transformer को व्यवस्था हुनु पर्दछ। अस्पताल तथा अस्पतालको ICU, OT, ER कक्षमा निरन्तर आपूर्तिको लागि ब्याक अप सिस्टम जस्तै इन्भरटर, जेनेरेटर, सोलार सिस्टम राखेको हुनु पर्नेछ। अस्पतालमा विद्युतको वैकल्पिक व्यवस्थापनको लागि प्रयोग हुने उपकरण सञ्चालनको लागि कम्तिमा ७ दिनसम्म पुग्ने इन्धनको व्यवस्था गरी राखिनेछ। अस्पतालमा सञ्चालन हुने CT, MRI, X-ray, USG, Laboratory equipment लगायतका उपकरणहरुको बिद्युतबाट हुनसक्ने क्षति न्यूनिकरणको लागि अनिवार्य भोल्ट गार्डको व्यवस्था गरिनेछ। अस्पतालहरुमा ३ फेजको विद्युतको लाइन जोडिनेछ र अर्थिङ्ग गरी सुरक्षित बनाइनेछ।

२.२.६ आयोजनाको लागि चाहिने आवश्यक जग्गा

प्रस्ताव अस्पताल निर्माण तथा संचालनको लागि १०,१६२.२२ वर्ग मि. निजी (गनिनाथ गोबिन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. को स्वामित्वमा रहेको) जग्गा छुट्टाइएको छ। जसमध्ये ९३९.३ वर्ग मि. जग्गामा अस्पतालको भवन रहेको छ भने बाँकी जग्गा खाली तथा पार्किगको लागि रहेको छ। प्रयोग गरिने जग्गाको प्रकार कृषियोग्य बाँझो जमिन रहेको छ। अस्पतालको लागि भवन पहिले नै रहेको र उक्त भवनलाई रेक्टोफिटिङ्ग गरि संरचनात्मक रुपमा सुरक्षित र कार्यात्मक रुपमा कुशल बनाई र उक्त रेक्टोफिटिङ्ग गरिएको भवनमा अस्पताल संचालन गरिने छ।

२.२.७ जनकपुरधाममा ३०० शैय्या अस्पतालको आवश्यकता

जनकपुरधाम एक तिब्र रुपमा सहरीकरण भैरहेको तराई क्षेत्रको सहर हो। सहरीकरण बढेता पनि स्थानीय स्तरमा शुलभ प्रसूति सेवा, बाल रोग, बिबिराजन्य रोग, आँखा सम्बन्धि रोग, नाक र कान सम्बन्धि संक्रमण, प्रजनन तथा यौन रोग, जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य समस्या, सर्पदंश, झाडापखाला, छाला सम्बन्धि रोगहरुको निकै समस्या रहेको छ। धनुषा जिल्लाको जनसंख्या २०६८ का अनुसार ७५४,७७७ रहेको छ भने १.४ % ले वृद्दी भै २०७८ को प्रारम्भिक तथ्यांक अनुसार ८७३,२७४ रहेको छ। जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको जनसंख्या २०६८ को १०३,०८३ बाट वृद्दी भै

हाल प्रारम्भिक तथ्यांक अनुसार १९५,४३८ रहेको छ ।बढ्दो जनसंख्या, कोभिड जस्तो महामारीको डर, उच्च गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको माग र स्थानीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने हेतुले विशेष गरि मधेश प्रदेशलाई लक्षित गरी यस ३०० शैय्या अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्न प्रस्ताव गरिएको हो।साथै जनकपुरधाममा भारतको जयनगर, बरतोल, मधुबनी, सोठगाँव, रिवहर, बासोपट्टि जस्ता ठाउँहरुबाट पनि प्रर्याप्त मात्रामा बिरामीहरु आउने भएकाले इकोनोमीलाई गती दिनलाई पनि यो अस्पताल प्रस्ताव गरिएको छ।

२.२.८ अस्पतालले दिने सेवाहरु

प्रस्ताव ३०० शैय्या अस्पतालले स्वास्थ्य सम्बन्धि सम्पूर्ण सेवाहरु प्रदान गर्नेछ। प्रदान गर्ने सेवाहरु यस प्रकारका रहेका छन्।

क) आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरु

- खोप सेवा (बालबालिका, गर्भवती महिला, तथा प्रजनन उमेरका महिलाहरुलाई)
- नवजात शिशु तथा बालरोग सेवा
- पोषण सम्बन्धि सेवा
- गर्भवती, प्रसुती तथा सुत्केरी सेवा
- प्रजनन स्वास्थ्य समस्या तथा महिला क्यान्सर सम्बन्धि सेवा
- सरुवा रोग सम्बन्धि सेवा
- नसर्ने रोग तथा शारीरिक विकलाङ्गता सम्बन्धि सेवा
- मानसिक रोग सम्बन्धि सेवा
- जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा
- सामान्य आकस्मिक अवस्थाका सेवा
- स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सेवा
- आयुर्वेद तथा अन्य परम्परागत स्वास्थ्य सेवा

ख) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाहरु

- स्वासप्रस्वास सम्बन्धि सेवा
- मुटु सम्बन्धि
- मस्तिष्क तथा नशा सम्बन्धि
- पेट सम्बन्धि
- मूत्र प्रणालीसँग सम्बन्धित
- प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि
- हाडजोर्नी सम्बन्धि
- मेताबोलिक एण्ड इन्डोक्रईनोलोजिकल सम्बन्धि सेवा
- आँखा सम्बन्धि सेवा
- नाक, कान र घाँटी सम्बन्धि सेवा

- पोलाई सम्बन्धि सेवा
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि
- विषाक्तता र औषधिको ओभरडोज सम्बन्धि सेवा
- सर्पदंश/किराको टोकाई/जनावरको टोकाई सम्बन्धी
- बाल रोग सम्बन्धी
- चोटपटक तथा घाउखटिरा

ग) विशेषज्ञ सेवाहरु

- जनरल फिजिसियन सेवा
- जनरल सर्जरी सेवा
- स्त्रीरोग तथा प्रसूति सेवा
- बाल तथा शिशु सेवा
- ऐनस्थेसियोलोजी सेवा
- हाडजोर्नी सेवा
- दन्त चिकित्सा सेवा
- नाक, कान, घाँटी सेवा
- चर्म तथा यौनरोग
- मानसिक रोग सेवा
- रेडिएसन ओन्कोलोजी सेवा
- रेडियोलोजी एण्ड इमेजिङ्ग सेवा
- रेडियोथेरापी सेवा
- अप्थाल्मोलोजी सेवा
- प्याथोलोजी सेवा
- फार्मेसी सेवा
- क्लिनिकल फर्माकोलोजी
- फरेन्सिक मेडिसिन सेवा
- जनरल प्राक्टिस सेवा
- फिजियोथेरापी सेवा
- आयुर्वेद सेवा

घ) विशिष्टिकृत सेवाहरु

- प्लास्टिक सर्जरी
- सर्जिकल अन्कोलोजी
- पल्मोनोलोजी
- युरोलोजी
- नेफ्रोलोजी

- ट्रोपिकल मेडिसिन एण्ड इन्फेक्सियस डिजिज
- कार्डिओथोरासिक एण्ड भास्कुलर सर्जरी
- ट्रान्सप्लान्ट सर्जरी
- इमर्जेन्सी मेडिसिन
- इन्डोक्रानोलोजी
- रिउमाटोलोजी
- हेपाटोबिलियारी सर्जरी
- न्युरोलोजी
- न्युरोसर्जरी
- अर्थो (स्पाइन) सर्जरी
- भास्कुलर सर्जरी
- थोरासिक सर्जरी
- न्युक्लियर मेडिसिन
- ओरल मेडिसिन एण्ड रेडियोलोजी
- ट्रान्सफ्युजन मेडिसिन एण्ड सेल थेरापी
- फिजिकल मेडिसिन एण्ड रिहाबिलिटेसन
- नियोनाटोलोजी
- पेडीयाट्रिक सर्जरी
- कार्डियोलोजी
- हेपाटोलोजी
- मेडिकल ओन्कोलोजी
- ग्यास्ट्रोनइन्टेरोलोजी
- ग्यास्ट्रोइन्टेस्टिनल सर्जरी
- क्रिटिकल केयर एण्ड अनेस्थेसियोलोजी
- पल्मोनरी क्रिटिकल केयर एण्ड स्लिप मेडिसिन
- मोलिक्युलर बायोकेमिस्ट्री
- हेमाटोप्याथोलोजी
- जेनेटिक मेडिसिन

२.२.९ आवश्यक जनशक्ति

निर्माण चरण

आयोजना निर्माणको लागि जम्मा २,१६,००० मानव दिनको आवश्यक पर्नेछ जसमध्ये १५१,२०० मानव दिन अदक्ष जनशक्तिको आवश्यक पर्दछ भने ६४,८०० मानव दिन दक्ष जनशक्ति आवश्यक पर्नेछ। जसमध्ये भवन संरचना निर्माण अवधिमा ९०,७२० मानव दिन दक्ष र ३८,८८० मानवदिन

अदक्ष , पार्टटेसन र पर्खाल अवधिमा ४५३६० मानव दिन दक्ष र १९,४०० मानव दिन अदक्ष र अन्तिमिकरण तथा रंगरोगन अवधिमा १५,१०२ मानव दिन दक्ष र ६,४८० मानव दिन अदक्ष जनशक्तिको आवश्यक पर्नेछ।

अस्पताल संचालन चरण

अस्पताल संचालन हुँदा जम्मा ३७४ जना कर्मचारीहरु कार्यरत हुनेछन् जसमध्ये ३४५ जना कर्मचारीहरु क्लिनिकल सेवाका लागि रहनेछन्, १६ जना कर्मचारी सुशासन तथा अस्पताल व्यवस्थापनका लागि रहनेछन् र १३ जना कर्मचारी अस्पताल सहयोग सेवाका लागि कार्यरत रहनेछन्। अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विस्तृत विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। अस्पताल संचालन गर्दा अस्पतालका जनशक्तिको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरी covid-१९ जस्ता रोगहरुको अवस्थामा सुरक्षाका लागि सुरक्षित सामाग्रीहरु (PPE) को उपलब्ध गराइनेछ। साथै आयोजना निर्माण र संचालन दुबै चरणमा नेपाल सरकारले तोकेको कोभिड-१९ जनस्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना गरिनेछ।

तालिका ५: सुशासन तथा व्यवस्थापनका लागि जनशक्ति

सि.नं.	कर्मचारीहरु	फुल टाइम	पार्ट टाईम	जम्मा
सुशासन तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक जनशक्ति				
१	मेडिकल डाइरेक्टर/सुपेरीटेनडेन्ट मेडिकल	१		१
२	मेट्रोन	१		१
३	अस्पताल व्यवस्थापन अधिकृत/ प्रशासक	१		१
४	आइ. टि. अधिकृत/सहायक	२	१	३
५	बायो मेडिकल इन्जिनियर/सहायक	१	२	३
६	मेडिकल रेकर्डर (मेडिकल रेकर्डर अधिकृत/सहायक)	३		३

७	अस्पताल वित्तीय व्यवस्थापक (लेखा अधिकृत/ लेखापाल/ स. लेखापाल)	२		२
८	स्टोर किपर (सहायक/अधिकृत)	१		१
९	रिसेप्सनिस्ट	१		१
जम्मा				१६
क्लिनिकल सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति				
१०	General Physician	२		२
११	General Surgeon	२		२
१२	Gynecologist and Obstetrician	२		२
१३	Pediatrician	२		२
१४	Anesthesiologist	२		२
१५	Orthopedic surgeon	२		२
१६	General practitioners	२		२
१७	Dental surgeon	२		२
१८	Dermatologist and venerologist	२		२
१९	Psychiatrist	१		१
२०	ENT surgeon	१		१
२१	Pathologist	२		२
२२	Ophthalmologist	१		१
२३	Radiologist	२		२

२४	Plastic, Reconstructive, Aesthetic, and Hand surgeon	१		१
२५	Cardiologist	२		२
२६	Neonatologist	१		१
२७	Critical care physician	१		१
२८	मेडिकल अधिकृत	३२	४०	७२
२९	नर्सिंग अधिकृत	१२	१२	३६
३०	नर्सिंग सुपरभाइजर	२	१	३
३१	नर्सिंग स्टाफ	७०	५०	१२०
३२	पारामेडिकल स्टाफ/ हे. अ.	११	२५	३६
३३	औषधी व्यवस्थापक/ फार्मेसी अधिकृत/ फार्मेसी सहायक	१/१/२	०/१/३	७
३४	प्रयोगशालाका लागि चाहिने जनशक्ति	३	३	६
३५	एनेस्थेटिक सहायक	६	६	१२
३६	डेन्टल हाइजिनिस्ट	२		२
३७	डेन्टल सहायक	२		२
३८	MO/ Optometrist	१/१		२
३९	अप्थाल्मिक सहायक	२		२
४०	मेडिको लिगल र फोरेन्सिक सेवा	१	१	१
४१	फिजियोथेरापिष्ट	६	६	१२
४२	डाईटिसियन	१		१

४३	सिनियर डाईटिसियन	१		१
जम्मा				३४५
अस्पताल सहयोग सेवाका लागि जनशक्ति				
४४	हाउस किपर	१		१
४५	CSSD	२	१	३
४६	laundry र housekeeping	२	१	३
४७	सुरक्षा	२		२
४८	Plumber	१	१	२
४९	Electrician	१	१	२
जम्मा				१३
अस्पताल संचालनको लागि आवश्यक कुल जम्मा जनशक्ति				३७४

श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७

२.२.१० अस्पताल भवनको डिजाइन

अस्पताल भवनको डिजाइन राष्ट्रिय भवन संहिता २०७६ (NBC 105:2020) अनुसार गरिएको छ। भवन डिजाइनका केहि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६: डिजाइन र नगरपालिकाको मापदण्डहरु

विवरण	नगरपालिकाको मापदण्ड अनुसार	बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत मापदण्ड अनुसार	भवन डिजाइन अनुसार
Floor area Ratio (FAR)	३	२.५	२.४
Ground Coverage Ratio (GCR)	-	अधिकतम ४०%	३३.७८ %

Open Space	-	न्यूनतम २५%	४६.७६ %
Set back	५ फिट	न्यूनतम ३ फिट	१२ फिट
भवनको उचाई	-	< ६३.५ डिग्री मा ४४.३२ मि. अग्लो (permissible)	५१.१५ डिग्री मा २७.४३ मि. अग्लो भवन

श्रोतः जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका र भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत मापदण्ड, २०७२

२.२.११ आयोजनाका सहायक संरचना

यस आयोजनालाई निर्माण शिविर, सामान भण्डारण क्षेत्र र विग्रन तथा मक क्षेत्र आवश्यक पर्दछ । निर्माण सामाग्री भण्डारणको लागि अस्पताल निर्माण हुने स्थलमा नै भवन निर्माण हुने बाहेकको जग्गामा गरिनेछ भने कामदार शिविर को लागि त्यहि अस्पाताल निर्माण हुने जग्गामै रहेको पुरानो निजी घरटहराहरुमा व्यवस्था गरिनेछ र निर्माण सम्पन्न पछि त्यो भत्काई अस्पतालको लागि हरियाली प्रबर्धन गरिनेछ।विग्रन तथा मक व्यवस्थापनको लागि अस्पताल नजिक रहेको ठाउँमा संकलन गरी बेच्न मिल्ने, पुन प्रयोग गर्न मिल्ने र निपटान गर्नुपर्ने सामग्री छुट्टाई उचित व्यवस्थापन गरिनेछ।

तालिका ७: भण्डारण क्षेत्र, कामदार शिविर, विग्रन तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्रको विवरण

सि.नं.	प्रयोगको उद्देश्य	स्थान	क्षेत्रफल	स्वामित्व
१	निर्माण सामाग्री भण्डारण क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'१२.९७" उ. देशान्तर ८५° ५४'३७.६८" पू.	८२९.१७ वर्ग मि. अस्पताल स्थान	निजी (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)
२	कामदार शिविर क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'१२.१९" उ. देशान्तर ८५° ५४'३८.३४" पू.	१११.०८ वर्ग मि. मा रहेको १ तल्ले पुरानो भवन (अस्पताल स्थान)	निजी (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)
३	विग्रन तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'६.७७" उ. देशान्तर ८५° ५४'३९.७९" पू.	८३२.०७ वर्ग मि. मा रहेको कृषियोग्य जग्गा	निजी (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)

श्रोतः स्थलगत अध्ययन २०७७

२.२.१० प्रयोग हुने प्रविधि

प्रस्तावित अस्पताल निर्माण गर्दा प्रायः मेसिन, औजार, विभिन्न उपकरणहरु सँगसँगै मानव श्रमको प्रयोग गरिने छ। अस्पताल निर्माण गर्दा मुख्य रुपमा प्रयोग गरिने उपकरणहरु तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ८: निर्माण चरणमा प्रयोग हुने उपकरण तथा प्रविधि

सि.नं.	उपकरण तथा प्रविधि	प्रयोगको उद्देश्य
१	मिक्चर मेसिन (Mixer machine)	कंक्रिटिंग गर्नको लागि
२	भाइब्रेटर (Vibrator)	कंक्रिटिंग गर्नको लागि
३	प्लेट कम्प्याक्टर (Plate Compactor)	कंक्रिटिंग गर्दा कम्प्याक्ट गर्न
४	पम्प सेट (water pump/pump set)	पानी तान्न
५	व्हील ब्यारो (wheel Barrow)	विविध कामहरुको लागि

६	डण्डी बंगाउने मेसिन (Bar bending machine)	डण्डीहरुलाई आवश्यक आकार दिन
७	डण्डी काट्ने मेसिन (Bar cutter machine)	डण्डी काट्न
८	आरा (हाते तथा ईलेक्ट्रिक) (saw cutter machine)	Formwork को लागि
९	ज्याक पाईप (jack pipe 2m height)	Beams/columns हरुको कंक्रिटिंग गर्न

२.२.१२ अस्पतालजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन

विश्व स्वास्थ्य संगठनका अनुसार स्वास्थ्यजन्य फोहर भन्नाले स्वास्थ्य सेवा संस्थाबाट, रिसर्च सेन्टर तथा स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित प्रयोगशालाबाट निष्काशन हुने सम्पुर्ण फोहरलाई जनाउछ। स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाहरु मुख्यतयाः जोखिमयुत्त र जोखिम रहित गरी वर्गीकरण गरिएको छ। स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट सन् २००३ मा प्रकाशित प्रतिवेदनमा दैनिक १.७ के.जी. प्रति वेड अस्पतालन्य फोहर उत्पादन हुने कुरा उल्लेख गरेको छ जसमा २६% जोखिमयुत्त फोहर रहने गरिएको छ। उक्त प्रतिवेदनको आधार लिँदा ३०० शैय्याको रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालबाट अस्पताल सञ्चालनमा चरणमा दैनिक औषत ५१० कि.ग्रा. अस्पतालजन्य फोहर उत्सर्जन हुने देखिन्छ जस्मा १३२.६ कि.ग्रा. जोखिमयुक्त फोहर उत्सर्जन हुने अनुमान गरिएको छ। अस्पतालले स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक वार्डमा विभिन्न कलरका डष्टबिन राखिने छन् जसमा कलर अनुसारको फोहरमैला रोखिने व्यवस्था गरिनेछ। उक्त फोहरलाई सङ्कलन डष्टविनहरू तालिका नं ७ अनुसार हुनेछन्।

तालिका ९: फोहरमैला सङ्कलन गर्ने प्रयोग हुने विभिन्न रंगका डष्टबिनहरु

क्र.सं.	फोहरमैलाको प्रकार	कन्टेनरको रंग	अन्तर्राष्ट्रिय संकेत
१	**Non-Risk Health Care Wastes (HCWs)**		
१.१	जैविक (Bio-degradable) (Compostable) फोहर	हरियो	
१.२	अजैविक (Non Bio-degradable) (Recyclable) फोहर	निलो	
२	**Risk Health Care Wastes (HCWs)**		
२.१	संक्रामक, सुई लगायत धारिलो फोहर	रातो	
२.२	रेडियोधर्मी (Radioactive) फोहर	कालो	

श्रोत : Health Care Waste Management Guideline, 2071

२.२.१३ खानेपानी व्यवस्थापन र सरसफाईः

प्रस्तावित अस्पताल सञ्चालन चरणमा दैनिक १५०,००० लिटर पानी आवश्यक रहने अनुमान गरिएको छ जसमा ४५,००० लिटर (पिउने पानी), ४५,००० लिटर (लण्डीको लागि), ३०,००० लिटर (सरसफाईको लागि) र ३०,००० लिटर अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने अनुमान गरिएको छ। आवश्यक पानी परिपूर्तिका लागि अस्पतालले बोरिङ जडान गरी भूमिगत पानी प्रयोग गरिनेछ। उक्त पानीलाई प्रशोधन गरी पिउनयोग्य बनाइन्छ, साथै खानेपानीको गुणस्तर राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२ बमोजिम हुनेछ। अस्पताल क्षेत्रमा दैनिक रुपमा सरसफाई गरिनेछ। शौचालयहरु नियमित सफा गरिनेछन् तथा अस्पताल वरपर पनि सरसफाई कायम गर्नको लागि समय समयमा सफा गरिनेछ।

२.२.१४ ढल निकास र फोहरपानी व्यवस्थापनः

अस्पतालले ढल निकास र फोहरपानीको व्यवस्थापन गर्न फोहरपानी प्रशोधन प्लान्ट स्थापना गरिनेछ। वाथरुम र शौचालयबाट निस्केको फोहरपानीलाई पहिले प्रशोधन गरेर सेप्टिक ट्याङ्किमा पठाइनेछ र केहि समय थिग्रिन दिएर तरल पदार्थ मात्र नगरपालिकाको ढल निकासमा पठाउने गरिनेछ।

२.२.१५ विपद् व्यवस्थापनको तयारीः

आगलागी जस्तो विपद् बाट बच्न अस्पताल भवनको प्रत्येक तल्लामा अग्नि संयन्त्र राखिनेछ। यसका अतिरिक्त बिभिन्न ठाउँमा सेक्यूरिटी अलार्महरु, PAS (Public Announcement System) राखिनेछ र कर्मचारीहरुलाई पेशागत सुरक्षा सम्बन्धी तालिमहरु पनि दिइनेछ।

२.२.१६ खाद्यान्न स्वच्छता र क्यान्टिनः

अस्पतालले बिरामी, कर्मचारी र बिरामी कुरुवालाई स्वच्छ खानेकुरा प्रदान गर्न अस्पतालको हातामा स्वच्छ र स्वस्थ क्यान्टिनको व्यवस्था गरिनेछ। क्यान्टिनको कर्मचारीहरुले प्रदान गर्ने खानेकुरा स्वच्छ र स्वस्थ छ वा छैन भनी खानेकुरा गुणस्तर कायम गर्न समय समयमा चेकजाँच गरिनेछ।

२.२.१७ पारो रहित चिकित्साः

अस्पतालले पारोयुक्त थर्मोमिटरको सट्टा डिजिटल थर्मोमिटर र डिजिटल रक्तचाँप मिटरको प्रयोग गरिनेछ।

२.३ प्रस्तावको उद्धेश्य

जनकपुरधाम तिब्र रुपमा विकास भैरहेको तराईको एक ठुलो सहर हो। बस्ती सँगसंगै जनसंख्या दिनानुदिन बढिरहेको छ। अव्यवस्थित बसोबास, दुर्गन्ध, धुलोधुँवा, दूषित खानेपानी आदिको कारणले प्रदूषित वातावरण र भारत सीमा जीवनशैलीको प्रभावले अझैपनि न्यून जीवनशैली बिताइरहनु परेको

छ जसले गर्दा विभिन्न दिर्घकालिन तथा अल्पकालीन रोगविधिहरु झेल्नुपरेको छ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको निकै आवश्यक देखिन्छ। त्यसैले ३०० शैय्या (bed) भएको फिजियोलोजी, माइक्रोबायोलोजी, आर्थोलोजी, गाइनोलोजी, डर्माटोलोजी, कार्डियोलोजी, न्युरोलोजी, यूरोलोजी, रेडियोग्राफी जस्ता सम्पूर्ण रोगहरुको उपचार र सुविधा सम्पन्न, २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने गरि अस्पताल तथा शिक्षण संस्थानको निर्माण र संचालन गरी, पुरा धनुषा लगायत महोत्तरी, सर्लाही, सिराहा, सप्तरी, सिन्धुली, उदयपुर, रौतहट जिल्लाहरुलाई पनि गुणस्तर र उच्च स्वास्थ्य सेवा लिनको लागि नजिक र सजिलो विकल्प दिनु यस प्रस्तावको मुख्य उद्धेश्य रहेको छ।

परिच्छेद ३

प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि

३.१ सम्बन्धित प्रकाशित वा अप्रकाशित सामग्री/प्रतिवेदनको पुनरावलोकनः

यस आयोजनाको आर्किटेकचरल तथा स्ट्रकचरल नक्साहरु, माटो परीक्षण प्रतिवेदनको अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो। त्यसका अतिरिक्त यस आयोजनासँग सम्बन्धित कानूनी दस्तावेज जस्तै वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७, राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति, २०७६, स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन मापदण्ड, २०७०, स्वास्थ्य सेवा फोहर व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१ लगायतका अन्य कानूनहरु पुनरावलोकन गरिएको थियो। त्यसैगरी राष्ट्रिय जनसंख्या तथा घरधूरी सर्वेक्षण, २०६८ को पनि पुनरावलोकन गरिएको थियो। प्रकाशित वा अप्रकाशित सामग्री/प्रतिवेदनको पुनरावलोकन वा डेस्क अध्ययनको समयमा तलका उपायहरु अवलम्बन गरिएका छन्।

- नक्साको लेखाजोखा तथा फोटोहरुको बिश्लेषण तथा प्रकाशित अप्रकाशित स्रोतहरुको अध्ययन।
- बिभिन्न स्रोतहरु जस्तै वडा कार्यालय, उपमहानगरपालिका, गैर सरकारी संस्था तथा अन्य निकायबाट आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने।
- समान प्रकृतिका प्रतिवेदनको अध्ययन, प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावलीको अध्ययन, प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारका सो बिषयका दस्तावेजहरुको पुनरावलोकन।
- भू बनौट नक्सामा प्रभाव क्षेत्रको भगौलिक सिमा कोर्ने।
- नक्साहरुको अध्ययन र टोपोग्राफिक नक्सामा भौगोलिक अवस्थितिको चित्रण :प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, टोपोग्राफिक नक्सा, गूगल नक्शा र गा.पा.पा.न/.को नक्साको आधारमा अध्ययन गरी नजिक कुनै संबेदनशिल क्षेत्र छन् वा छैनन् पत्ता लगाउने तथा उक्त कार्यबाट प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्रमा जानकारी नक्साबाट लिईएको छ।
- आयोजना क्षेत्रको भू प्रयोग सम्बन्धी तथ्याङ्क गू-गल नक्सा र GIS बाट लिइएको छ।
- आयोजनाको मौसम सम्बन्धी तथ्याङ्क जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट लिइएको छ।
- सामाजिक, आर्थिक रसाँस्कृतिकवातावरणको लागि जनसंख्याको तथ्याङ्क केन्द्रीय तथ्यांक विभागबाट लिइएको छ।

३.२ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण (प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष)

क) प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रः

आयोजना सञ्चालन हुने स्थलबाट १०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा निर्धारण गरिएको थियो। आयोजनाको निर्माण र सञ्चालन क्रियाकलापले यस क्षेत्रमा भौतिक, जैविक र सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरणलाई प्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पार्ने गर्दछ।

ख) अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रः

यस अन्तर्गत प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र बाहेक ५०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई राखेर अध्ययन गरिएको थियो। यस क्षेत्रमा आयोजनाको निर्माण र सञ्चालन क्रियाकलापले अप्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पर्ने गर्दछ।

३.३ स्थलगत अध्ययनः

आयोजनाको स्थलगत अध्ययन गर्दा अध्ययन टोलीद्वारा मिति २०७६/०९/१० देखि २०७६/०९/११ सम्म स्थलगत अध्ययन गरिएको थियो। स्थलगत अध्ययनको क्रममा भौतिक, जैविक र सामाजिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु संकलन गरिएको थियो ।

३.३.१ भौतिक वातावरणः

आयोजनाको भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नको लागि स्थलगत अवलोकन/ अध्ययनको क्रममा आयोजना क्षेत्रमा वाकथ्रु सर्वे (Walkthrough Survey) गरी प्रस्ताव स्थलको भू-बनोट, भू-उपयोग, माटो परीक्षण गरी माटोको प्रकार र भार क्षमता परीक्षण, भूमिगत पानीको गुणस्तर र तहको अवस्था सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो। वायुको गुणस्तर मापन गर्नको लागि "एयर भिजियल प्रो" मार्फत मापन गरिएको थियो। ध्वनिको तह मापन गर्नको लागि ध्वनि तह मापन यन्त्र प्रयोग गरिएको थियो। पानीको गुणस्तर जाँच गर्नको लागि नमूना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षण गरिएको थियो। साथै अस्पतालबाट के कति स्वास्थ्यजन्य फोहर निस्किन्छ भनी मूल्याङ्कन गरिएको थियो यसको लागि स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट सन् २००३ मा प्रकाशित प्रतिवेदनको सहयोग लिइएको थियो।

३.३.२ जैविक वातावरणः

जैविक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलनको लागि वाकथ्रु सर्वे (walkthrough survey) गरिएको थियो साथै मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता गरिएको थियो। प्रस्ताव अस्पताल सहरी क्षेत्रमा पर्ने हुनाले वन्यजन्तुहरुको पनि कुनै बाहुल्यता छैन। समूहगत रुपमा छलफलद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रको नजिक वनजंगलहरुमा पाइने वन्यजन्तु र प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वन्यजन्तुहरुमा पर्न सक्ने असरहरु र आवश्यक न्यूनीकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिईएको छ भने चेकलिस्ट र प्रश्नावलीद्वारा जैविक वातावरणको विस्तृत जानकारी लिईएको छ।

३.३.३ सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरणः

स्थलगत अध्ययनका क्रममा वाकथ्रू सर्वे (walkthrough survey) गरी आयोजना क्षेत्र वरपर पर्ने धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थल, नजिकका विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी र खानेपानीका

सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो। मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता गरी प्रभावित क्षेत्रको संस्कृति, चाडवाड तथा रीतिरीवाज सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो।

तालिका १०: मूख्य जानकार ब्यक्तिहरू नाम

सि.नं	नाम	ठेगाना
१	**ई. मुकेश शाह (२३ नं. वडा सदस्य)**	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, वडा नं. २३, बेला (९८१९६५१४०२)
२	**अभिमन्दन ठाकुर (समाजसेवी)**	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, वडा नं. २३, बिन्दी (९८४२९४१३०६)
३	**मोहिनदीन रोइन (२३ नं. वडा सदस्य)**	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, वडा नं. २३, बेला (९८०८२५४१७३)

३.३.४ सामुहिक छलफलः

मिति २०७९/०३/२२ गतेका दिन जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं २३, बेलामा स्थानीयसँग सामुहिक छलफल कार्यक्रम सम्पन्न गरेको थियो। उक्त कार्यक्रम स्थानीय अगुवाले नयाँ बन्न लागेको रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल सम्बन्धी आ-आफ्नो धारणा व्यक्त गरेका थिए। यस बाहेक स्थानीयले बन्न लागेको रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालले स्थानीय वातावरणमा पार्न सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरु पनि औल्याएका थिए। उक्त कार्यक्रममा जम्मा १० जना सहभागी भएका थिए।

तालिका ११: सामुहिक छलफलमा उठेका मुख्य कुराहरू

मिति	ठेगाना	उठान भएका रायसुझावहरू	समाबेश गरिएको परिच्छेद, खण्ड
२०७९/०३/२२	जनकपुरघाम उपमहानगरपालिका वडा नं २३	१. जनकपुर — जलेश्वोर सडक खण्ड धुलाम्मे रहेकोले अस्पतालको निर्माण पछि वृक्षरोपण गर्नुपर्ने २. नजिकका स्थानीयहरुलाई औषधि उपचार खर्चमा सहुलियत दिनुपर्ने	परिच्छेद २.२.२, तालिका ३ परिच्छेद ८.१, तालिका ३१

तालिका

३.४ सार्वजनिक सुनुवाई

वा.सं.नि. २०७७ को नियम ६ अनुसार वातावरणीय अध्ययन प्रक्रियालाई पारदर्शी र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उक्त क्षेत्र वरिपरिका समुदायमा पर्न सक्ने सकारात्मक प्रभावको उपभोग र नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका लागि उक्त क्षेत्रको समुदायबाटै राय सुझाव सङ्कलन गरी

सुशासनको प्रत्याभूति गराउन र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित क्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण वातावरणीय

प्रभावहरुको लेखाजोखा गर्न मितिः २०७९/०३/२५ गते शनिबारका दिन श्री गोविन्द मन्दिरको प्रांगण, दुधमतीपुल बेला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं २३ मा सार्वजनिक सुनुवाई गरियो। सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपूर्व सार्वजनिक सुनुवाईमा स्थानीय र सरोकारवालाहरुको उपस्थितिको लागि मितिः २०७९/०३/२१ गते विश्व जागरण राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गरिएको थियो साथसाथै विभिन्न सरोकारवाला संघसंस्थाहरुलाई पत्राचार गरी सो सुनुवाइमा उपस्थिति हुन अनुरोध पनि गरिएको थियो। उक्त सार्वजनिक सुनुवाईबाट आएका राय सुझावलाई प्रतिवेदनको मस्यौदा बनाउने सिलसिलामा समावेश गरिएको छ।

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा छलफल हुँदै

यस सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा ३७ जना उपस्थिति भएका थिए। सहभागीको उपस्थिति सहित सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुटलाई अनुसूची ४ मा राखिएको छ।

तालिका १२ः सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरु

सि.नं.	उठेका मुख्य कुराहरू	समाबेश गरिएको परिच्छेद
१	अस्पताल संचालनको क्रममा दुधमति खोलामा अस्पतालबाट उत्सर्जन भएका कुनै किसिमका फोहरहरु नमिसाउने	परिच्छेद ८.२
२	अस्पताल नजिक रहेका पोखरी, कृषि तथा पशुपालनका लागि प्रयोग हुने श्रोतहरुमा अस्पतालजन्य फोहरहरु नमिसाउने	परिच्छेद ८.२
३	अस्पताल नजिकको सडक पार्किंगको रुपमा प्रयोग नगर्ने	परिच्छेद २.२.२

३.५ वातावरणीय प्रभावहरूको पहिचान, आँकलन तथा उल्लेखनीय प्रभावको मूल्याङ्कन गर्दा अपनाइएको विधि

वातावरणीय प्रभावहरूको मुल्याङ्कन राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० मा दिइएको परिमाण, सीमा र अवधिको आधारमा गरिएको छ। विज्ञहरूको निर्णय तथा त्यस्तै आयोजनाहरूबाट प्राप्त अनुभवहरूको आधारमा प्रभावहरूको मापन गरिएको छ। यदि प्रभाव ३ वर्ष सम्म रहन्छ भने यसलाई अल्पकालीनको रूपमा लिईएको छ। त्यसैगरी यदि प्रभाव ३ वर्ष देखि २० वर्ष सम्म जारी रहयो भने यसलाई मध्यकालिनको रूपमा लिईएको छ र यदि यो २० वर्ष भन्दा लामो छ भने यसलाई दीर्घकालीनको रूपमा लिईएको छ। यस्तै यदि आयोजना क्षेत्र भित्र मात्र प्रभाव पर्ने देखिन्छ भने त्यसलाई स्थान निर्दिस्ट असर, जो स्थानीय तहको स्तर सम्म जान्छ त्यसलाई स्थानीय असर भनेर परिभाषित गरिएको छ र दुई भन्दा बढी स्थानीय तहमा जान्छ भने

क्षेत्रीय असर भनेर परिभाषित गरिएको छ। त्यसैगरी यदि आयोजनाले गर्ने प्रभाव अपरिवर्तनीय छ भने प्रभावलाई उच्च, जो लामो समयमा आंशिक रूपमा परिवर्तनशील छ भने मध्यम र त्यस्तो असर परिवर्तनशील छ भने कम असरको रूपमा परिभाषित गरिएको छ। प्रत्यक्ष प्रभाव हुने प्रभावलाई प्रत्यक्ष भनिएको छ भने अप्रत्यक्ष प्रभावलाई अप्रत्यक्ष भनिएको छ। संख्यात्मक श्रेणी सहितको म्याट्रिक्स विधि अपनाएर पूर्वानुमानित प्रभावहरूको प्रभाव मुल्याङ्कन गरिएको छ।

तालिका १३: प्रभाव मूल्याङ्कन अङ्क तालिका

मात्रा	अङ्क	सिमा	अङ्क	समायावधि	अङ्क
उच्च	६०	क्षेत्रीय	६०	दीर्घकालिन	२०
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यम	१०
सामान्य	१०	क्षेत्र विशेष	१०	अल्पकालीन	०५

स्रोतः राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५०

यिनीहरुको संचीय अङ्कबाट प्रभाव महत्त्वको विश्लेषण गरिएको छ जुन तल तालिका नं १२ मा देखाइएको छ।

तालिका १४: महत्त्व श्रेणीको संचीय अङ्क

जम्मा अङ्क	प्रभावको महत्त्व
४५ भन्दा कम	कम महत्त्वपूर्ण
४५ देखि ७५ सम्म	महत्त्वपूर्ण
७५ र भन्दा माथि	अति महत्त्वपूर्ण

३.६ सार्वजनिक सूचना प्रकाशित

प्रस्तावित प्रस्तावको वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पार्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा लिखित राय सुझाव दिनको लागि सम्बन्धित स्थानीय तह तथा त्यस क्षेत्रका शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थामा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची ९ बमोजिमको सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरियो र सोही बमोजिमको सात दिने सूचना मिति २०७९/०४/२८ गतेका दिन हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित गरिएको थियो।

३.७ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची -१२ मा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको ढाँचा दिइएको छ। नियमावलीमा दिइएको ढाँचा अनुसार तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका,

२०५० मा आधारित भई व्याख्या गरिएका विभिन्न सवालहरूको विश्लेषण गरी मस्यौदा वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गरियो।

परिच्छेद ४

प्रस्तावसँग सम्बन्धित नीति, कानून तथा मापदण्ड

नेपाल सरकारले विकास र वातावरणीय संरक्षणलाई एकीकृत रूपमा सँग सँगै लैजानको लागि विभिन्न ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरू जारी गरेको छ । प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि आवश्यकता भए अनुसार निम्न ऐन नियम निर्देशिका तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा भएका प्रावधानहरूद्वारा निर्देशित हुनेछ ।

पुनरावलोकलन गरिएका कानूनी दस्तावेज	**प्रस्त्व कार्यान्व्यन गर्दा आकर्षित हुने दफा/नियम/खण्ड/सम्वन्धित बुदाँ**	**अनुपालन**
नेपालको संविधानः	दफा ३० को उपदफा (१) ले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने अधिकार र (२) ले वातावरणीय प्रदुषण वा ह्रासबाट हुने क्षतिबापत पिडितलाई प्रदूषकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ। नेपाल संविधान धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हकः यसमा प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क हुनुपर्ने, प्रत्येक व्यक्तिलाई आफ्नो स्वास्थ्य उपचारको सम्बन्धमा जानकारी पाउने हक हुनेछ, प्रत्येक नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको हक हुनेछ र प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाईमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने कुरा उल्लेख छ।	स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्दा हुने प्रदूषणले गर्दा कुनै असर परेमा
आवधिक योजनाः		
पन्ध्रौ योजना २०७६/७७ - २०८०/२०८१	यस योजनाको परिच्छेद ७ को खण्ड ७.३ मा स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी कुरा उल्लेख गरिएको छ जस अनुसार यस योजनाले सबै तहमा सबल स्वास्थ्य प्रणालीको विकास र विस्तार गर्दै जनस्तरमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पहुँच सुनिश्चत गर्ने लक्ष्य राखेको छ।	जनस्वास्थ्यमा गुणस्तर स्वास्थ्य प्रदान गर्ने क्रममा
नीति तथा रणनीति		

राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६	यस नीतिको बुंदा ६ मा प्रदूषण नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन, गर्ने छ भने खण्ड ८ को बँदा ८.१ मा वातावरणीय प्रदूषण रोकथाम, नियन्त्रण र न्यूनीकरण सम्बन्धी नीति रहेका छन्।	वातावरण प्रवर्द्धन र फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने क्रममा
राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन निति, २०७६	खण्ड ८ को बँदा ८.७ मा जलवायु परिवर्तनका कारणले उत्पन्न ।प्रकोपले मानव स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक प्रभावलाई कम गरी स्वस्थ्य वातावरण सृजना गर्ने कुरा लाई जोड दिएको छ।	जलवायुमा असर गर्ने फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने क्रममा
राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति, २०७६	यस नीतिको नीति ५ मा निर्देशक सिद्दान्त, भावी सोच, ध्येय, लक्ष्य तथा उद्येश्य हरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ जसमा स्वास्थ्य क्षेत्रलाई संघीय संरचना अनुसारको स्वास्थ्य प्रणाली मार्फत संविधान प्रदत्त नागरिकको स्वास्थ्य सम्बन्धी मौलिक हक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सर्वव्यापी पहुँच सुनिश्चित गर्ने कुरामा जोड दिएको छ।	स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने क्रममा
नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र रणनीति, २०७२-२०७७	यस रणनीतिको लक्ष्य न्यूनतम स्वास्थ्य सेवा वितरण प्रणाली मार्फत सबै व्यक्तिको स्वास्थ्य स्थिति सुधार गर्नु हो। यसले राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीतिद्वारा राखिएको दर्शन र लक्ष्य आत्मसात गरेको छ र आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरुको पहुँच प्रत्येक नागरिकको मौलिक अधिकारका रुपमा ग्यारेन्टी गर्ने संवैधानिक प्रावधान लिइएको छ। यसले अन्तराष्ट्रिय स्वास्थ्य कभरेज (UHC) हासिल गर्नेतर्फ राष्ट्रको प्रतिबद्धता अभिव्यक्ति गर्दछ र आवश्यक संसाधनहरु र लगानीहरु जुटाउनको लागि आधार प्रदान गर्नु रहेको छ।	स्वास्थ्य संस्थाको निर्माण, विकास र स्तरोन्नतिको क्रममा
विपद जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५	यस नीतिले प्रत्येक वर्ष बाढी, पहिरो, चट्टयांग, आगलागी, सडक दुर्घटना, र महामारी जस्ता प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपहरुको	प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् परेको खण्डमा

	समयमा निजी संस्थानले पनि हातेमालो गरि सक्रिय रुपमा निर्मुल पार्नुपर्छ भनिएको छ।	
ऐनः		
वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६	यस ऐनको दफा ३ मा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, दफा ३ को उपदफा २ मा प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि पेश गरिने निकाय, त्यसैगरी सोही दफाको उपदफा ४ मा सार्वजनिक सुनुवाई, दफा ४ मा विकल्पको विस्तृत विश्लेषण, दफा ५ मा क्षेत्रनिर्धारण तथा कार्यसूची सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ। दफा ६ मा मापदण्ड एवं गुणस्तर कायम, दफा ११ मा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन, दफा १२ मा वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी दफा ३५ मा जरिबाना सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ।	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्दा
भवन ऐन, २०५५ (संशोधन २०६४)	यो ऐन भवन निर्माण कार्यलाई नियमित गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको हो। भूकम्प आगलागी तथा अन्य दैवी प्रकोपहरुबाट भवनहरुलाई यथासम्भव सुरक्षित राख्नको लागि भवन निर्माण कार्यलाई नियमित गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न यो ऐन बनाएको हो। यो ऐन लागू भएको उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र दफा ८ मा उल्लखित क ख वा ग वर्गको भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्न प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृतिको लागि उपमहानगरपलिका समक्ष दरखास्त दिदा नक्सासाथ डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ।	भवन नक्सा, डिजाइन पास तथा निर्माण संचालन गर्ने क्रममा
स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४	यस ऐनको दफा ११ को २ उपदफा भित्र (ञ) १२ मा वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति , कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा तथा त्यसको कार्यन्वयन, अनुगमन र नियमन, १३ मा	स्थानीय स्तरका सवाल आइपरे तथा स्थानीय स्तरको फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने क्रममा

	स्थानीयस्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण, १५ मा स्थानीयस्तरमा सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन, १६ मा स्थानीयस्तरमा न्यून कार्बनमूखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन, १७ मा स्थानीयस्तरमा हरित क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्धन र १८ मा स्थानीयस्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापनको कुराहरु उल्लेख गरिएको छ। यसै ऐनको दफा २४ को उपदफा १ मा गाउपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागु गर्नु पर्नेछ।	
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व दफा (२०) को उपदफा (१) बमोजिम हुनुपर्ने छ। उपदफा (२) अनुसार सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि योजनाको अधिनमा रही विपद् व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा गरी अनिवार्य लागू गर्नु पर्नेछ।	प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् परेको खण्डमा
श्रम ऐन, २०७४	यस ऐन अनुसार जहाँ २० वा बढी कर्मचारीहरु संलग्न छन् रोजगारदाताले धारा ७४ अनुसार सुरक्षा र स्वास्थ्य समिति गठन गर्नेछ। १० वा सो भन्दा बढी कर्मचारी संस्थामा कार्यरत छन् भने रोजगारदाताले धारा ११६ बमोजिम सामुहिक समझदारी समितिको पनि गठन गर्नेछ। धारा ८० ले संक्रमित रोग नियन्त्रण गर्ने प्रावधानको बारेमा उल्लेख गरेको छ। धारा ८२ ले	स्वास्थ्य संस्था निर्माण तथा संचालनको क्रममा कर्मचारी तथा लेवर परिचालन गर्दा

	व्यावसायिक स्वास्थ्य र उपचारको बारेमा उल्लेख गरेको छ।	
फोहर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	यस ऐनको दफा २२ को उपदफा (५) अनुसार फोहरमैला व्यवस्थापन स्थलको सञ्चालन गर्दा वा सोको लागि कुनै कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानूनले तोकेको मापदण्डको अनुकूल हुने गरी गर्नु पर्नेछ। उपदफा (६) अनुसार फोहोरमैलाको व्यवस्थापन स्थलको कारणले गम्भीर प्रभावित क्षेत्र र प्रभावित क्षेत्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास एवं वातावरण संरक्षणमा सुझाव दिन स्थानीय स्तरमा तोकिए बमोजिमको समिति गठन गर्न सकिनेछ।	प्रदूषण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा
जलश्रोत ऐन, २०४९	यस ऐनमा नेपालभित्र रहेका जलस्रोतको स्वामित्व नेपाल सरकारमा रहन, अनुमति प्राप्त नगरी कसैले पनि जलस्रोतको उपयोग गर्न नपाउने जलस्रोतको उपयोग गर्न व्यक्ति वा संस्थाले अरुलाई मर्का नपर्ने गरी लाभदायिक उपयोग गर्नपर्ने, जलस्रोत प्राप्त हुने सामुहिक लाभको लागि जल उपभोक्ता संख्या गठन गर्न सक्ने त्यस्तो संख्या गठन गर्न सक्ने त्यस्तो संख्या अविछिन्न उत्तरीधकारी संख्याको व्यवस्था भएको छ। यस ऐनको जलस्रोतको उपयोग गर्दा प्राथमिकता अनुसार खानेपानी र घरेलु उपयोगलाई पहिलो प्राथमिकता राखेको छ।	अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्दा पिउने तथा अन्य प्रयोजनको लागि पानि प्रयोग गर्दा
जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५	यस ऐनको दफा ४० को उपदफा १ मा ध्वनि, वायु, जल तथा दृश्य प्रदुषणले जनस्वास्थ्यमा पार्ने प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि संघीय कानून बमोजिम नेपाल सरकारले यस सम्बन्धि मापदण्ड निर्धारण गर्न सक्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। त्यस्तै दफा ४१ मा सरसफाई तथा फोहरमैला	अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्दा

	व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक मापदण्ड बनाउने कुरा उल्लेख छ।	
भू-उपयोग ऐन, २०७६	यस ऐनको दफा ४ मा भू-उपयोग क्षेत्रको वर्गीकरण, दफा ८ मा भूउपयोग परिवर्तन गर्न नहुने, दफा १० मा जग्गाको खण्डिकरण नियन्त्रण र दफा २५ मा सजाय सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ।	जमिन खनेर फाउन्डेसन निर्माण गर्दा
संक्रात्मक रोग सम्बन्धि ऐन, २०२० (संशोधन २०७५)	यस ऐन नेपाल देशभर वा नेपालको कुनै भागमा कुनै संक्रामक रोग फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा त्यस्तो रोगले उग्र रुप लिन नपाउने गरी रोगको निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्नको लागि व्यवस्था गर्ने हेतुले बनाइएको हो।	अस्पतालमा आउने संक्रामक रोगीको कारण अस्पताल बाट सुरु भै महामारीको रुप लिइएको अवस्थामा
स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धि ऐन, २०६६	यस ऐनको दफा ३ मा स्वास्थ्य उपचारको विषयलाई लिएर स्वास्थ्यकर्मीलाई घेराउ, अपमानजनक व्यवहार वा हातपात गर्न नहुने र स्वास्थ्य संस्थामा तोडफोड तथा आगजनी वा त्यस्तै अन्य कार्य गर्न नहुने कुरा उल्लेख छ। दफा ४ मा स्वास्थ्यकर्मीले आवश्यकता अनुसार सुरक्षाकर्मी माग गर्न सक्ने कुरा उल्लेख छ।	उपचारको क्रममा कुनै घटना घट्न गई स्वास्थ्यकर्मी माथि आरोप लागे अथवा पिडितको आफन्तहरु आक्रोस आएको अवस्थामा
बालबालिका सम्बन्धि ऐन, २०७५	यस ऐनको दफा ६६ ले बालबालिका विरुद्दको कसुर सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ। वर्ष ३ देखि १५ सम्म बालबालिकाको अधिकार सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ।	३ देखि १५वर्षका बालबालिकाको उपचारको क्रममा
उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५	परिच्छेद २ र ३ अन्तर्गतका दफाहरुले उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु वा सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चितता गरेको छ।	संचालन चरणमा अस्पताल जन्य वस्तु र सेवा गुणस्तरमा प्रश्न जागेमा
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४	यस ऐनको दफा ४ मा रोजगारदाताले श्रमिकको योगदानयोग्य रकम जम्मा गर्नु पर्ने तथा दफा १० मा सामाजिक सुरक्षा योजना संचालन गर्ने सम्बन्धि कुरा उल्लेख गरेको छ।	अस्पतालका कर्मचारीहरुलाइ दिने सेवा र सुविधाहरु गुणस्तर कायम गर्ने सवालमा

बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६	यस ऐनको दफा ३ उपदफा (१) अनुसार कसैले पनि चौध वर्ष उमेर पूरा नगरेका बालकलाई श्रमिकको रुपमा काममा लगाउनु हुदैन र उपदफा (२) अनुसार कसैले बालकलाई अनुसूचीमा उल्लेखित जोखिमपूर्ण व्यवसाय वा काममा लगाउनु हुदैन।	अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्ने काम गर्ने कर्मचारी तथा श्रमिकहरुको दायरा छुटाउने वा भर्ना गर्ने अवस्थामा
रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५	यो ऐन प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिच्क्षित गर्न, आफ्नो क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न तथा रोजगारीको शर्त, तथा अवस्था तथा बेरोजगार सहायता सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्ने उद्देश्यका साथ यो ऐन आएको हो।	रोजगार प्रदान गर्ने अवस्थामा
नियमावली		
वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७	वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ३ को उपदफा (१) प्रयोजनको लागी यस नियमावली २०७७ को नियमः ३ संग सम्वन्धित भएर अनुसूची १, २ र ३ मा क्रमसः संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ। उक्त कानूनी व्यबस्था अनुरुप यस प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण अध्ययनको प्रक्रया अगाडी बढिरहेको छ।नियम ५ ले प्रतिवेदन तयार गर्नुपूर्व प्रस्तावतले कार्यसूची तयार गरि सम्बन्धित नियमले तोकेको सरकारी निकाय जहाँ प्रतिवेदन पेस गर्ने हो त्यहिबाट स्वीकृत गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ साथै प्रतिवेदन स्वीकृत निकायको बारे नियम ८ मा उल्लेख भएको छ। नियम ४ बमोजिम स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण, नियम ५ बमोजम स्वीकृत कार्यसूची तथा नियम ६ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई मा उल्लेख सुझावको आधारमा प्रस्तावकले प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने छ भन्ने उल्लेख छ।वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ३८ बमोजिमको	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्दा

	वातावरण संरक्षण योजनामा योजनाको पृष्ठभुमि, उद्देश्य, संरक्षणका मार्गदर्शन सिद्धान्त, योजनाले समेट्ने क्षेत्र, सम्वद्ध नीति तथा कानून र संरक्षण कार्य योजना समेतका विषय समावेश गरी नियमावलीको अनुसुचीः २० बमोजिम ढाँचा तर्जुमा गर्नुपर्ने उल्लेख छ।	
भवन नियमावली, २०६६	यस नियमावलीमा (१) ऐनको दफा ११ को उपदफा (१) मा उल्लिखित 'क' 'ख' वा 'ग' वर्गको भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले नक्सा स्वीकृतिको लागि नगरपालिका समक्ष अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा दरखास्त दिंदा डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ।(२) ऐनको दफा ११ को उपदफा (२) मा उल्लिखित 'क' वा 'ख' वर्गको भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवनको नक्सा र डिजाइन र 'ग' वर्गको भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्त्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवनको नक्सा तयार गरी स्वीकृतिको लागि अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित जिल्लाको शहरी विकास कार्यालयमा दरखास्त दिनू पर्नेछ।(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त भएको दरखास्त उपर शहरी विकास कार्यालयले आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र त्यसरी जाँचबुझ गर्दा कुनै थप कागजात आवश्यक देखिएमा दरखास्तवालासँग त्यस्तो कागजात माग गर्न सक्नेछ।(४) उपनियम (३) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा दरखास्तवालाको व्यहोरा मनासिब देखिएमा शहरी विकास कार्यलयले भवन निर्माण गर्दा पालना गर्नु पर्ने शर्त तोकी दरखास्त परेको मितिले ३० दिनभित्र भवनको नक्सा वा डिजाइन स्वीकृत गर्नु पर्नेछ।	भवन नक्सा, डिजाइन पास तथा निर्माण संचालन गर्ने क्रममा

श्रम नियमावली, २०७५	यस नियमावलीको नियम १६ मा श्रमिकको काम गर्ने समयको निर्धारण कामको प्रकृतिको आधारमा गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ भने नियम १७ मा विश्रामको लागि थप समय दिनुपर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। यस नियमावलीको परिच्छेद ७ मा व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीतिको कुरा उल्लेख छ जसमा नियम ३४ ले व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति बनाउनु पर्ने, नियम ३५ ले रोजगारदाताको कर्तव्य, नियम ३६ ले उत्पादनकर्ता, आयातकर्ता र आपूर्तिकर्ताको कर्तव्य, नियम ३७ ले सुरक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको गठन, नियम ३८ ले सुरक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार, ३९ ले व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि बिशेष व्यवस्था आदि कुराहरु छन्।	स्वास्थ्य संस्था निर्माण तथा संचालनको क्रममा कर्मचारी तथा लेवर परिचालन गर्दा
बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२	यस नियमावलीको नियम २५ मा ऐनको दफा ११ बमोजिम प्रतिष्ठानमा काम गर्ने बालकको स्वास्थ्य र सुरक्षाका सम्बन्धमा व्यवस्थापनले देहायका व्यवस्थाहरु अपनाउनु पर्नेछ।	
फोहर मैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	यस नियमावलीको उद्देश्यहरुमा सार्वजनिक स्वास्थ्य र वातावरणमा ठोस फोहोरको प्रतिकूल प्रभावहरुलाई कम गरी स्वच्छ र स्वस्थ वातावरण कायम गरी समावेश गरिएको छ। यस नियमावलीले ठोस फोहोरहरु लाई सकेसम्म स्रोतमानै घटाउने, पुनः प्रयोग गर्ने, र प्रशोधन गर्ने कार्यलाई बढावा दिन आवश्यक कदम चाल्न स्थानीय निकायलाई आदेश जारी गर्दछ। यस नियमावलीले स्थानीय निकायलाई नियम, कानूनद्धारा दिशानिर्देशहरू निर्माण गर्न पनि प्रेरित गर्दछ।	प्रदूषण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा

जलश्रोत नियमावली, २०५०	यो नियमावली जलस्रोतको प्रयोगलाई नियमन गर्न लक्षित रहेको छ।	अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्दा पिउने तथा अन्य प्रयोजनको लागि पानि प्रयोग गर्दा
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५	यसको परिच्छेद २ र ६ अन्तर्गतका नियममा क्रमशः सामाजिक सुरक्षा योजनामा सहभागिता र परिचयपत्र सम्बन्धि व्यवस्था रहेको छ।नियम ९ र १७ मा क्रमशः सामाजिक सुरक्षा योजना संचालन र रोजगारदाताको दायित्वको बारेमा उल्लेख छ।	अस्पतालका कर्मचारीहरुलाइ दिने सेवा र सुविधाहरु गुणस्तर कायम गर्ने सवालमा
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६	यस नियमावली विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले बनाएको नियमावली हो।यस नियमावलीमा कुनै पनि विपद्को समयमा संघ संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकारहरु सम्बन्धि नियमहरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।	प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् परेको खण्डमा
स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धी नियमावली, २०६९	यस नियमावली स्वाथ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धि ऐन, २०६६ को दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले बनाएको हो।यस नियमावलीमा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सुरक्षा माग गर्ने कार्यविधि, नाम दर्ता सम्बन्धि कार्यविधि, समिति गठन र समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धि नियमहरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।	उपचारको क्रममा कुनै घटना घट्न गई स्वास्थ्यकर्मी माथि आरोप लागे अथवा पिडितको आफन्तहरु आक्रोस आएको अवस्थामा
जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७	यस नियमावली जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले बनाएको हो।यस नियमावलीमा प्रत्येक नागरिकलाई ऐनको दफा ३ को उपदफा (४) बमोजिमका आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरु प्रत्येक आधारभूत	अस्पताल निर्माण तथा संचालन गर्दा

	स्वास्थ्य सेवा केन्द्र तथा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट तोकिएको स्वास्थ्य संस्थाबाट निःशुल्क रुपमा प्रदान गर्ने, आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा, विशेषज्ञ र विशिष्टीकृत सेवा सम्बन्धि नियमहरुको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।	
निर्देशिका/कार्यविधि/कार्यनीति		
राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०	नेपाल सरकारले आठौं योजनाको नीति कार्यान्वयनमा सहयोग पुगोस् भन्नका लागि वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र नियमावली, २०५४ ल्याउनु अगाडि नै यो निर्देशिका लागू गरेको थियो। यो निर्देशिकाले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा जनसहभागिता जुटाउनु पर्ने, आवश्यक सूचना र तथ्याङ्क संकलन गर्ने, विवादित विषयको गम्भिरताको मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने, व्यवस्थापनका साथै वातावरणीय अध्ययनका लागि ती विषयहरुको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गर्ने जस्ता कुरालाई स्पष्टरुपमा मार्गदर्शनको रुपमा अघि सारेको छ।	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रभावकारी रुपमा लागू गर्न
स्वास्थ्य सेवा फोहोर व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१	यस निर्देशिकाको अनुच्छेद ३ मा स्वास्थ्य सेवा बाट उत्सर्जन हुने फोहोरको वर्गीकरण गरिएको छ जसमा जोखिम रहित र जोखिमयुक्त फोहोर रहेका छन्। जोखिम रहित फोहोरमा जैविक फोहोर, पुनः चक्रीय फोहोर, र अन्य फोहोर पर्दछन भने जोखिमयुक्त फोहोरमा मानव अङ्ग, धारिलो वस्तु, फर्मिसिटीकल फोहोर, अति संक्रामक फोहोर, संक्रामक फोहोर खतरनाक फोहोर र विकिरण फोहोर रहेका छन्। त्यस्तै अनुच्छेद ६ मा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड र फोहोर संकलन तथा कलरकोडिंग पद्दतिको बारेमा उल्लेख रहेको छ।	प्रदूषण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा

अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका, २०७२	यस निर्देशिकाको दफा ८ अनुसार औषधी तथा औषधीजन्य सामग्री र पदार्थ खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिमको प्रकृया अवलम्बन गरी गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। दफा ९ मा औषधी र औषधीजन्य पदार्थको विक्री मूल्य निर्धारण गर्दा यसको खरिद मूल्यमा २० प्रतिशत नबढाइ निर्धारण गरिने कुरा उल्लेख छ।	औषधि र औषधिजन्य पदार्थहरु खरिदविक्री गर्ने क्रममा
स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धि निर्देशिका, २०७०	यस निर्देशिकाको दफा ३ का उपदफा ३ र ४ मा स्वास्थ्य सेवा संचालन र गुणस्तर सम्बन्धि, दफा ५ मा अनुमति प्रदान गर्ने निकाय, दफा १६ र १७ मा अस्पताल पूर्वाधार सम्बन्धी र अन्य मापदण्ड, दफा १८ मा जनशक्ति, २० मा उपकरण सम्बन्धि मापदण्ड र दफा २१ मा विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ।	स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्दा आवश्यकताहरु सम्बोधन गर्दा
मापदण्डहरू		
स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड २०७७ (पहिलो संशोधन २०७८)	यस मापदण्ड जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ को नियम ११, नियम १२ को उपनियम (५) र नियम १३ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित अनुसूची ८ को व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी स्वास्थ्य मन्त्रालयले जारी गरेको हो। यस मापदण्ड मा कुनैपनि स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्नका लागि कुन-कुन पक्षमा के कस्ता सुविधाहरु को व्यवस्थापन गर्नुपर्छ, के-कती कर्मचारी तथा विशेषज्ञको आवश्यक पर्दछ र कसरी स्वास्थ्य संस्थाहरु व्यवस्थित	स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्दा आवश्यकताहरु सम्बोधन गर्दा

	रुपमा संचालन गरी सेवा प्रदान गर्न सकिन्छ भनि वर्णन गरिएको छ।	
वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२	यो मापदण्ड नगर विकास ऐन २०४५ को दफा २३ र काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन २०४५ को दफा २६ ले भौतिक भौतिक योजना कार्यान्वयन गर्न निर्देशन दिने र नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली २०६९ को अनुसूची-२, खण्ड २३ को बुँदाहरु २ र ४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सुरक्षित एवंम भूकम्प प्रतिरोधात्मक वसोवास, भौतिक योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, र भवन ऐन २०५५ ले तोकेका क, ख, ग र घ वर्गका भवनहरु निर्माण गर्न गराउनका लागि नेपाल सरकारले लागू गरेको हो। यस मापदण्डमा कुनै पनि संरचना निर्माण गर्दा अपनाउनु पर्ने उपायहरु र by laws हरुका वारेमा उल्लेख गरिएको छ।	भवन नक्सा, डिजाइन पास तथा निर्माण संचालन गर्ने क्रममा
सवारी साधनहरू बाट हुने उत्सर्जन सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९	यस मापदण्डले सवारी साधनहरुको वर्गीकरण युरोपियन यूनियनले अपनाएको सवारी साधनहरुको वर्गीकरण अनुसार गरेको छ। त्यसै गरी यस मापदण्डमा विभिन्न प्रकारका सवारी साधनहरुले के कति एक्जस्ट उत्सर्जन गर्न पाउछन भन्ने कुरा उल्लेख गरेको छ जस्तै ६ वटा सम्म सीट तथा २.५ टन भन्दा कम वजन भएका सवारी साधानहरु (यात्रुवाहक कारहरु)को लागि एक्जस्ट उत्सर्जन CO २.३ ग्राम/किलो मिटर, HC ०.२ ग्राम/किलो मिटर र NOx ०.१५ ग्राम/किलो मिटर सम्म हुनुपर्ने छ। त्यसै गरी हलुका र कुल वजन २.५ टन भन्दा वढी भएका व्यापारिक सवारी साधनहरुको लागिः lCV (RM=वा <१३०५ kg) को लागि एक्जस्ट उत्सर्जन CO २.३ ग्राम/किलो मिटर, HC ०.२ ग्राम/किलो	प्रदूषण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा

	मिटर र NOx ०.१५ ग्राम/किलो मिटर सम्म हुनुपर्ने छ; lCV (१३०५ >RM=वा <१७६० kg) को लागि एक्जस्ट उत्सर्जन CO ४.१७ ग्राम/किलो मिटर, HC ०.२५ ग्राम/किलो मिटर र NOx ०.१८ ग्राम/किलो मिटर सम्म हुनुपर्ने छ र lCV (RM>१७६० kg) को लागि एक्जस्ट उत्सर्जन CO ५.२२ ग्राम/किलो मिटर, HC ०.२९ ग्राम/किलो मिटर र NOx ०.२१ ग्राम/किलो मिटर सम्म हुनुपर्ने छ। यसरीनै भारी सवारी साधनका लागि पनि मापदण्ड तोकिएको छ।	
डिजेल जेनरेटरबाट हुने उत्सर्जन सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९	नेपाल सरकारले ८ किलोवाट -५६० किलोवाट क्षमताको नँया र प्रयोगमा भएको डिजेल जेनरेटरहरुको लागि डिजेल जेनरेटरबाट हुने उत्सर्जन सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड ल्याएको छ। उत्सर्जन सिमा चार प्रमुख प्रदूषहरु: CO, HC, NOx र PM का लागि सेट गरिएको छ।	प्रदूषण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा
अन्तरराष्ट्रिय सन्धिहरू		
हानिकारक फोहोरमैलाहरुको राष्ट्रियहरु सिमापार ओसार पसार नियन्त्रण सम्बन्धी वासेल महासन्धि, १९९८ (सन)	यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य भनेको हानिकारक फोहोर तथा तिनको विसर्जनबाट पर्ने नकारात्मक प्रभावबाट मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणलाई जोगाउनु हो। वासेल महासन्धि हानिकारक फोहोरमैलाहरुको राष्ट्रियहरु सिमापार ओसार पसार नियन्त्रण गर्न बनेको एक अन्तराष्ट्रिय महासन्धि हो। यस महासन्धिको अनुसूची १ मा अस्पतालजन्य फोहोरलाई पनि हानिकारक फोहोरका रुपमा समावेश गरेको छ।	अस्पताललाई आवश्यक हानिकारक र रासायनिक पदार्थहरु आयात निर्यात गर्दा
जैविक विविधता सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महा सन्धि, १९९२ (सन)	यो महासन्धि जैविक विविधताबाट प्राप्त हुने सेवा एवं सुविधाहरुको दिगो उपयोग गरी जैविक विविधता एवं यसबाट प्राप्त हुने	वातारण मैत्री कुराहरुलाई बढोत्तरी गर्ने क्रममा

	लाभको न्यायोचित बाँडफाँड सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि हो । यो महासन्धि २९ डिसेम्बर १९९३ देखि कार्यान्वयनमा आएको थियो भने नेपालले २३ नोभेम्बर १९९३ मा अनुमोदन गरेको थियो । यस महासन्धीले कुनै एक देशको जैविक विविधतामा उक्त राष्ट्रको सार्वभौम अधिकार हुने र यसको उपयोग गर्दा अर्को देशलाई असर नपुग्ने गरी गर्नुपर्ने आधारभुत सिद्धान्तलाई अंगीकार गरेको छ । महासन्धिको धारा १४ मा कुनैपनी पक्ष राष्ट्रले विकास निर्माणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा उक्त कार्यले जैविक विविधतामा पर्ने असरहरुको लेखाजोखा गर्न वातावरणीय मुल्याङ्कन गर्नुपर्ने र वातावरणीय व्यवस्थापन योजना वनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने कुरामा पक्ष राष्ट्रहरु सहमत भएका छन् । यसैगरी धारा १५ मा कुनैपनी जैविक विविधता एवं आनुवांशिक स्रोतबाट प्राप्त हुने लाभमा राष्ट्रको सार्वभौम अधिकार हुने, एक राष्ट्रमा भएको जैविक विविधता माथि अर्को राष्ट्रले समेत उपायोग गर्न पाउने व्यवस्था मिलाउन उचित कानुनी तथा संस्थागत संरचना तयार गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख छ भने धारा १६ मा प्रवधि हस्तान्त्रण एवं प्राप्ती सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । यस महासन्धीमा जैविक विविधता संरक्षणको लागि विभिन्न राष्ट्रहरुविच आर्थिक सहयोग एवं परिचालन सम्बन्धी सहमत भएका छन् ।	

वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९: यस मापदण्ड अन्तर्गत वायुको गुणस्तर निम्न अनुसार हुनुपर्ने छ।

तालिका १५: वायुको गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड

मानक	एकाग्रत मात्रा	औषत समय
TSP	२३० $\mu g/m^3$	२४ घण्टा*
PM_{10}	१२० μg/m3	२४ घण्टा*
$PM_{2.5}$	४० $\mu g/m^3$	२४ घण्टा*
SO_2	५० $\mu g/m^3$	वार्षिक**
	७० $\mu g/m^3$	२४ घण्टा*
NO_2	४० $\mu g/m^3$	वार्षिक
	८० $\mu g/m^3$	२४ घण्टा*
CO	१०,००० μg/m3	८ घण्टा*
Pb	०.५ $\mu g/m^3$	वार्षिक**
Benzene	५ $\mu g/m^3$	वार्षिक**
O_3	१५७ $\mu g/m^3$	८ घण्टा*

* २४ घण्टे र ८ घण्टे मात्रा एक आर्थिक वर्षको कम्तिमा ९५% दिनहरुमा तोकिएको सीमा भित्र रहेको हुनु पर्नेछ। एक वर्षको ३६५ दिन मध्ये १८ दिन भन्दा बढी तोकिएको सीमा नाघ्नु हुँदैन भने वर्षको कुनै पनि समय लगातार दुई दिन तोकिएको सीमा नाघ्नु हुँदैन।

** कुनै निश्चित ठाउँमा एक हप्तामा दुईपटक लगातार २४ घण्टा सम्म र हप्तामा एकै समयको अन्तरमा लिईएका कम्तिमा १०४ ओटा तथ्यांकको वार्षिक औषतका आधारमा माथि उल्लेखित तथ्यांक लिइनेछ।

राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड २०६२: यस मापदण्ड अन्तर्गत खानेपानीको गुणस्तर निम्न अनुसार हुनुपर्ने छ

तालिका १६: खाने पानीको गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड

समूह	मानक	अधिकतम एकाग्रत मात्रा
Physical	Turbidity	5 (10) NTU **
	pH	6.5-8.5*
	Color	5 (15) TCU **
	Taste & Odor	Would not be objectionable
	Total Dissolved Solids	1000 mg/l
	Electrical Conductivity	1500 µc/cm
	Iron	0.3 (3)** mg/l
	Manganese	0.2 mg/l
	Arsenic	0.05 mg/l
	Cadmium	0.003 mg/l
	Chromium	0.05 mg/l
	Cyanide	0.07 mg/l
	Fluoride	0.5-1.5 mg/l *
	lead	0.01 mg/l
	Ammonia	1.5 mg/l
Chemical	Chloride	250 mg/l
	Sulphate	250 mg/l
	Nitrate	50 mg/l
	Copper	1 mg/l
	Total Hardness	500 mg/l
	Calcium	200 mg/l
	Zinc	3 mg/l
	Mercury	0.001 mg/l
	Aluminum	0.2 mg/l
	Residual Chlorine	0.1-0.2 mg/l *
Micro Germs	E-Coli	0 MPN/100ml
	Total Coliform	95 % in sample MPN/100ml

ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ : यसले विभिन्न क्षेत्रको लागि दिवा र रात्रि समयको लागि ध्वनिको सीमा तोकेको छ।

क्षेत्रको	ध्वनि सीमा Leq (डेसिवेल)	
	दिवा	रात्रि
औधोगिक क्षेत्र	७५	७०
व्यापारिक क्षेत्र	६५	५५
ग्रामीण आवास क्षेत्र	४५	४०
शहरी आवास क्षेत्र	५५	५०
मिश्रित आवास क्षेत्र	६३	५५

शान्त क्षेत्र	५०	४०

श्रोतः वातावरणीय मापदण्ड तथा सम्बन्धित सूचनाहरुको सँगालो, २०६९

परिच्छेद ५
विद्यमान वातावरणीय अवस्था

५.१ भौतिक वातावरण

धरातलीय स्वरुप

प्रस्तावित आयोजना मधेश प्रदेश को तराई क्षेत्र धनुषा जिल्लामा पर्दछ। धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाम उप-महानगरपालिकाको क्षेत्रफल ९१.९७ वर्ग कि.मि. रहेको छ ।प्रस्तावित अस्पताल समुन्द्री सतह बाट २४९ फिट अर्थात ८३ मिटर उचाई र अक्षांश २६°४३'१२.५३"उ. र देशान्तर ८५°५४'३७.०१"पू. मा अवस्थित छ। यसको सिमा क्षेत्र पूर्वमा औरही गाउँपालिका, पश्चिममा पिपरा गाउँपालिका, उत्तरमा लक्ष्मीनिया गाउँपालिका र दक्षिणमा नगरर्राईन नगरपालिका रहेको छ।

भू–उपयोग

प्रस्तावित अस्पताल निर्माणका लागि कृषियोग्य बाँझो जमिन प्रयोग गरिएको छ। यस जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ९१.९७ वर्ग कि.मि. रहेको छ। यस प्रस्तावित क्षेत्रमा वन जंगल क्षेत्र भने छैन ।

भूगर्भ

आयोजना क्षेत्रको भौगोलिक बनोट तराईको समथर भू-भाग हो। यस क्षेत्रको माटोको बनोट मलिलो एलुभिएल र कोलोभिएल डिपोजिसन भएर बनेको (Quaternary:Q) रहेको छ जसअन्तर्गत नदीले थुपारेको मसिनो पांगो माटोदेखि ग्राभेल, बालुवा, सिल्ट तथा ढुंगाहरुको मिश्रण आदि पनि पर्दछ। छ। जनकपुरधाममा पहिला ७२ वटा पोखरी रहेको तर हाल ५२ पोखरी रहेका छन त्यसैले जनकपुरधामलाई पोखरीको सहर भनेर चिन्निन्छ। प्रस्तावित अस्पताल Seismic Zoning Factor with peak Ground Acceleration ०.३ अन्तर्गतको क्षेत्रमा पर्दछ। त्यसैगरी भौगोलिक रुपमा प्रस्तावित अस्पताल तराई जोन अन्तर्गत पर्दछ।

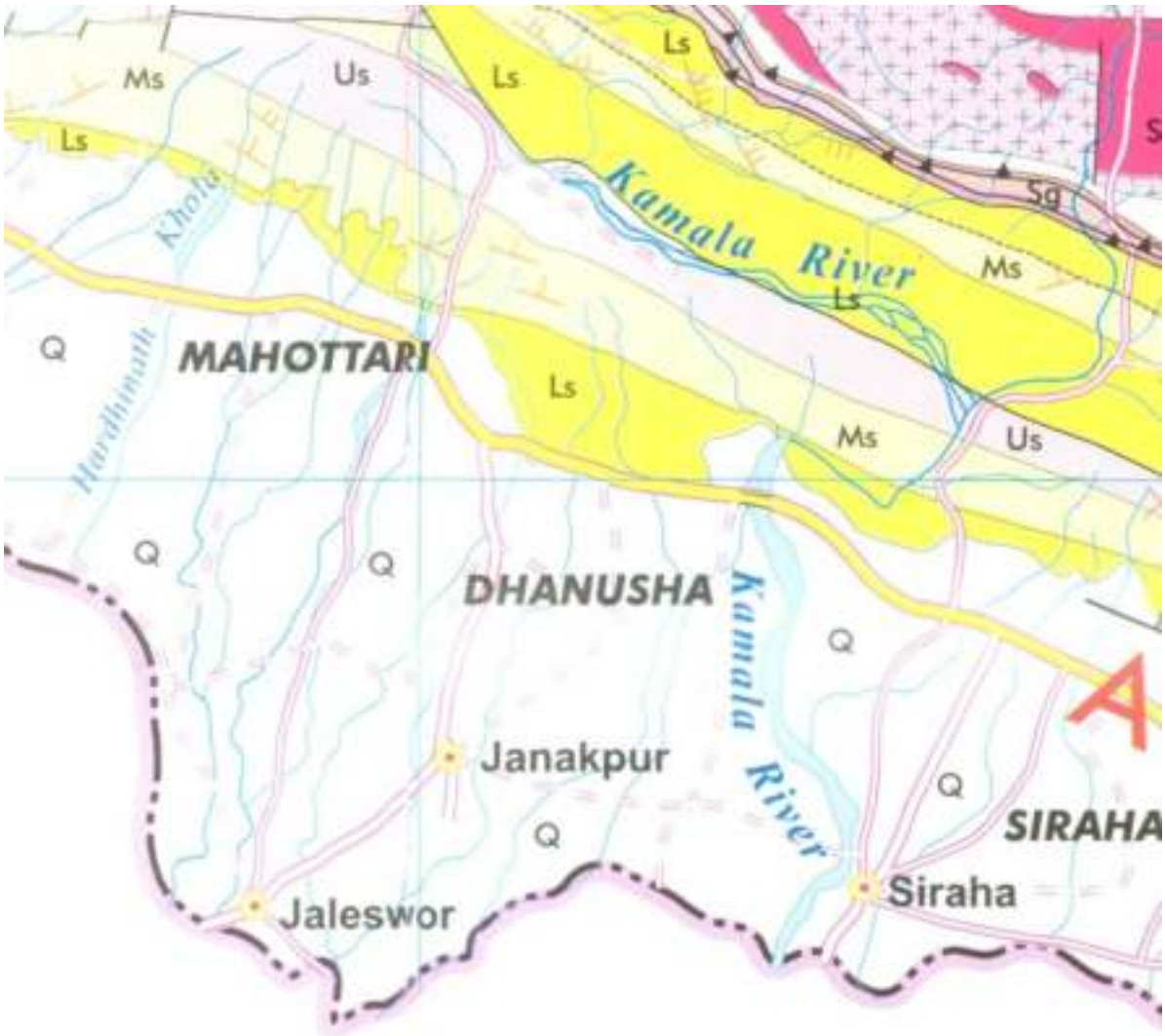

चित्र ३: प्रस्ताव क्षेत्रमा पाइने माटोको प्रकार

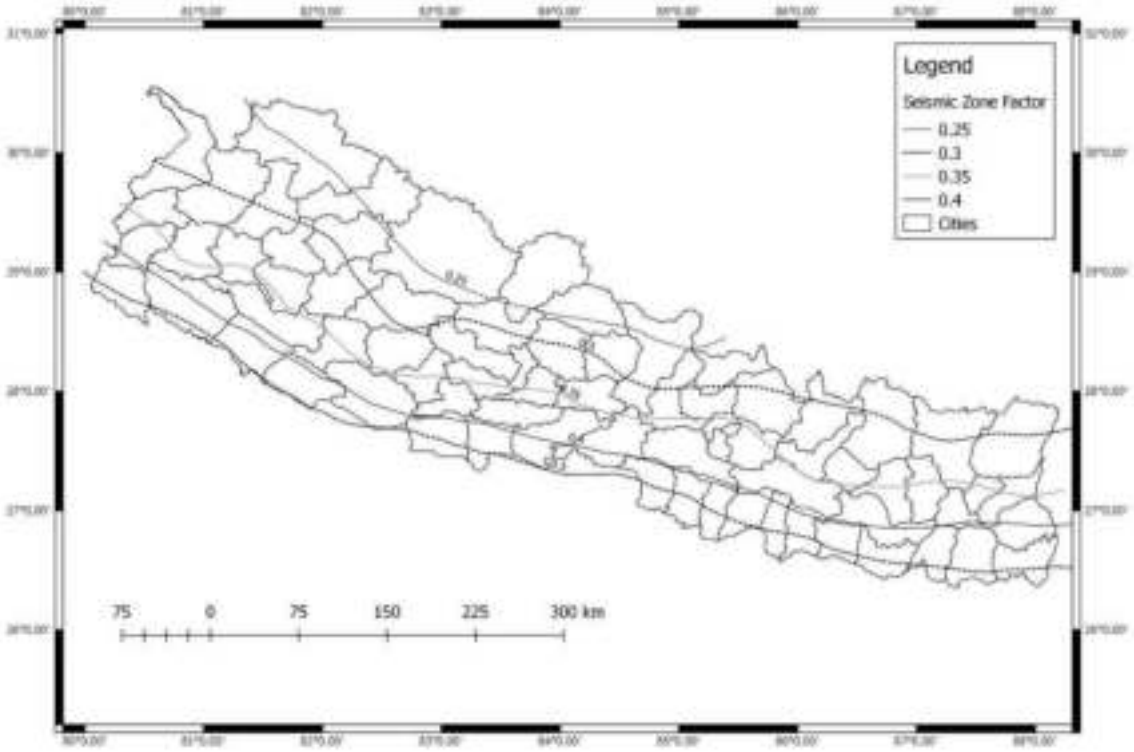

चित्र ४: भूकम्पीय (seismic) नक्सा

जल तथा मौसम

आयोजना वरिपरी उष्ण प्रकारको हावापानी पाइने गर्छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभाग अनुसार धनुषा जिल्लाको, जनकपुर राष्ट्रिय विमानस्थलमा रहेको स्टेशन (१११) का अनुसार औसत बार्षिक अधिकतम तापक्रम ३१.४ डि.से. र औसत बार्षिक न्यूनतम तापक्रम २० डि.से. रहने गरेको छ र औसत बार्षिक बर्षा १४६६.४ मि. मि. हुने गरेको छ।

तालिका १७: आयोजना क्षेत्रको औसत तापक्रम र वर्षा

स्टेशन	वर्ष	तापक्रम (oC)			औसत वर्षा (मि.मि.)
		न्युनतम	अधिकतम	औसत	
जनकपुर	२०१३	१९.७	३०.५	२५.१	११२७
	२०१४	१९.८	३०.६	२५.२	१५२४.९
	२०१५	२०.१	३१.१	२५.६	८५१.८
	२०१६	२०.०	३१.४	२५.७	NA
	२०१७	२०.१	३१.२	२५.६	१४६६.४

श्रोत : जलवायु तथा मौसम विभाग, २०१७

वायु, जल तथा ध्वनिको गुण

आयोजना क्षेत्र तराईको छरिएर रहेको पातलो बस्ती र कृषियोग्य जमिनमा निर्माण हुन गहिरहेको छ र जनकपुर जलेश्वर सडक खण्डको छेउमा पर्दछ। जनकपुर जलेश्वर सडक खण्डको निर्माण कार्य चलिरहेकोले सामान्य धुलो र गाडीहरु चल्नाले न्यून धुँवा यहाँको हावामा पाउन सकिन्छ, अस्पताल जनकपुरधामको चक्रपथ बाहिर रहेकोले ध्वनिको र पानीको गुणस्तर राम्रो रहेको छ। अस्पताल निर्माण चरणमा हावा र ध्वनि प्रदुषणको केहि मात्रामा बढ्ने सम्भावना देखिन्छ। यद्यपि आयोजना क्षेत्रभित्र र वरपपरको वातावरणमा कुनै प्रकारको प्रदुषण गर्ने स्रोत नरहेको हुदाँ हावा, ध्वनि र पानी गुणस्तरीय रहेको पाईन्छ। वा.प्र.मू.को बेलामा यस क्षेत्रको हावा, ध्वनि र पानीको गुणस्तर मापन गरीने छ।

तालिका १८ः वायु, ध्वनि र पानीको गुणस्तर

विवरण	सूचक	आधारभूत मान
वायुको अवस्था	पि. एम. १० (PM १०)	६६.१ µg/m³
	पि. एम. २.५ (PM २.५)	९८.३ µg/m³ (from IQair.com)
	कार्बन मोनोअक्साइड	-
	TSP	२९२.९ µg/m³
	हावाको गति	०.६ m/s
	हावाको दिशा	२७३.१°
पिउने पानीको अवस्था	टि. एस. एस.	-
	घुलित अक्सिजन	-
	कन्डक्टिभिटी	३७६
	कूल नाइट्रेट	०.०५
	PH	७.६
	ई. कोली	Not detected
	आर्सेनिक	Not detected

पानीको अवस्था	टि. एस. एस.	-	
	घुलित अक्सिजन	-	
	कन्डक्टिभिटी	३७६	
	कूल नाइट्रेट	०.५	
ध्वनिको अवस्था	अधिकतम	न्यूनतम	औषत
अस्पताल निर्माण स्थान	७२	५८	६२
निर्माण स्थान नजिकै सडकमा	८६	६८	७२

श्रोतः स्थलगत सर्वेक्षण, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण विभाग (Air Quality Monitoring), रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल

५.२ जैविक वातावरण

प्रस्तावित अस्पताल तराईको समथर जमिनमा पर्दछ। प्रस्तावित अस्पताल कृषियोग्य बाँझो घडेरीमा बनाउन लागिएको हो। यस क्षेत्रमा सहरीकरण बढिरहेको छ र नजिक कुनै वन जंगल भने छैनन्।

वनस्पति

अस्पताल सहरी क्षेत्रमा अवस्थित भएको हुनाले अस्पताल संचालन वरपर कुनै पनि संकटापन्न वनस्पति रहेको छैन। प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कृषि हुने भएकाले आयोजना क्षेत्रमा आँप, केरा, मेवा, कागती, निम्बु, अनार, कटहर, नास्पाती किम्बु जस्ता फलफुलहरु पाइन्छन। सामान्यतया आयोजना स्थान वरपर पाइने वनस्पतिहरु समग्र रुपमा तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका १९: आयोजना क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिहरु

त्र.सं.	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम	अंग्रेजी नाम	संरक्षण अवस्था (IUCN)
१	साल	*Shorea robusta*	Sal tree	least Concern
२	भलायो	*Semecarpus anacardium*	Marking nut tree or Oriental cashewunt	least Concern
३	बकेनू	*Melia azedarach*	China berry	least Concern

त्र.सं.	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम	अंग्रेजी नाम	संरक्षण अवस्था (IUCN)
४	बर	*Ficus benghalensis*	Banyan tree	
५	बेल	*Aegle marmelos*	Bael fruit or Bengal quince or Wood apple	Near Threatened
६	तितेपाती	*Artemisia indica*	Mug wort	
७	कास	*Saccharum spontaneum*	Wild Sugarcane	least Concern
८	आँप	*Mangifera indica*	Mango Tree	Data Deficient
९	सिसौ	*Dalbergia sissoo*	Sisau Tree	least Concern
१०	लिच्ची	*litchi chinensis*	lychee	
११	सुपारी	*Arecaceae*	Palms	
१२	लप्सी	*Choerospondias axillaris*	Nepali Hog Plum	least Concern
१३	गुलाफ	*Rosa*	Rose	
१४	कमल	*Nelumbo nucifera*	lotus	
१५	चमेली	*Jasminum*	jasmine	
१६	चम्पा	*Magnolia Champaca*	champak	least Concern
१७	नासपाती	*Pyrus communis*	European Pear	least Concern
१८	कटहर	*Artocarpus integer*	Jackfruit	
१९	किम्बु	*Morus sp*	Mulberry	least Concern
२०	निम्बु	*Citrus aurantiifolia*	Key lime	
२१	कागती	*Citrus limon*	lemon	
२२	अनार	*Punica granatum*	Pomegranate	least Concern
२३	आरु	*Prunus persica*	Peach	
२४	मेवा	*Carica papaya*	Papaya	Data Deficient
२५	केरा	*Musa paradisiaca*	Banana	
२६	दुवो	*Cynodon dactylon*	Bermuda Grass	

जनावर र चराचुरुङ्गीहरू

आयोजना सहरी क्षेत्रमा अवस्थित भएको हुनाले अस्पताल संचालन क्षेत्र वरपर कुनै पनि वन्यजन्तु रिपोर्ट गरिएको छैन। तर कुखुरा, बट्टाई, भंगेरा, काग, कोइली, चिल, सारी, धोबी चरा, तित्रा आदि पंक्षीहरु देख्न सकिन्छ।

तालिका २०: आयोजना क्षेत्रमा पाइने चराहरु

सि.न.	जनावरको विवरण		संरक्षित अवस्था			कैफियत
	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम	ने.स.	आई.यु.सि.न.	सा.ई.टि.यस	
१.	भंगेरा	*Passer domesticus*		lC		
२.	काग	*Corvus splendens*		lC		
३.	कोइली	*Eudynamys scolopaceus*		lC		
४.	चिल	*Milvus migrans*		lC		
५.	तित्रा	*Francolinus sp*		lC		
६.	धोबी चरा	*Copsychus saularis*		lC		
७.	बटाई	*Coturnix coturnix*		lC		
८.	फिस्टो	*Prinia sp*		lC		

श्रोत : CITES, IUCN, स्थलगत भ्रमण २०७७

नोटः lC=least Concern, NT=Near Threat, VU=Vulnerable, EN=Endangered, DD= Data Deficit

सरीसृप, उभयेचर र जलचर

आयोजना क्षेत्रमा सर्प, छेपारो र गोहोरा जस्ता सरिसृप पाइन्छन भने भ्यागुता जस्ता उभयेचर पाइन्छन । बुदुना, खस्रे (सेतो माछा), गडेरा, सिस्ने, भुइरे, हिले आदि जस्ता माछाहरु आयोजना क्षेत्रमा पाइन्छन् । आयोजना क्षेत्र वरिपरी सहरीकरण बढ्दै गएता पनि सानातिना खोल्सी र खोलानालामा खासै प्रदूषण हुने कार्य भएको देखिदैन र सरीसृप र जलचर प्रजातिको विचरणको अवस्था, बासस्थानको अवस्था स्थिर रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ ।

५.३ आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक वातावरण

प्रस्तावित अस्पताल धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, बिरेन्द्रनगर (बेला) मा पर्दछ। २०६८ को जनगणना अनुसार धनुषा जिल्लाको कुल जनसंख्या ७५४,७७७ रहेको थियो भने २०७८ को जनगणनाको प्रारम्भिक नतिजा अनुसार ८७३,२७४ रहेको छ। जसमध्ये ३७६,२३९ (४९.८५ प्रतिशत) महिला र ३७८,५३८ (५०.१५ प्रतिशत) पुरुष रहेका थिए भने जनगणना २०७८ का अनुसार ४३८९३९ (५०.२६ प्रतिशत) महिला र ४३४३३५

(४९.७४ प्रतिशत) पुरुष छन्।त्यसैगरी जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका कुल जनसंख्या १०३,०८३ रहेको छ, जसमध्ये ४६,९७८ (४५.५७ प्रतिशत) महिला र ५६,१०५ (५४.४३ प्रतिशत) पुरुष रहेको छ भने जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको जनगणना २०७८ का अनुसार जम्मा जनसंख्या १९५,४३८ रहेको छ जसमा महिला ९५,०२१ (४८.६२ प्रतिशत) र पुरुष १००,४१७ (५१.३८ प्रतिशत) रहेको छ ।

आयोजना प्रभावित जिल्ला

जनसांख्यीक विवरण

प्रस्तावित अस्पतालले धनुषा जिल्लालाई प्रभावित पार्ने देखिन्छ।आयोजना प्रभावित जिल्लाको जनसांख्यीक विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २१: आयोजना प्रभावित जिल्लाको जनसांख्यीक विवरण (जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा अनुसार)

विवरण	धनुषा जिल्ला
जनसंख्या	८७३,२७४
घरधुरी संख्या	१८०,८३२
लैंगिक अनुपात (प्रतिशत महिलामा पुरुषको संख्या)	१०१.०४
परिवारको औसत आकार	४.८३
जनसंख्या वार्षिक वृद्धिदर (२०११-२०२१)	१.४
क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	१,१८०
जनघनत्व (जना प्रति वर्ग कि.मि.)	७४०.०६

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८(प्रारम्भिक नतिजा), के.त.वि.

जातीगत जनसंख्या, धर्म र मातृभाषा

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा धनुषा जिल्लामा ८० भन्दा बढि जातजाती, ८ भन्दा बढि धर्म, ४० भन्दा बढि मातृभाषा र २५ भन्दा बढि दोस्रो भाषाहरुको गणना भएको छ। त्यसै गरी दैलेख जिल्लामा २७ भन्दा बढि प्रकारको जातजाती, ६ भन्दा बढि धर्म, १२ भन्दा बढि मातृभाषा र २.२५% जति दोस्रो भाषाहरुको प्रयोग गर्ने गणना भएको छ।

तालिका २२: आयोजना प्रभावित जिल्लाको जातीगत जनसंख्या

धनुषा जिल्ला					
जातजाती	संख्या	प्रतिशत	जातजाती	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१०,०६५	१.३३	तामांग	९,४५३	१.२५
मगर	८,६६३	१.१५	नेवार	४,५४०	०.०६
कामी	४,३५५	०.५८	मुसलमान	६३,६९७	८.४४
ब्राह्मण-पहाडी	१०,२८१	१.३६	यादव	१३२,००७	१७.४९
ठकुरी	३००	०.०४	राई	७४१	०.१०
दमाई/ढोली	१,४४३	०.१९	लिम्बु	११९	०.०४
सार्की	१,३५६	०.१८	तेली	३९,२११	५.२०
थारु	४,३९९	०.५८	चामर/हरिजन/राम	२८,४१०	३.७६
दशनामी/सन्यासी	१,४२७	०.१९	कोइरी/कुशवाहा	३८,१६५	५.०६
गुरुङ	३७९	०.०५	कुर्मी	९,५७१	१.२७
धानुक	३७,७८२	५.०१	केवात	४५,९६४	६.०९
मुसहर	१९,९०४	२.६४	ब्राह्मण-तराई	२२,२६७	२.९५
दुसध/पासवान/पासी	१८,५९६	२.४६	कथ्बनियाँन	६,२८२	०.८३
शेर्पा	६९	०.०१	घर्ति/भुजेल	१,१५६	०.१५
सोनार	७,९३८	१.०५	मल्लाह	९,६२३	१.२७
कलवार	७,६४०	१.०१	कानु	१,३६३	०.१८
कुमाल	१,१७०	०.१६	राजबंसी	५९	०.०१
हजाम/ठाकुर	१०,९१७	१.४५	सुनुवार	१,८६४	०.२५
सुधी	३२,८३७	४.३५	धोबी	६,२३३	०.८३
लोहर	४,८२०	०.६४	माझी	१,५२६	०.२०
तत्मा/तत्वा	२५,९९४	३.४४	नुनिया	५,४८४	०.७३
खात्वे	१७,१९८	२.२८	कुम्हर	७,४७९	०.९९
दनुवार	६,१८८	०.८२	बाँतर/सरदार	७६१	०.१०
चेपांग/प्रजा	१५	०.०००१	बराई	१३,३८९	१.७७

धनुषा जिल्ला					
जातजाती	संख्या	प्रतिशत	जातजाती	संख्या	प्रतिशत
हलुवाई	१०,९९६	१.४६	राजभर	८८	०.०१
राजपुत	३,४४८	०.४६	धिमाल	१२	०.०००१
कायस्थ	६,१५५	०.८२	भोटे	३८६	०.०५
बधाई	२,४६६	०.३३	बिन	२०,७८१	२.७५
मारवाडी	९९५	०.१३	गडेरी/भेधर	४,५७१	०.६१
सतर/सन्थाल	३३	०.०००२	याक्खा	२४२	०.०३
झाँगड/धगर	४९७	०.०७	पहरी	१३	०.०००१
माली	१,८५३	०.२५	ल्होमी	३२	०.०००१
बंगाली	७१०	०.०९	कलर	२०	०.०००१
डोम	१,२१७	०.१६	नातुवा	३४५	०.०५
बडी	२०१	०.०३	धन्कर/खरिकर	५६२	०.०७
मेचे	१३०	०.०२	चामलिंग	१२	०.००२
हलखोर	१,०१६	०.१३	सर्बरिया	३०४	०.०४
पन्जाबी/शिख	९८४	०.१३	अमात	७२६	०.१०
धुनिया	१,२७३	०.१७	अन्य	१,१५६	०.१५
राउटे	५६	०.०१	दलित अन्य	२९४	०.०४
पत्थर्कत्ता/कुशवादिया	३०	०.०००१	तराई अन्य	९,५१६	१.२६
देव	१५	०.०००१	नखुलेको अन्य जाति	५३०	०.०७
कहर	१२	०.०००१			

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका २३: आयोजना प्रभावित जिल्लामा धर्मावलम्बीहरुको अवस्था

धर्म	धनुषा जिल्ला	
	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	६७४,३६७	८९.३५
बौद्ध	११,२२०	१.४९
क्रिस्चियन	६५२	०.०९
ईस्लाम	६३,०९९	८.३६
प्रकृति	५६८	०.०८
क्रिस्चियन	६५२	०.०९
जैन	९	०.००१
बहई	४	०.०००५
शिख	११	०.००१
अपरिभाषित	४,६८२	०.६२
कुल जम्मा	७५४,७७७	१००.००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका २४: जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकामा बोलिने प्रमूख मातृभाषाहरु

धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका					
मातृभाषा	**संख्या**	**प्रतिशत**	**मातृभाषा**	**संख्या**	**प्रतिशत**
नेपाली	४,५४२	२.८०	लिम्बु	३७	०.०२
मैथली	१४२,०९२	८७.६२	बज्जिका	२७	०.०२
थारु	१००	०.०६	उर्दु	७,२७६	४.४९
भोजपुरी	२१९	०.१४	तामाङ्ग	१६५	०.१०
गुरुङ	४३	०.०३	शेर्पा	१३	०.०१
हिन्दी	४७५	०.२९	सुनूवार	२१०	०.१३
नेवारी	३९०	०.२४	बंगाली	३९	०.०२
मगर	३९	०.०२	राजस्थानी	५७०	०.३५
मेचे	१३०	०.०२	राई	४९	०.०३
मगाही	४,५४५	२.८०	याक्खा	६६	०.०४
ल्होमी	३२	०.०२	अन्य	६२	०.०४
डोटेली	१४२	०.०९	जानकारी नभएको	९०९	०.५६
कुल जम्मा				**१६२,१७२**	**१००.००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

आयोजना प्रभावित गाउँपालिका/नगरपालिका

प्रस्तावित अस्पताल धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकालाई प्रभावित पर्ने देखिन्छ।

जनसांख्यीक विवरण

आयोजना प्रभावित पालिकहरुको कूल जनसंख्या वि.सं. २०६८ सालको जनगणना अनुसार २४६,२०९ जना रहेको छ, जसमा महिला १२६,३५४ जना र पुरूष ११९,८५७ जना छन्।

तालिका २५: आयोजना प्रभावित गाउँपालिका/नगरपालिकाको जनसंख्याको विवरण

आयोजना प्रभावित न.पा./गा.पा.	घर धुरी	जनसंख्या		
		कुल	पुरुष	महिला
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	३०,५८९	१६२,१७२	८४,२७६	७७,८९६

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

खानेपानी

आयोजना क्षेत्रको मुख्य खानेपानीको श्रोत भनेको बोर होलद्वारा जमिन मुनिको पानी हो। सुख्खा समयमा तराईका नदीनाला सुक्ने भएकाले अन्य प्रयोजनका लागि पनि विशेष गरी बोर होलको पानी नै प्रयोग गरिन्छ। जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका प्रयोग हुने खानेपानीको श्रोतहरु तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका २६: आयोजना प्रभावित गाउँपालिका/नगरपालिकामा खानेपानीको मुख्य श्रोत

गाउँपालिका/ नगरपालिका	खानेपानीको मुख्य श्रोत							
	जम्मा घरधुरी	धारा तथा पाईप द्वारा	ट्युब वेल/चाँप कल	छोपिए को कुवा	ढाकिए को कुवा	नदी/ खोला	अन्य	थाहा नभए को
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	३०,५८९	३,०२३	२६,४१३	९१	३६	४६	११	४६१

श्रोतः केन्द्रीय तथ्याँक विभाग, २०६८

साक्षरता स्थिति

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा पुरूष साक्षरता दर ७८.३० र महिला साक्षरता दर ६०.३६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। आयोजना क्षेत्रमा पुरुस र महिला बीच साक्षरता दर धेरैनै फरक रहेको पाइएको छ।

तालिका २७: आयोजना प्रभावित गाउँपालिका/नगरपालिकाको साक्षरता

गा.पा./न.पा.	लिंग	५ बर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या	जनसंख्या जसले			माध्यमिक (९-१०)	एस.एल.सी तथा समान
			सुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)		
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	दुबै	९५,०१२	२,६६३	२९,१२७	१६,७५६	१२,४८३	१२,४८३
	पुरुष	५६,२९७	१,५०९	१५,७४३	९,१८९	७,५७४	७,५४२
	महिला	३८,७१५	१,१५४	१३,३८४	७,५६७	४,९४१	४,९४१
	उच्च शिक्षा तथा समान	स्नातक वा सो बराबर	स्नातकोत्तर वा सो भन्दा माथि	अन्य	अनौपचारिक शिक्षा	स्तर नजनाइएको	
	१०,५७४	६,५४४	१,८२८	१७४	१,४४६	९३०	
	७,०१७	४,९४९	१,४८५	९९	६६७	५२३	
	३,५५७	१,५९५	३४३	७५	७७९	४०७	

श्रोतः केन्द्रीय तथ्याँक विभाग, २०६८

तालिका २८: आयोजना प्रभाव क्षेत्रमा ५ वर्ष भन्दा बढीको जनसंख्या

गा.पा./न.पा.	लिंग	५ बर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या	जनसंख्या जसले			उल्लेख नभएको	साक्षरता दर
			पढ्न र लेख्न सक्छन्	पढ्न मात्र सक्छन्	पढ्न र लेख्न सक्दैनन्		
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	दुबै	१४८,०७४	९४,३३३	३,९३५	४९,६५३	१५३	६३.७१
	पुरुष	७६,९८१	५५,९६०	१,९५२	१९,०१३	५६	७२.६९
	महिला	७१,०९३	३८,३७३	१,९८३	३०,६४०	९७	५३.९८

श्रोतः केन्द्रीय तथ्याँक विभाग, २०६८

६.३.३ आयोजना प्रभावित वडा

प्रस्तावित अस्पतालले जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको वडा नं. २३ लाई प्रभावित पर्ने देखिन्छ।

जनसांख्यीक विवरण

आयोजना प्रभावित वडाको कूल जनसंख्या वि.सं. २०६८ सालको जनगणना अनुसार ४५,२७२ जना रहेको छ, जसमा महिला २३,३९२ जना र पुरूष २१,८८० जना छन्। आयोजना प्रभावित वडाहरुमा ९,००६ घर धुरीहरु छन्।

तालिका २९: आयोजना प्रभावित वडाहरुको जनसंख्याको विवरण

आयोजना प्रभावित न.पा./गा.पा.	आयोजना प्रभावित वडा	घर धुरी	जनसंख्या		
			कुल	पुरुष	महिला
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	२३	११९२	६९४५	३४०७	३५३८

श्रोतः केन्द्रीय तथ्याँक विभाग, २०६८

६.३.४ आयोजनाले प्रभाव पर्ने क्षेत्रको विवरण (घरधुरी तथा जनसंख्या)

रोजगारी/पेशा/व्यवसाय

आयोजना प्रभावित क्षेत्रमा धेरैजसो मानिसहरु (६०% भन्दा बढी) कृषि र पशु पालनमा आधारित छन् भने २०% मानिसहरु ज्याला/मजदुरीमा निर्भर छन्। आयोजना प्रभावित क्षेत्रका १४.३९% मानिसहरु व्यवशायमा आधारित भएको पाइएको छ भने २०% घरधुरी बाट कम्तिमा एकजना विदेश गएको पनि पाइएको छ। आयोजना क्षेत्रमा जागिरमा निर्भर मानिसहरु न्युन (५%) छन्। (श्रोत : स्थलगत भ्रमण २०७७, आयोजना प्रभावितहरु संग छलफल)

कृषि उत्पादन

आयोजना क्षेत्रमा धेरै जसो मानिसहरु कृषिमा निर्भर रहेको पाइएको छ। नेपालको अन्य ठाउँमा जस्तै यहाँ पनि धान, गहुँ, मकै आदि बालि लगाउने चलन छ। सिंचाइको सुबिधा भएको ठाउँमा ३ बालि सम्म लगाउने गरिन्छ। आयोजना क्षेत्र मुख्यतः तरकारी, टमाटर, आलु, प्याज, अदुवा र बेसर उत्पादन गर्ने क्षेत्रको रुपमा लिन सकिन्छ। ऊखु, आँप, तम्बाखु, केरा जस्ता नगदे वाली पनि उत्पादन हुन्छ।

सिंचाई प्रणाली

आयोजना क्षेत्रमा नदी, पोखरी र बोरहोलको पानी सिचाईको रुपमा प्रयोग गरिन्छ।

स्वास्थ्य र सरसफाई

आयोजना क्षेत्रको विद्यमान स्वास्थ्य स्थितिलाई विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रमा सर्ने र नसर्ने दुवै प्रकारका रोगको प्रकोप देखिन्छ। आयोजना क्षेत्रमा भएका स्वास्थ्य चौकीहरुको अनुसार यस क्षेत्रमा मुटु सम्बन्धी रोग (उच्च रक्तचाँप, हृदयघात, कार्डिएक अरेस्ट आदि) बाट ग्रसितहरुको सङ्ख्या बढी रहेको छ। यस बाहेक यस क्षेत्रमा मधुमेह, क्रोनिक अब्सट्रक्टिभ पुल्मोनरी डिजिज, पखाला रोग, तल्लो श्वासप्रणाली संक्रमण, दम, निमोनिया जस्ता रोगहरु प्रबल छन्।

आयोजना क्षेत्रमा सामान्य रोगहरुको उपचार तथा स्वास्थ्य सेवाको सुबिदा भएता पनि ठुला र खतरनाक रोगहरुको उपचारको लागि काठमाण्डौ, भरतपुर वा भारत सम्म पुग्नुपर्ने हुन्छ। आयोजना क्षेत्रमा सहरीकरण तिब्र रुपमा बढिरहेकोले निर्माण कार्य र बिहारी जीवनशैलीको प्रभावले सरसफाइको अवस्थामा पनि कमी कमजोरीहरु देखिन्छ। धेरै जस्तो घरहरुमा शौचालयको व्यवस्था छ भने केही समुदायहरुले खुल्ला दिशापिसाव गर्ने गरेको पनि देखिन्छ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन

वाथरुम र शौचालयबाट निस्केको फोहोर पानीलाई जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको ढल निकासमा पठाइन्छ र हरेक घरहरुले फोहोरको व्यवस्थापन पनि उपमहानगरपालिका गर्दै आएको छ। यस क्षेत्रमा बाँसी खानाहरु पशुधनलाई दिने, कुहिने फोहोरहरु गाड्ने र जलाउन मिल्ने फोहोरहरु जलाउने चलन छ।

ऊर्जा

आयोजना क्षेत्रमा खाना पकाउन दाउरा एकदम न्यून प्रयोग गरिन्छ र एल.पि. ग्यासको उच्च प्रयोग भएको पाइएको छ भने बत्ति बाल्नको लागि नेपाल बिधुत प्राधिकरणद्वारा वितरित बिजुली प्रयोग भएको पाइएको छ। मोटरसाइकल र गाडीहरुको लागि पेट्रोल र डिजेल इन्धनको प्रयोग हुने गर्दछ।

साँस्कृतिक मान्यता, चालचलन र परम्परा

आयोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्ने विभिन्न जात-जाति तथा समुदायका मानिसहरुले छठ, दशैं, तिहार, रामनवमी, जानकीनवमी, विवाह पन्चमी, माघे सक्रान्ति, होलि, कृष्ण जन्माष्टमी, बकर्रर् ईद, उदल ईद फितर, बुद्द जयन्ति, झुला पर्वर जस्ता चाडपर्वहरु मनाउन्छन्। यी चाडपर्वहरू बाहेक यहाँका वासिन्दाहरूले आफ्नो आफ्नो परम्परा अनुसारका चाडपर्वहरू मनाउने गर्दछन्। स्थानीय स्तरमा वोलिने भाषा नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, हिन्दी, उर्दु, थारु छन्। यहाँ प्रमुख पोशाकको रुपमा धोति, कुरुता, पेन्ट, शर्ट, कोट, गुन्यु चोली, सारी व्लौज लगाईन्छ। यहाँ विवाहा, ब्रतबन्ध, न्वारन आदी उत्सवहरूमा पनि माथी उल्लेखीत सांस्कृतीक कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्ने प्रचलन रहेको छ।

प्रस्तावित अस्पताल देखि ४ कि. मि. दुरीमा नेपाल तथा भारतको प्रसिद्ध धार्मिक स्थल, राजा महर्षि जनकको पुण्यभूमि, माता जानकीको पवित्र जन्मस्थल जानकी मन्दिर रहेको छ। त्यस्तै श्रीरामचन्द्र भगवानले आफ्नो वाणबाट जमिनको पानी निकाली नुहाएको स्थान गंगासरको नामले प्रसिद्ध

छ। जनकपुरधाममा पहिला ७२ वटा पोखरी रहेको तर हाल ५२ पोखरी रहेका छन् त्यसैले जनकपुरधामलाई पोखरीको सहर भनेर चिन्निन्छ।

परिच्छेद ६

प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण

नेपाल सरकारले स्वास्थ्य क्षेत्रलाई संघिय संरचना अनुसारको स्वास्थ्य प्रणाली मार्फत संविधान प्रदत्त नागरीकको स्वास्थ्य सम्बन्धी मौलिक हक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सर्वव्यापी पहुँच सुनिच्क्षित गर्ने कुरामा जोड दिएको छ।स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरुप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक तथा प्रशामक सेवालाई एकीकृत रुपमा विकास तथा विस्तार गर्ने रणनीति रहेको छ ।

त्यसकारण प्रस्तावको कार्यान्वयन बाहेक अरु विकल्प नै नभएको स्थितिमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने अवधारणा भित्र रही यस विकल्पको अध्ययन गरिएको छ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा निम्न क्षेत्र समावेश गरी विकल्पहरुको विश्लेषण गरिएको छ।

क) डिजाइनः
ख) आयोजना स्थलः
ग) संचालन विधि, समय-तालिकाः
घ) प्रयोग हुने कच्चा पदार्थः
ङ) वातावरणीय व्यवस्थापनः

विकल्पहरुको विश्लेषण तथा विकल्पहरुको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावको तुलनात्मक आंकलन गरी प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३०: वैकल्पिक विश्लेषणको तालिका

विकल्प	विश्लेषण	अनुकूल वातावरणीय प्रभाव	प्रतिकूल वातावरणीय प्रभाव
विकल्प १			
डिजाइन	यस अस्पतालको भवन डिजाइन स्वीकृत गराउँदा भवन ऐन, २०५५ को दफा ८ बमोजिम भवन वर्गीकरण गरिएको छ, साथै सम्बन्धित निकायबाट भवन संहिता स्वीकृत गराएको छ र भवन निर्माण गर्दा भवन संहिताले तोकेको स्तर अनुरुप निर्माण गर्नेछ	भवन सुरक्षा तथा प्रकोप जोखिम न्यून	छैन

आयोजना स्थल	आयोजनाको स्थल जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. २३ मा प्रस्ताव गरिएको छ ।आयोजना स्थल वरपर १००० मि. भित्र प्रस्तावित आयोजना स्तरको अस्पताल नरहेको साथैआयोजनालाई आवश्यक जग्गा निजी रहेको र बाँझो जग्गा उपलब्ध रहेको छ ।	स्वास्थ्य सेवामा स्थानीयको पहुँच हुने	स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहोरमैला उत्सर्जन भई वातावरणमा प्रातिकूल प्रभाव हुने साथै स्थानीय क्षेत्रमा अतिरिक्त चाँप बढ्ने
संचालन विधि र समय तालिका	-अस्पताल संचालन गर्नका लागि आवश्यक पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्डलाई पालना गरिने छ -आकस्मिक कक्षमा प्रतिक्षालय, शौचालय र चेन्जिङ कक्ष रहने -चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा संचालन गरिनेछ ।	स्वास्थ्य सेवामा स्थानीयको पहुँच हुने	छैन
प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ	-अस्पताल भवन निर्माण गर्नको लागि मुख्य रुपमा गिट्टी, बालुवा, सिमेन्ट, फलामको छड, ईट्टा आदि कच्चा पदार्थको रुपमा प्रयोग गर्ने ।		
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	-स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि अतोक्लेभिंङ गरी संक्रमित फोहोरलाई संक्रमण रहित पार्ने, मानव अङ्ग तथा तन्तुहरुलाई बायोपिटमा विसर्जन गर्ने -समय अवधि समाप्त भएका औषधीलाई उत्पादक कम्पनीलाई फिर्ता गर्ने, मर्करी फ्री उपकरणहरु प्रयोग गर्ने -ठोस फोहोरमैलाको लागि श्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई छुट्याइने छ भने कुहिने	प्रभाव न्यूनीकरण गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम गर्ने मद्धत	छैन

	फोहोरमैलाको जैविक मल बनाउने तथा पुनः प्रयोगियलाई संक्रमण रहित पारी प्रयोग गरिने र पुन चक्रिय फोहोरमैलालाई बिक्रि गरिने छ -संक्रमित फोहोर पानी प्रशोधन गर्नको लागि फोहोर पानी प्रशोधन गर्ने यन्त्र जडान गर्ने र फोहोर पानी प्रशोधन पश्चाद मात्र ढलमा निकास गर्ने -वैकल्पिक उर्जाको श्रोतको लागि सोलार प्रविधि प्रयोग गर्ने -भूमिगत पानीको श्रोत पुनः भरण गर्न रिचार्ज पिट निर्माण गर्ने -आकाशे पानी संकलन गर्ने प्रविधिको प्रयोग गर्ने।		
विकल्प २			
डिजाइन	-भवन डिजाइन स्वीकृत गराउँदा भवन ऐन २०५५ को दफा ८ बमोजिम भवन वर्गीकरण गरेर गरेको छ। साथै सम्बन्धित निकायबाट भवन संहिता स्वीकृत गराएको छ र भवन निर्माण गर्दा भवन संहिताले तोकेको स्तर अनुरुप निर्माण गर्नेछ ।	भवन सुरक्षा तथा प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण	छैन
आयोजना स्थल	गनिनाथ गोविन्दा हेल्थ फाउन्डेसनको नाममा रहेको कृषियोग्य जग्गामा निर्माण गर्दा भित्र पट्टि रहेको, पहुँच सडकको कमि रहेको।	छैन	कृषियोग्य जमिनको प्रयोग
संचालन र समय तालिका	आकस्मिक कक्ष ,अल्ट्रा साउण्ड , ओटी तथा अन्य ,प्रयोगशाला ,एक्सरे स्टेचर ,ट्रली/वार्ड मा व्हील चेयर संचालन गर्ने	छैन	स्वास्थ्य सेवामा स्थानीयको पहुँचमा अप्ठ्यारो

	-आकस्मिक कक्षमा प्रतिक्षालय, शौचालय र चेन्जिङ कक्ष नरहदा -चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा संचालन गर्न नसकेको अवस्थामा		
प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ	अस्पताल भवन निर्माण गर्नको लागि मुख्य रुपमा गिट्टी, बालुवा, सिमेन्ट, फलामको छड, ईट्टा आदि कच्चा पदार्थको रुपमा प्रयोग गर्ने ।	छैन	छैन
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	-स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि इन्सिनेरेटर प्रयोग गरी फोहोरलाई जलाउने -मर्करीयुक्त उपकरणहरु प्रयोग गर्ने -ठोस फोहोरमैला वर्गीकरण नै नगरी विसर्जन गर्ने -विकिरण फोहोरको लागि कुनै पनि प्रकारको व्यवस्थापन नगर्ने - संक्रमित पानीलाई सिधै ढलमा निकास गर्ने -जेनेरेटर को प्रयोग गर्ने -भूमिगत पानीको श्रोत पुनः सिचन गर्ने कुनै पनि प्रविधि प्रयोग नगर्ने	छैन	उल्लेखेनीय वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव पर्ने/जनस्वास्थ्यमा प्रभाव पर्ने
विकल्प ३			
डिजाइन	-भवन डिजाइन स्वीकृत गराउँदा भवन ऐन २०५५ को दफा ८ बमोजिम भवन वर्गीकरण गरेर गरेको छ। साथै सम्बन्धित निकायबाट भवन संहिता स्वीकृत गराएको छ र भवन निर्माण गर्दा भवन संहिताले तोकेको स्तर अनुरुप निर्माण गर्नेछ ।	भवन सुरक्षा तथा प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण	छैन

आयोजना स्थल	आयोजनाको स्थल जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. २३ मा प्रस्ताव गरिएको छ ।आयोजना स्थल वरपर ५०० मि. भित्र प्रस्तावित आयोजना स्तरको अस्पताल नरहेको साथैआयोजनालाई आवश्यक जग्गा निजी रहेको र बाँझो जग्गा उपलब्ध रहेको छ ।	स्वास्थ्य सेवामा स्थानीयको पहुँच हुने	स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहोरमैला उत्सर्जन भई वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव हुने साथै स्थानीय क्षेत्रमा अतिरिक्त चाँप बढ्ने
संचालन प्रक्रिया र समय तालिका	-आकस्मिक कक्ष, अल्ट्रा साउण्ड, एक्सरे, प्रयोगशाला, ओटी तथा अन्य वार्ड मा व्हील चेयर/ट्रली, स्टेचर संचालन गर्ने -आकस्मिक कक्षमा प्रतिक्षालय, शौचालय र चेन्जिङ कक्ष नरहदा -चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा संचालन गर्न नसकेको अवस्थामा	छैन	स्वास्थ्य सेवामा स्थानीयको पहुँचमा अप्ठ्यारो
प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ	अस्पताल भवन निर्माण गर्नको लागि मुख्य रुपमा गिट्टी, बालुवा, सिमेन्ट, फलामको छड, ईट्टा आदि कच्चा पदार्थको रुपमा प्रयोग गर्ने ।	छैन	छैन
वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	-स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि इन्सिनेरेटर प्रयोग गरी फोहोरलाई जलाउने -मर्करीयुक्त उपकरणहरु प्रयोग गर्ने -ठोस फोहोरमैला वर्गीकरण नै नगरी विसर्जन गर्ने -विकिरण फोहोरको लागि कुनै पनि प्रकारको व्यवस्थापन नगर्ने - संक्रमित पानीलाई सिधै ढलमा निकास गर्ने	छैन	उल्लेखनीय वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव पर्ने/जनस्वास्थ्यमा प्रभाव पर्ने

	-जेनेरेटर को प्रयोग गर्ने -भूमिगत पानीको श्रोत पुनः सिचन गर्ने कुनै पनि प्रविधि प्रयोग नगर्ने		

यसरी विभिन्न विकल्पहरुको विश्लेषण गरी अध्ययन गर्दा विकल्प १ प्राविधिक, सामाजिक-आर्थिक तथा वातावरणीय हिसाबले उपयुक्त विकल्पको रुपमा छनौट गरिएको छ।

परिच्छेद ७

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव तथा संरक्षणका उपाय

प्रस्ताब कार्यान्वनका क्रममा हुने अनुकूल र प्रतिकूल प्रभावहरू यस आयोजनाका लागि पहिचान, आंकलन, विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरिएको छ जसलाई निम्न खण्डमा वर्णन गरिएको छ । प्रस्ताब कार्यान्वनका क्रममा हुने सकारात्मक प्रभावहरुलाइ उप खण्ड ७.१ मा ब्याख्या गरिएको छ भने प्रतिकूल प्रभावहरुलाई उप खण्ड ७.२ मा ब्याख्या गरिएको छ । प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य गर्दा अध्ययन बिधिमा उल्लेख गरिए अनुसार अनुकूल प्रभाव तथा प्रतिकूल प्रभावहरुलाई प्रभावको अवधि, प्रकार, परिमाण र सीमा किटान गरी वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण गरिएको छ। यस चरणमा पहिचान वा पूर्वानुमान नगरिएका कुनै पनि प्रतिकूल प्रभाव वा लाभदायक प्रभाव यदि पछि निर्माण वा संचालन अवधिमा पत्ता लगाइयो भने उक्त प्रभावहरुको न्यूनीकरण वा अभिवृद्धि गर्ने कार्य स्वयं प्रस्तावकको हुनेछ ।

७.१ सकारात्मक प्रभाव

७.१.१ निर्माण अवधि

(क) स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

यस अस्पतालको निर्माण कार्यले स्थानीय वासिन्दाको रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्दछ । अस्पताल निर्माण कार्यको लागि स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिने हुँदा स्थानीय दक्ष, अर्ध-दक्ष र अदक्ष जनशक्तिहरु यस आयोजनाबाट लाभान्वित हुनेछन्। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन रहनेछ । तसर्थ, यसको प्रभाव प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान् (direct and highly significant) हुनेछ ।

(ख) प्राविधिक सीपमा अभिवृद्धि

आयोजना निर्माणका लागि विभिन्न दक्ष, अर्धदक्ष तथा अदक्ष जनशक्तिहरु आवश्यक पर्दछ जस्तैः इन्जिनियर, डकर्मी, सिकर्मी, इलेक्ट्रीसियन, पलम्बर, वेल्डर, हेल्फर आदि । यो उनीहरुले आफ्नो सीपहरु अझ रामोसंग विकास गरी र नयाँ टेक्नोलोजीहरु सिकी आफु आझा अब्बल बन्ने अवसर पनि हो। यो प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान (direct and highly significant) रहनेछ ।

(ग) आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि

अस्पताल निर्माण हुँदा स्थानीय निर्माण व्यवसायीको व्यापार बढ्नेछ । त्यस्तै अस्पताल संचालन पश्चात त्यस क्षेत्रको वरपरको बजार बढ्नुका साथै त्यस क्षेत्रमा चहलपहल बढ्छ । सबैभन्दा धेरै मेडिकल, फलफूल, क्यान्टिन जस्ता व्यवसायिक अवसर प्राप्त हुने देखिन्छ। यसको प्रभावको मान

उच्च, फैलावट विशेष तथा अवधि दिर्घकालिन हुनेछ। तसर्थ, यसको प्रभाव प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान् (direct and highly significant) हुनेछ ।

७.१.२ संचालन अवधि

(क) स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सम्बन्धी सुविधा

यस अस्पतालको स्थापनासंगै स्थानीय स्तरमै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सुविधाबाट लाभान्वित हुने देखिन्छ ।यसको प्रभावको मान उच्च, फैलावट स्थानीय तथा अवधि दिर्घकालिन हुनेछ । तसर्थ, यसको प्रभाव प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान् (direct and highly significant) हुनेछ ।

(ख) स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

यस अस्पतालको संचालन अवधिमा स्थानीय वासिन्दालाई रोजगारीको अवसर सिर्जना हुनेछ । अस्पताल संचालन हुँदा जम्मा ३७४ जना कर्मचारीहरु कार्यरत हुनेछन्।जसमध्ये ३४५ जना कर्मचारीहरु क्लिनिकल सेवाका लागि रहनेछन्, १६ जना कर्मचारी सुशासन तथा अस्पताल व्यवस्थापनका लागि रहनेछन् र १३ जना कर्मचारी अस्पताल सहयोग सेवाका लागि आवश्यक पर्नेछ।यो प्रभाव प्रत्यक्ष, मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन रहनेछ । तसर्थ, यसको प्रभाव प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान् (direct and highly significant) हुनेछ ।

(ग) स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनको अवसर

यस अस्पताल स्थापनाबाट स्थानीय सरकारलाई राजश्व संकलन हुने हुँदा स्थानीय सरकारलाई प्रत्यक्ष लाभको अवसर हुनेछ भने सो राजश्वलाई अन्य विकासको क्षेत्रमा प्रयोग गर्नको लागि अवसर प्राप्त हुनेछ।यसको प्रभावको मान उच्च, फैलावट विशेष तथा अवधि दिर्घकालिन हुनेछ। तसर्थ, यसको प्रभाव प्रत्यक्ष तथा धेरै औचित्यवान् (direct and highly significant) हुनेछ ।

(घ) स्थानीय अर्थ बजारमा वृद्धि

अस्पतालको संचालन अवधिमा आगन्तुक, बिरामी, बिरामी कुरुवा र अन्य कर्मचारीहरुको संख्या उल्लेखनीय रुपमा वृद्धि हुनेछ जसले आयोजना क्षेत्र वरपर रहेको अर्थ बजारमा आर्थिक कारोबारको वृद्धि हुनेछ।उक्त प्रभाव न्यून परिमाण, स्थानीय सिमा र दिर्घकालिन अवधिको अप्रत्यक्ष रहनेछ ।

(ङ) अस्पतालको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व वहन मार्फत स्थानीय लाभान्वित

अस्पतालले स्थानीय चासो र आवश्यकताको आधारमा विभिन्न सामुदायिक कार्यक्रमहरुलाई सहयोग पुर्याउनेछ।उक्त प्रभाव न्यून परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

(च) विपन्न, असाहाय र बेवारिसे व्यक्तिलाई निःशुल्क उपचार सुविधा

रविन्द्र मेमोरियल अस्पातालले संचलान भैसकेपछि विपन्न, असाहाय, र बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैय्याको १०% शैय्या छुटाई निःशुल्क उपचार गर्नेछ जसबाट विपन्न, असाहाय, र बेवारिसे

बिरामीले स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्नेछन्। उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

तालिका ३१: सकारात्मक प्रभावको परिमाण, सीमा, अवधि तथा उल्लेखनीयता म्याट्रिक्स

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको प्रकृति				जम्मा अंकमान र उल्लेखनीयता
		प्रकार	परिमाण	सिमा	अवधि	
निर्माण चरण						
स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर	यस अस्पतालको निर्माण कार्यले स्थानीय वासिन्दाको रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्दछ । अस्पताल निर्माण कार्यको लागि स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिने हुँदा स्थानीय दक्ष, अर्ध दक्ष- र अदक्ष जनशक्तिहरु यस आयोजनाबाट लाभान्वित हुनेछन्।	प्रत्यक्ष	मध्यम-२० (२०)	स्थानीय-२० (२०)	अल्पकालीन-०५	उल्लेखनीय (४५)
प्राविधिक सीपमा अभिवृद्धि	आयोजना निर्माणका लागि विभिन्न दक्ष , अर्धदक्ष तथा अदक्ष जनशक्तिहरु आवश्यक पर्दछ जस्तै ,इन्जिनियर : डकर्मी, सिकर्मी , ,पलम्बर ,इलेक्ट्रीसियन हेल्फर आदि ,वेल्डर ।यो उनीहरुले आफ्नो सीपहरु अझ राम्रोसँग विकास गरी र नयाँ टेक्नोलोजीहरु सिकी	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (०५)	उल्लेखनीय (४५)

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको प्रकृति				जम्मा अंकमान र उल्लेखनीयता
		प्रकार	परिमाण	सिमा	अवधि	
	आफु अझ बढी अब्बल बन्ने अवसर पनि हो।					
स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनको अवसर	अस्पताल निर्माण हुँदा स्थानीय निर्माण व्यवसायीको व्यापार बढ्नेछ ।त्यस्तै अस्पताल संचालन पश्चात त्यस क्षेत्रको वरपरको बजार बढ्नुका साथै त्यस क्षेत्रमा चहलपहल बढ्छ । मेडिकल, फलफूल पसल, होटल जस्ता व्यावसायिक अवसरहरु पाउन सक्छन् ।	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (०५)	उल्लेखनीय (४५)
संचालन चरण						
स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सम्बन्धी सुविधा	यस अस्पतालको स्थापनासंगै स्थानीय स्तरमै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सुविधाबाट लाभान्वित हुने देखिन्छ ।यसको प्रभावको मान उच्च , फैलावट स्थानीय तथा अवधि दिर्घकालिन हुनेछ ।	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	क्षेत्रीय (२०)	दिर्घकालिन (२०)	धेरै उल्लेखनीय (१००)

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको प्रकृति				जम्मा अंकमान र उल्लेखनीयता
		प्रकार	परिमाण	सिमा	अवधि	
स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर	यस अस्पतालको संचालन अवधिमा स्थानीय वासिन्दालाई रोजगारीको अवसर सिर्जना हुनेछ । अस्पताल संचालन हुँदा जम्मा ३७४ जना कर्मचारीहरु कार्यरत हुनेछन्। जसमध्ये ३४५ जना कर्मचारीहरु क्लिनिकल सेवाका लागि रहनेछन् ,१६ जना कर्मचारी सुशासन तथा अस्पताल व्यवस्थापनका लागि रहनेछन् र १३ जना कर्मचारी अस्पताल सहयोग सेवाका लागि आवश्यक पर्नेछ।	प्रत्यक्ष	मध्यम-२० (२०)	स्थानीय-२० (२०)	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (६०)
स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनको अवसर	यस अस्पताल स्थापनाबाट स्थानीय सरकारलाई राजश्व संकलन हुने हुँदा स्थानीय सरकारलाई प्रत्यक्ष लाभको अवसर हुनेछ भने सो राजश्वलाई अन्य विकासको क्षेत्रमा प्रयोग गर्नको लागि अवसर प्राप्त हुनेछ।	प्रत्यक्ष	उच्च-६०	क्षेत्र विशेष-१०	दिर्घकालिन-२०	धेरै उल्लेखनीय (९०)

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको प्रकृति				जम्मा अंकमान र उल्लेखनीयता
		प्रकार	परिमाण	सिमा	अवधि	
स्थानीय अर्थ बजारमा वृद्धि	अस्पतालको संचालन अवधिमा आगन्तुक , बिरामी ,बिरामी कुरुवा र अन्य कर्मचारीहरुको संख्या उल्लेखनीय रुपमा वृद्धि हुनेछ। जसले आयोजना क्षेत्र वरपर रहेको अर्थ बजारमा आर्थिक कारोबारको वृद्धि हुनेछ।	प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थानीय-२०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
विपन्न , असाहाय र बेवारिसे व्यक्तिलाई नि-शुल्क उपचारको व्यवस्था	रविन्द्र मेमोरियल अस्पातालले संचालन भैसकेपछि विपन्न , र बेवारिसे ,असाहाय बिरामीका लागि कूल शैय्याको १०% शैय्याका बिरामीहरुलाई निशुल्क उपचार सेवा प्रदान गरिने छ।	प्रत्यक्ष	मध्यम-२०	स्थानीय-२०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (६०)

७.२ नकारात्मक प्रभाव

कुनै पनि आयोजनाको निर्माण तथा संचालन/मर्मत चरणमा विभिन्न खालका सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरु देखा पर्नु स्वाभाविक मानिन्छ । यस्तै प्रस्तावित आयोजनामा पनि प्रस्तावित क्षेत्र वरिपरी विभिन्न प्रतिकूल प्रभावहरु देखिन्छ जसलाई निम्नानुसार ब्याख्या गरिएको छ ।

७.२.१ निर्माण अवधि

भौतिक वातावरण

क) निर्माण कार्यबाट उत्सर्जन हुने फोहोरमैलाबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल निर्माण अवधिमा विभिन्न प्रकारका फोहोरमैला जस्तै इट्टाको टुक्रा, बालुवा, ढुंगा, बाँकी रहेका फलामका छड तथा खाली सिमेन्टका बोराहरू ठोस फोहोरमैलाका रुपमा उत्सर्जन हुने देखिन्छ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ख) निर्माण अवधिमा उत्सर्जन हुने तरल फोहोरबाट पर्ने प्रभाव

आयोजना निर्माण अवधिमा प्रयोग हुने बालुवा सफा गर्दा त्यसबाट तरल फोहोर उत्सर्जन हुने देखिन्छ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ग) कामदारहरुद्वारा ठोस फोहोर निस्कासनबाट पर्ने प्रभाव

कामदारहरुद्वारा मुख्यतयाः कुहिने तथा नकुहिने फोहोरहरु उत्सर्जन हुने देखिन्छन् । उत्सर्जन हुने फोहोरमा जस्तै प्लास्टिकका टुक्रा, खेर गएका खानेकुरा आदि पर्छन् । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

घ) भूमिगत पानीको निष्कासनले पर्ने प्रभाव

निर्माण चरणमा भूमिगत पानीको निकासी उच्च मात्रामा रहने गर्दछ । यदि पानीको निकासी रिचार्ज भन्दा बढी हुन गएमा वरपरको क्षेत्रहरुमा जमिन मुनिको पानीको मात्रामा कमिको सम्भावना हुनेछ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ङ) वायु प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव

आयोजना निर्माण अवधिमा निर्माण सामाग्रीहरु ढुवानीका कारणले योजना स्थलमा वायु प्रदुषण हुने देखिन्छ साथै अस्पताल भवनको परिस्करण तथा टायलहरु राख्ने क्रममा पनि वायु प्रदुषण हुने देखिन्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहने छ ।

च) ध्वनि प्रदुषणबाट पर्ने प्रवाव

निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनहरु जस्तै भाई-ब्रेटर, जेनेरेटर आदिले ध्वनि प्रदुषण गर्दछ । साथै गाडीको आवत जावतका कारण पनि ध्वनि प्रदुषण हुनेछ ।

उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सिमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

छ) निर्माण क्षेत्र वरपर जमिनमा अस्थिरताबाट पर्ने प्रभाव

निर्माण कार्य गर्दा मुख्यतयाः जगको लागि जमिन खन्ने, ढलान काट्ने भारी काट्ने, भारी सामानको प्रयोग तथा अग्लो भवन निर्माणले भार थेग्न नसकी विद्यमान क्षेत्रको भू-स्थिरतामा परिबर्तन हुन सक्छ । जसले गर्दा त्यस वरपर क्षेत्रमा पनि नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

जैविक वातावरण

क) शहरी जैविक विविधतासग सम्बन्धित प्रभाव

अस्पताल निर्माण गर्दा त्यस क्षेत्रमा पर्ने संरचना निर्माण भई खाली रहेको जग्गाको स्वरुप परिवर्तन हुनेछ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

सामाजिक — आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण

क) यातायात सुविधामा चाँप

निर्माण अवधिमा कामदारहरुको आवागमनमा भैरहने हुँदा यातायातमा चाँप हुन सक्छ । मानिसको संख्यामा वृद्धि सँगै पहुँच तथा उपलब्ध रहेको सामाजिक सेवाहरु जस्तै पानी, बिजुलीमा थप चाँप सिर्जना हुनेछ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ख) बालश्रम को प्रयोगबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल निर्माण अवधिमा ठेकेदारले बालबालिकाहरुको प्रयोग गर्न सक्छ । बालबालिकाहरुलाई श्रममा प्रयोग गर्नु कानून बिपरित हुन्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ग) पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षाबाट पर्ने प्रभाव

निर्माण चरणमा बिभिन्न जनशक्ति हरु संलग्न हुने गर्दछन । काम गर्ने क्रममा ती जनशक्तिमा चोटपटक तथा दुर्घटना हुन सक्छ । वेल्डरको सुन्नेको समस्या हुन सक्छ, कामदार दुर्घटनामा पर्न सक्छ, इलेक्त्रिसियनलाई विद्युतिय झट्का आदि हुन सक्छ । यसको अलावा उनीहरुको स्वासप्रस्वासमा समेत समस्या देखा पर्न सक्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

घ) लैंगिक विभेदबाट पर्ने प्रभाव

आयोजनाको निर्माण अवधिमा विभिन्न कामदारहरु निर्माण कर्यमा संलग्न रहने छन जसमा महिला र पुरुष कामदारहरु सहभागी रहन सक्छन्। यसरी कार्यस्थलमा महिला र पुरुषलाई समान कामको लागि फरक ज्याला प्रदान गर्न सक्छन् जसबाट लैंगिक विभेद सृजना हुन सक्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र अल्पकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

७.२.२ संचालन अवधि

भौतिक वातावरण

क) स्वास्थ्य सेवा फोहोरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल संचालन सँगै विभिन्न प्रकारका जोखिमयुक्त र जोखिम रहित फोहोर उत्पन्न गर्दछन्। स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहोरमा संक्रमित सामाग्रीहरु (ग्लोब, मास्क, कपास, ब्लड ब्याग आदि) विकिरणयुक्त सामाग्री, मानव अंगहरु, म्याद नाघेका औषधिहरु, तिखो साधनहरु जस्तै (सुई, चक्कु, ग्लासका टुक्रा आदि) पर्छन्। यी फोहोरको उचित ब्यबस्थापन हुन नसके मानव स्वास्थ्यमा ठुलो समस्या देखा पर्न सक्दछ । उक्त प्रभाव उच्च परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन आधीको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ख) ठोस फोहोरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल संचालनको क्रममा स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहोर बाहेक अन्य ठोस फोहोरमैला (कुहिने र नकुहिने) फोहोर पनि उत्सर्जन हुने गर्दछ। अस्पतालको क्यान्टिन र वार्डबाट प्लास्टिक, कागज, खेर गएका खानेकुरा आदि फोहोर निस्कन्छन्। यी फोहोरको उचित ब्यवस्थापन हुन् नसके स्थानीय वातावरण प्रदुषण हुन सक्छ । उक्त प्रभाव उच्च परिमाण, स्थलगत सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

ग) फोहोर पानी उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव

मुख्यतया संक्रामक फोहोरपानी प्रयोगशालाहरु, अपरेसन थिएटर, X-Ray, डीस्इन्फेक्सन र सरसफाईबाट उत्सर्जन हुन्छन् र अन्य फोहोर पानी शौचालय, भान्छाघर, बाथरुम आदिबाट उत्सर्जन हुन्छन्। यस प्रकारको संक्रमित फोहोर पानी अन्य पानीको श्रोतमा मिसिन गई सतही तथा भूमिगत पानी प्रदुषण हुने देखिन्छ। उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

घ) वायु प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल संचालनको क्रममा जेनेरेटर प्रयोग गर्दा र सवारी साधनको आवत जावत हुँदा स्थानीय वायु प्रदुषण हुन सक्दछ । यसले गर्दा स्थानीय जानस्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ङ) ध्वनि प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव

ध्वनि प्रदुषणको प्रमुख कारण भनेको सवारी साधनको अवातजवात तथा जेनेरेटरको प्रयोग रहनेछ ।यसका साथै अक्सिजन सिलिन्डर लोड र अनलोड गर्दाको समयमा पनि ध्वनि प्रदुषण हुनेछ।

यसले गर्दा स्थानीय जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

च) माटो प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल संचालन सँगै निस्कासन हुने फोहोरमैला तथा फोहोर पानीको उचित ब्यबस्थापन हुन नसकेकोमा नजिकको माटो प्रदुषित गर्न सक्दछ। यसबाहेक जनरेटर र अन्य मेसिनरी पार्टबाट तेल चुहिने जस्ता क्रियाकलापले माटो प्रदुषण हुन सक्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

छ) अस्पताल संचालनको लागि आवश्यक उर्जा आपूर्ती

अस्पताल, संचालन चरणमा उपचारका लागि प्रयोग हुने आधुनिक उपकरणहरु जस्तै X-Ray, MRI, ECG मेशिनले उच्च मात्रामा विद्युत खपत गर्दछ साथै हिटर, भेन्टिलेटर र अन्य विद्युतिय उपकरणहरुको पनि उच्च मात्रामा विद्युत खपत गर्दछ । यसले स्थानीय विद्युत आपूर्तिमा भार पर्दछ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सिमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ज) भूमिगत पानीको निष्कासनबाट पानीको सतहमा आउने ह्रासबाट पर्ने प्रभाव

अस्पताल निर्माण पश्चात १५०,००० लिटर पानीको आवश्यकता पर्ने देखिन्छ । अस्पतालले डिप बोरिंग जडान गरि आवाश्यक पानीको आपूर्ति गर्ने योजना बनाएको छ । अस्पतालको दैनिक पानीको आवश्यकता अधिक रहेको छ । अत्यधिक मात्रामा भूमिगत पानीको निष्कासन गरेमा पानीको सतहमा ह्रास आउन सक्दछ । उक्त प्रभाव उच्च परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिमा प्रत्यक्ष रहनेछ ।

झ) विकिरणीय उपकरणबाट विकिरणको जोखिम

विकिरणको मुख्य श्रोतका रुपमा X-Ray, MRI, ECG मेशिन र फोटोकेमिकल तरलको बाइप्रोडक्ट हुनेछन् । यस्तो विकिरणको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आएमा उक्त व्यक्तिको स्वास्थ्य समस्या देखापर्न सक्छ । लामो समय सम्म विकिरणको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहेको मानिस ब्लड क्यान्सर तथा ट्युमरबाट ग्रस्त हुन सक्दछ ।उक्त प्रभाव उच्च परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ञ) विकिरणयुक्त फोहोरबाट पर्ने प्रभाव

विकिरणयुक्त फोहोरको उचित ब्यवस्थापन नगरेमा यसले मानव स्वास्थ्यमा समस्या देखा पर्न सक्दछ । यस बाहेक ब्यवस्थापनको कमीले वातावरणमा पनि प्रभाव पर्दछ । उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ट) रसायनिक तथा धातुजन्य फोहोर

अस्पताल संचालन सँगै विभिन्न प्रकारका रासायनिक फोहोर उत्पन्न हुने देखिन्छ । यी फोहोरको उचित व्यवस्थापन नगरिए स्थानीय क्षेत्र तथा अस्पतालका कामदारलाई समस्या हुनेछ। अस्पतालमा पारोको प्रयोग हुन्छ । पारो वरपर रहेको पानीको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आउदा विषालु Methyl Mercury मा परिवर्तन हुन्छ जुन सजिलै मानिसको रक्तप्रवाहामा प्रवेश गर्दछ र मस्तिस्कलाई असर गर्दछ ।उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

ठ) भूमिगत पानी दूषित भई त्यसबाट पर्ने प्रभाव

अस्पतालले अधिक मात्रामा फोहोर पानी निष्कासन गर्दछ, उक्त पानी कुनै कारणले भूमिगत श्रोतमा मिसिन गएमा भूमिगत पानीको श्रोत प्रदुषण हुने देखिन्छ।उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ड) X-Ray, धातु तथा म्याद नाघेका रसायनको ब्यवस्थापन

X-Ray ले विकिरण फल्दछ जसको प्रभाव मानव स्वास्थ्यमा देखा पर्दछ । यस्तै म्याद नाघेका रसायनको व्यवस्थापन नगरिए पनि मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रभाव देखा पर्दछ।उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ढ) अस्पतालबाट निष्कासन हुने रासायनिक पदार्थबाट पर्ने प्रभाव

अस्पतालबाट निस्कासन हुने विभिन्न प्रकारका फोहोरहरु बाहेक अन्य रसायनहरु पनि निष्कासन हुने गर्दछन्।त्यस प्रकारका रसायनहरुमा मुख्यतयाः फर्माशिटीकल फोहोरमेलाहरु पर्दछन्। यसको उचित ब्यवस्थापन नगरिए मानव स्वस्थ्यामा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ। उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थानीय सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण

क) पेशागत स्वास्थ्य र कर्मचारी सुरक्षा

अस्पताल संचालन सँगै विभिन्न पेशाका थुप्रै जनशक्तिहरु संलग्न हुन्छन्। केहि कामदारहरु जोखिमयुक्त वस्तुको सम्पर्कमा पनि हुन सक्छन्, जुन अस्थायी वा स्थायी हुन सक्छन् । जोखिमयुक्त वस्तुको सम्पर्कमा आउने जनशक्तिहरुमा श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्याहरु जस्तै ARTIs, COPDs, मुटु रोगहरु, श्रावण शक्तिमा समस्या आदिको जोखिम हुन सक्दछ । उक्त प्रभाव उच्च परिमाण, स्थानीय सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ख) अस्पताल क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा सरसफाइको कमीले पर्ने प्रभाव

अस्पताल संचालन हुँदा विभिन्न प्रकारका जोखिमयुक्त फोहोरहरु निष्कासन हुने गर्दछन्।यी फोहोरहरुको निष्कासन हुने ठाउँमै वर्गीकरण गर्ने, ढुवानी गर्ने, व्यवस्थापन गर्ने कार्य नगरिएको खण्डमा अस्पताल क्षेत्र दुर्गन्धित हुने र अस्पताल भित्रको शौचालयहरु, पर्खिने स्थल तथा अन्य आगन्तुकहरुको आवतजावत भै रहने स्थलमा सरसफाईमा कमी भई आगन्तुकहरुको जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ।उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ग) गुनासो सम्बोधन संयन्त्र

अस्पताल व्यवस्थापन समितिले संचालन चरणमा स्थानीय समुदायबाट गुनासोहरु प्राप्त गर्ने सम्भावना रहन्छ।अस्पताल संचालनको चरणमा स्थानीयको माग, सेवा, सामुदायिक बिकासको लागि वित्तीय सहयोग सम्बन्धि गुनासो व्यवस्थापन मुख्य चासो रहन्छ।उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

घ) सामजिक श्रोत र पुर्वाधारहरुमा चाँप

अस्पताललाई स्थानीय श्रोत र पूर्वाधार जस्ता सेवाहरु जस्तै बिजुली, पानी आपुर्ती, फोहोर व्यवस्थापन र उपमहानगरपालिकाको निकासी प्रणाली सुविधा आवाश्यक पर्दछ ।यस आवश्यकता पूर्ति गर्दा वर्तमान अवस्थामा विद्यमान सामुदायिक श्रोताहरुमा छाप तथा दवाब पर्दछ।उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थानीय सीमा र दीर्घकालीन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

ङ) कानून र व्यवस्था

अस्पताल संचालन अवधिमा त्यहाँ बिरामी तथा कुरुवाको संख्यामा वृद्धि हुनेछ । उपचारको क्रममा बिरामी पक्ष तथा अस्पताल कर्मचारी/प्राविधिक पक्ष बीचमा असमझदारी स्रीजना भएको खण्डमा त्यस क्षेत्रको कानून र व्यवस्थामा मानिसको आवागमान बढ्नेछ र जनसंख्या बढ्नेछ र जनसंख्या वृद्धि हुँदा त्यस क्षेत्रको व्यस्था र आदेशको पालना गर्न कठिनाई हुनेछ।यसैकारण

त्यहाँको कानूनी व्यवस्थामा प्रभाव पर्न सक्दछ। उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

च) लैंगिक विभेद तथा कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसा

अस्पताल संचालन अवधिमा विभिन्न पेशागत कामदारहरु कार्यरत रहने छन्। कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिँसा हुन सक्ने सम्भावना पनि रहन सक्छ । उक्त प्रभाव निम्न परिमाण, स्थलगत सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ।

छ) यातायात व्यवस्थापनमा कठीनाई

अस्पतालको नियमित संचालन सँगै बिरामी तथा कुरुवाको आगमन बढ्नेछ। साथै अस्पतालका कर्मचारी/ प्राविधिकहरुको ओहोरदोहोर पनि भैरहने भएकोले सवारी साधनको संख्यामा वृदि हुने क्रममा पार्किंग क्षेत्रको अभावले यातायात व्यवस्थापनमा समस्या उत्पन्न हुन सक्दछ। उक्त प्रभाव मध्यम परिमाण, स्थलगत सीमा र दिर्घकालिन अवधिको प्रत्यक्ष रहनेछ ।

तालिका ३२: नकारात्मक प्रभावको परिमाण, सीमा, अवधि तथा उल्लेखनीयता

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				र जम्मा अङ्कमान उल्लेखनियता
		प्रकार	परिमाण	सिमा	अवधि	
निर्माण अवधि						
भौतिक वातावरण						
निर्माण सामग्रीबाट फोहोरमैला उत्सर्जन	निर्माण गतिविधिले ठोस फोहोरमैला उत्सर्जन गरी स्थानीय वातावारणमा नकारात्मक प्रभाव पर्नेछ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१० ५	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)
निर्माण अवधिमा उत्सर्जन हुने तरल	निर्माण अवधिमा बालुवा सफा गर्दा फोहोर पानी उत्सर्जन भई सतही पानी प्रदुषण हुने सम्भावना रहन सक्छ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१० ५	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)

फोहोरबाट पर्ने प्रभाव						
कामदारद्वरा ठोस फोहोर निष्कासनबाट पर्ने प्रभाव	कामदारहरुद्वारा कुहिने तथा नकुहिने फोहोरहरु जस्तै प्लास्टिकका टुक्रा, खानेकुरा आदि उत्पन्न गर्दछ । जसको उचित ब्यबस्थापन नभएको खण्डमा स्थानीय वातावारणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्नेछ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (२५)
भूमिगत पानीको निस्कसनले पर्ने प्रभाव	अत्यधिक पानी निष्कासनले भूमिगत पानीको सतहमा ह्रास आउने देखिन्छ ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)
वायु प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव	निर्माण अवधिमा निर्माण समाग्रिहरु ढुवानीका कारणले योजना स्थलमा वायु प्रदुषण हुने देखिन्छ साथै अस्पताल भवनको परिस्करण तथा टायलहरु राख्ने क्रममा पनि वायु प्रदुषण हुने देखिन्छ । जसले गर्दा स्थानीय जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिन्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (२५)
ध्वनि प्रदुषणबाट पर्ने प्रवाव	निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनहरु जस्तै भाई-ब्रेटर, जेनेरेटर आदिले ध्वनि प्रदुषण गर्दछ । साथै गाडीको आवत जावतका कारण पनि ध्वनि प्रदुषण गर्दछ जसले गर्दा त्यस वरपर क्षेत्रको जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (२५)
निर्माण क्षेत्र वरपर जमिनमा अस्थिरताबाट पर्ने प्रभाव	निर्माण कार्य गर्दा मुख्यतयाः जगको लागि जमिन खन्ने, ढलान काट्ने भारी काट्ने, भारी सामानको प्रयोग तथा अग्लो भवन निर्माणले भार थेग्न नसकी विद्यमान क्षेत्रको भू-स्थिरतामा परिबर्तन हुन सक्छ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम-१०	स्थलगत-१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (४०)
जैविक वातवरण						
शहरी जैविक विविधतासँग सम्बन्धित प्रभाव	अस्पताल निर्माण गर्दा त्यस क्षेत्रमा पर्ने संरचना निर्माण भई खाली रहेको जग्गाको स्वरुप परिवर्तन हुनेछ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत-१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (४०)

सामाजिक — आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण						
यातायात सुविधामा चाँप	निर्माण अवधिमा कामदारहरुको आवागमनमा भैरहने हुँदा यातायातमा चाँप हुन सक्छ। मानिसको संख्यामा वृद्धि सँगै पहुँच तथा उपलब्ध रहेको सामाजिक सेवाहरु जस्तै पानी, बिजुलीमा थप चाँप सिर्जना हुनेछ ।	अप्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थानीय -२०	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)
बालश्रम को प्रयोगबाट पर्ने प्रभाव	अस्पताल निर्माण अवधिमा ठेकेदारले बालबालिकाहरुको प्रयोग गर्न सक्छ । बालबालिकाहरुलाई श्रममा प्रयोग गर्नु कानून बिपरित हुन्छ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)
पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षाबाट पर्ने प्रभाव	निर्माण चरणमा बिभिन्न जनशक्तिहरु संलग्न हुने गर्दछन्। काम गर्ने क्रममा ती जनशक्तिमा चोटपटक तथा दुर्घटना हुन सक्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	अल्पकालीन-५	नगण्य (२५)
लैंगिक विभेदबाट पर्ने प्रभाव	महिला र पुरुष कामदारहरु सहभागी रहन सक्छन्। यसरी कार्यस्थलमा महिला र पुरुषलाइ समान कामको लागि फरक ज्याला प्रदान गर्न सक्छन् जसबाट लैंगिक विभेद सृजना हुन सक्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न- १०	स्थानीय -२०	अल्पकालीन-५	नगण्य (३५)
संचालन अवधि						
भौतिक वातावरण						
स्वस्थय सेवा फोहोरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव	स्वास्थ्य सेवा फोहोरको उचित ब्यबस्थापन हुन नसके मानव स्वास्थ्यमा ठुलो समस्या देखा पर्न सक्दछ ।	प्रत्यक्ष	उच्च -६०	स्थलगत- १०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय धेरै (९०)
ठोस फोहोरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव	ठोस फोहोरमैलाको उचित ब्यबस्थापन हुन नसके स्थानीय वातावरण प्रदुषण हुन सक्छ र मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिन्छ ।	प्रत्यक्ष	उच्च -६०	स्थलगत- १०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय धेरै (९०)
फोहोर पानी उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव	संक्रामक फोहोरपानी प्रयोगशालाहरु, अपरेसन थिएटर, X-Ray, डीस्इन्फेक्सन र सरसफाईबाट उत्सर्जन हुन्छन् र अन्य फोहोर पानी शौचालय,	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थानीय- २०	दिर्घकालिन-	उल्लेखनीय (६०)

	भान्छाघर, बाथरुम आदि बाट उत्सर्जन हुन्छन् र अन्य फोहोर पानी शौचालय, भान्छाघर, बाथरुम आदिबाट उत्सर्जन हुनेछ । यस प्रकारको संक्रमित फोहोर पानी अन्य पानीको श्रोतमा मिसिन गई सतही तथा भूमिगत पानी प्रदुसण हुने देखिन्छ र वातावारणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।					
वायु प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव	जेनेरेटर प्रयोग गर्दा र सवारी साधनको आवत जावत हुँदा स्थानीय वायु प्रदुषण हुन सक्दछ । यसले गर्दा स्थानीय जानस्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थानीय -२०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
ध्वनि प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव	ध्वनि प्रदुषणको प्रमुख कारण भनेको सवारी साधनको अवातजवात तथा जेनेरेटरको प्रयोग रहनेछ । यसका साथै अक्सिजन सिलिन्डर लोड र अनलोड गर्दाको समयमा पनि ध्वनि प्रदुषण हुनेछ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थानीय -२०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
माटो प्रदुषणबाट पर्ने प्रभाव	अस्पताल संचालन सँगै निस्कासन हुने फोहोरमैला तथा फोहोर पानीको उचित ब्यबस्थापन हुन नसकेकोमा नजिकको माटो प्रदुषित गर्न सक्दछ । यसबाहेक जनरेटर र अन्य मेसिनरी पार्टबाट तेल चुहिने जस्ता क्रियाकलापले माटो प्रदुषण हुन सक्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	नगण्य (४०)
अस्पताल संचालनको लागि आवश्यक उर्जा आपुर्ती	अस्पताल, संचालन चरणमा उपचारका लागि प्रयोग हुने आधुनिक उपकरणहरु जस्तै X-Ray, MRI, ECG मेशिनले उच्च मात्रामा विद्युत खपत गर्दछ साथै हिटर, भेन्टिलेटर र अन्य विद्युतिय उपकरणहरुको पनि उच्च मात्रामा विद्युत खपत गर्दछ । यसले स्थानीय विद्युत आपूर्तिमा भार पर्दछ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत- १०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
भूमिगत पानीको निष्कासनबाट पानीको सतहमा आउने ह्रासबाट पर्ने प्रभाव	आवश्यक पानीको आपूर्तिको लागि अस्पतालले डिप बोरिंग जडान गरी आवाश्यक पानीको आपूर्ति गर्ने योजना बनाएको छ । अस्पतालको दैनिक पानीको आवश्यकता अधिक रहेको छ । अत्यधिक मात्रामा भूमिगत पानीको निष्कासन गरेमा पानीको सतहमा ह्रास आउन सक्दछ ।	अप्रत्यक्ष	उच्च -६०	स्थानीय- २०	दिर्घकालिन-२०	धेरै उल्लेखनीय (१००)

विकिरणीय उपकरणबाट विकिरणको जोखिम	विकिरणको मुख्य श्रोतका रुपमा X-Ray, MRI, ECG मेशिन र फोटोकेमिकल तरलको बाइप्रोडक्ट हुनेछन् । यस्तो विकिरणको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आएमा उक्त व्यक्तिको स्वास्थ्य समस्या देखापर्न सक्छ।लामो समय सम्म विकिरणको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहेको मानिस ब्लड क्यान्सर तथा ट्युमरबाट ग्रस्त हुन सक्दछ।	प्रत्यक्ष	उच्च -६०	स्थलगत- १०	दिर्घकालिन-२०	धेरै उल्लेखनीय (९०)
विकिरणयुक्त फोहोरबाट पर्ने प्रभाव	विकिरणयुक्त फोहोरको उचित ब्यबस्थापन नगरेमा यसले मानव स्वास्थ्यमा समस्या देखा पर्न सक्दछ । यस बाहेक ब्यबस्थापनको कमीले वातावरणमा पनि प्रवाव पर्दछ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत- १०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
रसायनिक तथा धातुजन्य फोहोर	अस्पताल संचालन सँगै विभिन्न प्रकारका रसायनिक फोहोर उत्पन्न हुने देखिन्छ । यी फोहोरको उचित व्यवस्थापन नगरिए स्थानीय क्षेत्र तथा अस्पतालका कामदारलाई समस्या हुनेछ । अस्पतालमा पारोको प्रयोग हुन्छ । पारो वरपर रहेको पानीको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा आउदा विषालु Methyl Mercury मा परिवर्तन हुन्छ जुन सजिलै मानिसको रक्तप्रवाहामा प्रवेश गर्दछ र मस्तिस्कलाई असर गर्दछ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थानीय- २०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (६०)
भूमिगत पानी दूषितभई त्यसबाट पर्ने प्रभाव	अस्पतालले अधिक मात्रामा फोहोर पानी निष्कासन गर्दछ, उक्त पानी कुनै कारणले भूमिगत श्रोतमा मिसिन गएमा भूमिगत पानीको श्रोत प्रदुषण हुने देखिन्छ ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थानीय- २०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (६०)
X-Ray, धातु तथा म्याद नाघेका रसायनको ब्यबस्थापन	X-Ray ले विकिरण फल्दछ जसको प्रभाव मानब स्वास्थ्यमा देखा पर्दछ । यस्तै म्याद नाघेका रसायनको व्यवस्थापन नगरिए पनि मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रभाव देखा पर्छ ।	अप्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (४०)
अस्पतालबाट निष्कासन हुने रासायनिक पदार्थबाट पर्ने प्रभाव	यसको उचित ब्यबस्थापन नगरिए मानव स्वस्थ्यामा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)

सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण						
पेशागत स्वास्थ्य र कर्मचारी सुरक्षा	अस्पताल संचालन सँगै विभिन्न पेशाका थुप्रै जनशक्तिहरु संलग्न हुन्छन्। केहि कामदारहरु जोखिमयुक्त वस्तुको सम्पर्कमा पनि सक्छन्, जुन अस्थायी वा स्थायी हुन सक्छन् । जोखिमयुक्त वस्तुको सम्पर्कमा आउने जनशक्तिहरुमा स्वासप्रस्वास सम्बन्धी समस्याहरु जस्तै ARTIs, COPDs, मुटु रोगहरु , श्रवण शक्तिमा समस्या आदिको जोखिम हुन सक्दछ ।	प्रत्यक्ष	उच्च -६०	स्थानीय -२०	दिर्घकालिन-२०	धेरै उल्लेखनीय (१००)
अस्पताल क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा सरसफाइको कमीले पर्ने प्रभाव	अस्पताल संचालन हुँदा विभिन्न प्रकारका जोखिमयुक्त फोहोरहरु निष्कासन हुने गर्दछन । यी फोहोरहरुको निष्कासन हुने ठाउमै वर्गीकरण गर्ने, ढुवानी गर्ने, व्यवस्थापन गर्ने कार्य नगरिएको खण्डमा अस्पताल क्षेत्रमा संक्रमण बढ्न सक्छ।	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)
गुनासो सम्बोधन संयन्त्र	अस्पताल व्यवस्थापन समितिले संचालन चरणमा स्थानीय समुदायबाट गुनासोहरु प्राप्त गर्ने सम्भावना रहन्छ । अस्पताल संचालनको चरणमा स्थानीयको माग, सेवा, सामुदायिक बिकासको लागि वित्तीय सहयोग सम्बन्धि गुनासो व्यवस्थापन मुख्य चासो रहन्छ ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थानीय-२०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय(५०)
सामजिक श्रोत र पुर्वाधारहरुमा चाँप	अस्पताललाई स्थानीय श्रोत र पूर्वाधार जस्ता सेवाहरु जस्तै बिजुली, पानी आपुर्ती, फोहोर व्यवस्थापन र महानगरपालिकाको निकासी प्रणाली सुविधा आवाश्यक पर्दछ । यस आवश्यकता पूर्ति गर्दा वर्तमान अवस्थामा विद्यमान सामुदायिक श्रोताहरुमा छाप तथा दवाब पर्दछ ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थानीय-२०	दिर्घकालिन-५	उल्लेखनीय (५०)
कानून र व्यवस्था	अस्पताल संचालन अवधिमा त्यहा बिरामी तथा कुरुवाको संख्यामा वृद्धि हुनेछ । उपचारको क्रममा बिरामी पक्ष तथा अस्पताल कर्मचारी/प्राविधिक पक्ष बीचमा असमझदारी सृजना भएको खण्डमा त्यस क्षेत्रको कानून र व्यवस्थामा मानिसको आवागमान बढ्नेछ र जनसंख्या बढ्नेछ र जनसंख्या वृद्धि हुँदा त्यस	प्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१० ५	अल्पकालीन-५	उल्लेखनीय (५०)

	क्षेत्रको व्यस्था र आदेशको पालना गर्न कठिनाई हुनेछ । यसैकारण त्यहाको कानुनी व्यवस्थामा प्रवाब पर्न सक्दछ ।					
लैंगिक विभेद तथा कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसा	अस्पताल संचालन अवधिमा विभिन्न पेशागत कामदारहरु कार्यरत रहने छन्। कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिँसा हुन सक्ने सम्भावना पनि रहन सक्छ।	प्रत्यक्ष	निम्न -१०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	नगण्य (४०)
यातायात ब्यवस्थापनमा कठिनाई	अस्पतालको नियमित संचालन सँगै बिरामी तथा कुरुवाको आगमन बढ्नेछ । साथै अस्पतालका कर्मचारी/ प्राविधिकहरुको ओहोरदोहोर पनि भैरहने भएकोले सवारी साधनको संख्यामा वृद्धि हुने क्रममा पार्किंग क्षेत्रको अवाभाले यातायात व्यबस्थापनमा समस्या उत्पन्न हुन सक्दछ ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम -२०	स्थलगत -१०	दिर्घकालिन-२०	उल्लेखनीय (५०)

परिच्छेद ८

अनुकूल प्रभाव बढोत्तरी र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु

वातावारणीय व्यवस्थापन योजना अन्तर्गत प्रस्तावित आयोजना कार्यन्वयन गर्दा प्रस्ताव कार्यन्वयन क्षेत्रको वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभाव हटाउने वा न्यून गर्ने र अनुकूल प्रभावलाई बढोत्तरी गर्न विभिन्न उपायहरु प्रस्तुत गरिएका छन। यस आयोजनाले पार्ने उल्लेख्य प्रतिकूल प्रभावलाई हटाउने वा न्यून गर्ने उपायलाई ३ प्रकारले वर्गीकरण गरेको छ जस अनुसार क्षतिपूर्ति, सुधारात्मक वा प्रतिरोधात्मक उपायहरु पर्दछन्। क्षतिपूर्तिका उपायको अवलम्बन गर्दा कम गर्न वा हटाउन नसकिने खालका प्रभावहरुको लागि क्षतिपूर्तिका उपायहरु समावेश गरिएका छन् ।जसमा प्रदुषण नियन्त्रण, फोहोरमैला व्यवस्थापन आदि उपायहरु समावेश गरिएका छन् ।प्रतिरोधात्मक उपायको अबलम्वन गर्दा उल्लेखीय प्रभाव पर्नु अगावै कम गर्न वा निर्मुल गर्न सकिने प्रतिरोधात्मक उपायहरु समावेस गरिएका छन्।

८.१ अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरु

अनुकूल प्रभावलाई बढोत्तरी गर्ने उपाय, कार्यान्वयन गर्न लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयन जिम्बेवारी तलको म्याट्रीक्स मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३३: अनुकूल प्रभावको बढोत्तरीका उपायहरु, कार्यान्वयन स्थान र समय तथा कार्वान्वयनको लागि आवश्यक रकम रजिम्मेवारी

वातावरणीय प्रभाव	अभिवृद्धिका उपाय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम	कार्यान्वयन को जिम्मेवारी
स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर	स्थानीयलाई रोजगारीमा सीप तथा दक्षता अनुसार प्राथामिकता दिइनेछ	आयोजना सञ्चालन हुने क्षेत्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक
आर्थिक गतिविधिहरुमा वृद्धि	अस्पताल क्षेत्र वरपर बिरामी तथा कुरुवाको आवागमन हुने हुँदा विभिन्न चिजवस्तु किनबेच हुन सक्छ जसबाट त्यस क्षेत्रको आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुन सक्छ ।	आयोजना वरपरको क्षेत्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक
प्राविधिक सीपमा अभिवृद्धि	अस्पतालमा कार्यरत कामदारहरुलाई प्राविधिक तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ।	आयोजना वरपरको क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू.३,५०,००० वार्षिक	प्रस्तावक
सेवाग्राहीको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच	यस अस्पतालले प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवा गुणस्तरीय, सर्वसुलभ हुनेछ।	आयोजना वरपरको क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक
अस्पतालको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वको	महिलालाई यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धि शिक्षा दिइनेछ। त्यस्तै वर्षको कम्तिमा एकपटक निशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ। साथै सरसफाई सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	आयोजना वरपरको क्षेत्र	सञ्चालन अवधि	ने.रू. ५,००,००० (कम्तिमा) वार्षिक	प्रस्तावक

गतिविधिबाट लाभान्वित	सञ्चालन, स्थानीय सरकार संगको सहकार्यमा फोहोर ब्यवस्थापन कार्यक्रम तथा अभियान र प्लास्टिक प्रयोगमा निषेध जस्ता कार्य गरिनेछ।				
हरियाली कायम गर्ने	अस्पताल परिसरमा वृक्षारोपण तथा बगैचाको निर्माण गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू. ४,५०,०००	प्रस्तावक
गरिब, जेष्ठ नागरिक र विभिन्न, असहाय, बेबारिसे व्यक्तिलाई निशुल्क उपचार	अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैय्याको दश प्रतिशत शैय्या छुट्याई निशुल्क उपचार उपलब्ध गराइनेछ। त्यस्तै ज्येष्ठ नागरिक र गर्भवति महिलाहरुलाई विशेष किसिमको सुविधाको व्यवस्था गरी आवश्यक मात्रामा शैय्या छुट्याइनेछ।	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक
	कूल अभिवृद्धि रकम			ने.रू. १३,००,०००	

८.२ प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु

प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपाय, कार्यान्वयन गर्न लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी तलको म्याट्रिक्समा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३४: प्रतिकूल प्रभावको न्यूनीकरणका उपायहरु, कार्यान्वयन स्थान र समय तथा कार्वान्वयनको लागि आवश्यक रकम र जिम्मेवारी

वातावरणीय प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयनको स्थान समय	अनुमानित रकम	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
निर्माण चरणः					
भौतिक वातावरणः					
निर्माण कार्यबाट उत्सर्जन हुने फोहरमैलाबाट पर्ने प्रभाव	• निर्माणबाट उत्पर्जित फोहरलाई सड्ने (degradable) र नसड्ने (non degradable) आधारमा छुट्टाईनेछ। • उत्सर्जित पुनःप्रयोगिय फोहरहरुलाई पुनःप्रयोग गरिनेछ भने पुनः चक्रिय फोहरलाई बिक्री गरिनेछ। • 3R शिद्धान्त अनुरूप फोहर व्यवस्थापन गरिनेछ। • निर्माण गर्दा निस्केको माटोलाई सुरक्षित स्थानमा विसर्जन गर्ने वा जग पुर्न तथा कोठाहरु सम्याउनमा प्रयोग गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	ने.रू.१,००,०००	ठेकेदार / प्रस्तावक

निर्माण चरणमा उत्सर्जन हुने तरल फोहरबाट पर्ने प्रभाव	• गिट्टी/बालुवा तथा निर्माणजन्य सामाग्रीहरू सफा गर्दा निस्केको फोहर पानीलाई अस्पताल क्षेत्रभित्र व्यवस्थापन गरिनेछ वा खाडलमा फोहरपानी थिगारेर मात्र प्राकृतिक ढलमा मिसाईनेछ , यस्तो पानीलाई नजिकैको सडकमा छोडिने छैन वा फ्याकिने छैन। • निर्माण सामाग्रीहरू जस्तैः तेल, पेन्ट, ग्रिज आदिको उचित स्थानमा भण्डारण गरिनेछ साथै चुहावट हुन दिइनेछैन।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	आवश्यक नपर्ने	ठेकेदार / प्रस्तावक
कामदारहरुद्वारा ठोस फोहर निष्काशनबाट पर्ने प्रभाव	• उत्सर्जित फोहरलाई कुहिने र नकुहिने छुट्याईने छ • पुनः प्रयोगिय फोहरहरुलाई पुनः प्रयोग गरिनेछ भने पुनः चक्रिय फोहरलाई बिक्री गरिनेछ। • 3R शिद्धान्त अनुरूप फोहर व्यवस्थापन गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	ने.रू.२,००,०००	ठेकेदार / प्रस्तावक
वायु प्रदूषण	• आयोजनालाई चाहिने आवश्यक निर्माण सामाग्रीहरु ढुवानी गर्दा धूलो उड्न रोक्नको लागि निर्माण सामाग्री ढाकिनेछ। • प्रयोग गरिने गाडीहरु नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड बमोजिम हुनेछन्।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	ने.रू.३,००,०००	ठेकेदार / प्रस्तावक

	• सामाग्री अनलोड गर्दा सावधानी अपनाइनेछ । • भवनमा टायलहरु छाप्ने क्रममा हुने वायु प्रदूषण कम गर्न निर्माण क्षेत्रलाई जुटको जालीले घेरबार गरिनेछ साथै कामदारलाई मास्क, मुख छोप्ने ग्लास तथा हेलमेट प्रदान गरिनेछ।				
ध्वनि प्रदूषण	• साईलेन्ट जेनेरेटर प्रयोग गरिनेछ। • दिनको समयमा मात्र निर्माण कार्य गरिनेछ। • हर्न बजाउन निषेध गरिने यसको लागि हर्न निषेध ट्राफिक संकेतको बोर्डहरू राखिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	ने.रू.५०,०००	ठेकेदार / प्रस्तावक
निर्माण क्षेत्र वरपर जमिनमा अस्थिरताबाट पर्ने प्रभाव	• भवन निर्माण गर्दा माटो परीक्षण प्रतिवेदनले सुझाव दिए बमोजिमको मापदण्ड अनुसार गरिनेछ। • सम्वन्धित निकायबाट नक्शापास पछि स्वीकृत इन्जिनियरिङ्ग, आर्किटेक्चरल तथा स्ट्रकचरल डिजाईन र सोही स्तरको इन्जिनियरको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा भवन निर्माण गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	आवश्यक नपर्ने (भवन डिजाईन तथा सुपरभिजन खर्चमा समावेश गरिनेछ)	ठेकेदार / प्रस्तावक

उच्च ऊर्जा खपतबाट पर्ने प्रभाव	• उच्च विद्युतको माग रहेको समयमा उपकरणहरूको सिमित गरिनेछ। • सकेसम्म कम ऊर्जा खपत गर्ने उपकरणहरू प्रयोग गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	आवश्यक नपर्ने	ठेकेदार / प्रस्तावक
कुल अनुमानित रकमः	ने.रू. ६,५०,०००				
जैविक वातावरणः					
शहरी जैविक विविधतासँग सम्बन्धित प्रभाव	• आयोजनाले अस्पताल क्षेत्रभित्र बगैचा निर्माण गरी हरियाली कायम गर्नेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण अवधि	ने.रू. ५,५०,०००	प्रस्तावक
कूल अनुमानित रकमः	ने.रू. ५,५०,०००				
सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणः					
यातायात सुविधामा चाँप	• विशेषगरी अति व्यस्त समय (Peak Hour) जस्तैः बिहान ९:३० बजे देखि ११ बजे सम्म र बेलुका ४:३० बजे देखि ५:३० बजे सम्म भारी ढुवानीका सवारी साधान संचालन गरिने छैन।	आयोजना क्षेत्र र वरपरको सडक	निर्माण चरण	आवश्यक नपर्ने	ठेकेदार / प्रस्तावक

बालश्रमको र लैंगिक विभेदबाट पर्ने प्रभाव	• आयोजना निर्माण चरणमा बालश्रम निषेध गरिनेछ। • कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसालाई निरुत्साहित गरिनेछ। • महिला र पुरूषलाई समान काम र समयको लागि समान ज्याला वा पारिश्रमिक प्रदान गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	आवश्यक नपर्ने	ठेकेदार / प्रस्तावक
व्यवसाय स्वास्थ्य एवं सुरक्षाको मुद्दा	• प्राथमिक उपचारको लागि निर्माण स्थलमानै फर्स्ट एड किटको व्यवस्था गरिनेछ। • निर्माणमा संलग्न कामदारहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरण जस्तैः मास्क, हेल्मेट, कान छोप्ने उपकरण, पञ्जा, बुट, चस्मा आदि उपलब्ध गराइनेछ। • आकश्मिक दुर्घटना न्यूनीकरण सम्बन्धी योजना लागू गरिनेछ। • कामदारको लागि दुर्घटना बीमा योजना लागू गरिनेछ। • निर्माण कार्य शुरू गर्नु पूर्व कामदारहरूलाई विभिन्न उपकरण तथा औजार र यसको प्रयोगबारे तालिम दिईनेछ।	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	ने.रू. ३,००,०००	ठेकेदार / प्रस्तावक
कूल अनुमानित रकमः				ने.रू. ३,००,०००	

निर्माण चरणमा कूल न्यूनीकरण कार्यका लागि अनुमान गरिएको रकमः				ने.रू.१५,००,०००	
सञ्चालन चरण					
भौतिक वातावरण					
ठोस फोहरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव (स्वास्थ्य सेवा जन्य जोखिमयुक्त फोहर)	• ठोस जोखिमयुक्त र जोखिम रहित फोहर छुट्टाछुट्टै व्यवस्थापन गरिनेछ। विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहरलाई जोखिम युक्त फोहर र जोखिम रहित फोहरमा वर्गीकरण गरिनेछ। • जोखियुक्तफोहर वा स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन ,२०६८, फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० तथा स्वास्थ्य सेवा फोहर व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१ बमोजिम गरिनेछ। • प्रत्येक भवन तथा कोठामा निष्काशन हुने फोहरमैलालाई कलर कोडिङ्ग बिनमा सङ्कलन गरिनेछ।	अस्पतालल भवन वार्ड	सञ्चालन चरण	ने.रू. ३,००,००० (प्रस्ताव गरिएको रकम सुरक्षाका मापदण्ड पालना तथा अन्य विविध कार्यमा खर्च गरिनेछ तर सुझाएका न्यूनीकरणमा उपायहरू अबलम्वन गर्ने खर्च अस्पताल सञ्चालमै समाबेश हुनेछ)	प्रस्तावक

	• अस्पतालबाट सृजित संक्रमणजन्य फोहरलाई अटोक्लेभिङ्गद्वारा संक्रमण रहित गरेर अन्तिम व्यवस्थापन गरिनेछ। • धारिलो वस्तुलाई निडल डिस्ट्रयरद्वारा व्यवस्थापन गरिनेछ। • विकिरणमा प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहने व्यक्तिको लागि लिड कोडेड एप्रोन प्रदान गरिनेछ। • संक्रामक फोहोरहरू जस्तै रगतको झोला, पन्जा, पट्टी, कपास, सिरिन्जलाई अटोक्लेभमा स्टेरिलाईजेसन (sterilization) गरी वा ०.५ % Chlorine Solution बाट कीटाणुरहित गरी सुरक्षित व्यवस्थापन गरिनेछ। • सिल गरिएको विकिरण स्रोत तरल र ग्याँसयुक्त सामाग्री जुन रेडियोन्यूक्लाइडसाथ दूषित भएको हुन्छ, जस्तै कागज कप, स्टस् (Straws), सुई सिरिन्ज, टेस्ट ट्यूब जस्ता फोहरहरूलाई रिटर्न ब्याक नीति (Return Back Policy) अनुरूप खरिदको समयमै विक्रि कर्तासंग यस्ता फोहरहरू खरिद गर्नेगरी सम्झौता गरिनेछ।				

	• अस्पतालबाट निष्कने मानव तन्तु अथवा अङ्गहरुलाई प्लासेटा पिटमा अन्तिम बिसर्जन गरिनेछ। • मिति समाप्त भएका र काम नलाग्ने औषधिजन्य फोहोरलाई रिटर्न ब्याक नीति (Return Back Policy) अनुरूप खरिदको समयमै विक्रि कर्तासंग यस्ता फोहरहरू खरिद गर्नेगरी सम्झौता गरिनेछ।				
ठोस फोहरमैला उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव (जोखिम रहित फोहर)	• ठोस फोहरमैलालाई स्रोतमा नै कुहिने र नकुहिने फोहरमा वर्गीकरण गरी सङ्कलन गरिने व्यवस्था गरिनेछ। • कुहिने फोहरमैलाको कम्पोष्टिङ गरी जैविक मल बनाइनेछ। • नकुहिने फोहर मध्ये पुनः प्रयोग र पुनः चक्रिय गर्न मिल्ने फोहरलाई संक्रमण रहित गरेर बिक्री गरिनेछ। • पुनः प्रयोग र पुनः चक्रिय गर्न नमिल्ने अन्य फोहरमैलालाई उपमहानगरपालिकासँग समन्वय गरेर व्यवस्थापन गरिनेछ।	अस्पतालल भवन वार्ड	सञ्चालन अवधि	ने.रू. २,००,०००	प्रस्तावक

फोहर पानी उत्सर्जनबाट पर्ने प्रभाव	• शौचालय, ल्याव, शल्यक्रिया कक्ष तथा अन्य प्रयोजनका पानी संकलनका लागि छुट्टा छुट्टै पाईपको व्यवस्था गरिनेछ। • संक्रमित फोहर पानी प्रशोधन गर्नको लागि फोहर पानी प्रशोधन गर्ने यन्त्र वा प्लान्ट जडान गरिनेछ। • संक्रमित फोहर पानीलाई उपयुक्त रसायन (chemical reagent) प्रयोग गरी प्रशोधन गरेर मात्र ढलमा निष्काशन वा मिसाईने गरिनेछ। • ढलमा मिसाइने पानीको गुणस्तर अस्पतालबाट निष्काशन हुने फोहर पानीको मापदण्ड, २०७६ ले तोकेको बमोजिम हुनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन अवधि	आयोजना लागतमा समावेश गरिएको छ	प्रस्तावक
वायु प्रदुषण	• इलेक्ट्रीक जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुंवा सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ ले तोकेको बमोजिम हुनेछ। • अस्पतालले प्रयोग गर्ने गाडीहरु नियमित मर्मत गरी सञ्चालन गरिनेछन् जुन नेपाल सवारी प्रदुषण मापदण्ड बमोजिम रहनेछन्।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक

ध्वनि प्रदुषण	• साइलेन्ट जेनेरेटरको प्रयोग गरिनेछ। • अस्पताल वरपर हर्न बजाउन निषेध गरिनेछ। • हर्न निषेध ट्राफिक संकेतको वोर्ड राखिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू. ५०,००० वार्षिक	प्रस्तावक
माटो प्रदुषण	• स्वास्थ्य सेवा जन्य जोखिमयूक्त फोहर पानी र जोखिम रहित पानीलाई छुट्टाछुट्टै सङ्कलन गरी प्रशोधन पछि ढलमा मिसाउने यसको लागि उचित ढल लाईनको डिजाईन गरी निर्माण गरिनेछ। • डिजेल, तेल जस्ता तरल पदार्थको भण्डारण गर्ने छुट्टै कोठा बनाइनेछ साथै पूर्व सावधानी अपनाइनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आयोजना लागतमा समावेश गरिएको छ	प्रस्तावक
अस्पताल सञ्चालनको लागि आवश्यक ऊर्जा आपूर्ति	• अस्पताल सञ्चालनको लागि आवश्यक ऊर्जा विद्युत प्रसारण लाइनबाट विजुली आपुर्ति गरिनेछ। साथै कम विद्युत खपत गर्ने उपकरण जस्तै फिलामेन्ट बत्तिको सट्टा LED बत्तिको प्रयोग गरिनेछ। बिजुली कटानको समयका लागि इन्भर्टर र सोलारको जडान गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आयोजना लागतमा समावेश गरिएको छ	प्रस्तावक

	• अस्पतालले विद्येत लोड वा चाँप सन्तुलनको लागि अस्पतालको लागि छुट्टै ट्रान्सफर्मर जडान गर्नछ।				
भूमिगत पानीको निष्काशनबाट पानीको सतहमा आउने ह्रासबाट पर्ने प्रभाव	• वर्षाको समयमा भूमिगत पानी पुनः सिंचन गर्नको लागि कम्तिमा ३ वटा रिचार्ज पिटहरु निर्माण गरी वर्षाको पानी पुनः सिंचन गरिनेछ। जसको लागि अस्पताल परिसर भित्र खुल्ला ठाँउ छोडिनेछ। • आकाशे पानी सङ्कलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ।	अस्पताल परिसर	सञ्चालन चरण	ने.रू. १,००,००० (वार्षिक रिचार्ज पिटहरू ममर्त खर्च मात्र)	प्रस्तावक
विकिरणीय उपकरणबाट विकिरणको जोखिम	• एक्सरे expose गर्ने व्यक्तिको लागि एक्सरे कोठाभित्र ०.५ मि.मि .को lead apron or equivalent radiation protective material उपलब्ध गराउने। Radiology मा काम गर्ने कर्मचारीहरुको तथा कक्षका लागि Radiation Dose Monitor गर्ने Monitor Thermoluminescence Dosimeters-TLD badges) उपलब्ध गराउने र समय समयमा Radiation survey Monitoring गरिनेछ।	विकिरणको प्रयोग हुने अस्पतालको वार्ड तथा कक्ष	सञ्चालन चरण	ने.रू. २,५०,०००	प्रस्तावक

	• आँखा, छाला, Gonadal, Thyroid gland आदिको सुरक्षितको लागि lead glass/Gloves & lead Apron को व्यवस्था गरिनेछ। • विरामी, बच्चा, गर्भवती महिला या अन्य कोहि व्यक्तिलाई अनावश्यक रुपमा विकिरणीय उपकरण रहेको कक्षमा निषेध गरिनेछ साथै त्यस्ता कक्षहरूमा र कक्ष बाहिर सावधानी वा जानकारीको लागि विकिरणबाट हुनसक्ने जोखिमबारे विभिन्न फोटो तथा जानकारीमुलक सन्देस सहितको बोर्डहरू राख्ने।				
विकिरणयुक्त फोहरबाट पर्ने प्रभाव	• विकिरणयुक्त फोहर श्रोतबाट नै छुटै सङ्कलन गरिनेछ। • विकिरणयुक्त फोहर प्रयोग तथा ह्यान्डल गर्न कर्मचारीलाई तालिम तथा सतर्कता सम्बन्धी व्यवस्था गरिनेछ। • विकिरणयुक्त फोहरलाई सुरक्षित रुपमा केहि समयको लागि भण्डारण गरी राखिनेछ। • रिटर्न ब्याक नीति (Return Back Policy) अनुरूप खरिदको समयमै विक्रि कर्तासंग	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू. १,५०,०००	प्रस्तावक

	यस्ता फोहरहरू खरिद गर्नेगरी सम्झौता गरिनेछ।				
रासायनिक तथा धातुजन्य फोहर	• रासायनिक तथा धात जन्य उपकरणको प्रयोग र धातुजन्य फोहर ह्यान्डल गर्न कर्मचारीलाई सचेत बनाइदै तालिम दिइनेछ। • रसायनको चुहावट हुन नदिन समय सयममा सुपरीवेक्षण गरिनेछ। • पारोको प्रयोग हुने मेशिनहरु प्रयोगमा ल्याइने छैन। पारो थर्मोमिटरको सट्टा डिजिटल थर्मोमिटरको प्रयोग गरिनेछ। • म्याद नाघेका फर्मास्युटिकल उत्पादनहरुलाई उत्पादक कम्पनीलाई फिर्ता गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू. २,००,०००	प्रस्तावक
भूमिगत पानी दूषित भई त्यसबाट पर्ने प्रभाव	• अस्पतालबाट निष्काशन हुने फोहर पानीको उचित प्रशोधन गरेर मात्रै ढलमा मिसाइनेछ। • ढल निकासमा चुहावट भए नभएको समय समयमा निरीक्षण गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक

कूल अनुमानित रकम				ने.रू.१२,५०,०००	
सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण					
व्यवसाय स्वास्थ्य एवं सुरक्षाको मुद्दा	• Radiology मा काम गर्ने कर्मचारीहरुको लागि Radiation Dose Monitor (Thermoluminescence Dosimeters-TLD badges) गराइनेछ। • आँखा, छाला, Gonadal, Thyroid gland आदिको सुरक्षितको लागि lead glass/Gloves & lead Apron को व्यवस्था गरिनेछ। • सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ। • स्वास्थ्य एवं सुरक्षा मुद्दाहरुमा सबै कर्मचारीलाई जागरुकता, तालिम र प्रशिक्षण दिइनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू.२,००,०००	प्रस्तावक
आयोजना क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा	• सरसफाई सम्बन्धी जनचेताना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। • निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चलन गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू.२,००,०००	प्रस्तावक

सरसफाई कमिले पर्ने प्रभाव	• अस्पताल वरपर सरसफाईको लागि ढल निकासीमा एन्टिसेप्टिक पाउडर छर्किनेछ। • अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रुपमा सफा सुग्घर राखिनेछ।				
मतभेत र विवाद	• सबैले दिने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिने छ। • जनगुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकी जनगुनासो तथा पर्न आएको उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। • स्थानीय, स्थानीय सरकार र प्रस्तावक सदस्यहुने गरी गुनासो व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू.१,००,०००	प्रस्तावक
सामजिक श्रोत र पूर्वाधारहरुमा चाँप	• अस्पताल बाहिर खुल्ला ठाउँमा तथा सडक छेउ सवारी पार्किङ्ग गर्न निषेध गर्ने • उपमहानगरपालिका संग सहकार्य गरी जोखिम रहित पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रिय गर्न नमिल्ने फोहरमात्रै ल्याण्डफिलमा पुर्याउने। • बेला बेला अस्पताल नजिकैको सडक मर्मतमा सहयोग गर्ने।	अस्पताल क्षेत्र वरपर	सञ्चालन चरण	सडक ममर्तको लागि स्थानीय सरकारसंग आपसी समझदारी गरी आर्थिक सहयोग गर्ने	प्रस्तावक
प्रकोप जोखिम व्यवस्थापन (भूकम्प,	• भवन भूकम्प प्रतिरोधि निर्माण गरिनेछ।भवन ऐन, २०५५ बमोजिमको			ने.रू.१,००,०००	

आगलागी, विद्युतीय सर्ट सर्किट आदि)	राष्ट्रिय भवन संहिता लाई पालना गरी नयाँ भवन निर्माण गरिनेछ। • पुरानो भवनलाई रेट्रोफिटिंग गरी भुकम्प प्रतिरोधि बनाईनेछ। पुरानो भवनको रेट्रोफिटिंग डिजाईन भवन डिभिजन कार्यालयबाट डिजाईन स्वीकृत गरी उपमहानगरपालिकामा नक्शापास पछिमात्र निर्माण थालनि गरिनेछ। • अग्नि समनयन्त्र) Fire Extinguisher) जडान गरिनेछ साथै आकस्मिक संकेतका लागि साईरनको व्यवस्था गरिनेछ। • कर्मचारीलाई आपत्कालिन तयारीका विषयमा तालिम दिइनेछ। • आपतकालिन द्वारहरुको व्यवस्था गरिनेछ।				
लैंगिक विभेद तथा कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसा	• समान कामको लागि महिला र पुरुष दुवैलाई ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन। • कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसालाई निरुत्साहित गरिनेछ। • बालश्रम प्रयोगमा निषेध गरिनेछ।	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	आवश्यक नपर्ने	प्रस्तावक
यातायात व्यवस्थापनमा कठिनाई	• अस्पताल क्षेत्रमा गति सिमितको संकेतहरु राखिनेछ। • उचित पार्किङ्गको व्यवस्थापन गर्ने	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरण	ने.रू.१,००,०००	प्रस्तावक

	• प्रवेश र बहिर्गमन हुने सवारीको लागि छुट्टाछुट्टै गेटको व्यवस्था गर्ने।				
सञ्चालन चरणको कूल सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा न्यूनिकरण खर्च				ने.रू. ७,००,०००	
कूल अनुमानित रकम				ने.रू. १९,५०,०००	

८.३ वातावरणीय लागतको सारांश

प्रस्तावित प्रस्तावको वातावरणीय लागत निम्न तालिकामा देखाइएको छ। प्रस्तावको कूल वातावरणीय खर्चको लागि ने.६४,६५,०००।— लागत प्रस्ताव गरिएको छ।

तालिका ३५:प्रस्तावित वातावरणीय लागत

क्र.सं.	विवरण	रकम (ने.रु.)
1. कूल अभिवृद्धि खर्च (क)		**१३,००,०००**
२.न्यूनीकरणका उपायहरु		
२.१	कूल भौतिक वातावरणमा न्यूनीकरण खर्च	**१९,००,०००**
	निर्माण अवधि	६,५०,०००
	सञ्चालन अवधि	१२,५०,०००
२.२	कूल जैविक वातावरणमा न्यूनीकरण खर्च	**५,५०,०००**
	निर्माण अवधि/सञ्चालन अवधि	५,५०,०००
२.३	कूल सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा न्यूनीकरण खर्च	**१०,००,०००**
	निर्माण चरण	३,००,०००
	सञ्चालन चरण	७,००,०००
	कूल वातावरणीय न्यूनीकरण खर्च (ख)	**३४,५०,०००**
३.	वातावरणीय अनूगमन खर्च (ग)	**४,१५,०००**
४.	वातावरणीय परीक्षण खर्च (घ)	**६,००,०००**
कूल वातावरणीय खर्च (क+ख+ग+घ)		६४,६५,०००
आयोजनाको कूल लागत		१००,००,००,०००
वातावरणीय लागत (प्रतिशत)		०.६४६५

परिच्छेद ९: वातावरणीय अनुगमन

कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरुको अनुगमन निम्न उद्देश्य प्राप्तिका लागि गरिन्छ।

- कानूनले तोकेको सिमाभन्दा बढी मात्रामा प्रभाव पर्न नदिन
- वातावरणीय प्रभाव कम गर्न अपनाइएका उपायहरु वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार कार्यान्वयन भए नभएको भन्ने जाँच्न
- सम्भावित वातावरणीय क्षति बारे समयमै सचेत गराउन
- पहिचान गरिएका तथा आंकलित प्रभाव वास्तविकतासँग कति नजिक छन् भन्ने जानकारी लिन ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा ३ प्रकारको अनुगमन गरिनेछ जसमा प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन, प्रभाव अनुगमन र नियमपालना अनुगमन गरिन्छ।

क) प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमनः प्रस्तावित प्रस्तावको निर्माण कार्य सुरु हुनु भन्दा अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षहरुको सर्वेक्षण गरिनेछ। जसले गर्दा अनुगमनको सिलसिलामा प्रारम्भिक अवस्थाको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन थाहा पाउन सकिन्छ।

ख) प्रभाव अनुगमनः प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तनहरु पत्ता लगाउन आयोजना निर्माण र सञ्चालनका क्रममा त्यस क्षेत्रको जनस्वास्थ्य लगायत पर्यावरणीय, सामाजिक र आर्थिक अवस्थाहरुका सूचकहरुको मूल्याङ्कन गिरन्छ।

ग) नियमपालना अनुगमनः यस अन्तर्गत वातावरण संरक्षण सम्बन्धी निर्धारित मापदण्डहरुको पालना गरेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न वातावरणीय गुणस्तर विशेष सूचकहरु वा प्रदूषणको अवस्था बारेमा आवधिक वा लगातार रुपमा अनुगमन गरी अभिलेख राखिन्छ।

वातावरणीय अनुगमनका सूचकहरुः प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको आधारभूत तथ्याङ्क, पहिचान तथा आकलन गरिएका अनुकूल वा प्रतिकूल प्रभाव एवं वातावरण संरक्षणका उपायहरुलाई ध्यान दिई प्रस्तावकले पालना गर्नुपर्ने र वातावरणीय प्रभावको प्रभावकारिताको अनुगमन गर्न सूचकहरु प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका छन् ।

अनुगमन विधिः उल्लेखित अनुगमनका प्रत्येक सूचकलाई कुन विधि/तरिकाबाट अनुगमन गर्ने हो प्रतिवेदनमा खुलाईएको छ।

अनुगमनको लागि समय तालिकाः

आयोजना निर्माण र सञ्चालनका विभिन्न अवस्थामा अनुगमन गर्नुपर्ने भएकाले सूचकको प्रकृति हेरी वातावरणीय अनुगमन गर्ने समय तालिका प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ ।

अनुगमन गर्ने निकायः वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा उल्लेख भए अनुसार वातावरणीय अनुगमनको लागि सम्बन्धित निकाय वा मन्त्रालय वा विभाग जिम्मेवार हुनेछ । यस प्रस्तावको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभागले अनुगमन गर्नेछ । प्रस्तावक आफैले पनि कुनै न कुनै सूचक अनुगमन गर्नेछ जसले गर्दा कुनै प्रतिकूल प्रभावलाई तुरुन्तै हटाउन वा न्यून गर्न सकिनेछ। प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा संचालन गर्ने चरणमा सोबाट वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय वा विभागमा पेश गर्नेछ।

अनुगमनको लागि अनुमानित रकमः प्रस्ताव कार्यान्वयन (निर्माण र सञ्चालन) को समयमा विभिन्न सूचकहरुको अनुगमन गर्न आवश्यक पर्ने रकम पनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ । प्रस्तावको प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन, प्रभाव अनुगमन र नियमपालन अनुगमन निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ३६ः प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन, प्रभाव अनुगमन र नियमपालन अनुगमन

अनुगमन प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमनः						
ध्वनीको तह	ध्वनीको अधिक परिमाण र तिव्रता	ध्वनी मापन यन्त्रको प्रयोग	निर्माण क्षेत्र भित्र	निर्माण अवधिमा वर्षको २ चोटी	३५,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
वायुको गुणस्तर	हावमा पि.एम.१०, पि.एम.२.५, कार्वन डाईअक्साइडको परिमाण	Air Visual Pro द्वारा हावामा रहेको पि.एम.१०, पि.एम.२.५	निर्माण क्षेत्र भित्र	निर्मा अवधिमा वर्षको २ चोटी	६०,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पानीको गुणस्तर	विभिन्न प्यारामिटरहरु	प्रयोगशालामा परीक्षण	निर्णय क्षेत्र	निर्णय अवधिमा वर्षको २ चोटी	३५,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पानीको गुणस्तर	विभिन्न प्यारामिटरहरु	प्रयोगशालाहरु परीक्षण	निर्णय क्षेत्र	निर्माण अवधिमा वर्षको २ चोटी	४०,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
प्रभाव अनुगमन						

हरियाली र पार्किङ्गसँगै भौतिक डिजाइन	वृक्षारोपण र बगैचा क्षेत्र	स्थलगत भ्रमण	अस्पताल भित्र	निर्माण अवधिमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
दूषित पानी तथा फोहरमैला	ढल निकासीको संरचना, अस्पताल वरपरका बासिन्दामा परेको प्रभाव	स्थलगत भ्रमण, अन्तरवार्ता, फोटोहरु	अस्पताल वरपर	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा महिनाको १ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पानीको गुणस्तर	पानी निकास हुने ठाउँ अवलोकन, विभिन्न प्यारामिटरहरु	नमूना संकलन र प्रयोगशाला परीक्षण	अस्पताल भित्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको १ चोटी	६०,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
वायुको गुणस्तर	धूलोको कण पि.एम.१०, पि.म.२.५, कार्वनडाईअक्साइडको परिमाण	स्थल निरीक्षण र आधारभूत तथ्याङ्कसँग तुलना गर्ने, Air visual pro द्वारा मापन	अस्पताल क्षेत्र भित्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको १ चोटी	१५,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
ध्वनीको गुणस्तर	ध्वनीको परिमाण	ध्वनी मापन यन्त्रको प्रयोग गरी आधारभूत तथ्याङ्कसँग तुलना गर्ने	अस्पताल वरपर	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	२०,०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग

विपद व्यवस्थापन प्रणाली	सूचना प्रवाह प्रणाली, अग्नी संयन्त्रको प्रावधान, खुल्ला जग्गा	अवलोकन, कर्मचारीसँग अन्तरक्रिया	अस्पताल क्षेत्र	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा	दुर्घटनाको प्रकार, दुर्घटनाको क्षतिपूर्ति	स्वास्थ्य केन्द्रको रेकर्ड, कर्मचारी र कामदार वर्गसँग छलफल	अस्पताल वरपर	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
विपन्न तथा बवारिसे विरामीलाई निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा	निःशूल्क स्वास्थ्य सेवाको लाभ लिएका बिरामीको संख्या	अस्पतालको रेकर्ड निरीक्षण गर्ने	अस्पतार भित्र	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
स्वास्थ्य सेवा फोहरमैला व्यवस्थापन	फोहर व्यवस्थापनको अवस्था	अवलोकन, अन्तर्वाता	अस्पतार भित्र	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
नियम पालन अनुगमन						

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले सुझाएका अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभाव पालना गरेको वा नगरेको	वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले समावेश गरेका सम्पूर्ण न्यूनीकरणका उपाय निर्माण तथा सञ्चालन अवधिमा लागू गरिएको	अलोकन, अन्तर्वाता प्रतिवेदन अध्ययन	अस्पतार भित्र	निर्माण सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
प्रदुषण रोकथाम, पानी, माटो सरक्षण, फोहर व्यस्थापन, वातावरणीय संरक्षणका उपायहरुको नियम पालन	धूलोको स्तर, ध्वनिको परिमाण, स्वीकृत प्रतिवेदन	अवलोकन, रेकर्डको समिक्षा, मापन, कामदार वर्गसँग छलफल, ध्वनी मापन र वायु प्रदूषण मापन यन्त्रको प्रयोग	अस्पताल वरपर	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको ४ चोटी	१,१०,०००।	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
ठोस फोहरमैला वर्गीकरण	फोहर वर्गिकरण गरेर राख्ने छुट्टै रंगको विनहरु	फोहर वर्गीकरण र ढुवानी गर्दा निगरानी	अस्पताल क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरणमा दैनिक	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पानीका फोहरमैला वर्गीकरण	पानीको PH, hardness, turbidity आदि	पानीका स्रोतको नमूना संकलन गरी परीक्षण	अस्पताल क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरणमा वर्षको २चोटी	४०,०००	

स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहर तथा विकीरणयुक्त फोहरको व्यवस्थापन	संकलन किटाणुलाई निष्क्रिय र नाश गर्ने प्रणाली	अवलोकन, अस्पतालको रिपोर्ट समीक्षा	अस्पताल परिसर	सञ्चालन चरणमा	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
आपतकालिन तयारीको लागि सचेतनाको तालिम	तालिमको संख्या र सहभागिताहरुको	अवलोकन, कर्मचारीसँग अन्तर्वार्ता	अस्पताल क्षेत्र	सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
हरियाली र पार्किङ्ग सँगै भौतिक डिजाइन	वृक्षारोपण र बगैंचा क्षेत्र	स्थलगत भ्रमण	अस्पताल क्षेत्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
स्थानीय रोजगारी	स्थानीय कर्मचारीको संख्या	निरीक्षण तथा कर्मचारीसँग अन्तरवार्ता	अस्पताल क्षेत्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा	सरक्षा उपकरणहरु/सामाग्रीको प्रयोग, नियमित स्वास्थ्य जाँच	रेकर्डको समीक्षा, कर्मचारीसँग छलफल	अस्पताल वरपर	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको २ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग

बाल श्रम तथा लैंगिक भेदभाव	लैंगिक हिंसासँग सम्बन्धित गुनासोहरु	निरीक्षण अन्तरवार्ता	अस्पताल वरपर	निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वर्षको ४ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
विपन्न तथा बेवारिसे बिरामीलाई निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा	निःशुल्क स्वास्थ्य सेवाको लाभ लिएको बिरामीको संख्या	अस्पतालको रेकर्ड निरीक्षण गर्ने	अस्पताल भित्र	सञ्चालन चरणमा वर्षको १ चोटी	खर्च नलाग्ने	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, वातावरण विभाग
वातावरणीय अनुगमन खर्च					४,१५,०००	

परिच्छेद १०: वातावरणीय परीक्षण

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण मन्त्रालय वा तोकिएको निकायले प्रस्तावको कार्यान्वयन सुरु गरी सेवा वा वस्तु उत्पादन वा वितरण सुरु गरेको दुई वर्ष भुक्तान भएको मितिले छ महिनाभित्र गर्नेछ । त्यसबाहेक मन्त्रालय वा तोकिएको निकायले प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव, त्यस्ता प्रभावलाई कम गर्न अपनाएको उपाय तथा त्यस्तो उपायको प्रभावकारिता र न्यूनीकरण हुन नसकेको वा आंकलन नै नभएको प्रतिकूल प्रभाव उत्पन्न भएकोमा सो समेतको विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नेछ । प्रस्तावक आफैल पनि आयोजनाको आन्तरिक वातावरणीय परीक्षण गर्नेछ जसको लागि रु. छ लाख (६,००,०००) प्रस्ताव गरिएको छ ।

१०.१ वातावरणीय परीक्षण

वातावरणीय परीक्षणका किसिम देहाय बमोजिमका हुनेछन् :

(क) निर्णय तहको परीक्षण.

(ख) कार्यान्वयन परीक्षण,

(ग) कार्यको प्रभावकारिता परीक्षण,

(घ) आयोजना प्रभाव परीक्षण,

(ङ) आँकलन गरिएको प्रविधि परीक्षण,

(च) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रिया परीक्षण ।

१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यतया तीन पक्ष संलग्न हुने गर्दछन्

(क) परीक्षक,

(ख) परीक्षित पक्ष, (प्रस्तावसँग सरोकार भएको)

(ग) तेस्रो पक्ष ।

१०.३ स्वेच्छिक वा बाध्यकारी परीक्षणको लागि संलग्न पक्ष वा संस्थाको आधारमा वातावरणीय परीक्षण आन्तरिक वा बाह्य हुन सक्नेछ

(क) आन्तरिक परीक्षण,

(ख) बाह्य परीक्षण,

(ग) बाध्यकारी परीक्षण,

(घ) स्वैच्छिक परीक्षण ।

१०.४ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा निम्न बमोजिमको हुनेछ।

तालिका ३७: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचाः

अध्याय १	यस अध्यायमा वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको भित्र मुख्य-मुख्य कुराहरु समावेश गरी प्रतिवेदनको कार्यकारी सारांश लेख्नु पर्नेछ।
अध्याय २	यस अध्यायमा परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएका अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि समावेश गर्नु पर्नेछ। साथै वातावरणीय अनुगमन, परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण पनि समावेश गर्नु पर्नेछ।
अध्याय ३	यस अध्यायमा परीक्षणको पूर्ण विवरण समावेश गर्नु पर्नेछ।
अध्याय ४	यस अध्यायमा आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाब तथा सुधारात्मक कार्य समावेश गर्नु पर्नेछ ।
अनुसूची	अनुसूचीमा तथ्याङ्क र विवरण समावेश गर्नु पर्नेछ ।
परीक्षण गर्न समूहमा समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको तयारीको क्रममा प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ जस्तै वातावरण विज्ञ, सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विज्ञ, फोहरमैला व्यवस्थापन विज्ञ आदि समावेश गर्नु पर्नेछ ।

तालिका ३८: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट

भौतिक पक्षः								
क्र.सं.	विवरण	आयोजना के	अनुमान गरिएको	खास प्रभाव	न्यूनिकरणका उपाय	प्रभावका रीता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत
१.	स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहरमैला को व्यवस्थापन	• आकस्मिक सेवा • बहिरङ्ग सेवा • निदानात्मक सेवाहरु जस्तै प्रयोग शाला सेवा, रेडियो ऐमेजिङ सेवाहरु जस्तैः X-ray, KRI, CT scan आदि • शल्य क्रिया सेवा • सघन उपचार सेवा	स्थानीय वातावरण दुर्गन्धित हुनुका साथै सक्रमण हुन सक्ने सम्भावना । विकिरणजन्य फोहरबाट प्रदूषण मानव अङ्ग तथा तन्नुबाट प्रदूषण रसायनिक प्रदूषण। वातावरण मा एक पटक उत्सर्जन भए	वातावरण जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव	अटोक्लेभिङ्ग/वायोपिट प्रयोग/सुरक्षित भण्डारण तथा फर्माशिटिकल्स उत्पादनलाई कम्पनीलाई फिर्ता गर्ने	उल्लेखनीय	स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहर व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, अन्तर्वाता

		• फार्मेसी सेवा	पश्चात् लामो समय रहे विभिन्न चीरस्थायी प्रदूषण।					
२.	फोहर पानीको व्यस्थापन	अस्पताल तथा प्रयोगशाला, शौचालय, चमेनागृह सन्चालन बाट	सतहको पानी प्रदूषण भूमिगत पानी प्रदूषण	पानीको गुणस्तरीय तामा कमी भई स्थानीय खोलानाला प्रदूषण तथा जलचरमा प्रत्यक्ष प्रभाव	सक्रमित पानी प्रशोधन गरी अस्पतालबाट निष्काशन हुने फोहोर पानीको मापदण्ड २०७६ ले तोकेको बमोजिम मापदण्ड रहने।	उल्लेखनीय	स्वास्थ्य सेवा जन्य फोहर व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन
३.	वायुको गुण	जेनेरेटर, सवारी साधन सन्चालन बाट	वायुको गुणस्तरमा ह्रास	जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्राव श्वासप्रश्वास सम्बन्धी रोग	डिजल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुँवा सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ र गाडीहरु नियमित मर्मत गरी नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड बमोजिम रहनेछन्।	नगण्य	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन

४.	पानीको गुण	ढल निकास तथा फोहरपानी चुहावट	खानेपानीका स्रोत प्रदूषण	जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव	ढल व्यवस्थापन गरिनेछ।	उल्लेखनीय	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन
५.	ध्वनीको मात्रा	जेनेरेटर, सवारी साधन सन्चालन बाट	ध्वनीको तहमा ह्रास	ध्वनी प्रदूषणबाट कान सम्बन्धी समस्या	साइलेन्ट जेनेरे६रको प्रयोग	नगण्य	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन
६.	भूमिगत पानीको स्रोत	भूमिगत पानीको अत्यधिक निष्काशन	भूमिगत पानीको सतहमा परिवर्तन	पानीको स्रोत सुक्ने साथै वरपरको पानीका स्रोतमा कमी	रिचार्ज पिट तथा आकाशे पानी संकलन गरिने	उल्लेखनीय	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन
७.	वैकल्पिक उर्जा	सोलास जडान	वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगले अनुकूल प्रभाव पर्ने	उर्जा वचत हुने	सोलार प्रविधिको जडान	नगण्य	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन
८.	आकाशे पानी संकलन प्रविधि	आकाशे पानी संकलन	अनुकूल प्रभाव सृजना गर्ने	भूमिगत पानीको निश्कासन कम भई सतहमा हुने	आकाशे पानी संकलन प्रविधि जडान गर्ने	नगण्य	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, प्रत्यक्ष अवलोकन

				परिवर्तन रोकिने				
२. जैविक पक्ष								
क्र.सं	विवरण	आयोजना को क्रियाक लाप	अनुगमन गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनिकरणका उपाय	प्रभावका रीता	सूचना	तथ्याङ्क कको स्रोत
१.	अस्पताल क्षेत्रभित्र हरियाली प्रबर्द्धन	बगैंचा निर्माण	हरियाली क्षेत्र कायम हुने	हरियाली कायम भई सौन्दर्यता कायम हुने	बगैंचा निर्माण गर्ने	नगण्य	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	अभिलेख, अनुगमन प्रतिवेदन
३.सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक पक्ष								
क्र.सं	विवरण	आयोजना को क्रियाक लाप	अनुगमन गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनिकरणका उपाय	प्रभावका रीता	सूचना	तथ्याङ्क कको स्रोत
१	पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा	पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षाका उपकरण को व्यवस्था	उपचारजन्य संक्रमण विकिरणजन्य प्रभाव	पेशागत स्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव	पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षाका उपकरणको व्यवस्था	उल्लेखनीय	अस्पताल व्यवस्थापन	अभिलेख
२.	गुनासो सुनुवाई	गुनासो सुनुवाई सेल स्थापना	विभिन्न प्रकारका गुनासाहरु आउने तथा	अस्पताल सञ्चालन मा कठिनाई	गुनासो सम्बोधनको व्यवस्था गर्ने	उल्लेखनीय	गुनासो सम्बोधन सेल	अभिलेख

			द्वन्द्वको अवस्था सृजना हुने					
३.	स्वास्थ्य तथा सरसफाई	दैनिक रुपमा आवश्यकता अनुसार सरसफाई गर्ने	फोहरमैला प्रदूषण	आगन्तुक बिरामी तथा कर्मचारी को स्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव	दैनिक रुपमा आवश्यकता अनुसार सरसफाई गर्ने	उल्लेखनीय	अस्पताल व्यवस्थापन	अनुगमन
४.	प्रकोप नियन्त्रण/ विपद व्यवस्थापन	भवन संहिता अनुरुप भवन निर्माण गर्ने, प्रकोप व्यवस्थापन कार्य योजना निर्माण गर्ने	प्रकोप तथा विपदबाट जनधनको क्षति हुने	प्रकोप तथा विपदबाट जनधनको क्षति हुने	भवन संहिता अनुरुप भवन निर्माण गर्ने, आपतकालिनद्वारहरु निर्माण गर्न, अग्नी नियन्त्रक यन्त्र जडा गर्ने,	उल्लेखनीय	वातावरणीय व्यवस्थापन एकाई	विपद व्यवस्थापन कार्य योजना
५.	रोजगारी	स्थानीयलाई रोजगारीमा अवसर	स्थानीयको आयस्तरमा अभिबृद्धि	जीवनस्तर उक्सने	स्थानीयलाई रोजगारीमा प्राथमिकता दिने	नगण्य	अस्पताल व्यवस्थापन	अभिलेख

६.	विपन्न, असहाय, बेवारिसे तथा जेष्ठ नागरिकलाई निःशुल्क सेवा	विपन्न, असहाय, बेवारिसे तथा जेष्ठ नागरिक लाई निःशुल्क सेवा	स्वास्थ्य सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच	बिरामीले उपचार गर्न पाउने	विपन्न, असहाय, बेवारिसे तथा जेष्ठ नागरिकलाई निःशुल्क सेवा	उल्लेखनीय	अस्पताल प्रशासनिक एकाई	अभिलेख

परिच्छेद ११: वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

११.१ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (EMP)

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कुनै पनि योजना निर्माण वा संचालन व्यवस्था गतिविधिहरुबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरु तथा अनुकूल प्रभावलाई बढाउने उपायहरुको उचित कार्यान्वयन गर्न गरिने प्रस्तावित एकिकृत प्रयासहरुको योजना हो । आयोजना निर्माण तथा संचालन चरणमा पर्न सक्ने विभिन्न वातावरणीय असरहरु तथा ती चरणहरुमा ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने वातावरणीय सवाल, आयोजनाका अनुकूल प्रभावलाई बद्धोत्तिकरण गर्ने उपायहरु, प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपयाहरु, त्यसका कार्यान्वयन तथा वातावरणीय अनुगमनका लागि संस्थागत जिम्मेवारी निकायहरु, वातावरणीय अनुकूल प्रभाव बद्धोत्तिकरण तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणको लागत समेत समावेश गरी वातावरण व्यवस्थापन योजना बनाइएको छ ।

प्रस्तावित ३०० शैय्याको रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको लागि तयार पारिएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनको लागि जिम्मेवार मुख्य निकायहरु निम्न हुन् -

- स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, नेपाल सरकार
- वन तथा वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार
- स्थानीय सरकार
- प्रस्तावक

यस अन्तर्गत विभिन्न वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तथा वातावरणीय अनुगमन योजनाहरु पर्नेछन् ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, नेपाल सरकार

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले आयोजनालाई आवश्यक नीतिगत सहयोग गर्ने तथा यस वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनलाई पुनरावलोकन साथै वन तथा वातावरण मन्त्रालयको सिफारिस लिई स्वीकृति प्रदान गर्ने काम गर्दछ । साथै, प्रस्तावित ३०० शैय्याको रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल आयोजनाको वातावरणीय अनुगमनमा पनि प्रमुख भूमिका रहन्छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार

यस प्रस्तावित ३०० शैय्याको रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल आयोजनाको ठोसजन्य फोहर, जोखिमयुक्त फोहर व्यवस्थापन, वायु तथा ध्वनि प्रदुषण एवं उत्सर्जन कार्यको कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी वन तथा वातावरण मन्त्रालयको हुनेछ । साथै, यसै मन्त्रालयले प्रस्तावित अस्पताल आयोजनाको वातावरणीय गतिविधिहरुको लागि वातावरणीय अनुगमनको जिम्मेवारी समेत पुरा गर्नेछ ।

प्रस्तावक

प्रस्तावकले ३०० शैय्याको रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल आयोजनाको अन्तिम डिजाइनमा तयार गर्दा आवश्यक वातावरणीय अध्ययन र वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले तय गरेका सिफारिसहरुलाई सम्माहित गर्दछन् । स्वीकृत डिजाइन अनुसार अस्पताल निर्माणको कार्य गर्दै अनुमोदित वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको कार्य क्षेत्रमा लागु गर्नेछन् । प्रस्तावकले प्रस्तावित अस्पताल आयोजनाको सम्पूर्ण गतिविधिहरुको निरीक्षण गर्नेछन् । यसका साथै जनशक्तिलाई व्यक्तिगत सुरक्षा तथा वातावरणीय संरक्षण सम्बन्धी अभिमुखीकरण प्रदान गर्नु पनि प्रस्तावकको जिम्मेवारी रहेको छ ।

स्थानीय सरकार

स्थानीय सरकार रहेका उप महानगरपालिका, वडा कार्यालय र मातहतका कार्यालयले आयोजना कार्यान्वयनमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने तथा आयोजनाको वातावरणीय अनुगमनमा मुख्य भुमिका निभाउन्छन् । प्रस्ताव स्थलमा अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरु तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु बाहेक कुनै पनि प्रभावहरु निर्माण र संचालन चरणमा समस्या आएमा उचित सम्बोधन पनि गर्नेछन् ।

११.१.१ फोहरमैला व्यवस्थापन योजना

फोहरमैला व्यवस्थापन योजना अन्तर्गत आयोजना स्थलबाट उत्सर्जन हुने फोहरमैलालाई व्यवस्थापन गरी वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने योजना पर्दछ । उक्त योजनाहरु निम्न उल्लेखित तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९: फोहरमैला व्यवस्थापन योजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय तालिका	कार्यान्वयन हुने स्थान	दायित्व	बजेट (प्रति वर्ष)
१	कर्मचारीका लागि उचित फोहरमैलो संकलन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल र यसका सेरोफेरो	प्रस्तावक	१५०,०००।-
२	श्रोतमै फोहरको न्युनीकरण	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल र यसका सेरोफेरो	प्रस्तावक	-
३	फोहर व्यवस्थापन तथा छुट्याउनका लागि भिन्नै रंगका डस्टविनको प्रयोग	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल र यसका सेरोफेरो	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
४	तरल फोहर व्यवस्थापन लागि अस्पतालले Effluent Treatment Plant (ETP) जडान गर्नेछ । शल्यक्रिया कक्ष र प्रयोगशालाबाट निस्कने फोहरलाई ETP मा निर्मुलिकरण गरी मात्र निष्कासन गरिनेछ । ब्ल्याक वाटर र ग्रे वाटर संकलन गर्नको लागि छुट्टाछुट्टै पाइपको व्यवस्था गरिनेछ ।	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल र यसका सेरोफेरो	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
५	नियमित फोहर संकलन गर्नका लागि उप-	निर्माण तथा	आयोजना स्थल र	प्रस्तावक	-

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय तालिका	कार्यान्वयन हुने स्थान	दायित्व	बजेट (प्रति वर्ष)
	महानगरपालिकासँग सहकार्य गर्ने।	संचालन चरण	यसका सेरोफेरो		
६	प्रस्ताव क्षेत्रभित्र र बाहिर ठाउँठाउँमा डस्टविन राखिने।	निर्माण चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	५०,०००।-
जम्मा					२००,०००।-

११.१.२ आपतकालीन तयारी योजना

आयोजना संचालन गर्दा विभिन्न आपतकालीन अवस्थाको सामना गर्नु पर्ने हुन्छ जसको लागि योजनाहरु तयार पारिएका छन् जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४०: आपतकालीन तयारी योजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय तालिका	कार्यान्वयन हुने स्थान	दायित्व	बजेट (प्रति वर्ष)
१	कुनै दुर्घटनाका लागि आगलागी हुन सक्ने अवस्थाका लागि अस्पतालको हरेक तल्लामा अग्नि नियन्त्रकको व्यवस्था गरिनेछ	निर्माण चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	१००,०००
२	आगो सम्बन्धी समस्याका लागि छुट्टै पानीको ट्यांकीको व्यवस्था गरिने	निर्माण चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
३	काम गर्दागर्दै लाग्न सक्ने चोटपटकमा उपचारको व्यवस्था	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	१००,०००।-
४	आगो लाग्दा अलार्म बज्ने संयन्त्रको व्यवस्था गरिनेछ	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
५	बत्ती नभएको अवस्थामा अस्पतालको कार्य संचालन	निर्माण तथा	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	१०,००,०००।-

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय तालिका	कार्यान्वयन हुने स्थान	दायित्व	बजेट (प्रति वर्ष)
	गर्नका लागि जेनेरटरको प्रयोग गरिनेछ	संचालन चरण			
६	कसैलाई करेन्ट लाग्नासाथ आफै बन्द हुने संयन्त्रको जडान	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
७	भूकम्पको सम्भावित जोखिमबाट बच्नको लागि भुकम्प प्रतिरोधात्मक भवनको निर्माण	निर्माण तथा संचालन चरण	आयोजना स्थल	प्रस्तावक	प्रभाव न्युनीकरणका उपायमा संलग्न
जम्मा					१२,००,०००।-
कूल जम्मा EMP खर्च					१४,००,०००।-

११.१.३ प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण योजना

आयोजना निर्माण तथा संचालन गर्ने क्रममा विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपहरुको जोखिम हुन सक्छ ।तसर्थ, प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी योजनाहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका ४१: प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण योजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय	जिम्मेवारी निकाय
१	स्थानीय स्टोरमा प्रकोपबाट बच्ने उपाय तथा योजनाका बारेमा जनचेतना	निर्माण तथा संचालन चरण	प्रस्तावक
२	आयोजनाका कर्मचारी तथा स्थानीय समुदायलाई भूकम्पका बेला गर्न हुने, नहुने तथा गर्नेपर्ने कार्यमा तालिम प्रदान गर्ने	निर्माण चरण	प्रस्तावक तथा सम्बन्धित सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था
३	प्रकोप प्रभावित क्षेत्रबाट प्रकोपका खतरा सम्बन्धी लिनुपर्ने सिकाईलाई ख्याल गरिने	निर्माण चरण	सबै सरोकारवाला संस्थाहरु
४	भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवन तथा संरचना निर्माण	निर्माण चरण	प्रस्तावक
५	भवन निर्माण अचारसंहिताको पुर्णरुपमा पालना गर्ने	निर्माण चरण	प्रस्तावक

११.२ वातावरणीय अनुगमन

वातावरणीय अनुगमन वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएअनुसार वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण गर्न अपनाइएका उपायहरु कार्यान्वयन भए नभएको यकिन गर्न गरिने अनुगमन हो ।सामान्यतया प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थलमा प्रारम्भिक अनुगमन, नियमपालन अनुगमन र प्रभाव अनुगमन गरिन्छ ।

- **प्रारम्भिक अनुगमन (Baseline Monitoring)**

आयोजना कार्यान्वयन भन्दा अगाडी गरिने अनुगमन आधाररेखा अनुगमन हो । यो किसिमको आधाररेखाले आयोजना स्थलमा विद्यमान भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणको सूचनाहरूलाई अभिलेखीकरण गरी प्रस्ताव कार्यान्वयनपछि देखा परेका परिवर्तनहरुको तुलना गर्न मद्दत पुग्दछ ।

- **नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring)**

यसमा प्रस्तावकले प्रतिवेदनमा सुझाइएका कार्यविधिहरु, वातावरणमैत्री उपायहरु तथा वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण कार्यहरु भए नभएको बारेमा अनुगमन गरिनेछ ।

- **प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring)**

प्रस्ताव कार्यान्वयनले उत्पन्न गरेका भौतिक,जैविक र सामाजिक तथा आर्थिक वातावरणमा पर्ने वास्तविक प्रभाव मूल्यांकन गर्ने अनुगमन नै प्रभाव अनुगमन हो ।वातावरणीय अनुगमनका सूचकहरु निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

तालिका ४२: अनुगमनका सूचक

अनुगमनका क्षेत्र	सूचकहरु
माटो	• स्थानको अवस्था, माटोको अवस्था • जमिनको क्षेत्रफल, भू-उपयोग
पानीको श्रोत, प्रदुषण र प्रभाव	• निर्माण क्षेत्रमा पानी सम्बन्धी समस्याहरुको संख्या र सिमा • फोहर पानीको व्यवस्थापन नहुँदा पानी प्रदुषणका घटना र त्यसले परेको प्रभाव • पिउने पानीको गुणस्तरको लागि फिल्ड किटको प्रयोग
वायु र ध्वनि प्रदुषण	• वरिपरी हावाको स्वच्छता , ध्वनिको अवस्था
स-साना वनस्पतिको विनास	• वनस्पतिको संख्या र स्थिति
आयोजना क्षेत्रको सामाजिक र आर्थिक विकास	• रोजगारी सिर्जना अवसरहरूको संख्या

अनुगमनका क्षेत्र	सूचकहरु
	• कामदारहरुले प्राविधिक सीपको वृद्धि गर्न प्रशिक्षण प्राप्त संख्या • स्वास्थ्य उपचार गर्दा लाग्ने समय र खर्चको बचत • प्रभाव क्षेत्रको आधारभूत सेवा र उपयोगीहरुको स्थितिमा परिवर्तन जस्तै शिक्षण सस्था, स्वास्थ्य सेवामा पहुँच, पानी आपूर्ति,उर्जा स्थिति , जनताको जीवनयापनमा परिवर्तन • कामदारहरुलाई प्रदान गरिएको स्वास्थ्य सेवा र सुरक्षाका उपायहरु • जमिनको मुल्यवृद्धि • वस्ती क्षेत्रको अवस्था (घरको संख्या, पसल, सरसफाईको अवस्था)

परिच्छेद १२: निष्कर्ष र प्रतिबद्धता

१२.१ अध्ययनको निष्कर्ष

यस अस्पतालबाट दिइने सेवाहरुमा बहिरङ्ग सेवा तर्फ जनरल मेडिसिन, नाक, कान, घाटि, हाडजोर्नी, छाती रोग, बालरोग, दन्त रोग, यौन रोग आदि रहने छन् भने अन्तरङ्ग सेवा तर्फ मेडिकल वार्ड, एनसथेसियोलोजी, अपरेशन थियटर, सर्जरी आदि रहने छन् त्यसैगरी निदानात्मक सेवा तर्फ प्रयोगशाला, एक्सरे, इ. जि. सि., इन्डोसकपी रहने छन्।

यस आयोजना सञ्चालनबाट पर्ने अनुकूल प्रभावहरुमा सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरी जनताको स्वास्थ्य सेवामा सजिलो पहुँच तथा विपन्न, असहाय, बेवारिसे तथा जेष्ठ नागरिकको लागि निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा लगायत रोजगारी, व्यापार-व्यवसाय आदि रहेका छन् भने प्रतिकूल प्रभावहरुमा उत्सर्जन हुने ठोस फोहरमैलाबाट पर्ने प्रभाव, संक्रमित फोहरपानीबाट पर्न सक्ने प्रभाव, सतहको पानी प्रदूषण, ध्वनि तथा वायु प्रदूषणबाट पर्ने प्रभाव, स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहरमैला उत्सर्जन र तिनको व्यवस्थापनबाट पर्ने प्रभाव, भूमिगत पानीको स्रोतमा आउने कमीका कारण पर्ने प्रभाव, उच्च ऊर्जा खपतबाट पर्न सक्ने प्रभाव, विपद व्यवस्थापनको प्रभाव, विकिरण उत्सर्जनबाट पर्न सक्ने प्रभाव आदि रहेका छन्। त्यसबाहेक सामाजिक आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रभावहरुमा पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, स्वास्थ्य तथा सरसफाई कमीबाट पर्ने प्रभाव, सडक माथि सवारी साधनको चाँप, बालश्रमको प्रयोगबाट पर्ने प्रभाव, लैंगिक विभेदबाट पर्ने प्रभाव, गुनासो सम्बोधन र व्यवस्थापन, प्रकोपबाट पर्ने प्रभाव आदि रहेका छन् ।

यस प्रतिवेदनमा अनुकूल प्रभाव बढोत्तरी र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरु सँगै लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी समेत समावेश गरिएको छ। यी सुझाव गरिएका सम्पूर्ण उपायहरु कार्यान्वयन गरेमा अनुमान गरिएका प्रतिकूल प्रभावलाई स्वीकारयोग्य तहमा पुर्याउन सकिन्छ ।

१२.२ प्रतिबद्धता

प्रस्तावित अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्दा देहायको गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्नुको साथै देहायमा उल्लेखित मापदण्डहरुको समेत पालना गर्नेछ ।

- अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिमको संक्रमण नियन्त्रण (infection Prevention) को व्यवस्था गर्नुको साथै सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।
- आकस्मिक कक्षमा कुल शैय्या क्षमताको दश प्रतिशतका दरले शैय्या उपलब्ध गराइनेछ। त्यस्तै आकस्मिक कक्षमा प्रतीक्षालय, शौचालय, ट्रायज, चेन्जिंङ्ग रुम, medico-Legal case जस्तै rape victim आदिको गोपनीयता सुनिश्चित हुने कोठाको समेत व्यवस्था गरिनेछ ।
- कुल उपलब्ध वेडको पाँच प्रतिशतको अनुपातमा ICU वेडको व्यवस्था गरिनेछ । ICU कक्षमा प्रति दुई शैय्याका लागि एक भेन्टिलेटर व्यवस्था गरिनेछ ।
- अस्पतालमा बच्चा, सुत्केरी, अब्जर्भेसन तथा सरुवा रोगका लागि छुट्टाछुट्टै वार्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
- शैय्याबिचको दुरीको सम्बन्धमा साधारण शैय्या (General) बीचको दुरी कम्तिमा ४ फिट र साथै भित्ताबाट कम्तिमा एक फिटको दूरीमा शैय्या राखिनेछ।
- अस्पतालले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरु उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार) खुल्ने गरी सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नेछ।
- बिरामीले अस्पतालबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रक्रिया तथा अवधि समेत खुलाई बिरामीको बडापत्र (Patient charter) अस्पतालको अग्रभागमा देखिने गरी राखिनेछ। अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिन सामाजिक सेवा इकाईको व्यवस्था गरिनेछ। अस्पताल जेष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपांगमैत्री हुनेछ।
- अस्पतालमा मर्करीयुक्त उपकरणको सट्टा डिजीटल प्रविधियुक्त उपकरण प्रयोग गरिनेछ।
- अस्पतालबाट निष्काशित फोहरमैलाको व्यवस्थापन फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावाली, २०७० ले तोके बमोजिम गरिनेछ।
- अस्पतालबाट उत्सर्जन हुने चिकित्साजन्य फोहर व्यवस्था सम्बन्धी कार्यको नियमित अनुगमन गर्न वातावरणविद सहितको वातावरणीय व्यवस्थापन यूनिटको व्यवस्था गरिनेछ।
- अस्पताल भवनमा सर्वसाधारणको जानकारी लागि Disaster Management Plan तयार गरी सुरक्षा सम्बन्धी संकेत चिन्हहरु उपयुक्त स्थानमा प्रस्ट देखिने गरी राखिनेछ। अस्पताल भवनमा चट्याङ छल्ने (anti-Lightening) प्रविधिको जडान गरिनेछ। त्यस्तै आगो नियन्त्रणको लागि fire extinguisher, fire reel hole, smoke detector, auto fire alaram आदिको जडान गरिनेछ। अस्पतालका स्वास्थ्यकर्मी तथा अन्य जनशक्तिलाई विपद् व्यवस्थापनका लागि (आगजनी, भूकम्प, हुलदंगा आदि) र आपतकालीन उद्दार तथा उपचार गर्ने प्रभावकारी विधिको कार्य योजना बनाई

सो सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिइनेछ। अस्पतालले विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाई सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोकी सो को जानकारी जनस्वास्थ्य कार्यालयमा दिइनेछ ।

- अस्पतालले नेपाल सरकारबाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल/मापदण्ड/ निर्देशिका अनिवार्यरुपमा पालना गरिनेछ।
- अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैय्याको दश प्रतिशत शैय्या छुट्याई निःशुल्क उपचार अनिवार्यरुपमा उपलब्ध गरईनेछ र सोको अभिलेख राखी जनस्वास्थ्य कार्यालयमा सोको प्रतिवेदन नियमितरुपमा पठाईनेछ।
- अस्पतालले भित्र प्रवेश गर्ने र बाहिर निस्कने अलग-अलग प्रवेश द्वार र बहिर्गमन द्वारको व्यवस्था गर्नेछ।
- अस्पताल परिसरमा स्वास्थ्यकर वातावरणका लागि वृक्षारोपण तथा बगैंचाको व्यवस्था गरिनेछ।
- अस्पतालले फार्मेसी सेवा निर्देशिका, २०७० बमोजिम आफ्नै हाता भित्र औषधि पसलको व्यवस्था गर्नेछ। अस्पताललले सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राख्नेछ । त्यस्तै जनगुनासो व्यवस्थापनको लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकी जनगुनासो तथा पर्न आएको उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै समाधान हुन नसक्ने भएमा सोको कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराइनेछ।

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- CBS 2011; Profile of Dhanusa District
- CBS, (2019). Environment Statistics of Nepal 2019: Janakpur, Government of Nepal.
- DHM, (2015). Climatological & Agrometeorological Records of Nepal. Kathmandu:
- Government of Nepal, Ministry of Environment Science and Technology.
- EPA (2019); Environment Protection Act 2019; Ministry of Environment, Science and
- Technology; Singhadurbar, Kathmandu
- EPR (2020); Environment Protection Rules 2020; Ministry of Environment, Science
- and Technology; Singhadurbar, Kathmandu
- GoN (1993); Nepal Environmental Impact Assessment Guideline 1993, National
- Planning Commission, GON/IUCN, Kathmandu
- NBC (2060), National Building Code 2060, Department of Urban Development and
- MoHP, (2020). Health Care Waste Management Guideline, Government of Nepal/ Department of Health Services. Ministry of Health and Population, Kathmandu.
- NCSIP, (1994). Environmental Impact Assessment Guidelines 1993. National Conservation Strategy Implementation Project, Kathmandu.
- WHO, (2004), Safe Health Care and Waste Management: Policy Paper, World Health Organization
- HIOG, (2077), Health Institution Operation Guidelines, MoHP, Kathmandu, Nepal

Websites:

https://rds.icimod.org/

www.CBS.gov.np

www.dos.gov.np

www.lawcommission.gov.np

www.mofe.gov.np

www.mohp.gov.np

www.pollution.gov.np

www.iqair.com

अनुसूची १: अध्ययन टोलीको सो-घोषणा

अध्ययन टोलि द्वारा घोषणा

प्रतिवेदनको शिर्षक: रविन्द्र मेमोरिअल अस्पताल, जनकपुरधाम-धनुषा को EIA प्रतिवेदन

हामि निम्न घोषणा गर्दछौ:

हामि पेशेवर रुपमा स्वीकार्य र स्टान्डर्ड विधि प्रयोग गरी अध्ययन गरेका छौ

अध्ययन गरी आएका निष्कर्षहरु हाम्रो ज्ञान अनुसार सबैभन्दा उपयुक्त छन्

हामीहरु हाम्रो अध्ययनको क्षेत्रमा भ्रामक जानकारीको लागि उत्तरदायि रहनेछौं

हामीहरुले प्रतिवेदन जाँच तथा अध्ययन गरेकाछौं

अध्ययन टोलिको नाम,पद र हस्ताक्षर

नाम	पद	हस्ताक्षर
मदन गोराथोकी	वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	
नुर सिंह डंगोल	जैविक वातावरण पक्ष	
अशेष निरौला	प्राकृतिक श्रोत-साधन व्यवस्थापन	
शिवलाल चालिसे	इन्जिनियरिङ पक्ष	
शैलेश रेग्मी	जन स्वास्थ्य	
राजेश कुमार दथेपुथे	भौतिक वातावरण पक्ष	

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूची २: स्वीकृत कार्यसूची

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

वातावरण तथा जैविक विविधता महाशाखा

०७८/६५

मिति: २०७९।०३।१६

श्री स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं।

विषय: रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को क्षेत्रनिर्धारण (SD) तथा कार्यसूची (TOR) प्रतिवेदन स्वीकृती सम्बन्धमा।

प्रस्तुत विषयमा यहाँ मन्त्रालयको मिति २०७८।०८।२७ को च.नं. ५३३ को पत्रानुसार प्रस्तावक मयेश प्रदेश को धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. २३ रविन्द्रनगरमा प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को क्षेत्र निर्धारण (SD) तथा कार्यसूची (TOR) प्रतिवेदन उपर कारवाही हुँदा प्रस्तावकबाट पेश भएको परिमार्जित SD/TOR प्रतिवेदनलाई प्रचलित कानूनको विधिले गरी सार्थ उक्त प्रतिवेदनका पालना र कार्यान्वयन गर्ने गरी प्रतिबद्धता जनाएका विषयहरुको पूर्ण पालना गर्ने गरी तपशिलका शर्तहरु सहित वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा (४) को उपदफा (१) को प्रावधान तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) र नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (मा. मन्त्रीस्तर) को मिति २०७९।०३।१३ को निर्णयानुसार स्वीकृत गरिएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु।

शर्तहरु:

१. वातावरणीय प्रभाव अध्ययन (EIA) को क्रममा कुनै थप/नयाँ वातावरणीय संवाल तथा प्रभावहरु पहिचान हुन गएमा ती संवालताई समेत EIA प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ।
२. EIA प्रतिवेदन तयारीका क्रममा कार्यसूचीले औंल्याएका प्रभाव (Impact) र न्युनीकरण (Mitigation) का उपायहरु (Measures) लाई क्रमबद्ध रुपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ।
३. वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव निराकरण/न्युनीकरणका उपायहरु के, कहाँ, कसले र कहिले गर्ने बारेमा स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्नेछ।
४. सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा उठेका सवालहरु प्रतिवेदनमा कहाँ, कसरी समावेश गरिएको छ सो देखिने तालिका तथा माई-फुटिङ्गमा संशोधनका र सहभागिको हस्ताक्षर EIA प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ।
५. स्थानीय निकायको सिफारिस संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ।
६. प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन,२०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरुको पूर्णपालना गरी तयार पार्नु पर्नेछ ।

२०७९।०३।१६

(सिर्जना शाह)
महाशाखा वैजनिक अधिकृत

बोधार्थ:
श्री गणेशाय गोविन्द हेल्थ फाउन्डेशन प्रा.लि., जनकपुरधाम, धनुषा ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको कार्यसूची

जनकपुरधाम

धनुषा जिल्ला, मधेश प्रदेश

पेश गरीएको निकाय	मार्फत
नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय सिंहदरबार, काठमाण्डौं नेपाल	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाह पथ, काठमाडौं फोन नं. : ०१-४२६२५४३,४२६२८०२ ईमेल : info@mohp.gov.np

प्रस्तावक

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.
जनकपुरधाम, धनुषा
ईमेल: rabindramemorialhospital@gmail.com
फोन नं: ९८४४०२०५१९

२०७९/०३/२३
मा. मन्त्री

वैशाख, २०७१

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

विषय सूची

नेपाल स्वास्थ्य तथा ज रामशाहपथ,

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

तालिका सूची

चित्रहरु

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूचिहरू

अनुसूची १ [illegible]

अनुसूची २ [illegible]

अनुसूची ३ [illegible]

अनुसूची ४ [illegible]

[illegible] को जानकारी

अनुसूची ५ [illegible]

संक्षेपीकरणको सूची

%	प्रतिशत
°c	डिग्री सेल्सियस
अ.प्र.क्षे.	अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
आईयूसिएन (IUCN)	International Union for Conservation of Nature
आइसीयु(ICU)	Intensive care unit
ईसिजी(ECG)	Electrocardiogram
एस. ए. आई. सि. एम. (SAICM)	Strategic Approach to International Chemicals Management
ऐन. बि. सि. (NBC)	Nepal Building Code
ऐनसिप (NCSIP)	National Conservation Strategy Implementation Project
ओपिडी(OPD)	बाहिरि बिरामी शाखा (Out Patient Department)
ओटी(OT)	Operation Theatre
कि.मि.	किलोमिटर
के.त.वि.	केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
क्र.स.	क्रम संख्या
गा.पा.	गाउँपालिका
घ.धु	घरधुरी
जि. आई. एस. (GIS)	Geographic Information System
जि. ओ. एन. (GoN)	Government of Nepal
जि. डि. पि. (GDP)	Gross Development Product
जी.पी.एस.	ग्लोबल पोजिसनिंग सिस्टम
डि.एच.एम. (DHM)	Department of Hydrology and Meteorology
ध.मि.	घनमिटर
न.पा.	नगरपालिका
नं.	नम्बर
ने.रु	नेपाली रुपैया

ने.स.	नेपाल सरकार
पि. पि. ई. (PPE)	Personal Protective Equipment
प्र.प्र.क्षे.	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
मि.	मिटर
लि.	लिटर
रा.वा.प्र.मु.नि.	राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका
व.वा.म.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वा.अ.	वातावरणीय अध्ययन
वा.प्र.मू.	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन
वा.सं.नि.	वातावरण संरक्षण नियमावली
स.प्र.क्षे.	समग्र प्रभाव क्षेत्र
साईटिस (CITIES)	Convention on International Trade in Endangered Species
सि.बि.एस. (CBS)	Central Bureau of Statistics
सि. टि. स्क्यान(CT Scan)	Computed Tomography Scan
सि.नं.	सिरियल नम्बर

परिच्छेद १

पृष्ठभूमि

१.१ भूमिका

नेपालमा समग्र स्वास्थ्य क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास वि. सं. २०१३ को प्रथम आवधिक योजना सँगै सुरु भएको हो। वि. सं. २०३२ मा १५ वर्षे प्रथम दिर्घकालिन स्वास्थ्य योजना लागू भएको र वि. स. २०४८ ले संरचनागत विकास, विस्तार र स्वास्थ्य क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी र सहभागितालाई प्रवर्दन गरेको थियो। त्यसैगरी स्वास्थ्य नीति, २०७१ ले जनसहभागिता मुलक निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई जोड दिएको थियो। हालको स्वास्थ्य नीति, २०७६ ले स्वास्थ्य क्षेत्रलाई संघिय संरचना अनुसारको स्वास्थ्य प्रणाली मार्फत संविधान प्रदत्त नागरिकको स्वास्थ्य सम्वन्धी मौलिक हक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सर्वव्यापी पहुँच सुनिश्चित गर्ने कुरामा जोड दिएको छ। स्वास्थ्य मा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरुप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक तथा प्रशामक सेवालाई एकीकृत रुपमा विकास तथा विस्तार गर्ने रणनीति रहेको छ। त्यसैगरी, १४औं योजना देखि १५औं योजना सम्म अन्य क्षेत्रमा भन्दा निकै कम विकास भएको छ, शिशु मृत्युदर घटाएर प्रतिहजार २० मा ल्याउने लक्ष्य थियो त्यो २१ सम्म मात्र ल्याउन सफल भयो, ५ वर्षमुनिका बालबच्चाको मृत्युदर घटाएर ३० मा ल्याउने लक्ष्य जबकी त्यो ३९ मै सिमित रहयो, त्यसैगरी मातृ मृत्युदर १४५ ल्याउने लक्ष्य थियो र त्यो पनि २३९ मा नै सिमित रहयो। १४ औं योजना बाट १५औं योजना सम्म स्वास्थ्य क्षेत्र विकासले १.७ % ले मात्र GDP मा योगदान गरेको छ र १५ औं योजना अनुसार २०८०/८१ सम्म यो बढेर १.८ % मात्र हुने प्रतेप्क्षण गरिएको छ। यहाँ थाहा पाउन सकिन्छ, स्वास्थ्य क्षेत्र विकासकामा गति लिनु आवश्यक छ। १५ औं योजनामा नेपाल सरकार निजि स्वास्थ्य संस्थाहरुसंग सहकार्य गरेर भएपनि हरेक संघिय स्थानिय क्षेत्रको घरदैलोमा स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने लक्ष्य लिइएको छ।

स्वास्थ्य सेवा कुनैपनि समुदायमा स्वस्थ जीवनशैलीका लागि मेरुदण्डको रुपमा रहेको हुन्छ। यसले मानिसहरुलाई विभिन्न रोगबाट बचाउँछ साथसाथै दिर्घकालिन रुपमा पनि रोग लाग्नबाट रोक्छ। जनताको जीवनशैलीको गुणस्तर स्वास्थ्य को आधारमा निर्धारण गरिन्छ जसले अन्ततः देशको समृद्धिलाई मार्गनिर्देशन गर्छ। गुणस्तर वातावरण र स्वास्थ्य सुरक्षा मानिसहरुको आधारभूत अधिकार पनि हो। दिनानुदिन बढ्दै गरेको भिडभाड, वातावारणको गुणस्तरमा गिरावट, बस्ती र सुकुम्बासी बस्तीमा वृद्दि जस्ता कारणले स्वास्थ्य सँग सम्वन्धित मुद्धाहरु वृद्दि भैरहेका छन्।

यस वास्तविकताका कारण, हामी मृत्युदर बढेको चुनौतीहरुको सामना गरिरहेका छौं। जसका लागि स्वास्थ्य सेवा बाट बन्चित समुदायहरुमा पुग्न सुनिश्चित स्वास्थ्य सेवाहरुको लागि हामीलाई थप प्रशिक्षण प्राप्त चिकित्सकहरुको आवश्यकता छ। स्वास्थ्य कर्मीहरु उपलब्ध नहुने मुद्दाहरुलाई

सम्बोधन गर्न, मृत्युदर घटाउने, आयु बढाउन देशभरको विभिन्न सुलभ क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति मार्फत स्वास्थ्य सेवाहरु कार्यान्वयन गर्नुपर्छ। त्यसैले सरकारले उद्दारिकरण आर्थिक नीति अन्तर्गत निजि क्षेत्रको लगानी द्वारा अस्पतालहरु, नर्सिङ होम, शिक्षण संस्था, किल्निकहरु जस्ता स्वास्थ्य सेवाहरु संचालन गर्न प्रोत्साहन गरेको छ। त्यसै सन्दर्भमा, प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्थाले स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरुका धेरै पक्षहरुमा उच्च गुणस्तरसँग सेवाहरु दिने सुनिश्चित गर्दछ। कार्डियोलोजी, अर्थोपेडिक, रेडियोलोजी, अल्ट्रा सोनोग्राम, गाइनोकोलोजी, बाल रोग आदि को सफल उपचार दिने प्रतिज्ञा छ।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

Adhi Engineering Consultancy Pvt. Ltd.
Estd 2075

Janakpur

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल, जनकपुरमा गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा संचालित अस्पताल हो।

<u>पत्राचार गर्ने पूर्ण ठेगाना:</u>

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.

मधेश प्रदेश, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-२३, रविन्द्रनगर

ईमेल: rabindramemorialhospital@gmail.com

सम्पर्क गर्ने आधिकारिक व्यक्तिहरु

रामबेंद्र प्रसाद शाह ९८४४०२०५१९

विचन्द्र शाह ९८५४०२०५६२

१.३ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना

एडेली इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा. लि. यो प्रतिवेदन तयारीको लागि परामर्शदाता हो।

<u>परामर्शदाताको पत्राचार गर्ने पूर्ण ठेगाना:</u>

एडेली इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा. लि.

बागमती प्रदेश, ललितपुर जिल्ला, महालक्ष्मी नगरपालिका-०४

ईमेल: adelyeng.consult@gmail.com

फोन नं: ९८४१९५०००६

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

१.४ कार्यसूचीको उद्देश्य

यस कार्यसूचीको मुख्य उद्देश्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नु हो। विस्तृत उद्देश्यहरू निम्न लिखित छन्:

- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक वातावरण सँग सम्वन्धित विषयवस्तु/सवालहरू पत्ता लगाउनु,
- प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र, अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र र प्रभावित क्षेत्र गरी क्षेत्र निर्धारण गर्ने,
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा अपनाउने अध्ययन विधि निर्ख्यौल गरी स्वीकृत गर्ने,
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा आकर्षित हुने कानुनी कुराहरूलाई स्पष्ट गर्ने,
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा आवश्यक पर्ने जनशक्ति, समय, वजेट व्यवस्थापन वारे निर्क्यौल गर्ने।

१.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरु

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य आयोजना निर्माण र कार्यान्वयन चरणको समयमा वातावरणको संरक्षण गर्नु हो। विस्तृत उद्देश्यहरू निम्न लिखित छन्:

- आयोजना प्रभावित क्षेत्रको भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक वातावरण सम्वन्धित वस्तुगत अवस्थाको तथ्यांक/सूचना संकलन गर्ने,
- आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावहरू पत्ता लगाउने, आंकलन गर्ने तथा मूल्यांकन गर्ने,
- सकारात्मक प्रभाव वढोत्तरी तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्न व्यवहारिक र स्थान विशिष्ट उपायहरू पत्ता लगाई कार्यान्वयन गर्ने
- वातावरण व्यवस्थापन योजना तथा (वा.व्य.का.यो.) तथा वातावरणीय अनुगमन योजना (वा.अ.यो.) वनाई कार्यान्वयन गर्ने,
- निर्णय कर्तालाई आयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नु पूर्व वातावरणीय प्रभाव र प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरूको वारेमा पूर्व सूचना दिने।

१.६ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्यता

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ३ सँग सम्वन्धित अनुसूची ३ को (ख) स्वास्थ्य क्षेत्र अनुसार १०० शैय्या भन्दा वढीको अस्पताल, नर्सिङ होम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान छ। प्रस्तावित अस्पताल ३०० शैय्या (१०० शैय्या भन्दा वढी) अस्पताल संचालन गर्नु भन्दा पहिले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने देखिन्छ। साथसाथै वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ३ सँग सम्वन्धित अनुसूची ३ को (ज) (२) अनुसार १०,००० वर्ग मि. क्षेत्रफल भन्दा वढी built-up area वा floor area भएको आवासीय व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण

[illegible] नियमको (ङ) (६) अनुसार २०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्नु पर्ने वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन गर्नुपर्ने नियम अनुरुप EIA संघ मार्फत गर्न लागिएको हो।

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ५ को उपनियम (१) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धी अनुसूची ५ अनुसार वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

परिच्छेद २

आयोजनाको बारेमा जानकारी

२.१ प्रस्तावको सामान्य परिचय

रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल, गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा संचालित ३०० शैय्या (bed) भएको फिजियोलोजी, माइक्रोबायोलोजी, आर्थोलोजी, गाइनोलोजी, डर्माटोलोजी, कार्डियोलोजी, न्युरोलोजी, यूरोलोजी, रेडियोग्राफी जस्ता सम्पूर्ण रोगहरुको उपचार र सुविधा सम्पन्न, २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रधान गर्ने गरि अस्पताल तथा शिक्षण संस्थान हो।

२.२ प्रस्तावको सान्दर्भिकता

जनकपुरधाम तिव्र रुपमा विकास भैरहेको तराईको एक ठुलो सहर हो। बस्ती सँगसँगै जनसंख्या दिनानुदिन बढिरहेको छ, अव्यवस्थित बसोबास, दुर्गन्ध, धुलोधुँवा, दूषित खानेपानी आदिको कारणले प्रदूषित वातावरण र विहारी जीवनशैलीको प्रभावले अझैपनि न्यून जीवनशैली बिताइरहनु परेको छ जसले गर्दा विभिन्न दिर्घकालिन तथा अल्पकालीन रोगविघिहरु झेल्नुपरेको छ र गुणस्तर स्वास्थ्य सेवाको निकै आवश्यक देखिन्छ। त्यसैले ३०० शैय्या (bed) भएको फिजियोलोजी, माइक्रोबायोलोजी, आर्थोलोजी, गाइनोलोजी, डर्माटोलोजी, कार्डियोलोजी, न्युरोलोजी, यूरोलोजी, रेडियोग्राफी जस्ता सम्पूर्ण रोगहरुको उपचार र सुविधा सम्पन्न, २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रधान गर्ने गरि अस्पताल तथा शिक्षण संस्थानको निर्माण र संचालन गरि, पुरा धनुषा लगायत महोत्तरी, सर्लाही, सिराहा, सप्तरी, सिन्धुली, उदयपुर, रौतहट जिल्लाहरुलाई पनि गुणस्तर र उच्च स्वास्थ्य सेवा लिनको लागि नजिक र सजिलो विकल्प हुने हुँदा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ।

जनकपुरधाम देशकै ठूला सहरहरु मध्य औधोगिक, पर्यटकीय तथा वाणिज्य हरेक रुपमा तिव्र विकास भैरहेको सहर भएता पनि स्वास्थ सेवाको माग अनुसार सेवा प्रदान गर्ने सरकारी तथा निजि स्वास्थ संस्थानहरु भने छैनन्। सरकारी स्वास्थ्य संस्थान हेर्ने हो भने सामान्य स्वास्थ सेवा प्रदान गर्ने तथा औषधी र खोपहरुको वितरण गर्ने, हरेक वडा मा एउटा स्वास्थ्य चौकी छन् भने सरकारी स्तरको जिल्ला अस्पताल र आँखा अस्पताल छन् र निजि सुविधाजनक अस्पतालहरु बत्रे क्रममा छन्। यी स्वास्थ्य संस्थानमा सबै किसिमका सेवा र सुविधा दिन सक्दैनन्। त्यसैले आधुनिक र सम्पूर्ण सुविधा मुलक स्वास्थ संस्थानको खाँचो देखिन्छ।

२.३ अवस्थिति र पहुँच

प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्थान, जनकपुरधाम (अक्षांश २६०४३·१२.५३·उ., देशान्तर ८५०५४·३७.०१·पू.) मा अवस्थित छ। प्रस्तावित अस्पताल प्रदेश नं. २, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका – २३, रविन्द्रनगर मा

पर्दछ। प्रस्तावित अस्पताल जनकपुर चकपण देखि जनकपुर – जलेश्वर सडक खण्ड भएर जान सकिन्छ। प्रस्ताव अस्पताल जनकपुर चकपथमा पर्ने जिरो माईल (Zero Mile) देखि १ कि. मि. बाहिर पर्दछ र जनकपुरधाम को प्रसिद्ध जानकी मन्दिर अस्पताल भन्दा ३.२ कि. मि. टाढा रहेको छ। अस्पतालको अवस्थिति गुगल नक्सा र नेपालको नक्सामा तल देखाइएको छ।

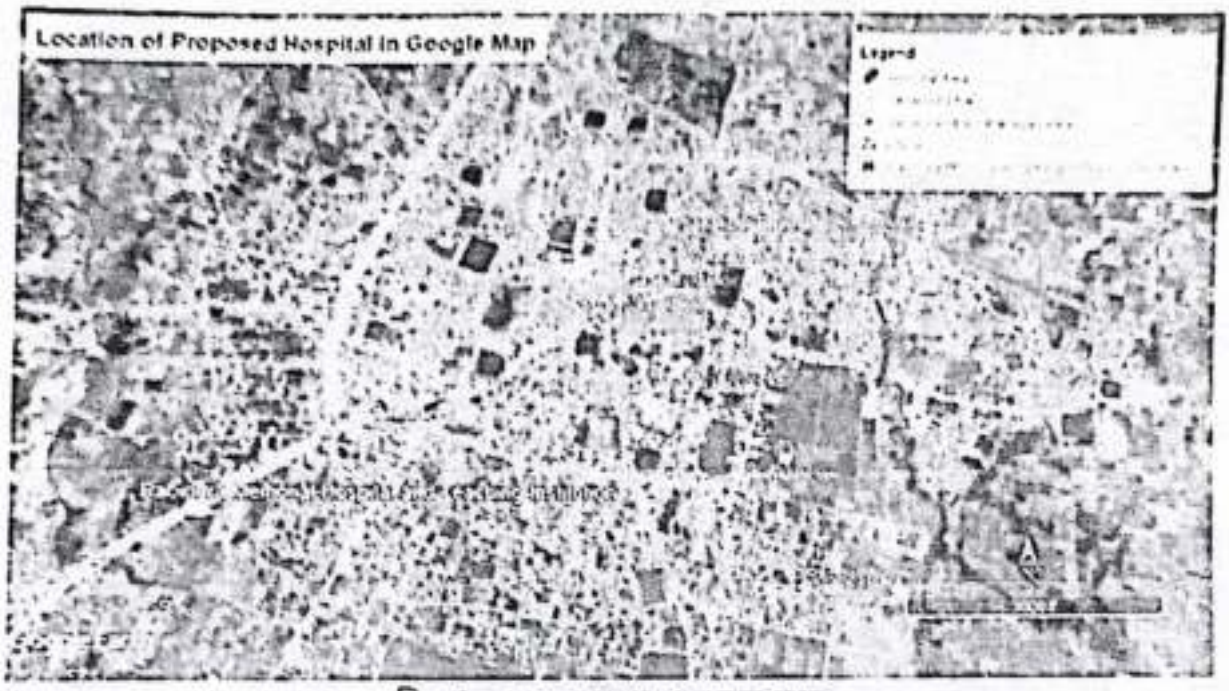

चित्र १ : गुगल नक्सामा अस्पताल स्थल

चित्र २: नेपालको नक्सामा अस्पताल स्थल

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

आयोजना क्षेत्रको भौगोलिक बनोट तराईको समथर भू-भाग हो। यस क्षेत्रले भौगोलिकरुपमा गंगातटीय भू-भागको प्रतिनिधित्व गर्दछ। यस क्षेत्रको माटोको बनोट मलिलो एलुभिएल र कोलोभिएल डिपोजिसन भएर बनेको छ। जनकपुरधाममा पहिला ७२ बटा पोखरी रहेको तर हाल ५२ पोखरी रहेका छन त्यसैले जनकपुरधामलाई पोखरीको सहर भनेर चिन्निन्छ। प्रस्तावित अस्पताल Seismic Zoning Factor with peak Ground Acceleration ०.३ अन्तर्गतको क्षेत्रमा पर्दछ। त्यसैगरी भौगोलिक रुपमा प्रस्तावित अस्पताल तराई जोन अन्तर्गत पर्दछ।

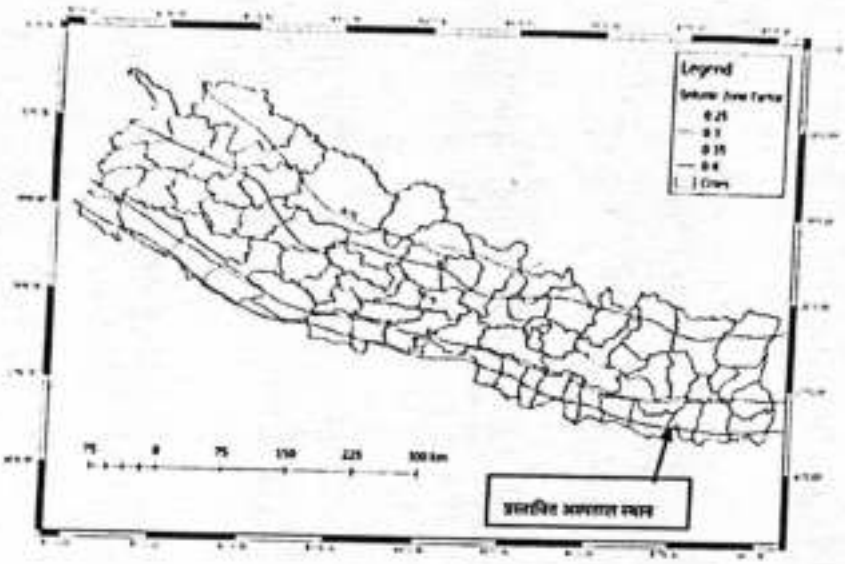

चित्र ३: seismic zoning factor अनुसार प्रस्तावित अस्पतालको क्षेत्र

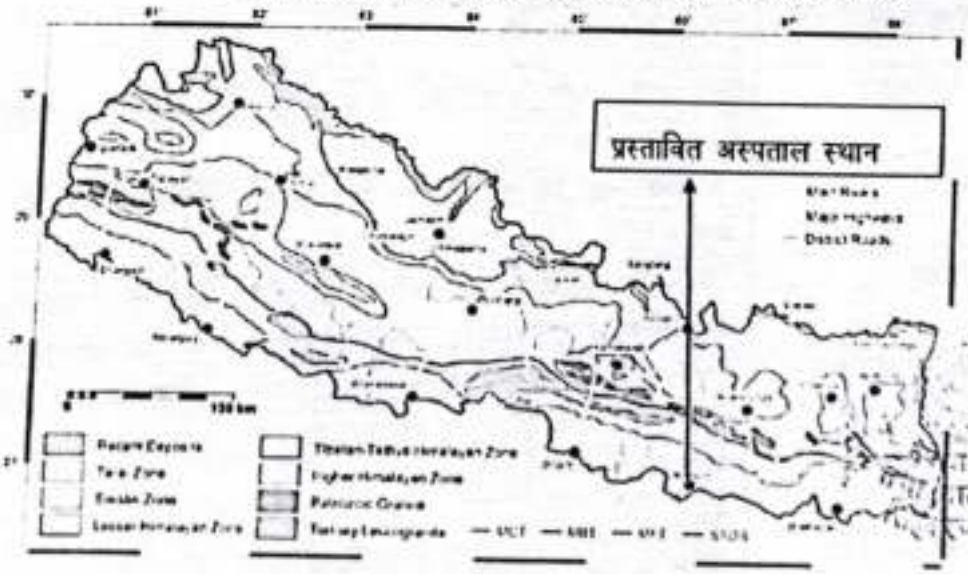

चित्र ४: जियोलोजिकल नक्सामा प्रस्तावित अस्पतालको स्थान

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

२.४ प्रकृति/किसिम

प्रस्तावित अस्पताल सेवामूलक निजि संस्था हो र यो निर्माण तथा संचालन किसिम भित्र पर्दछ।

२.५ आयोजनाको प्रमुख विशेषताहरु

प्रस्तावित अस्पतालका प्रमुख विशेषताहरु निम्न तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका १: प्रस्तावित अस्पतालको प्रमुख विशेषताहरु

अवयव	विवरण
प्रस्तावको नाम	रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्था
प्रस्तावको अवस्थिति	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका — २३, धनुषा
प्रदेश	मधेश प्रदेश
अक्षांश	२६°४३'१२.५३"उ.
देशान्तर	८५°५४'३७.०१"पू.
उचाई (altitude)	८३ मि. समुन्द्री सतह देखि
दर्ता	कम्पनीको दर्ता नम्बरः १४६९३०/०७२/०७३ करदाता प्रमाणपत्र नम्बरः ६०४२३५८८८
शैय्या संख्या	३००
जग्गा कित्ता नं	४१७, ५७, १४१६, १४१७
जग्गाको क्षेत्रफल	२७८०.०४ वर्ग मि. (५-७-१-२.९४ रोपनी)
जम्मा अस्पतालको क्षेत्रफल	१०,३४४.२१ वर्ग मि.
जग्गाको स्वामित्व	निजी जग्गा (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. र यसको सेयर होल्डरको नाममा)
पार्किंग क्षेत्र	१३०० वर्ग मि. (३०० वर्ग मि. बेसमेन्ट र १००० वर्ग मि. खुल्ला क्षेत्र)
पार्किंग क्षमता	१०० चार पाङ्ग्रे र ३१ दुई पाङ्ग्रे (विधि तथा श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७ अनुसार ३०० शैया अस्पतालको लागि १०० वटा गाडी अट्ने पार्किंग क्षेत्र आवश्यक पर्दछ, १ कार को पार्किंग क्षेत्र २.५ x ४.५ मि. र २ मोटरसाइकल बराबर १ कार पार्किंग क्षेत्र)
खुल्ला क्षेत्र	११३९ वर्ग मि. (४०.९७ %)
हरियाली क्षेत्र	१३९ वर्ग मि. (५%)
पानीको श्रोत	खानेपानी जमीन मुनिको प्रशोधित पानी र अन्य प्रयोजन को लागि जमीन मुनिको पानी

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

प्रतिदिन आवश्यक पानी	८५,१५० लिटर
शौचालय	५५
अस्पताल भवन	सात तल्लाको एउटा भवन
Floor Area Ratio (FAR)	२.४ < २.५ (permissible)
अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज	३३.७८ % < ४०% (permissible)
भवनको set AoIS (set back)	१२ फिट > न्यूनतम ३ फिट (permissible)
पार्किंग स्थल	४६.७६ % > न्यूनतम २५% (permissible)
लाइट प्लेन (Light plane)	५१.१५ डिग्री मा २७.४३ मि. अग्लो भवन < ६३.५ डिग्री मा ४४.३२ मि. अग्लो (permissible)
बेसमेन्ट	९३९.३० वर्ग मि. (पार्किंग, एक्स-रे, एम. आर. आई. , सि. टि. स्क्यान, केमिकल तथा ड्रग स्टोर)
भुई तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (इमर्जेन्सी वार्ड, माइनर अपरेसन कोटा, इमर्जेन्सी आई. सि. यू. , फार्मेसी, एक्टिभ डेलीभेरी)
पहिलो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (हिस्टोप्याथोलोजी, हेम्याटोलोजी, बायोकेमिस्ट्री ल्याब, ओपिडी, न्युरो ओपिडी, यू. आर. ओ. ओपिडी, ओर्थो ओपिडी, डेन्टल, फिजिओथेरापी, आँखा शाखा)
दोश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एस आइसीयु, मेजर अपरेसन, माइनर अपरेसन, प्रि-अपरेसन)
तेश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एम आइसीयु, आइसोलेसन रुम, डायोलाइसिस)
चौथो तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (एन आइसीयु, नर्सरी)
पाँचौ तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (पी आइसीयु, वार्ड)
छैठौं तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (वार्ड)
सातौं तल्ला	२२८.७३ वर्ग मि. (अफिस)
विपद तथा प्रकोपको तयारी	आकस्मिक द्वार — २ वटा अग्नि समयन्त्र (Fire extinguisher) - अस्पतालको प्रत्येक तल्लामा जडान आकस्मिक सूचक आकस्मिक वार्ड, आकस्मिक अपरेसन थिएटर र आकस्मिक आइसीयु भुईंतल्लामा नै राखिएको आकस्मिक सभा कक्ष- अस्पतालको भवन अगाडी खाली ठाउँमा जडान गर्ने सेक्युरिटी गार्ड — ४ जना
अपाङ्गमैत्री संरचना तथा सेवाहरु	लिफ्ट — १ वटा ramp — भुईतल्ला देखि माथिल्लो तल्ला सम्म व्हील चियर/ट्रोली/स्ट्रेचर — ३५ भन्दा बढी संख्या

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

	अपाङ्गमैत्री शौचालय – १०, विगर/उडन/ प्लाष्टिक
सेवाहरु	आउटडोर सेवा (जस्तैः एनसिलरीओलोजी, जनरल मेडिसिन, जनरल सर्जरी, यौन रोग, दन्त रोग, बाल रोग, नाक, कान, घाँटी, छाती रोग, छाला रोग, हाड जोर्नी) र इन्डोर सेवा (जस्तैः मेडिकल वार्ड, सर्जिकल वार्ड) तथा निदानात्मक सेवा (जस्तैः एक्सरे, ई. सि. जि., सि. टि. स्क्यान, इन्डोस्कपी, प्रयोगशाला, अपरेसन थिएटर, प्याथोलोजी सेवा) र २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा र फार्मेसी
स्वास्थ्य तथा अस्पतालजन्य फोहोरमैला उत्सर्जन	दैनिक २५५ के. जी. जोखिममुक्त १८० के.जी. जोखिमयुक्त ७५ के. जी.
आयोजनाको लागत (अनुमानित)	ने. रु. १०००,०००,००० (भ्याट बाहेक)

श्रोतः गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. ,२०७७

२.६ आयोजना सम्बन्धी कियाकलाप

निर्माण अघिका कियाकलाप

प्रस्तावित अस्पताल निर्माण अघि परामर्शदाता चयन गरी परामर्शदाता मार्फत आयोजनाको डिजाईन र वातावरणीय अध्ययन गरिने छ। डिजाईन संगै निर्माणको लागि पुर्व तयारि पनि गरिनेछ जसमा अस्पताल निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा, निर्माण विधि, आवश्यक स्विकृती लिने जस्ता आदि काम गरिने छ।

निर्माण चरणका कियाकलाप

प्रस्तावित अस्पताल निर्माणको लागि निर्माणकर्ता चयन गर्ने। प्रस्तावक, परामर्शदाता र निर्माणकर्ताको प्राविधिक टोलीहरु बाट अध्ययन र डिजाईनको आधारमा प्रस्तावित अस्पताल गरी संयुक्त सर्वेक्षण गरिन्छ। कुनै परिमार्जन वा परिष्कृत गर्नुपरेमा निर्माणकर्ताले सोको परिष्कृत नक्सा तयार पारी प्रस्तावक समु पेश गरी स्वीकृत गरिन्छ। साथै आवश्यक गुणस्तरीय प्रतिवेदन पेशगरी प्रास्तावकबाट स्वीकृत गराइन्छ।

निर्माणमा प्रयोग हुने हरेक प्रकारका वस्तु तथा सामानहरू जस्तै गिटी, बालुवा, रोडा, सिमेण्ट, जालीतार आदिको नमुना सङ्कलन गरी गुणस्तरीय जाँच गराई आवश्यक गुणस्तरको छ/छैन भनि स्वीकृत गरिन्छ। कंकिटमा आवश्यक अनुपातको डिजाईन गरी आवश्यकता अनुसारको तयार पारी चेक जाँच गराई प्रस्तावक द्वारा स्वीकृत गराइन्छ।

यी सम्पूर्ण कार्य पूर्ण भएपछि अस्पताल निर्माणको कार्य थालनी गरिन्छ। यसको लागि अस्पताल निर्माणको लागि आवश्यक जग्गा जमिनको तयारी गरिन्छ। सो कार्य स्वीकृत नक्साअनुसार

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रोगनिदान विभाग, काठमाडौं

साथसाथै आवश्यक अन्य संरचनाहरू (जस्तै: शौचालय, प्रतीक्षालय, पार्किङ आदि) निर्माण गर्ने, फोहोर व्यवस्थापनका लागि गोदाम बनाउने र पानी बग्ने संरचनाहरू व्यवस्थित निर्माण गरेको छ र अस्पतालको लागि आवश्यक आई.सि.यू. (ICU), भेन्टिलेटर कक्षहरूको पनि निर्माण गरेको छ। यी सबै संरचनाहरू मापदण्ड तथा गुणस्तर अनुसार बनेको/नबनेको परामर्शदाता द्वारा चेक जाँच गराइएको छ।

संचालन चरणका क्रियाकलाप

संचालन चरण अस्पताल व्यवस्थापनमा आधारित हुँदै छ। संचालन चरणका मुख्य क्रियाकलापहरूमा फोहोरमैला व्यवस्थापन, रासायनिक पदार्थको उचित निकास तथा व्यवस्थापन, वातावरणको सरसफाई र स्वास्थ्य सेवा प्रवाह रहेका छन्।

२.४ प्रकृति/किसिम

प्रस्तावित अस्पताल सेवामूलक निजि संस्था हो र यो निर्माण तथा संचालन किसिम भित्र पर्दछ।

२.५ आयोजनाको प्रमुख विशेषताहरु

प्रस्तावित अस्पतालका प्रमुख विशेषताहरु निम्न तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका १: प्रस्तावित अस्पतालको प्रमुख विशेषताहरु

अवयव	विवरण
प्रस्तावको नाम	रबिन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्था
प्रस्तावको अवस्थिति	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका — २३, धनुषा
प्रदेश	मधेश प्रदेश
अक्षांश	२६°४३'१२.५३"उ.
देशान्तर	८५°५४'३७.०१"पू.
उचाई (altitude)	८३ मि. समुन्द्री सतह देखि
दर्ता	कम्पनीको दर्ता नम्वरः १४६९३०/०७२/०७३ करदाता प्रमाणपत्र नम्वरः ६०४२३५८८८
शैय्या संख्या	३००
जग्गा कित्ता नं	४१७, ५७, १४१६, १४१७
जग्गाको क्षेत्रफल	२७८०.०४ वर्ग मि. (५-७-१-२.९४ रोपनी)
जम्मा अस्पतालको क्षेत्रफल	१०,३४४.२१ वर्ग मि.
जग्गाको स्वामित्व	निजी जग्गा (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. र यसको सेयर होल्डरको नाममा)
पार्किंग क्षेत्र	१३०० वर्ग मि. (३०० वर्ग मि. वेसमेन्ट र १००० वर्ग मि. खुल्ला क्षेत्र)
पार्किंग क्षमता	१०० चार पाइग्रे र ३१ दुई पाइग्रे (विधि तथा श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्वन्धि मापदण्ड, २०७७ अनुसार ३०० शैया अस्पतालको लागि १०० वटा गाडी अट्ने पार्किंग क्षेत्र आवश्यक पर्दछ, १ कार को पार्किंग क्षेत्र २.५ x ४.५ मि. र २ मोटरसाइकल बराबर १ कार पार्किंग क्षेत्र)
खुल्ला क्षेत्र	११३९ वर्ग मि. (४०.९७ %)
हरियाली क्षेत्र	१३९ वर्ग मि. (५%)
पानीको श्रोत	खानेपानी जमीन मुनिको प्रशोधित पानी र अन्य प्रयोजन को लागि जमीन मुनिको पानी

प्रतिदिन आवश्यक पानी	८५,१५० लिटर
शौचालय	५५
अस्पताल भवन	सात तल्लाको एउटा भवन
Floor Area Ratio (FAR)	२.४ < २.५ (permissible)
अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज	३३.७८ % < ४०% (permissible)
भवनको set AofS (set back)	१२ फिट > न्यूनतम ३ फिट (permissible)
पार्किंग स्थल	४६.७६ % > न्यूनतम २५% (permissible)
लाइट प्लेन (Light plane)	५१.१५ डिग्री मा २७.४३ मि. अग्लो भवन < ६३.५ डिग्री मा ४४.३२ मि. अग्लो (permissible)
बेसमेन्ट	९३९.३० वर्ग मि. (पार्किंग, एक्स-रे, एम. आर. आई. , सि. टि. स्क्यान, केमिकल तथा ड्रग स्टोर)
भुई तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (इमर्जेन्सी वार्ड, माइनर अपरेसन कोठा, इमर्जेन्सी आई. सि. यू. , फार्मेसी, एक्टिभ डेलीभेरी)
पहिलो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (हिस्टोप्यायोलोजी, हेम्याटोलोजी, बायोकेमिस्ट्री ल्याब, ओपिडी, न्युरो ओपिडी, यू. आर. ओ. ओपिडी, ओर्थो ओपिडी, डेन्टल, फिजिओथेरापी, आँखा शाखा)
दोश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एस आइसीयु, मेजर अपरेसन, माइनर अपरेसन, प्रि-अपरेसन)
तेश्रो तल्ला	९३९.३० वर्ग मि. (एम आइसीयु, आइसोलेसन रुम, डायोलाइसिस)
चौथो तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (एन आइसीयु, नर्सरी)
पाँचौ तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (पी आइसीयु, वार्ड)
छैठौ तल्ला	९१६.९३ वर्ग मि. (वार्ड)
सातौ तल्ला	२२८.७३ वर्ग मि. (अफिस)
विपद तथा प्रकोपको तयारी	आकस्मिक द्वार — २ वटा अग्नि समयन्त्र (Fire extinguisher) - अस्पतालको प्रत्येक तल्लामा जडान आकस्मिक सूचक आकस्मिक वार्ड, आकस्मिक अपरेसन थिएटर र आकस्मिक आइसीयु भुईंतल्लामा नै राखिएको आकस्मिक सभा कक्ष- अस्पतालको भवन अगाडी खाली ठाउँमा जडान गर्ने सेक्युरिटी गार्ड — ४ जना
अपाङ्गमैत्री संरचना तथा सेवाहरु	लिफ्ट — १ वटा ramp — भुईंतल्ला देखि माथिल्लो तल्ला सम्म व्हील चियर/ट्रोली/स्ट्रेचर — ३५ भन्दा बढी संख्या

	अपाङ्गमैत्री शौचालय – १०, चियर/उडन/ प्लाष्टिक
सेवाहरु	आउटडोर सेवा (जस्तैः एनसथेसीओलोजी, जनरल मेडिसिन, जनरल सर्जरी, यौन रोग, दन्त रोग, बाल रोग, नाक, कान, घाँटी, छाती रोग, छाला रोग, हाड जोर्नी) र इन्डोर सेवा (जस्तैः मेडिकल वार्ड, सर्जिकल वार्ड) तथा निदात्मक सेवा (जस्तैः एक्सरे, ई. सि. जि., सि. टि. स्क्यान, इन्डोस्कपी, प्रयोगशाला, अपरेसन थिएटर, प्याथोलोजी सेवा) र २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा र फार्मेसी
स्वास्थ्य तथा अस्पतालजन्य फोहोरमैला उत्सर्जन	दैनिक २५५ के. जी. जोखिममुक्त १८० के.जी. जोखिमयुक्त ७५ के. जी.
आयोजनाको लागत (अनुमानित)	ने. रु. १०००,०००,००० (भ्याट बाहेक)

श्रोतः गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. ,२०७७

२.६ आयोजना सम्बन्धी क्रियाकलाप

निर्माण अघिका क्रियाकलाप

प्रस्तावित अस्पताल निर्माण अघि परामर्शदाता चयन गरी परामर्शदाता मार्फत आयोजनाको डिजाईन र वातावरणीय अध्ययन गरिने छ।डिजाईन संगै निर्माणको लागि पुर्व तयारि पनि गरिनेछ जसमा अस्पताल निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा, निर्माण विधि, आवश्यक स्विकृती लिने जस्ता आदि काम गरिने छ।

निर्माण चरणका क्रियाकलाप

प्रस्तावित अस्पताल निर्माणको लागि निर्माणकर्ता चयन गर्ने।प्रस्तावक, परामर्शदाता र निर्माणकर्ताको प्राविधिक टोलीहरु बाट अध्ययन र डिजाईनको आधारमा प्रस्तावित अस्पताल गरी संयुक्त सर्वेक्षण गरिन्छ।कुनै परिमार्जन वा परिष्कृत गर्नुपरेमा निर्माणकर्ताले सोको परिष्कृत नक्सा तयार पारी प्रस्तावक सामु पेश गरी स्वीकृत गरिन्छ।साथै आवश्यक गुणस्तरीय प्रतिवेदन पेशगरी प्रास्तावकबाट स्वीकृत गराइन्छ।

निर्माणमा प्रयोग हुने हरेक प्रकारका वस्तु तथा सामानहरू जस्तै गिटी, बालुवा, रोडा, सिमेण्ट, जालीतार आदिको नमुना सङ्कलन गरी गुणस्तरीय जाँच गराई आवश्यक गुणस्तरको छ/छैन भनि स्वीकृत गरिन्छ। कंक्रिटमा आवश्यक अनुपातको डिजाईन गरी आवश्यकता अनुसारको तयार पारी चेक जाँच गराई प्रस्तावक द्वारा स्वीकृत गराइन्छ।

यी सम्पूर्ण कार्य पूर्ण भएपछि अस्पताल निर्माणको कार्य थालनी गरिन्छ। यसको लागि अस्पताल निर्माणको लागि आवश्यक जग्गा जमिनको तयारी गरिन्छ। सो. कार्य स्वीकृत नक्साअनुसार

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

सँगसंगै आवश्यक अन्य संरचनाहरू (जस्तैः शौचालय, प्रयोगशाला, पार्किंग आदि) निर्माण गर्ने, फोहोर व्यवस्थापनका लागि नालिहरु बनाउने र पानी बग्ने संरचनाहरु त्यसलगतै निर्माण गरिन्छ र अस्पतालको लागि आवश्यक आई.सि.यू. (ICU), भेन्टिलेटर कक्षहरुको पनि निर्माण गरिन्छ। यी सबै संरचनाहरू मापदण्ड तथा गुणस्तर अनुसार बनेको/नबनेको परामर्शदाता द्वारा चेक जाँच गराइन्छ।

संचालन चरणका क्रियाकलाप

संचालन चरण अस्पताल व्यवस्थापनमा आधारित हुँने छ। संचालन चरणका मुख्य क्रियाकलापहरुमा फोहोरमैला व्यवस्थापन, रासायनिक पदार्थको उचित निकास तथा व्यवस्थापन, वातावरणको सरसफाई र स्वास्थ्य सेवा प्रवाह रहेका छन्।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

२.७ आयोजनाको लागि आवश्यकता

२.७.१ आवश्यक जग्गाको प्रकार र क्षेत्रफल

प्रस्ताव अस्पताल निर्माण तथा संचालनको लागि २७८०.०४ वर्ग मि. निजी (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. को स्वामित्वमा रहेको) जग्गा छुट्टाइएको छ। जसमध्ये ९३९.३ वर्ग मि. जग्गामा अस्पतालको भवन रहेको छ भने बाँकी जग्गा खाली तथा पार्किंग को लागि रहेको छ। प्रयोग गरिने जग्गाको प्रकार कृषियोग्य जमिन रहेको छ।

२.७.२ अस्पतालजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन

स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने संस्था, स्वास्थ्य सेवासँग सम्वन्धित प्रयोगशालावाट निष्काशन हुने फोहोर, रिसर्च सेन्टरहरुमा प्रयोग हुने रसायनजन्य फोहोर आदि सम्पूर्ण फोहोरहरुलाई अस्पतालजन्य फोहोरहरु जनाउछ। स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाहरुलाई मुख्यतयाः जोखिमयुक्त र जोखिम रहित गरी वर्गीकरण गरिएको छ। रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालवाट दैनिक प्रति शैया ०.८५ के. जी. फोहोर उत्सर्जन हुने आंकलन गरिएको छ, जसमा ०.६० के. जी. जोखिममुक्त र ०.२५ के. जी. जोखिमयुक्त हुनसक्ने प्रतेप्क्षण गरिएको छ। यसरी हेर्दा रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालवाट दैनिक २५५ के. जी. फोहोर उत्सर्जन हुने देखिन्छ जसमा १८० के. जी. जोखिममुक्त र ७५ के. जी. जोखिमयुक्त हुनेछ। फोहोर व्यास्थापनको लागि अस्पतालको हरेक वार्ड/युनिटहरुमा फोहोरमैला श्रोतमा नै छुट्टाउन फोहोर वर्गीकरण गरी विभिन्न रङका विनहरुको व्यवस्था गरिनेछ। देहाय वमोजिम विभिन्न रङको विनहरुको व्यवस्था गरिनेछ।

- हरियो रङः कुहिने सामान्य फोहोरका लागि
- नीलो रङः नकुहिने सामान्य फोहोरका लागि
- रातो रङः जोखिमयुक्त फोहोरहरुका लागि (जस्तैः संक्रमण जन्य फोहोर, प्याथोलोजिकल, धारिलो, औषधीजन्य तथा साइटोटोक्सिक फोहोरहरु)
- पहेंलो रङः जोखिमयुक्त रासायनिक फोहोरका लागि
- कालो रङः जोखिममुक्त रेडियोधर्मी फोहोरका लागि

यसरी संकलन गरिएका फोहोरमैलाहरु ट्रलिमा हालेर फोहोर व्यवस्थापन साइट लगी वातावरणमा कुनै असर नपर्ने गरी प्रशोधन गरेर पुन प्रयोग गर्न मिल्ने, औधोगिक कच्चा पदार्थको रुपमा प्रयोग गर्न मिल्ने, जैविक कम्पोस्ट मल बनाउन मिल्ने छुटाएर उचित व्यवस्थापन गरिनेछ। फोहोर वर्गीकरण गरि उचित स्थानमा निपटान गर्नुभन्दा आगाडी फोहोर व्यवस्थापन, गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. को स्वामित्वमा रहेको निजि जग्गाको ८३२.०७ वर्ग मि. (अक्षांश २६° ४३'६.७४" उ., देशान्तर ८५°५४'३९.७९" पू.) मा गरिने छ। फोहोर पानी भने हानिकारक पदार्थलाई ढलमा फाल्न योग्य बनाई अस्पतालको आफ्नो ढल निकास वाट जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको ढल निकासमा मिसाइने छ।

२.७.३ अस्पताल भवनको डिजाइन

अस्पताल भवनको डिजाइन राष्ट्रिय भवन संहिता २०७६ (NBC 105:2020) अनुसार गरिएको छ। भवन डिजाइनका केहि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २: डिजाइन र नगरपालिकाको मापदण्डहरु

विवरण	नगरपालिकाको मापदण्ड अनुसार	बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत मापदण्ड अनुसार	भवन डिजाइन अनुसार
Floor area Ratio (FAR)	३	२.५	२.४
Ground Coverage Ratio (GCR)	-	अधिकतम ४०%	३३.७८ %
Open Space	-	न्यूनतम २५%	४६.७६ %
Set back	५ फिट	न्यूनतम ३ फिट	१२ फिट
भवनको उचाई	-	< ६३.५ डिग्री मा ४४.३२ मि. अग्लो (permissible)	५१.१५ डिग्री मा २७.४३ मि. अग्लो भवन

श्रोतः जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका र भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत मापदण्ड, २०७२

२.७.४ अस्पताल संचालनको लागि आवश्यक पानीको परिमाण

अस्पताल निर्माण तथा संचालनको लागि बोरहोल बाट पानी निकाली आवश्यक सुरक्षित विधि अपनाई अस्पतालको लागि प्रयोग गरिने छ। अस्पातालको लागि आवश्यक पानीको परिमाण कुन शाखामा कति पानी आवश्यक पर्छ भनि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: प्रस्तावित अस्पतालको लागि आवश्यक पानीको परिमाण

महत्वपूर्ण क्षेत्रहरु	पानीको परिमाण	रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको (३०० शैया) को लागि आवश्यक पानीको परिमाणको औपत आंकलन (लिटर)
बहिरंग र आकस्मिक विभाग	५ लिटर प्रति परामर्श	७५० (प्रतिदिन १००-२०० जना विरामी आउने प्रक्षेपण)
अन्तरंग विभाग	४०-६० लिटर प्रति विरामी र प्रति दिन	१५०००
	१५ लिटर प्रति स्याहारकर्ता र प्रति दिन	४५००
शल्यक्रिया कक्ष र प्रसुति कक्ष	१०० लिटर प्रति शल्यक्रिया	५००० (प्रतिदिन ३०-७० जना विरामीको शल्यक्रिया हुने प्रक्षेपण)
सुत्केरी वा पुरक खाना केन्द्र	०.५ — ५ लिटर प्रति परामर्श	९०० (प्रतिदिन २५०-३५० जना प्रक्षेपण)
भिजेको (तरल पदार्थ सहित) पुरक खान केन्द्र	१५ लिटर प्रति परामर्श	१३५०० (प्रतिदिन ८०-१०० जना आउने प्रक्षेपण)
अन्तरंग उपचारात्मक खाना केन्द्र	३० लिटर र प्रति दिन प्रति विरामी	९०००
	१५ लिटर प्रति स्याहारकर्ता र प्रति दिन	४५००
हैजा उपचार केन्द्र	६० लिटर र प्रति विरामी र प्रति दिन	६०००

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

	१५ लिटर प्रति स्याहारकर्ता प्रतिदिन	३०००
गम्भीर घातक श्वास प्रस्वास सम्बन्धि रोग	१०० लिटर प्रति बिरामी प्रतिदिन	५०००
भाईरल रक्तश्रावयुक्त ज्वरो केन्द्र	३००-४०० लिटर प्रतिबिरामी प्रतिदिन	१७५००
प्याथोलोजी प्रयोगशाला	१० लिटर प्रति जाँच	५००
जम्मा		८५,१५०

श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७

नोट•: आवश्यक पानीको आंकलन र प्रक्षेपण गर्दा, अस्पतालमा दैनिक रुपमा २४सै घण्टा हुनसक्ने बिरामीहरु अनुमान गरी प्रक्षेपण गरिएको छ।

२.७.५ अस्पताल निर्माणको लागि आवश्यक निर्माण सामाग्री

आयोजना निर्माणका लागि स्थानीय स्तरमै उपलब्ध सामग्री र आयातित सामाग्रीहरु आवश्यकता पर्नेछ। आयोजना निर्माणको लागि आवश्यक अनुमानित मुख्य निर्माण सामाग्रीहरु निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४: अस्पताल निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने मुख्य निर्माण सामाग्री

आवश्यक निर्माण सामाग्री	ईकाइ	परिमाण
सिमेन्ट	मेट्रिक टन (MT)	१,४७१.६०
डण्डी (Rebar)	मेट्रिक टन (MT)	११४.३०
इट्टा(Brick)	संख्या (Number)	२४२,५७५
बालुवा(Sand)	घ. मि. (cubic meter)	१,१४२.२
गिट्टी(Aggregate)	घ. मि. (cubic meter)	९१५

श्रोतः विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन, २०७७

२.७.६ भण्डारण क्षेत्र, कामदार शिविर, बिग्रन तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्र

निर्माण सामाग्री भण्डारणको लागि अस्पताल निर्माण हुने स्थलमा नै भवन निर्माण हुने बाहेकको जग्गामा गरिनेछ भने कामदार शिविर को लागि त्यहि अस्पाताल निर्माण हुने जग्गामै, रहेको पुराना निजि घरटहराहरुमा व्यवस्था गरिने छ र निर्माण सम्पन्न पछि त्यो भत्काई अस्पतालको लागि

हरियाली प्रवर्द्धन गरिनेछ। निसान तथा मक व्यवस्थापनका लागि अस्पताल नीकेक संकेतको ठाउँमा सेकान गरी बेच्न मिल्ने, पुन प्रयोग गर्न मिल्ने र निपटान गर्नुपने सामग्री छुट्टाई नियन व्यवस्थापन गरिने छ।

तालिका ५: भण्डारण क्षेत्र, कामदार शिविर, निसान तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्र

सि.नं.	प्रयोगका उद्देश्य	स्थान	क्षेत्रफल	स्वामित्व
१	निर्माण सामग्री भण्डारण क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'१२.९७" उ. देशान्तर ८५° ५४'३७.६८" पू.	८२९.१७ वर्ग मि. अस्पताल स्थान	निजि (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)
२	कामदार शिविर क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'१२.१९" उ. देशान्तर ८५° ५४'३८.३४" पू.	१११.०८ वर्ग मि. मा रहेको १ तल्ले पुरानो भवन (अस्पताल स्थान)	निजि (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)
३	निसान तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्र	अक्षांश २६°४३'६.७७" उ. देशान्तर ८५° ५४'३९.७९" पू.	८३२.०७ वर्ग मि. मा रहेको कृषियोग्य चौडो जग्गा	निजि (गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.)

श्रोतः स्थलगत अध्ययन २०७७

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

२.७.७ अस्पतालको लागि आवश्यक जनशक्ति

निर्माण चरण

आयोजना निर्माणको लागि जम्मा २,१६,००० मानव दिनको आवश्यक पर्नेछ जसमध्ये १५१,२०० मानव दिन अदक्ष जनशक्तिको आवश्यक पर्दछ भने ६४,८०० मानव दिन दक्ष जनशक्ति आवश्यक पर्नेछ। जसमध्ये भवन संरचना निर्माण अवधिमा ९०,७२० मानव दिन दक्ष र ३८,८८० मानवदिन अदक्ष , पार्टिसन र पर्खाल अवधिमा ४५३६० मानव दिन दक्ष र १९,४०० मानव दिन अदक्ष र अन्तिमिकरण तथा रंगरोगन अवधिमा १५,१०२ मानव दिन दक्ष र ६,४८० मानव दिन अदक्ष जनशक्तिको आवश्यक पर्नेछ।

अस्पताल संचालन चरण

अस्पताल संचालन हुदा जम्मा ३७४ जना कर्मचारीहरु कार्यरत हुनेछन। जसमध्ये ३४५ जना कर्मचारीहरु क्लिनिकल सेवाका लागि रहनेछन्, १६ जना कर्मचारी सुशासन तथा अस्पताल व्यवस्थापनका लागि रहनेछन् र १३ जना कर्मचारी अस्पताल सहयोग सेवाका लागि कार्यरत रहनेछन्। अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विस्तृत विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। अस्पताल संचालन गर्दा अस्पतालका जनशक्तिको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरि covid-१९ जस्ता रोगहरुको अवस्थामा सुरक्षाका लागि सुरक्षित सामाग्रीहरु (PPE) को उपलब्ध गराईनेछ। साथै आयोजना निर्माण र संचालन दुवै चरणमा नेपाल सरकारले तोकेको कोभिड-१९ जनस्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना गरिनेछ।

तालिका ६: सुशासन तथा व्यवस्थापनका लागि जनशक्ति

सि.नं.	कर्मचारीहरु	फुल टाइम	पार्ट टाईम	जम्मा
१	मेडिकल डाइरेक्टर/सुपेरीटेनडेन्ट मेडिकल	१		१
२	मेट्रोन	१		१
३	अस्पताल व्यवस्थापन अधिकृत/ प्रशासक	१		१
४	आइ. टि. अधिकृत/सहायक	२	१	३
५	बायो मेडिकल इन्जिनियर/सहायक	१	२	३
६	मेडिकल रेकर्डर (मेडिकल रेकर्डर अधिकृत/सहायक)	३		३
७	अस्पताल वित्तीय व्यवस्थापक (लेखा अधिकृत/ लेखापाल/ स. लेखापाल)	२		२
८	स्टोर किपर (सहायक/अधिकृत)	१		१
९	रिसेप्सनिस्ट	१		१
जम्मा				१६

श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

तालिका ७: क्लिनिकल सेवाका लागि जनशक्ति

सि.नं.	कर्मचारीहरु	फुल टाइम	पार्ट टाईम	जम्मा
१	General Physician	२		२
२	General surgeon	२		२
३	Gynecologist and Obstetrician	२		२
४	Pediatrician	२		२
५	Anesthesiologist	२		२
६	Orthopedic surgeon	२		२
७	General practioner	२		२
८	Dental surgeon	२		२
९	Dermatologist and venerologist	२		२
१०	Psychiatrist	१		१
११	ENT surgeon	१		१
१२	Pathologist	२		२
१३	Ophthalmologist	१		१
१४	Radiologist	२		२
१५	Plastic, Reconstructive, Aesthetic and Hand surgeon	१		१
१६	Cardiologist	२		२
१७	Neonatologist	१		१
१८	Critical care physician	१		१
१९	मेडिकल अधिकृत	३२	४०	७२
२०	नर्सिंग अधिकृत	१२	१२	३६
२१	नर्सिंग सुपरभाइजर	२	१	३
२२	नर्सिंग स्टाफ	७०	५०	१२०
२३	पारामेडिकल स्टाफ/ हे. अ.	११	२५	३६
२४	औषधी व्यवस्थापक/ फार्मेसी अधिकृत/ फार्मेसी सहायक	१/१/२	०/१/३	७
२५	प्रयोगशालाका लागि आहिने जनशक्ति		३	

२६	एनेस्थेटिक सहायक	६	६	१२
२७	डेन्टल हाइजिनिस्ट	२		२
२८	डेन्टल सहायक	२		२
२९	MO/ Optometrist	१/१		२
३०	अप्थाल्मिक सहायक	२		२
३१	मेडिको लिगल र फोरेन्सिक सेवा	१	१	१
३२	फिजियोथेरापिष्ट	६	६	१२
३३	डाईटिसियन	१		१
३४	सिनियर डाईटिसियन	१		१
जम्मा				३४५

श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्वन्धि मापदण्ड, २०७७

तालिका ८: अस्पताल सहयोग सेवाका लागि जनशक्ति

सि.नं.	कर्मचारीहरु	फुल टाइम	पार्ट टाईम	जम्मा
१	हाउस किपर	१		१
२	CSSD	२	१	३
३	Laundary र housekeeping	२	१	३
४	सुरक्षा	२		२
५	Plumber	१	१	२
६	Electrician	१	१	२
जम्मा				१३

श्रोतः स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्वन्धि मापदण्ड, २०७७

२.७.८ प्रयोग हुने ऊर्जा किसिम, स्रोत, खपत हुने परिमाण

अस्पताललेः राष्ट्रिय विधुत प्रशारण लाइनवाट विधुत आपुर्ति गर्नेछ र हरेक प्रकारका उर्जाको प्रयोगमा नविकरणीय उर्जालाई प्राथमिकता दिईने छ। प्रति महिना २२०० किलोवाटघण्टा (Kilowatt hour) विधुत खपत गर्नेछ यसवाहेक कटौतीको अवधिमा आवश्यक अनुसार इनभटर र सोलार प्रविधिको प्रयोग गरी green energy लाई जोड दिइनेछ र अत्यन्तै आयश्यक को वखत मात्र ५०० के. भि. ए. क्षमताको जेनेरेटर प्रयोग गरिनेछ जसले प्रतिघण्टा लोड अनुसार ३६ देखि १२० लिटर डिजल खपत गर्नेछ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाह पथ, काठमाडौं

२.७.९ प्रयोग हुने प्रविधि

प्रस्तावित अस्पताल निर्माण गर्दा प्रायः मेसिन, औजार, विभिन्न उपकरणहरू मैलमैले मानव श्रमको प्रयोग गरिने छ। अस्पताल निर्माण गर्दा मुख्य रूपमा प्रयोग गरिने उपकरणहरू तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ९: निर्माण चरणमा प्रयोग हुने उपकरण तथा प्रविधि

सि.नं.	उपकरण तथा प्रविधि	प्रयोगको उद्देश्य
१	मिक्सर मेसिन (Mixer machine)	कंक्रिटिंग गर्नको लागि
२	भैब्रेटर (Vibrator)	कंक्रिटिंग गर्नको लागि
३	प्लेट कम्प्याक्टर (Plate Compactor)	कंक्रिटिंग गर्दा कम्प्याक्ट गर्न
४	पम्प सेट (water pump/pump set)	पानी तान्न
५	व्हील बरो (wheel Barrow)	विविद कामहरुको लागि
६	डण्डी बंगाउने मेसिन (Bar bending machine)	डण्डीहरुलाई आवश्यक आकार दिन
७	डण्डी काट्ने मेसिन (Bar cutter machine)	डण्डी काट्न
८	आरा (हाते तथा ईलेक्ट्रिक) (saw cutter machine)	Formwork को लागि
९	ज्याक पाईप (jack pipe 2m height)	Beams/columns हरुको कंक्रिटिंग गर्न

२.८ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र

आयोजनाको निर्माण,सञ्चालन तथा मर्मतले वातावरणका विभिन्न क्षेत्रहरुमा अनुकुल तथा प्रतिकुल प्रभावहरु पर्ने हुन्छन्।प्रस्तावको प्रभावित क्षेत्रको वर्गीकरण निम्न तालिकाको अनुसार गरिएको छ।

तालिका १०: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र

प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (प्र.प्र.क्षे.)	आयोजना सञ्चालन हुने स्थानबाट १०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा निर्धारण गरिएको छ। अस्पतालको निर्माण र संचालन क्रियाकलापले यस क्षेत्रमा भौतिक, जैविक र सामाजिक तथा सौंस्कृतिक वातावरणलाई प्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पार्ने गर्दछ।प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र अन्तर्गत निर्माण स्थल, कामदार शिविर, भण्डारण क्षेत्र र बिरेन्द्रनगर बस्ति पर्दछ।प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र भित्र २१ घरधुरी भित्र ११३ जनसंख्याको बसोबास गर्दछन्।
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (अ.प्र.क्षे.)	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र बाहेक ५०० मि. परिधि भित्रको क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा लिइएको छ।यस क्षेत्रमा अस्पतालको निर्माण र संचालन क्रियाकलापले अप्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पर्ने गर्दछ।जसअन्तर्गत जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका बडा नं. २३ पर्दछ।अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र भित्र ४१७ घरधुरी भित्र २२४५ जनसंख्या बसोबास गर्दछन्।
समग्र प्रभाव क्षेत्र (स.प्र.क्षे.)	अस्पताल संचालन हुने नगरपालिका/ उपमहानगरपालिकाहरु तथा प्रदेश नं. २ को प्रशासनिक सिमाहरुलाई लिन सकिन्छ।जसअन्तर्गत पुरा जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका पर्दछ।समग्र प्रभाव क्षेत्र भित्र अर्थात जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका भित्र ३०,५८१ घरधुरी भित्र ७७,८९६ घरधुरी बसोबास गर्दछन्।

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण

परिच्छेद ३

प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (वा.प्र.मू.) प्रतिवेदन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले दिएको निर्देश अनुसार तयार गरिने छ। तल उल्लेखित तरिका र विधि अपनाएर वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गरिने छ।

३.१ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका लागि आवश्यक सूचना/तथ्यांक

वा.प्र.मू. गर्दा निम्न अनुसारको सूचना/तथ्यांकहरु आवश्यक पर्ने देखिन्छ।

भौतिक वातावरणः स्थलाकृति (टोपोग्राफी), भौगर्भिक विवरण (चट्टान, माटो, भौगर्भिक अवस्था आदि), आर्किटेकचरल तथा स्ट्रकचरल नक्साहरु, माटो परिक्षण प्रतिवेदनको अध्ययन तथा पुनरावलोकन, टोपोग्राफिक र गूगल नक्साहरू, पूर्व स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनहरु, आयोजना क्षेत्रको भूकम्पीय विवरण, मौसम सम्वन्धी तथ्यांक (तापमान र वर्षा), भू-उपयोगको किसिम र आयोजना क्षेत्रको भौतिक श्रोतहरू सम्वन्धी जानकारी, हावा, पानी र ध्वनिको विद्यमान अवस्था जस्ता भौतिक अव्ययहरू आदि।

रासायनिक वातावरणः रासायनिक सामाग्री र इन्धनको भण्डारण तथा प्रयोग, एसिड, मर्करी तथा अन्य अस्पतालजन्य र ल्यावमा प्रयोग हुने पदार्थ आदि।

जैविक वातावरणः आयोजना क्षेत्रको वनस्पतिको विवरण (प्रभाव क्षेत्रका वनहरूका प्रकार, वनस्पतिको प्रकार, लोपान्मुख वोट विरुवाहरू, औषधी जन्य वोट विरुवाहरू, गैर-काष्ठ जन्य वनस्पति आदि); वन्यजन्तुको विवरण (प्रभाव क्षेत्रका वन्यजन्तुहरूः स्तनधारी, चरा, सरीसृप र उभयचरहरू, वन्यजन्तुको आवतजावत क्षेत्र, जैविक मार्ग आदि); संरक्षित, दुर्लभ र संकटापन्न प्रजाति, संवेदनशील वासस्थान र व्यावसायिक महत्त्वका प्रजातिहरू; निर्माण कार्यले असर पुर्याउन सक्ने जैविक अव्ययहरू आदि।

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणः सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक पक्षहरू (जनसंख्या, लिङ्ग, जाति, व्यवसाय, शिक्षा, स्वास्थ्य र सरसफाइको अवस्था, वस्तीको प्रकार, वसाई-सराई, धर्म, सांस्कृतिक तथा धार्मिक क्षेत्र, पेशा, वाली उत्पादन तथा खाद्यान्नको उपलब्धताको, ऊर्जाको स्रोत तथा ऊर्जाको उपभोग, भौतिक तथा सामाजिक संरचना, वजारहरू, उद्योग, आयोजना क्षेत्र भित्र भएका विकास गतिविधिहरूको विवरण जस्तै नजिक रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरु, त्यहाँ मानिसहरुको स्वास्थ्य स्थिति, अस्पतालको लागि चाहिने वा यसले असर पुर्याउने क्षेत्रको निजी / सार्वजनिक सम्पत्तिहरूको लेखाजोखा आदि)।

३.२ तथ्यांक संकलनको विधि

३.२.१ सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन

आयोजना संग सम्बन्धित विभिन्न कागजातहरू/दस्तावेजहरूको संकलन तथा अध्ययन गरीएको छ। विभिन्न सरकारी निकायहरू जस्तै वन तथा वातावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग आदि तथा सम्बन्धित अन्य निकायहरूले प्रकाशन गरेका विभिन्न कागजातहरू/दस्तावेजहरू जस्तैः राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५०, वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन ढाँचा, २०७०, राष्ट्रिय आर्थिक जनगणना, २०७५, आदि जस्ता दस्तावेजहरू सूचीकरण गरी अध्ययन गरीएको छ। त्यसै गरी आयोजना संग सम्बन्धित कागजातहरू जस्तैः आर्किटेकचरल तथा स्ट्रकचरल नक्साहरु, माटो परिक्षण प्रतिवेदनको अध्ययन तथा पुनरावलोकन, टोपोग्राफिक र गूगल नक्साहरू, पूर्व स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनहरुको अध्ययन आदि दस्तावेजहरू पनि सूचीकरण गरी अध्ययन गरीएको छ।

आयोजनाको मौसम सम्बन्धी तथ्यांक जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट लिइनेछ। यसको लागि आयोजना संचालन हुने क्षेत्रको नजिकको मापन केन्द्रको तथ्यांक प्रयोग गरिनेछ। आयोजना क्षेत्रको उचाइ र स्थलाकृतिको परिदृश्य टोपोग्राफिक नक्सा र सर्भे डाटाबाट लिइनेछ। आयोजना क्षेत्रको भू-प्रयोग सम्बन्धी तथ्यांक गूगल नक्सा र GIS बाट लिइनेछ। सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणको लागि जनसांख्यिकीय डाटा केन्द्रीय तथ्यांक विभाग र नगरपालिका/गाउँपालिका प्रोफाइलबाट लिइनेछ।

३.२.२ चेकलिस्ट र घरधुरी सर्वेक्षण प्रश्नावलीको तयारी

आयोजना क्षेत्रको भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक, सांस्कृतिक, रासायनिक वातावरणको आधारभूत तथ्यांक संकलन गर्नका लागी समूहगत छलफल/ सार्वजनिक परामर्शको लागि विशिष्ट चेकलिस्ट (Specific Checklist) आदिको प्रयोग गरिने छ।

३.२.३ स्थलगत अध्ययन कार्य

परामर्शदाताको टोलीले आयोजना क्षेत्रमा निरीक्षण र अध्ययन गरी आधारभूत तथ्याङ्कहरु संकलन गर्नेछन्। प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमा स्थलगत भ्रमण गरी भौतिक, जैविक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट पर्न सक्ने असरहरु सम्बन्धी आवश्यक जानकारी चेकलिष्ट, प्रश्नावली, प्रमुख सूचनादाता अन्तवार्ता, लक्षित समुह छलफलबाट लिइनेछ र सोही बमोजिम प्रस्ताव क्षेत्रको अवलोकन, अध्ययन र तथ्याङ्क समेत संकलन पनि गरिनेछ।

भौतिक वातावरण

यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमा अध्ययन गर्न बाकओभर सर्भे गरिने छ। माटो, बालुवा, चट्टान, खोलानालामा पानीको अवस्था र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रत्यक्ष पर्नसक्ने भौतिक असरहरुका बारेमा समूहगत रुपमा छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्न सक्ने प्रभाव आदि बारेमा

जानकारी संकलन गर्ने कार्य गरिनेछ। गूगल नक्सा र GIS बाट लिइएको आयोजना क्षेत्रको भूप्रयोग सम्बन्धी तथ्यांक माटो परिक्षणको प्रतिवेदनबाट र स्थलगत सर्वेक्षणबाट अवलोकन गरी प्रमाणित गरिनेछ। स्थलगत सर्वेक्षणबाट अवलोकन गर्ने क्रममा सरकारी जग्गा, निजी जग्गा, बन क्षेत्र, कृषियोग्य जमिन, नदी उकासको जग्गा, खाली जग्गा आदि भू-उपयोगको टिपोट गरी जिओग्राफिक इन्फर्मेशन सिस्टम (जी.आई.एस.) को प्रयोग विश्लेषण गरिनेछ। सोहीअनुसार अस्पताल निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने जग्गाको क्षेत्रफल मापन गरिनेछ। भूकम्पीय जोखिमको बारेमा नेपाल बिल्डिंग कोड २०२० मा राखिएको Seismic Map को अध्ययन गरी लेखिनेछ र बाढीको अवस्था, भूमिगत पानीको तह मापन गर्नको लागि Natural Hazard Map र जल तथा मौसम विज्ञान विभागले प्रकाशन गरेको hydrological तथ्यांक संकलन र विश्लेषण गरी लेखिने छ।

आयोजनाले पानीको गुणस्तरमा प्रभाव पार्न सक्ने सम्भावित स्थानहरु पहिचान गरी पानीको नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा pH, Electrical Conductivity, Turbidity, Total Dissolved Solids, Hardness, Alkalinity, Chloride, Ammonia, Nitrate, Nitrite, Calcium, Iron, Magnesium आदि जस्ता मानकहरु मापन गरिने छ। हावाको गुणस्तर (पि.एम.२.५, पि.एम.१०, टोटल पार्टीकल्स आदि मानकहरु) पोर्टेबल उपकरणबाट र ध्वनिको मात्रा Noise Level Meter तथा Android Noise Measurement device बाट तथ्यांक मापन गरिने छ। मापन गरिएको तथ्यांकबाट आयोजना क्षेत्रको ध्वनिको मात्रा Leq मा विश्लेषण गरिनेछ।

जैविक वातावरण

आयोजना क्षेत्र वरिपरि हिँड्दै अवलोकन गर्दै र स्थानीयहरू संग सोधपुछ गरी वनस्पति (रुख, झाडी/वुटयान, घास) र बन्यजन्तु (स्तनधारी जनावरहरु, सरीसृपहरू, उभयचर, जलचर प्राणीहरु आदि) प्रजातिहरुको को विवरण सूचीकृत गरिने छ। आयोजना क्षेत्रमा पाइने संरक्षित प्रजातिहरु (नेपाल सरकार -ने.स. को संरक्षण, आई.यु.सि.यन. को संरक्षण र सा.ई.टि.यस.को संरक्षण) पनि सूचीकृत गरिने छ।

आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण

आयोजना नजिकैको वस्तीहरूमा समुहगत छलफल तथा सार्वजनिक परामर्श गरी आवश्यक सूचना, जानकारी तथा तथ्यांक संकलन गरिने छ। अस्पतालको लागि चाहिने वा यसले असर पुर्याउने क्षेत्रको निजी सम्पत्तीहरूको डिजाइन नक्सा अनुसार र स्थलगत अवलोकन गरी कोर्डिनेट सहित लेखाजोखा राखिने छ।

आवश्यक सूचना/तथ्याङ्क र संकलन विधिलाई गाउँपालिका/नगरपालिका, वडा, वस्ती र घरधुरी अनुसार तलको तालिका बमोजिम संकलन गरिने छ।

तालिका ११: आवश्यक सूचना/तथ्याङ्क संकलन विधि,(आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण)

अध्ययन गनुपर्ने क्षेत्र	आवश्यक तथ्याङ्क	सूचना/तथ्याङ्क संकलन विधि
आयोजना प्रभावित गा.पा.न.पा.	घरधुरी, जनसंख्या, जात/जाति, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई, स्वास्थ्य, उर्जाको प्रयोग, पेशा, आर्थिक गतिविधि, आदि	सहभागितमूलक ग्रामीण लेखाजोखा (सामुदायिक छलफल) तथा द्रुत ग्रामीण लेखाजोखा (मुख्य सूचनाबालाहरुसँगको अन्तवार्ता जस्तै न.पा./गा.पा./वडा प्रमुख, विद्यालयका शिक्षक, स्वास्थ्य संस्थाहरुका कर्मचारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको प्रतिनिधि)
आयोजना प्रभावित वडा	घरधुरी, जनसंख्या, जात/जाति, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई, स्वास्थ्य , उर्जाको प्रयोग, पेशा, आर्थिक गतिविधि, आदि	सहभागितमूलक ग्रामीण लेखाजोखा (सामुदायिक छलफल) तथा द्रुत ग्रामीण लेखाजोखा (मुख्य सूचनाबालाहरुसँगको अन्तवार्ता जस्तै न.पा./गा.पा./वडा प्रमुख, विद्यालयका शिक्षक, स्वास्थ्य संस्थाहरुका कर्मचारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको प्रतिनिधि)
आयोजना प्रभावित बस्ती .	घरधुरी, जनसंख्या, जात/जाति, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई, स्वास्थ्य, पेशा, उर्जाको प्रयोग, आर्थिक गतिविधि, आदि	सहभागितमूलक ग्रामीण लेखाजोखा (सामुदायिक छलफल) तथा द्रुत ग्रामीण लेखाजोखा (मुख्य सूचनाबालाहरुसँगको अन्तवार्ता जस्तै न.पा./गा.पा./वडा प्रमुख, विद्यालयका शिक्षक, स्वास्थ्य संस्थाहरुका कर्मचारीसरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको प्रतिनिधि)

३.२.४ सार्वजनिक सुनुवाइ र सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गर्ने

सार्वजनिक सुनुवाइ र सहभागिता गराउनको मुख्य उदेश्य वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको गुणस्तर, व्यापकता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्नु हो साथै निर्णय प्रक्रियामा जनताका भावनाहरूलाई समेत उचित स्थान दिइएको छ भन्ने कुराको सुनिश्चित गर्नु हो। वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्दा स्थानीय जनताहरूको संलग्नता सुनिश्चित गर्नलाई निम्न विधिहरू अपनाइने छ:

- <u>सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने</u>: वा.प्र.मू. अध्ययन टोलीले प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा प्रभाव पार्न सक्ने क्षेत्रका स्थानीय जनताहरू सँग सार्वजनिक सुनुवाइ गरी आवश्यक राय सुझावहरू लिइनेछ। वा.सं.नि. २०७७ को नियम ६ अनुसार वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइ गरिने छ। यसरी सार्वजनिक सुनुवाइ गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने

मिति, समय, स्थान र आयोजनाको सम्बन्धमा प्रचार प्रसार गर्न स्थानीय पत्रिका वा रेडियो वा अन्य माध्यमको प्रयोग गरिने छ र स्थानीय तहको सम्बन्धित कार्यालय र आयोजना क्षेत्रको सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँस गरिने छ। उक्त सार्वजनिक सुनुवाइमा प्रभावित क्षेत्रका स्थानीय समुदाय, स्वास्थ्य चौकीको आधिकारिक व्यक्ति, अन्य स्थानीय संघ/संस्था भए तिनिहरूको प्रतिनिधि र स्थानीय निर्वाचित प्रतिनिधिको उपस्थितमा सम्पन्न गरिने छ। उक्त सार्वजनिक सुनुवाइ भएको मुचुल्का तयार गरी उपस्थिति, सुनुवाइबाट प्राप्त सुझाव र तस्बिर वा.प्र.मू. प्रतिवेदनमा राखिने छ। सार्वजनिक सुनुवाइको श्रव्य दृश्य-सामग्री समेत संलग्न गरिने छ।

- <u>सार्वजनिक सूचना प्रकाशन:</u> प्रस्तावित प्रस्तावको वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पार्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा लिखित राय सुझाव दिनको लागि सम्बन्धित स्थानीय तह तथा त्यस क्षेत्रका शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थामा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची ९ बमोजिमको सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिने छ साथै सोही बमोजिमको सात दिने सूचना कुनै राष्ट्रिय स्तरको एक दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित गरिने छ।
- प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गरिने सम्बन्धित जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाको कार्यालय र बडा नं. २३ को कार्यालयहरूबाट सिफारिस पत्र लिइने छ। सोको लागि सूचना प्रकाशन भएको ७ दिन पछि सम्बन्धित सरोकार वाला (स्थानीय तह र विषयगत कार्यालय) को राय सुझाव सहित १५ दिन भित्र सिफारिस उपलब्ध गराउने भनी निवेदन पेश गरिने छ।
- साथै स्वीकृत वा.प्र.मू. प्रतिवेदन इच्छुक व्यक्ति, संघ संस्था तथा साधारण जनताहरू समक्ष पुर्याइने व्यवस्था मिलाइने छ।

३.३ वातावरणीय प्रभावहरूको पहिचान, आकलन तथा मुल्यांकन गर्ने विधि

प्रभाव क्षेत्र भित्रको विभिन्न स्रोतहरूबाट संकलन गरिएको जानकारी भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणको आधारमा प्रशोधन (process) र विश्लेषण (Analysis) गरिनेछ। सर्वेक्षणको क्रममा संकलन गरिएको प्राथमिक तथ्यांकको प्रमाणीकरण र क्रस जाँचको लागि संकलन गरिएको द्वितिय तथ्यांक (secondary data) प्रमुख स्रोतको रूपमा प्रयोग गरिनेछ। प्राथमिक स्रोतबाट उत्पन्न गरिएको जानकारीको विश्लेषण र तालिकामा राख्ने काम गरिने छ। सम्भावित प्रभावलाई नकारात्मक तथा सकारात्मक दुवै रूपमा प्रभावहरूलाई विश्लेषण गरिने छ।

प्रभावहरूको पहिचानको आधारमा, स्थानीय वातावरणमा हुने प्रभावहरूको परिवर्तनको पूर्वानुमान गरिनेछ। प्रवृत्तिको विश्लेषण, कारण र असर सम्बन्ध, निष्कर्षहरूको निर्णय, आदि जस्ता प्रभाव पूर्वानुमानको लागि अपनाउने विधिहरू प्रयोग गरेर प्रभाव पूर्वानुमान गरिनेछ। आयोजनाले निर्माणको बेला पेट्रोलियम पदार्थ प्रयोग गरे बापत उत्सर्जन हुने कार्बोन IPCC को निर्देशिका अनुसार अनुमान गरिने छ र त्यो उत्सर्जित कार्बोन सन्तुलन गर्ने न्यूनीकरणका उपायहरु सिफारिस गरिने छ।

वातावरणीय प्रभावहरूको मुल्यांकन राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५० मा दिइएको परिमाण, सीमा र अवधिको आधारमा गरिने छ। विज्ञहरूको निर्णय तथा त्यस्तै आयोजनाहरूबाट प्राप्त अनुभवहरूको आधारमा प्रभावहरूको मापन गरिनेछ। यदि प्रभाव ३ वर्ष सम्म रहन्छ भने यसलाई अल्पकालिनको रूपमा लिइन्छ। त्यसैगरी यदि प्रभाव ३ वर्ष देखि २० वर्ष सम्म जारी रहयो भने यसलाई मध्यकालिनको रूपमा लिइन्छ र यदि यो २० वर्ष भन्दा लामो छ भने यसलाई दीर्घकालीनको रूपमा लिइन्छ। यस्तै यदि आयोजना क्षेत्र भित्र मात्र प्रभाव पर्ने देखिन्छ भने त्यसलाई स्थान निर्दिस्ट असर, जो स्थानीय तहको स्तर सम्म जान्छ त्यसलाई स्थानीय असर भनेर परिभाषित गरिनेछ र दुई भन्दा बढी स्थानीय तहमा जान्छ भने क्षेत्रीय असर भनेर परिभाषित गरिनेछ। त्यसैगरी यदि आयोजनाले गर्ने प्रभाव अपरिवर्तनीय छ भने प्रभावलाई उच्च, जो लामो समय मा आंशिक रूपमा परिवर्तनशील छ भने मध्यम र त्यस्तो असर परिवर्तनशील छ भने कम असरको रूप मा परिभाषित गरिनेछ। प्रत्यक्ष प्रभाव हुने प्रभावलाई प्रत्यक्ष भनिन्छ र अप्रत्यक्ष प्रभावलाई अप्रत्यक्ष भनिने छ। संख्यात्मक श्रेणी सहितको म्याट्रिक्स विधि अपनाएर पूर्वानुमानित प्रभावहरूको प्रभाव मुल्यांकन गरिनेछ।

तालिका १२: प्रभाव मूल्यांकन तालिका

परिमाण	मान	सिमा	मान	अवधी	मान	प्रकार
उच्च	६०	क्षेत्रिय	६०	दीर्घकालीन	२०	प्रत्यक्ष
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यकालिन	१०	अप्रत्यक्ष
न्युन	१०	स्थान निर्दिस्ट	१०	अल्पकालिन	०५	-
(सरलीकरण: प्रकार —Nature, परिमाण-Magnitude, हद -Extent, अवधी-Duration, महत्व-Significance)						

स्रोतः रा.वा.प्र.मू.नि.२०५०

प्रभावको महत्व

माथिको तालिका अनुसार प्रभावको मूल्यांकन गर्दा, प्रभावको परिमाण, सीमा र अवधिको मानलाई जोड्दा आउने जम्मा मानलाई विज्ञहरुको निर्णय अनुसार प्रभावको महत्व के कति हो निक्यौल गरिनेछ।

३.४ प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची-८ मा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्यसूची को ढाँचा तथा अनुसूची-११ मा प्रतिवेदन को ढाँचा दिइएको छ। नियमावलीमा दिइएको ढाँचालाई पछ्याउँदै तथा राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, २०५०, स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय बाट प्रकाशित मर्यादा आदि पछ्याउँदै वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गरिनेछ।

- डिजेल जेनरेटरबाट हुने उत्सर्जन सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९
- ध्वनीको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९
- बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२

४.७ अन्तरराष्ट्रिय सन्धिहरू

- जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धी, १९९२
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय संरचना महासन्धी, १९९२
- हानिकारक फोहोरमैलाहरुको राष्ट्रियहरु सिमापार ओसार पसार नियन्त्रण सम्बन्धी बासेल महासन्धि(सन) १९९८ ,
- स्टकहोलम महासन्धि, २००४ (सन्)
- SAICM महासन्धि, २००६ (सन्)
- convention concerning forced or compulsory labour, 1930 (ILO convention No. 29)
- Convention concerning equal remuneration for men and women workers for work of equal value, 1951 (ILO Convention No. 100)
- Convention concerning the prohibition and immediate action for the elimination of the worst forms of Child Labor, 1999 (ILO convention no. 182)
- Constitution of the World health organization (WHO), 1946 Amendments – 1959,1967,1973,1976 and 1986
- International Health Regulations (IHR), 2005

परिच्छेद ५

अवधि, बजेट तथा जनशक्ति

प्रस्तावित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्न लाग्ने अवधि तथा जनशक्ति निम्नानुसार रहेको छ।

५.१ अवधि

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य करिब ८ महिनामा सम्पन्न गरिने छ। समय तालिका तल दिइएको तालिका नं. ९ मा छ।

तालिका १३: वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्न लाग्ने प्रस्तावित समय तालिका

क्र.सं.	गतिविधिहरू	समय (महिना)*							
		१	२	३	४	५	६	७	८
१	सुरुवाती तयारी र डेस्क अध्ययन								
२	कार्यसूची र क्षेत्र निर्धारण तयारी								
३	सार्वजनिक सूचना प्रकाशन								
४	कार्यसूची र क्षेत्र निर्धारण पेश गर्ने र वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति लिने								
५	स्थलगत अध्ययन तथा तथ्यांक संकलन								
६	सार्वजनिक सुनवाइ								
७	७ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन								
८	मस्यौदा प्रतिवेदन बनाउने र स्वास्थ्य मन्त्रालयमा बुझाउने								
९	सुझाव भए त्यसलाई समेटी प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा स्वीकृतिको लागि पठाउने								
१०	वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति लिने								

*नोटः यो समय तालिका सम्बन्धित निकायबाट प्रतिवेदनहरु स्वीकृत हुन लाग्ने समयमा पनि आधारित हुने छ।

५.२ विज्ञ जनशक्ति

वा.प्र.मू. प्रतिवेदन तयार गर्न अध्ययन टोलीमा निम्नानुसारको विज्ञहरू सम्मिलित हुनेछन्:

तालिका १४: अध्ययन टोली

क्र. स.	विज्ञको नाम	शैक्षिक योग्यता	पद	संग्लन भएको IEE/EIA को संख्या
१	मदन गोराथोकी	स्नातकोत्तर तह, वातावरण इन्जिनियरिङ	वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	तिनवटा भन्दा बढी
२	नुर सिंह डंगोल	स्नातकोत्तर, वातावरण विज्ञान	जैविक वातावरण पक्ष	तीनवटा भन्दा बढी
३	अशेष निरौला	स्नातकोत्तर, सामाजिक विज्ञान तथा ग्रामिण विकास	प्राकृतिक श्रोत-साधन व्यवस्थापन	तीनवटा भन्दा बढी
४	शिवलाल घालिसे	स्नातकोत्तर, स्ट्रक्चर इन्जिनियरिङ	इन्जिनियरिङ पक्ष	तिनवटा भन्दा बढी
५	शैलेश रेग्मी	स्नातकोत्तर, प्राथमिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा व्यवस्थापन	जन स्वास्थ्य	शिवलाल घालिसे
६	राजेश कुमार दथेपुथे	स्नातक, सिभिल इन्जिनियरिङ	भौतिक वातावरण पक्ष	तिनवटा भन्दा बढी

५.३ आयोजनाको बजेट

अस्पताल निर्माण तथा स्थापना गरि संचालन चरण सम्म पुग्नको लागि भ्याट बाहेक करिब ने. रु. १०००,०००,००० लाग्ने अनुमान गरिएको छ। जसमा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन (EIA) को लागि ने. रु. १,६००,००० प्रस्तावित गरिएको छ।

परिच्छेद ६

प्राथमिकीकरण गरिएका सवाल

क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनमा पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरिएका सवालको सूची निम्न छन्।

६.१ सरोकारवालाले उठाएका सवालहरू

- निर्माण कार्यहरु हुदा हुने ध्वनी तथा वायु प्रदुषण कम हुने हिसाबले गर्ने
- निर्माण अवधिमा निस्कने फोहोरमैलाको सहि व्यवस्थापन गर्ने
- अस्पताल संचालन चरणमा निस्कने फोहोरमैला तथा विषादी युक्त रासायनिक पदार्थको व्यवस्थापन गर्ने
- स्थानीयहरूका लागि रोजगारी उपलब्ध गराउनु पर्ने
- बालबालिकाहरुलाई काममा नलगाउने
- बाह्य कामदार / श्रमको आवतमा सामाजिक कुरीतिहरू बढ्न नदिने

६.२ अध्ययन दलले देखेका सवाल

६.२.१ भौतिक वातावरण

निर्माण पूर्व चरण

- निर्माण व्यवसायी कर्मचारी / अन्यलाई सचेतताको तयारी
- नियामक अनुमति (कामदार सँग सम्बन्धित सबै कुराहरू)
- अस्पताल निर्माण स्थल खाली गर्ने, सर्वे, माटो परिक्षण, जग उत्खनन जस्ता कार्यहरु

निर्माण चरण

- जमिन प्रयोग, अस्थायी र स्थायी परिवर्तन
- उत्पादनशील उर्वर) शक्ति राम्रो भएको (तराईको माटो गुम्ने
- निर्माणको लागि जमिन खाली बनाउनु
- Electric wastes व्यवस्थापन
- विग्रन व्यवस्थापन गर्दा पर्ने प्रभाव
- घडेरी तथा जग खन्दा निस्किने माटो (स्पोइल) फाल्ने क्षेत्रको पहिचान
- व्यावसायिक स्वास्थ्य सुरक्षा (OHS)
- कामदार शिविर निर्माण
- फोहोर मैला निष्काशन तथा व्यवस्थापन
- वायु प्रदूषण
- माटो प्रदूषण
- ध्वनी प्रदूषण

- सामग्रीको भण्डार
- धूलो कण / वायु प्रदूषण र आवाज को उत्सर्जन
- धूलो धुवा को उत्सर्जन / भारी मात्रा मा सवारी साधन को आवाज र कम्पनको उत्सर्जन

संचालन चरण

अनुकूल प्रभाव

- स्थानीय अर्थ बजारमा वृद्दी
- सेवाग्राहीको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच
- स्थानीय रोजगारीको अवसर
- अस्पतालको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व वहन मार्फत स्थानीय लाभान्वित
- अस्पताल क्षेत्रभित्र हरियाली कायम गर्ने
- विपन्न, असाहाय र बेवारिसे व्यक्तिलाई निःशुल्क उपचार सुविधा

प्रतिकुल प्रभाव

- स्वास्थ्य सेवा फोहोरमैला उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव
- ठोस फोहोरमैला उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव
- फोहोर पानी उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव
- वायु प्रदुषणवाट पर्ने प्रभाव
- ध्वनी प्रदुषणवाट पर्ने प्रभाव
- माटो प्रदुषणवाट पर्ने प्रभाव
- अस्पताल संचालनको लागि आवश्यक उर्जा आपूर्ति
- भूमिगत पानीको निष्काशनवाट पानीको सतहमा आउने ह्रासवाट पर्ने प्रभाव
- भूकम्पीय जोखिम
- विकिरणीय उपकरणवाट विकिरणको जोखिम
- विकिरणयुक्त फोहोरवाट पर्ने प्रभाव
- रासायनिक र विशेष (Hazardous) फोहोरको उत्सर्जन
- फोहोर जस्तै प्लेसेन्टा, शरीरको भाग आदिको उत्सर्जन
- वर्षाको पानीले पार्ने प्रभाव
- रासायनिक तथा धातुजन्य फोहोरवाट पर्ने प्रभाव
- भूमिगत पानी दूषितभई त्यसवाट पर्ने प्रभाव
- X-Ray, धातु तथा म्याद नाघेका रसायनको व्यवस्थापन
- अस्पताल क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा सरसफाईको कमीले पर्ने प्रभाव
- गुनासो सम्वोधन संयन्त्र
- सामिजिक श्रोत र पूर्वाधारहरुमा चाप
- धन तथा जातकानुसार व्यवस्था

सिंहदरबार,

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

- लैंगिक विभेद तथा कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसा
- यातायात व्यवस्थापनमा कठिनाई

६.२.२ रासायनिक वातावरण

निर्माण चरण

- इन्धन, तरल पदार्थ, एसिड र अन्य रसायनहरूको प्रयोग र चुहावट
- तेल / ग्रीस, तरल पदार्थ र सवारी साधन र उपकरणको प्रयोग

६.२.३ जैविक वातावरण

निर्माण चरण

- सहरी जैविक विविधतासँग सम्बन्धित प्रभाव

संचालन चरण

- अस्पतालजन्य विषालु पदार्थको उचित व्यवस्थापन नभएमा जलीय जीवन प्रणालीमा पर्ने प्रभाव

आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण

निर्माण चरण

अनुकूल प्रभाव

- रोजगारी र आय आर्जनको अवसर
- सामाजिक-आर्थिक गतिविधिहरूमा वृद्धि
- स्थानीयको प्राविधिक सीप बढ्ने
- लैंगिक जागरण, चेतना तथा सशक्तीकरण
- खाधसुरक्षामा बढोत्तरी
- जग्गाको मुल्यमा वृद्धि

प्रतिकूल प्रभाव

- निजि कृषियोग्य जमिनको नोक्सानी
- कृषि उत्पादनमा नोक्सानी
- बाहिरका निर्माण कामदारहरू संलग्न भएमा विद्यमान सुविधा र साधनहरूमा दबावको सम्भाव्यता (जस्तै खानेपानी, शौचालय, इन्धन, स्वास्थ्य चौकी)
- निर्माण कार्यहरूमा बच्चाहरूको सम्भावित संलग्नता
- पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा
- पुरुष र महिला कामदारहरू बीचको ज्यालामा भेदभावको सम्भावना
- सामाजिक विवादको सम्भावना (जमिन सम्बन्धमा)

- स्वास्थ्य जोखिमहरूको सम्भावना
- निर्माण जोखिमहरूको सम्भावना
- यातायात सुरक्षा, आवागमन र यातायात अवरोध
- भू-दृश्य को सौन्दर्यमा प्रभाव

संचालन चरण

अनुकूल प्रभाव

- सजिलो तथा हरेक प्रकारका स्वास्थ्य सुविधा
- सुरक्षित स्वास्थ्य सेवा
- स्थानीय समुदायहरूको आय र जीवन स्तर वृद्धि
- बजार केन्द्रहरू र बस्तीहरूको विकास

प्रतिकूल प्रभाव

- फोहोरमैलाको अत्याधिक निस्कासन
- फोहोरमैला उचित व्यवस्थापन र सुरक्षित ढङ्गले अस्पताल संचालन गर्न नसके, अस्पतालबाट सरुवा रोगहरु सर्न सक्ने सम्भावना
- रासायनिक तथा विषालु अस्पतालजन्य पदार्थको प्रतिकुल असर
- बाहिरी व्यक्तिको आगमनले हुन सक्ने सामाजिक अपराधमा वृद्धिको सम्भावना

६.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार पार्न प्राथमिकीकरण गरिएका सवाल

प्राथमिक सवालहरू पहिचान हुन सक्ने सम्भावित प्रभावहरू, सरोकारवालाहरूले उठाएका सवालहरू र यसमा सम्बन्धित विषय विशेषज्ञहरू द्वारा आयोजना स्थलको अवस्था र वा.प्र.मू.को क्षेत्र अभ्यासको सिद्धान्तको साथ यस क्षेत्र निर्धारणको तयारी गरिएको छ। क्षेत्र निर्धारणको क्रममा विशेषज्ञहरूको निर्णयलाई मुख्य आधार मानिएको छ। वा.प्र.मू. अध्ययनलाई यसको दायरा सीमित गरी यस आयोजनासँग सम्बन्धित उचित सवालहरूको मात्र सम्बोधन गर्न मार्गदर्शन गर्न प्रयास गरिएको छ। पहिचान गरिएको आयोजनाका सवालहरू स्थानीय जनताको चिन्ता र वा.प्र.मू.को सिद्धान्तहरूको आधारमा निम्न प्राथमिकताका सवालहरू प्रथम श्रेणी (I) र द्वितीय श्रेणी (II) को साथ प्राथमिकीकरण गरिएका सवालहरु वा.प्र.मू.को क्रममा थप मूल्याकनको लागि महत्वपूर्ण मानिएका छन्।

तालिका १५: प्राथमिकीकरण गरिएका सवालहरू

क्र.म.	सवालहरू	प्राथमिकता
भौतिक वातावरण		
निर्माण पूर्व चरण		
१	अस्पताल निर्माण स्थल खाली गर्ने, सर्ने, माटो परिक्षण, जग उत्खनन जस्ता कार्यहरु	I
निर्माण चरण		
२	जमिन प्रयोगमा अस्थायी र स्थायी परिवर्तन	II
३	उत्पादनशील (उर्वर शक्ति राम्रो भएको) तराईको माटो गुम्ने	II
४	कामदारहरु मार्फत फोहोर मैला निष्कासन तथा व्यवस्थापन	I
५	माटो प्रदूषण	II
६	वायु प्रदूषण	I
७	ध्वनि प्रदूषण	I
८	धूलो धुँवा को उत्सर्जन / भारी मात्रा मा सवारी साधन को आवाज र कम्पनको उत्सर्जन	I
९	प्रकोप/विपद्हरुको व्यवस्थापनमा जोखिम	II
संचालन चरण		
९	स्वास्थ्य सेवा फोहोरमैला उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव	I
१०	ठोस फोहोरमैला उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव	I
११	फोहोर पानी उत्सर्जनवाट पर्ने प्रभाव	I
१२	माटो प्रदूषण	II
१३	वायु प्रदूषण	I
१४	ध्वनि प्रदूषण	I
१५	भूमिगत पानीको निष्काशनवाट पानीको सतहमा आउने ह्रासवाट पर्ने प्रभाव	II
१६	विकिरणीय उपकरणवाट विकिरणको जोखिम	I
१७	विकिरणयुक्त फोहोरवाट पर्ने प्रभाव	I
१८	रासायनिक तथा धातुजन्य फोहोरवाट पर्ने प्रभाव	I
१९	X-Ray, धातु तथा म्याद नाघेका रसायनको व्यवस्थापन	I
२०	अस्पताल क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा सरसफाईको कमीले पर्ने प्रभाव	I
२१	सामाजिक श्रोत र पूर्वाधारहरुमा चाप	II
२२	लैंगिक विभेद तथा कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य हिंसा	II
२३	प्रकोप/विपद्हरुको व्यवस्थापनमा जोखिम	II
२४	इलेक्ट्रोनिक फोहोर व्यवस्थापन	I

२५	महामारी सम्बन्धी सवाल	I
रासायनिक वातावरण		
निर्माण चरण		
२३	इन्धन,तरल पदार्थ, एसिड र अन्य रसायनहरूको प्रयोग र चुहावट	I
२४	तेल / ग्रीस,तरल पदार्थ र सवारी साधन र उपकरणको प्रयोग	I
जैविक वातावरण		
निर्माण चरण		
२५	सहरी जैविक विविधतासँग सम्बन्धित प्रभाव	II
संचालन चरण		
२६	अस्पतालजन्य विषालु पदार्थको उचित व्यवस्थापन नभएमा जलीय जीवन प्रणालीमा पर्ने प्रभाव	II
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण		
निर्माण चरण		
२७	निजी कृषियोग्य जमिनको नोक्सानी	II
२८	कृषि उत्पादनमा नोक्सानी	II
२९	वाहिरका निर्माण कामदारहरू संलग्न भएमा विद्यमान सुविधा र साधनहरूमा दवावको सम्भाव्यता (जस्तै खानेपानी, शौचालय, इन्धन, स्वास्थ्य चौकी)	II
३०	निर्माण कार्यहरुमा बच्चाहरुको सम्भावित संग्लनता	II
३१	पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा	I
३२	महिला र पुरुष बीच ज्यालामा आउने असमानता	I
३३	स्वास्थ्य जोखिमहरूको सम्भावना	I
संचालन चरण		
३४	फोहोरमैलाको अत्याधिक निस्कासन	I
३५	फोहोरमैला उचित व्यवस्थापन र सुरक्षित ढङ्गले अस्पताल संचालन गर्न नसके, अस्पतालवाट सरुवा रोगहरु सर्न सक्ने सम्भावना	I
३६	रासायनिक तथा विषालु अस्पतालजन्य पदार्थको प्रतिकुल असर	I
३७	वाहिरी व्यक्तिको आगमनले हुन सक्ने सामाजिक अपराधमा वृद्धिको सम्भावना	II
३८	वाहिरी व्यक्तिको आगमनले हुन सक्ने सामाजिक अपराधमा वृद्धिको सम्भावना	II

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

६.४ सरोकारवालाले उठाएका तर प्राथमिकीकरणमा नपरेका सवाल हटाउनुको औचित्य

सरोकारवालाले उठाएका प्राय सबै सवालहरु प्राथमिकीकरणमा परेका छन्।

परिच्छेद ७

विश्लेषण

प्रभाव पहिचान, अंकलन, तह निर्धारण र उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन गर्ने विधि तथा औजार खण्ड ३.३ मा प्रस्तुत गरिसकिएको छ।

प्रभाव पहिचान, अंकलन, तह निर्धारण र उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन गर्ने क्रममा देहायको तालिका बमोजिम गरिने छ :

तालिका १६: प्रभाव मूल्याङ्कन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण						
		प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष	अनुकूल/प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	उल्लेखनीयता
भौतिक वातावरण								
निर्माण पूर्व अवधिको चरण								
१.								
२.								
निर्माण अवधिको चरण								
१.								
२.								
सञ्चालन अवधिको चरण								
१.								
२.								
रासायनिक वातावरण								
निर्माण अवधिको चरण								

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण						
		प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	अनुकूल प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	उल्लेखनीयता
१.								
२.								
जैविक वातावरण								
निर्माण पूर्व अवधिको चरण								
१.								
२.								
निर्माण अवधिको चरण								
१.								
२.								
सञ्चालन अवधिको चरण								
१.								
२.								
सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण								
निर्माण पूर्व अवधिको चरण								
१.								

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको सह निर्धारण						
		प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	अनुकूल प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा आकलन	उल्लेखनीयता
२.								
निर्माण अवधिको चरण								
१.								
२.								
सञ्चालन अवधिको चरण								
१.								
२.								

परिच्छेद ८

प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू

प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरूको विश्लेषण वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको अभिन्न अंग हो। प्रस्तावको विकल्प भनेको वैकल्पिक तरिकाबाट प्रस्तावित आयोजनाको लक्ष्य हासिल गर्नु हो। विकल्प विश्लेषणको मुख्य उद्देश्य भनेको फाइदाहरू लाई अझ बढवा दिई बेफाइदाहरू लाई कम गर्दै विकास कार्यलाई अगाडी बढाउनु हो। साविकमा रहेको कानुनको परिधि भित्र रही विकल्प विश्लेषण गरिने छ। अध्ययन टोलीले निम्न उल्लेखित विषयहरूलाई समेटी विकल्प विश्लेषण गर्नेछ:

- आयोजना सञ्चालन नै नहुँदाको स्थिति,
- आयोजनाको प्रकार,
- आयोजना स्थल र कृषियोग्य जमिनको प्रयोग,
- आयोजनाको डिजाइन, स्थल, प्रविधि र सञ्चालन विधि,
- समय तालिका, र
- प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थ

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा उत्पन्न हुने जोखिम स्वीकार गर्न सकिने वा नसकिने लगायतका पक्षलाई मनन गरी प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण गरिने छ। सम्भावित प्रभावहरूको प्रत्येक विकल्पहरूलाई मुल्यांकन, तथा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव र सकारात्मक प्रभावलाई दाँजिने छ, र वातावरणीय दृष्टिकोणले उत्तम विकल्प सुझाइने छ।

परिच्छेद ९

प्रभाव

वातावरणीय प्रभाव निराकरणका उपायहरू दुई प्रकारका हुनेछन्' अनुकूल / सकारात्मक प्रभावलाई अझै बढोतरी गर्ने उपाय र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू।

वा.प्र.मू. प्रतिवेदनमा प्रस्तावित आयोजनाले निर्माण र सञ्चालन चरणहरूमा वातावरणलाई पार्ने प्रतिकूल प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण, निर्मूलीकरण, बहिष्कार वा नियन्त्रण गर्नको लागि क्षेत्र विशेष न्यूनीकरणका उपायहरू प्रस्तावित गरिनेछ। औचित्य र लागतको विश्लेषणको आधारमा प्रभाव हटाउने उपायहरू चयन गरिने छ। नकारात्मक प्रभाव हटाउने उपाय अवलम्बन गर्दा देहायका तरिका अपनाइने छः

- निरोधात्मक (Preventive),
- सुधारात्मक (Corrective) र
- क्षतिपूर्ति (Compensatory)

परिच्छेद १०

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

वातावरण संरक्षणका उपायहरूको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न र प्रस्तावित आयोजनालाई वातावरणीय मैत्री र दिगो बनाउन वातावरण व्यवस्थापन योजना (वा.व्य.यो.) तयार गरिनेछ। के कार्यान्वयन गर्ने, कहिले कार्यान्वयन गर्ने, कहाँ कार्यान्वयन गर्ने, कुन प्रविधि / विधिलाई प्रयोग गर्ने र को जिम्मेवार छ जस्ता पक्षहरूलाई समेटी निर्माण पूर्व, निर्माण तथा संचालन अवधिमा लागू गर्नु पर्ने विषयहरू वा.व्य.यो. ले समेट्ने छ। वा.प्र.मू. प्रतिवेदनमा लागत निर्धारण गर्दा तल दिइएका कुराहरु समावेश गरिने छः

- अनुकूल प्रभावलाई अभिवृद्धि गर्ने उपायहरूको लागत
- प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरूको लागत
- सामाजिक सहयोग कार्यक्रमहरूको लागत
- वातावरणीय अनुगमनको लागि लाग्ने लागत
- जम्मा आयोजनाको लागत

तालिका १७: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका उपायहरू

सि.नं.	क्रियाकलापहरू	प्रभावहरू	बढोत्तरीका उपायहरू	उपायहरू कार्यान्वयनको स्थान	उपायहरू कार्यान्वयनको लागि लाग्ने अनुमानित बजेट (ने.रु.)	संरचना गत जिम्मेवारी		कैफि
						कार्यान्वयन	पर्यवेक्षण	
निर्माण पूर्वको चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)								
निर्माण चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)								
संचालन चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)								

तालिका १८: नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू

सि.नं.	क्रियाकलापहरू	प्रभावहरू	न्यूनीकरण उपायहरू	उपायहरू कार्यान्वयनको स्थान	उपायहरू कार्यान्वयनको लागि लाग्ने अनुमानित बजेट (ने.रु.)	संरचना गत जिम्मेवारी		कैफि
						कार्यान्वयन	पर्यवेक्षण	
निर्माण पूर्वको चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)								

निर्माण चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)							
संचालन चरणका (भौतिक, जैविक, आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण)							

तालिका १९: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरण उपायहरू लागि लाग्ने जम्मा बजेटको संक्षेप

सि.न.	खर्च गरिने क्रियाकलापहरू	अनुमानित बजेट (ने.रु.)	कैफियत

यस खण्डमा वातावरणीय व्यवस्थापन कार्य योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निकायगत संरचनागतको खाका पनि दिईनेछ।

तालिका २०: वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको खाका

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
भौतिक क्षेत्र								
जैविक क्षेत्र								
सामाजिक क्षेत्र								
सांस्कृतिक क्षेत्र								
अन्य								
विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
भौतिक क्षेत्र								
जैविक क्षेत्र								

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

सामाजिक क्षेत्र								
सांस्कृतिक क्षेत्र								
अन्य								

परिच्छेद ११

अनुगमन योजना

वातावरणीय अनुगमन वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको एक महत्व पूर्ण हिस्सा हुनेछ किनकी यसले उपयोगी जानकारी दिन्छ र न्यूनीकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन गर्न मदत गर्दछ। वातावरणीय सूचांक, अनुगमन सूचक, र अनुगमन विधि, अनुगमनको स्थान, अनुगमनको तालिका र अनुगमनका लागि जिम्मेवार संस्था वा व्यक्ति सहित सम्पूर्ण जानकारी राखेर वातावरणीय अनुगमन योजना तयार गरिने छ। अनुगमन योजनामा अनुगमनको लागि अनुमानित लागत पनि समावेश हुनेछ। नियमपालन अनुगमन र प्रभाव अनुगमनलाई समेटी अनुगमन योजना तयार गरिनेछ र आवश्यक भएमा प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन पनि समेटिने छ। त्यसैगरी स्वास्थ्य संस्था संचालन सम्वन्धी मापदण्ड, २०७७ वमोजिम स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी अनुगमन, विपद् तथा महामारी सम्वन्धी अनुगमन र गुनासो तथा सूचना व्यवस्थापन संयन्त्रहरु पनी समेटिने छ। अनुगमन विधिहरूमा स्थलगत अवलोकन, फोटो विश्लेषण, निरीक्षण, अन्तर्वार्ता, नाप जाँच, नमुना विश्लेषण,र रेकर्ड निरीक्षण समावेश हुन सक्छन्। प्रस्तावित अनुगमन योजना म्याट्रिक्स तलको तालिकामा दिइएको अनुसार हुनेछ।

तालिका २१: वातावरणीय अनुगमन

मानक	अनुगमनका सूचक	अनुगमन विधि	स्थान	समय	कार्यान्वयन निकाय	अनुगमन गर्ने निकाय	लागत
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन							
नियमपालन अनुगमन							
प्रभाव अनुगमन							
स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी अनुगमन							

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

विपद् तथा महामारी सम्बन्धी अनुगमन							
गुनासो तथा सूचना व्यवस्थापन संयन्त्र अनुगमन							

परिच्छेद १२

वातावरणीय परीक्षण

आयोजना निर्माण सम्पन्न भएको २ वर्ष पछि संचालनको समयमा वातावरणीय परीक्षण गरिने छ। वातावरणीय परीक्षणका किसिम देहाय बमोजिमका हुनेछन् :-

(क) निर्माण तहको परीक्षण,
(ख) कार्यान्वयन परीक्षण,
(ग) कार्यको प्रभावकारिता परीक्षण,
(घ) आयोजना प्रभाव परीक्षण,
(ङ) आँकलन गरिएको प्रविधि परीक्षण, र
(च) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रिया परीक्षण।

वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यतया तीन पक्ष संलग्न हुने गर्दछन्:

(छ) परीक्षक,
(ज) परीक्षित पक्ष (प्रस्तावसँग सरोकार भएको), र
(झ) तेस्रो पक्ष।

तालिका २२: वातावरणीय परीक्षणको ढाँचाको संक्षेप

अध्याय १	कार्यकारी सारांश
अध्याय २	परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएका अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि यो अध्ययनमा समावेश गरिनेछ। साथै वातावरणीय अनुगमन, परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण पनि समावेश गरिनेछ।
अध्याय ३	परीक्षणको पूर्ण विवरण
अध्याय ४	आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्य
अनुसूची	सम्बन्धित तथ्याङ्क र विवरण
परीक्षण गर्ने समूहमा समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति	
प्राविधिक	प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ

	वातावरण विज्ञ
	सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक विज्ञ
	प्रस्तावको क्षेत्र, किसिम र यसले पारेको प्रभावको गाम्भिर्यताको आधारमा थप अन्य विज्ञ

वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट	
१. भौतिक पक्ष	

क्र.सं.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत	
१.	वायुको गुण								
२.	पानीको गुण								
३.	ध्वनिको मात्रा								
४.	भूउपयोग								
५.	जलस्रोत								

२. जैविक पक्ष

क्र.सं.	विवरण	आयोजनको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत	
१.	वन जङ्गल								
२.	वनस्पति								
३.	जीवजन्तु								

४.	गैरकाष्ठ								
५.	मात्रा								
६.	दुर्लभ र सङ्कटापन्न प्रजाति								
७.	संरक्षण क्षेत्र								
३. सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक पक्ष									
क.सं.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत	
१.	शिक्षा								
२.	कृषि								
३.	रोजगारी								
४.	बसाई सराई								
५.	स्वास्थ्य र सरसफाइ								
६.	वातावरणीय सौन्दर्यता								
७.	लैङ्गिक सवाल								
८.	धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थिति								
९.	सामाजिक स्थिति								

नेपाल वन तथा वातावरण सिंहदरबार,

नेपाल स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- Bank, CBS 2011; Profile of Dhanusa District
- CBS, (2019); Environment Statistics of Nepal 2019: Janakpur, Government of Nepal.
- DHM, (2015); Climatological & Agrometeorological Records of Nepal. Kathmandu:
- Government of Nepal, Ministry of Environment Science and Technology.
- EPA (2019); Environment Protection Act 2019; Ministry of Environment, Science and
- Technology; Singhadurbar, Kathmandu
- EPR (2020); Environment Protection Rules 2020; Ministry of Environment, Science
- and Technology; Singhadurbar, Kathmandu
- GoN (1993); Nepal Environmental Impact Assessment Guideline 1993, National
- Planning Commission, GON/IUCN, Kathmandu
- NBC (2060); National Building Code 2060, Department of Urban Development and
- MoHP, (2020); Health Care Waste Management Guideline, Government of Nepal/ Department of Health Services. Ministry of Health and Population, Kathmandu.
- NCSIP, (1994); Environmental Impact Assessment Guidelines 1993. National Conservation Strategy Implementation Project, Kathmandu.
- WHO, (2004); Safe Health Care and Waste Management: Policy Paper, World Health Organization
- HHOG, (2077); Health Institution Operation Guidelines, MoHP, Kathmandu, Nepal

Websites:

https://rds.icimod.org/

www.cbs.gov.np

www.dos.gov.np

www.lawcommission.gov.np

www.mofe.gov.np

www.moiip.gov.np

www.pollution.gov.np

अनुसूची १

अध्ययन टोलिद्वारा घोषणा

अध्ययन टोलि द्वारा घोषणा

प्रतिवेदनको शिर्षक: रविन्द्र मेमोरिअल अस्पताल, जनकपुरधाम-धनुषा को EIA प्रतिवेदन

हामि निम्न घोषणा गर्दछौ:

हामि पेशेवर रुपमा स्वीकार्य र स्टान्डर्ड विधि प्रयोग गरी अध्ययन गरेका छौ

अध्ययन गरी आएका निष्कर्षहरु हाम्रो ज्ञान अनुसार सबैभन्दा उपयुक्त छन्

हामीहरु हाम्रो अध्ययनको क्षेत्रमा भ्रामक जानकारीको लागि उत्तरदायि रहनेछौं

हामीहरुले प्रतिवेदन जाँच तथा अध्ययन गरेकाछौं

अध्ययन टोलिको नाम,पद र हस्ताक्षर

नाम	पद	हस्ताक्षर
मदन गोराथोकी	वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	
नुर सिंह डंगोल	जैविक वातावरण पक्ष	
अशेष निरौला	प्राकृतिक श्रोत-साधन व्यवस्थापन	
शिवलाल चालिसे	इन्जिनियरिङ पक्ष	
शैलेश रेग्मी	जन स्वास्थ्य	
राजेश कुमार दर्थेपुथे	भौतिक वातावरण पक्ष	

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

Personal Information:

Name	:	Er. Madan Gorathoki
Marital status	:	Married
Nationality	:	Nepali
Gender	:	Male
Citizenship No	:	531044/928
Language Proficiency	:	Nepali & English
Permanent Address	:	Swargdwari Municipality -07, Pyuthan
Corresponding Address	:	Kupondole, Lalitpur, Nepal
		Mobile: 9857833140
		Email : gtmadan9@gmail.com

Academic Credentials:

S.N.	Grade	Board	Institute	Division & Pass Year
1	Msc. In Environmental Engineering	Tribhuvan University	IOE, Pulchowk Campus, Lalitpur	Distinction 2076 (Baisakh)
2	Bachelor's Degree in Civil Engineering	Tribhuvan University	IOE, Pashchimanchal Campus, Pokhara	1st 2070 (BS)
3	+2 Science	HSEB	Padmodaya Public HS School , Bharatpur Dang	1st 2065(BS)
4	S.L.C.	GoN	Shree Amar HS School , Bhingri Pyuthan	1st 2062(BS)

Carrier Objective:

- To seek a challenging environment that encourages continuous learning and creativity provides exposure to new ideas and simulates personal and professional growth. Also seeking a position to utilize my skills and ability.

Skills:

- Expertise in AUTOCAD, SW-ROAD and EPANET – 2
- Could operate Microsoft office tools namely word, excel, power point
- Ability to analyze, troubleshoot and determine technical problems
- Rapid learner with the strong grasping approach

- Diplomatic and tactful with professionals and non-professionals at all levels
- Efficient management and organizational abilities
- Have good problem solving with analytic thinking
- Flexible and versatile – able to maintain a sense of humour under pressure

Personal:

- **My passions**
  - Travelling, Playing Badminton, Cricket, Football, Reading and Music.
- **Language Proficiency**

Language	Reading	Writing	Speaking	Understanding
Nepali	Fluent	Fluent	Fluent	Fluent
English	Fluent	Flurent	Good	Good

Experiences:

1. **District Development Office, Pyuthan**

   Post: **Environment, Energy and Climate Change officer**

Duration: 7th May, 2014 to 14th July, 2016

Responsibility:

- Alternative energy planning in the district, Preparation of District Energy Situation Report. Maintain Data base of promoted Alternative Energy Technologies
- Coordinate and facilitate GOs, INGOs. NGOs, Cooperatives, Private Sector (PQ Companies. consulting firms etc.) and other stakeholders for promotion and dissemination Alternative Energy Technologies like Biogas, Solar, Improve cooking stove etc.
- Implementation Pico Hydro and Micro-Hydropower project on District
- Implementation of IEE/EIA for different project conducted from DDC
- As a DDC section chief Implementation and monitoring of WASH related project and any developing project on basis of Environmental Friendly way.
- Preparation and Implementation of Disaster Risk Management Plan for District
- Co-ordination with Alternative Energy Promotion Centre , Khumaltar Lalitpur for Promotion of Alternative Energy

2. **Advanced College of Engineering and Management, Kupondole Lalitpur**

Post: **Lecturer (DHOD)**

Duration: 15th April, 2018 to Till

Responsibility:

Teaching following subject of Bachelor of Civil Engineering:

- Water supply Engineering
- Sanitary Engineering
- Engineering Surveying
- Environmental Impact Assessment(EIA)
- Technology, Environment and Society.

3. **Environmental studies as an Environmental Engineer**

SN	Name of Project	Firm Name
1	Environmental Impact Assessment (EIA) of Rapti ring road, Deukhuri Dang	Greenwich Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd
2	Environmental impact Assessment (EIA) of Hotel Landmark Pokhara (250 Bed Capacity)	Greenwich Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd
3	Initial Environmental Examination (IEE) of Chautara-Sipaghat (Chautara-Jyamire Section) Road Project	Greenwich Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd
4	ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT (EIA) OF KALIKA REFINERY Oil Processing and Production Mills (Gaidakot Municipality-07, Kalikanagar, Nawalparasi)	Greenwich Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd
5	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Chameliya Rivers at Shailyashikhar Municipality, Darchula (FY 2076/77)	Shova Engineering Consultancy PVT. Ltd, Shankhmul
6	Intial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Karnali, Rora, Pathariya, Chori, Dhobiniya and Charela Rivers at Lamkichuha	Shova Engineering Consultancy PVT. Ltd, Shankhmul

	Municipality, Kailali (FY 2076/77)	
7	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Tamakoshi and Charnawati Rivers at Sailung Rural Municipality, Dolakha (FY 2076/77)	Shova Engineering Consultancy PVT. Ltd, Shankhmul
8	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Madi, Jhimrukh and Arangkhola Rivers at Mandavi Rural Municipality, Pyuthan (FY 2077/78)	Vumi Engineering Consortium Lalitpur-13
9	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Madi River at Swargdwari Municipality, Pyuthan (FY 2077/78)	Vumi Engineering Consortium Lalitpur-13
10	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Babai River at Barbardiya Municipality, Bardiya (FY 2077/78)	Visionary Design Pvt. Ltd, kupondole Lalitpur
11	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Chameliya and Jamadi Rivers at Dogada kedar Rural Municipality, Baitadi (FY 2077/78)	Peso Consultant Pvt. Ltd, Shankhamul
12	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Karnali River at Janaki Rural Municipality, Kailali (FY 2077/78)	Shova Engineering Consultancy PVT. Ltd, Shankhmul
13	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Kanya, Bhalu, Hadi, Langur and Wangring River at Tinpatan Rural	Ridhan Consult Pvt.Ltd, Shankhamul

	Municipality, Sindhuli (FY 2077/78)	
14	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Chadaha, Kumale, Jargha and Jhuga River at Tinpatan Rural Municipality, Sindhuli (FY 2077/78)	Bageswari Civil Consult Pvt. Ltd, Shankhamul
15	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Karnali River at Tikapur Municipality, Kailali (FY 2077/78)	Shova Engineering Consultancy Pvt. Ltd, Shankhmul
16	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Karnali River at Bulintar Rural Municipality, Nawalparasi Purwa (FY 2077/78)	Triangle Consulting Engineer's PVT. Ltd, Babarmahal kathmandu
17	Initial Environmental Examination (IEE) for the sustainable Extraction of River bed Materials from Likhu khola at Likhu Rural Municipality, Okhaldhunga (FY 2077/78)	Shova Engineering Consultancy Pvt. Ltd, Shankhmul
18	Initial Environmental Examination (IEE) of Mahakali Crusher Udyog, Purnarbas-02, Kanchanpur - 2078	Nikas Engineering and Research Centre, Kathmandu
19	Initial Environmental Examination (IEE) of 40 bed Thakurbaba Hospital, Thakurbaba municipality	Shrijana Engineering Consultancy, Bhaktapur

4. As a WASH Engineer

1. DPR of GABAI LIFT KHANEPANI Project , Naubahini Rural Municipality for 500 HHs (FY 2077/78)
2. DPR of Riya Kadachaur lift water supply project, Jumla (FY 2077/78)
3. Preparation of Feasibility Studies of Landfill site for Solid waste Management of Ghorahi and Tulsipur Sub-metropolitan city (FY 2075/76)

4. DPR of Newari Lang Lift Water Supply project, Naubahini-06, Pyuthan (FY 2077/78)
5. DPR of Tallo Paule Lift Water Supply Project, Naubahini-06, Lung Pyuthan (FY 2077/78)
6. DPR of Kharikot Lift Water Supply Project, Pyuthan Municipality (FY 2077/78)

5. **As a Road Designer Engineer**
   1. Preparation of Detail Project Report of Banshari - Bageshori Purano Health Post to VDC Building Road (4.462 km) in Bhaktapur District, Rural Connectivity Improvement Project, September 2017
   2. Preparation of Detail Project Report of Kinapati gaun - Chandeshwori - Urleni Road (1.297 km), (Suryagadi Rural Municipality, Aug 2018)
   3. Preparation of Detail Project Report of Narayandevi- ramche-gairigaun-thulipauwa-Borapani....Bidur na,pa,2 Road (4.817) , (Suryagadi Rural Municipality, Aug 2018)
   4. Engineering Survey, Design, Quantity Calculation and Cost Estimate for Road (12 km) Improvement, Gravelling and Blacktop works of Roads at Rajbiraj Municipality, Saptari District (From DUDBC, 2028)
   5. Preparation of Detail Project Report of Black Topped Road Surface Water Drainage and Footpath of Bharatpur Metropolitan Cit, Ward No 2"Name: Adarsha Marg Tol" with sewer design (2.01km), (Bharatpur Metropolitan City, Chitwan June 2019)

Paper Published:

- Topic: *"Biological Denitrification of Nitrate Contaminated Ground Water Using Elementary Sulfur"* 2019-12-13, ACEM Journal.
- Paper Article *"COVID-19 Pushes For Green Shift"* 22 Jun 2020, The Rising Nepal

References:

- Mr. Shiv Prasad Regmi , Local Development Officer, DDC Pyuthan
  Mobile Number: 9857015207
- Er. Tapendra Kumar Shahi, Chief of Shova Engineering Consultancy Pvt. LTD
  Mobile Number: 9851240395
- Ass.Prof. Iswor Man Amatya , IOE Pulchowk Campus. Mobile Number: 9851051722
- Ass.Prof. Laxmi Bhakta Maharjan, Vice Principal of Advanced College of Engineering and Management, Kupondole Lalitpur. Mobile Number: 9851084799

Declaration

I hereby declare that the above mentioned information is correct up to my knowledge and I bear the responsibility for the correctness of the above mentioned particulars.

Sincerely yours,

Madan Gorathoki

Position Title	Environmentalist
Name	Mrs. Noor Dangol
Date of Birth	11th December 1990
Citizenship	Nepali

➤ Education

Institution (date from – date to)	Degree(s) or Diploma(s) obtained:
Tribhuvan University, Nepal,2018	Master's Degree in Environmental Science
Tribhuvan University, Nepal,2016	Bachelor Degree in Environment Science

➤ Employment Record

Date from-date to	Company, position & reference person	Location	Summary of activities performed relevant to the Assignment
From 2020-2021	EMPLOYER: Khowpa college, Bhaktapur, Nepal For reference: Mr. Ropak Joshi :Tel:+977-9851127241	Nepal	Teaching students of Bachelors and masters Level in Environmental Science (different subjects like Environmental Geology and Environmental Survey, Climate Change, Natural resources, GIS) and guiding students in their research works.

➤ [illegible]

- **Nepal Environment Society , Province - Bagmati**
- **Paper Published:** Journal on Geoinformatics-Vol-20 , Survey Department/ Entitled : 'Flood Modeling Assessment: A case of Bishnumati River'

Trainings and Projects

- Modelling Surface Flow Hazards , ICIMOD , Himalayan University Consortium, University of Bristol , June- 2021, Dhapakhel, Lalitpur
- Industrial Survey data recorder at Department of Environment, June-2016/17, Kupondol, Kathmandu
- Digital Water Monitoring Project , November -2016/17, NESA GRAD Alumni , Kathmandu , Nepal
- Agro-Entrepreneurship and Disability, March -2014/15 , U.S Embassy Youth council , Birgunj Nepal
- Developing Entrepreneurship through waste management (SAYEN, 2014)
- Re-build your Toilet Campaign and Hygiene promotion (UN-Habitat, 2015)
- Youth Wash Concern Workshop VII (ENPHO, 2015)

➤ Language Skills

Language	Reading	Speaking	Writing
English	Excellent	Excellent	Excellent
Nepali	Excellent	Excellent	Excellent
Hindi	Good	Good	Good

EMPLOYMENT RECORD

From November 2016 -2017

Program Co-Ordinate, NESA UNGRA ALUMNI under U.S Embassy Funding Programs

Responsible for interacting with local schools for Water Testing Project

From December 2020 – Till Date
Lecture, Khowpa College, affiliated under Tribhuvan University
Responsible for teaching Environment Geology and Environment Survey

From December 2020- Till Date

- Environmentalist, CARD Consult Pvt. Ltd. For BES study of Rato Khola. Activities preformed: Responsible for environmental analysis, baseline information collection, Field visit, public consultation, ToR preparation, IEE report preparation.
- For IEE study of Paude Khola. Activities preformed: Responsible for environmental analysis, baseline information collection, Field visit, public consultation, ToR preparation, IEE report preparation.
- For IEE study of Seti Nadi Bridge (Tiklang, Musetude hydropower and Baniyatar) .Activities preformed: Responsible for environmental analysis, baseline information collection, Field visit, public consultation, ToR preparation, IEE report preparation.
- For IEE study of RCIP Road Projects. Activities preformed: Responsible for environmental analysis, baseline information collection, Field visit, public consultation, ToR preparation, IEE report preparation and presentation.

Certification:
I, the undersigned, certify that to the best of my knowledge and belief, these data correctly describe me, my qualifications, and my experience.

Full name: Noor Dangol

ASHES NIROULA

Email: ashes.niroula@outlook.com

Cell Number: +977 9841 730 570

Skype: tapestian

D.O.B: 31st March 1992

Gender: Male

Address: Gudri-14, Biratnagar

Nationality: Nepalese

PROFILE

I am an aspiring and enthusiastic humanitarian consenting to work for a role that serves the local community and the people. I am hard working, passionate person with leadership skills who is motivated by challenge and can work comfortably in diverse and multi-cultural environment. I have ability to work from grassroots to policy level within an organization and effortlessly coordinate and collaborate with various level of stakeholders.

QUALIFICATIONS

Degree	Institution and years	Major	Scholarships
Masters'	Masters in Social Science-Rural Development, Tribhuvan University.	Natural Resource Management	N/A
Bachelor	Bachelor Degree in Civil Engineering, Tribhuvan University, 2015	Disaster Risk Management	Awarded
Bachelor	Bachelor Degree in Environment Science, Tribhuvan University, 2014	Earth Hazard Control	Awarded
Intermediate	+2, HSEB 2007-2009	Biology	Awarded
Degree	Nepal Government- 2007	85.25 %	Awarded

AREAS OF EXPERTISE

-Project/Site Management
-Disaster Risk Management
-Shelter and WASH
-Earthquake Resilient Structures
-Training and Capacity Development
-Human Centered Design
-Innovations /Digital Manufacturing
-Stakeholder Relationship Management
-Coordination and Communication
-Knowledge Management

CAREER PROGRESSION

Position	Organization	Working location	Tenure
Project lead	FIELD READY (USA)	South Asia	Jan 2021-July 2021
Lecturer (Part-time)	Universal Engineering & Science College	Lalitpur, Nepal	June 2019- May 2020
Technical Coordinator	Himalayan Innovations/ (Rural Development Initiative)	Kathmandu, Nepal	June 2018-Nov 2020
Civil Engineer	Government of Nepal	Nuwakot, Nepal	April 2018-July 2018
Consultant Engineer	UNOPS (FIELDSIGHT)/ Nepal Innovation Lab	Kathmandu, Nepal	Aug 2017-Mar 2018
Lead Trainer	Training Center Nepal	Rasuwa, Nuwakot, Dhading, Dolakha	Mar 2017-Dec 2018
District Coordinator	STREET CHILD UK	Rasuwa, Nepal	Jan 2017-Feb 2017
District School Construction Engineer	STREET CHILD UK	Rasuwa, Nepal	July 2016-Dec 2017
Project Coordinator	Jeevan Rekha Parishad	Bangalore, India	Dec 2015-May 2016
Natural Resources management expert	IEE/EIA of Roads, Bridges, hotels, and Hospitals	Kathmandu, Nepal	Nov 2018- Oct 2021

LANGUAGES

	Reading	Writing	Listening	Speaking
Nepali	Mother-tongue	Mother-tongue	Mother-tongue	Mother-tongue
English	Fluent	Fluent	Fluent	Fluent
Hindi	Advanced	Advanced	Advanced	Advanced

REFERENCES

- Kuldeep Bandhu Aryal
  Innovation Lead
  Kuldeep.aryal@fieldready.org
  Kuldeep.aryal@outlook.com

+977 9851138856/ +880 1758444326

FIELD READY

- Kshitiz Basnet
  Program Manager
  Kshitiz.basnet@street-child.org.np
  +977 9851244896

STREET CHILD

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

CV Shailesh Regmi

PERSONAL INFORMATION

Name: Shailesh Regmi

Date of Birth: 30-11-1992

Address:

Permanent: Tulsipur-6, Dang, Province No. 5, Nepal

Temporary: Tokha-5, Basundhara, Kathmandu

Marital Status: Married

Nationality: Nepali

Known languages: Nepali, English, Hindi, Chaudhary

Mobile: +977-9841081297, +977-9822975307

Email: regmishailes@gmail.com

Driver's License: A

PROFILE

A young qualified person with a blend of skills, techniques and passion intending to continue my development as a public health professional. I think in terms of results and objectives, I am enthusiastic and I work with decisiveness and conviction. I have a proactive attitude and find positive ways to stimulate and engage with people.

EDUCATIONAL BACKGROUND

- **Master of Public Health (2017):**
  K.S. Hegde Medical Academy, Nitte (Deemed to be University), Mangalore

- **Bachelor of Public Health (2014):**
  National Open College, Sanepa-Affiliated to Pokhara University

- **10+2 (Higher Secondary (2009):**
  Prasadi Academy H.S.S., Manbhawan, Lalitpur

- **School Leaving Certificate (SLC) (2007):**
  Tulasi Higher Secondary B.S., Tulsipur Dang

WORK EXPERIENCE

- **Employer: Nepal Health Sector Support Programme-3 (NHSSP-3)**
  (20-10-2020 to 28-02-2021)
  Working Station: Kathmandu
  Position: Consultant
  Key Responsibility:
  - Manage the COVID-19 related data as per the guidance.
  - Prepare an updated list of indicators to update the equity monitoring dashboards hosted at the MoHP website.
  - Identify and analyze the issues (incompleteness and false reporting) in HMIS dataset.
  - Manage the CEONC monitoring data analysis in weekly basis.
  - Manage the information collected by SD team (the alternate day monitoring data).
  - Update the good health practices portal on the MoHP website.
  - Accomplish other relevant technical tasks assigned by D4D work stream.

- **Employer: National Open College (01-12-2019 till onwards)**
  Working Station: Sanepa, Lalitpur
  Position: BPH Program Co-ordinator
  Key Responsibility:
  - Monitoring and Evaluation: Thesis proposal, Presentations, Assignments, Field Visit, Attendance in support with HOD. Monitor weekly course coverage.
  - Co-ordination and support: Co-ordination with full time and part-time teachers for regular conduction of class. Support assistant coordinators for development of class routine.
  - Recording and Reporting: Responsible for daily progress report via online portal to Principal. Also, record the overall progress report of students, faculties for further analysis.
  - Research and Guidance: Responsible for development of proposal, its tool and execution of data collection and finalization of thesis report to students.

- **Employer: JANTRA (06-09-2018 to 30-11-2019)**
  Working Station: Syangja District
  Position: District Project Officer
  Key Responsibility:
  - Planning and implementation: Develop field level activities plan and its implementation with Project Manager, NTC and Save the Children. Provide onsite coaching and track each activity at HFs and SDPs as per implementation guideline.
  - Monitoring and Evaluation: Support the local partners (Health Institution, Mothers Group, Social Organization) to monitor the program. Carry out regular field visits to HFs and other SDPs to track the activities and follow up as per plan.
  - Coordination /Networking: Liasse with DHO/PHO, local government and HI levels for the implementation and sensitization of the TB programme activities.
  - Research and Advocacy: Organizing advocacy activities at district and local level in coordinating with Project Manager to advocate the programme outcomes.
  - Recording and Reporting: Responsible for collecting data, make entry in OPMIS, and submit trainings and orientation reports to Program Manager.
  - Meetings: Responsible for coordinating/facilitating meeting with partners in the district. Organize and attend HI level meetings in the field.

- **Employer: SNV Nepal (12-07-2018 to 12-09-2018)**
  Working Station: Banke District
  Position: Junior Program Officer
  Key Responsibility:
  - Responsible for conducting review and study of assignment to develop understanding of processes for implementation and required technical knowledge.
  - Be responsible for development of detailed plan of implementation and also for implementing activities following the plan.
  - Engage with required stakeholders.
  - Reporting regularly to District WASH Advisor and submit assignment completion report.

- **Employer: SPMER (27-06-2018 to 13-07-2018)**
  Working Station: Sindhuli
  Position: Field Researcher
  Key Responsibility:
  - Data collection of RMNCH components and its analysis.
  - Identifying focal person and key stakeholder for effective coordination.
  - Conduction of qualitative and quantitative study like FGD, KII with health personnel.
  - Meeting with team members for preparation and submission of final report.

- **Employer: Department of Public Health, KSHEMA, NITTE (Deemed to be University) (22-01-2018 to 21-02-2018)**
  Working Station: Deralakatte, Mangalore and Karkala.
  Position: Intern
  Key Responsibility:
  - Responsible as Supervisor and technical support for projects of medical interns.
  - Nitte Cohort analysis was done over obtained secondary data.
  - Responsible for tool development for nutritional aspects of MCH.
  - Responsible for tool development, data collection and analysis of mental health.

- **Employer: BASE, Nepal (18-06-2014 to 31-06-2015)**
  Working Station: Tulsipur, Dang
  Position: Health Hygiene Promoter
  Key Responsibility:
  - Responsible for building professional relations with concerned governmental and non-governmental stakeholders/institutions.
  - Conduction of field visits to undertake M and E of hygiene promotion.
  - Development of M and E checklist and tools to collect information data as per project requirement.
  - Use of IEC materials and conduct session to enhance capacity of community people.

- **Employer: Paschim Paila (01-05-2011 to 05-04-2013)**
  Working Station: Thapagaun, Kathmandu
  Position: Part-time volunteer
  Key Responsibility:
  - Responsible for supporting the school total sanitation programs like proper hand wash and hygiene.
  - Providing assistance to team members while conducting activities like workshop, report writings.

- **Employer: Paschim Paila (01-05-2011 to 05-04-2013)**
  Working Station: Thapagaun, Kathmandu
  Position: Part-time volunteer
  Key Responsibility:
  - Responsible for supporting the school total sanitation programs like proper hand wash and hygiene.
  - Providing assistance to team members while conducting activities like workshop, report writings.

SKILLS

- ***Computer***
  - Proficiency on using MS Excel, MS Power-point and MS Word.

- ***SPSS, Epidata and Stata***
  -Proficiency for data entry and analysis in SPSS, Epidata and Stata.

CONFERENCE/TRAININGS/WORKSHOP

- National Symposium on **"Recent Advances in Malarial Research"** as a Delegate.
  -NITTE Deemed to be University, Karnataka, India

- **"International Symposium on Universal Health Coverage"** as a volunteer,
  -NITTE Deemed to be University, Karnataka, India

- **International Conference on "Malaria in Global Health** "as a Delegate,
  -NITTE University, Karnataka, India

- **1st International Conference on Technological Applications in health care (TAHCON)"** as a Delegate -Manipal University, Manipal, Karnataka, India

- **1st International Colloquium on Health Literacy and Health Promotion"** as a Delegate -Manipal University, Manipal, Karnataka, India

- Participated in workshop on **"CME on Health Economics and Health Care Management"** -NITTE University, Karnataka, India

- Participated on **First Aid Training Program** held by Institute of Medicine (IOM),Maharajgunj -National Open College, Sanepa, Kathmandu

- Participated and contributed in **PRA/PLA training** during BPH semester -National Open College, Sanepa, Kathmandu

- Participated and contributed in **PRA/PLA training** during BPH semester -National Open College, Sanepa, Kathmandu

- **Workshop on "Leadership Skills"** held by YUVA (Youth for Unity and Voluntary Action" -St. Xavier's School, Jawalakhel, Kathmandu

ACADEMIC RESEARCH AND REPORTS

- **Conducted** research independently on "Overweight and Obesity among higher secondary level students of Tulsipur Municipality, Nepal."
- Presented **poster presentation** on "International Symposium on Universal Health Coverage" held on 8th April, 2017-NITTE University, Mangalore, India.
- Presented **poster presentation** on "1st International Colloquium on Health Literacy and Health Promotion" held on 22-23 Feb, 2016-Manipal University, Manipal, India.
- **Conducted** research independently on "A study on KAP of tobacco use among adolescents among secondary schools of Tulsipur Municipality,Dang (2014)."

PUBLICATION

"***Overweight and Obesity among higher secondary level students of Tulsipur Municipality,*** Nepal" on International Journal of Community Medicine and Public Health (IJCMPH).

REFERENCES

- Mun Bahadur Khadka
  Wash Advisor
  SNV Netherlands Development Organization
  Cell No. +997 9844856232
  Email: mkhadka@snv.org

- Rajendra Dahal
  Program Manager
  Japan Nepal Health and Tuberculosis Research Association (JANTRA)
  Ramghat, Pokhara
  Cell No. +977-9858023765
  Email: dahal.rajendra33@gmail.com

- Bishnu Dulal
  Co-ordinator (Evidence and Accountability)
  NHSSP
  Family Health Division, Teku, Kathmandu
  Cell No. +977-9841578176
  Email: bishnu@nhssp.org.np

CERTIFICATION

I the under signed, certify that to the best of my knowledge and belief this bio-data correctly & completely describes my qualification, my experience & myself. I understand that any willful misstatement describes herein may lead to my disqualification or dismissal if employed.

Date: 28th May, 2021

Curriculum Vitae

Er. Shiba lal chalise
Date Of birth-: June 2, 1985
Mangalpur-2, Chitwan :- +977-9855064878
engineer.shiba@gmail.com

Career Objective:-	Establish oneself as a Well Renowned Engineer
Permanent Address:-	Mangalpur-2, Chitwan
Father's Name:-	Kulananda Chalise
Mother's Name:-	Jamuna Chalise
Citizenship:-	3994/058, Chitwan
Nationality:-	Nepali
Gender:-	Male
Marital Status:-	Married

Qualification:

- Master's degree-: ***MSC.*** **In Structural Engineering**, IOE Pulchowk Campus, T.U., 2017 AD.

  Thesis title: ***Analysis of influence of shell thickness in edge zone forces with and without stiffened condition***
- Bachelor Degree-: **Civil Engineering**, Advanced College Of Engineering & Management, Kupondole, Lalitpur (Affiliated To T.U.) , 2010

  Elective course on i) Structural Dynamics
  ii) Finite Element Method.
- **Proficiency Certificate Level-: Diploma in Civil Engineering**, Western Region Campus, IoE, T.U., Lamachour Pokhara, 2004 AD.
- **School Leaving Certificate-:** Vishwo Prakash Higher Secondary School, HMG, Mangalpur , Chitwan, 2001 AD.

Gained Skills & Training:

- MS-Project work scheduling tools.
- **SAP, STAAD-Pro** Structural design software.
- Paper Presentation on **Existing problems in Water Supply System in Kathmandu Valley**.
- Complete Design of ***"Earth Quake Resistant "***Apartment Building on Final year project.
- Participation in seminar titled on **Concrete Technology**, organized by Trishakti Cement
- Participation on Various Engineering **Seminar & Ghosthi Auto-CAD (2-D)** :- Western Region Campus, T.U., Lamachour, Pokhara

- Survey Camp:- 15 Days Training on Water supply, Building, Highway, Irrigation, Bridge Survey, Conducted by Western Region Campus, T.U., Lamachour, Pokhara.
- Excellent in Land Development, TOTAL STATION.

Experiences:

- **September 2016 to till date.**

Post: -	Chairman
Employer: -	Triple S. Construction and Suppliers Pvt. Ltd, Jaishidewal, Kathmandu.
Job description: -	Financial Management, Staff Management, Bidding documents Preparation and, Overall Monitoring of the all the project, Conduct meeting with Government agencies, Client, Consultants and so on, Dealing with Problems and manage in proper way, Making Work Plan, and follow up to meet Work Plan.

- **February 2020- Till date**

Post: -	Project Manager
Employer: -	Triple S. Construction and Suppliers Pvt. Ltd, Jaishidewal Kathmandu.
Client: -	Samyukta Urja Pvt. Ltd., Kupondole, Lalitpur.
Project Name: -	Thulo Khola Hydropower Project (21.3MW) Access Road (Ghyasikharkha to Power House),
Job description: -	Over all Monitoring of the project, Conduct meeting with Client and Consultants, Dealing with Problems and manage in proper way, Making Work Plan, and follow up to meet Work Plan.

- **October 2017- February 2020**

Post: -	Project Manager
Employer: -	Triple S. Construction and Suppliers Pvt. Ltd, Jaishidewal Kathmandu.
Client: -	Rawa Energy Development Pvt. Ltd., Mid Baneshwor, Kathmandu.
Project Name: -	Upper Rawa Khola Small Hydropower Project (3 MW) Civil works
Job description: -	Over all Monitoring of the project, Conduct meeting with Client and Consultants, Dealing with Problems and manage in proper way, Making Work Plan, and follow up to meet Work Plan.

- **September 2013 to January 2016**

Post: -	Chief Executive Officer
Employer: -	Units Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Kupondole, Lalitpur.
Job description: -	Monitoring office and office staffs.

- **1st January 2015 to August 2016**

Post: -	Vice-Principal
Employer:	Universal Engineering and Science College.

Chakupat, Lalitpur.

- **27th August, 2014 to 1st January 2015**

Post: -	**Department Head,**
	Civil Engineering Department
Employer: -	Universal Engineering and Science College.
	Chakupat, Lalitpur.

- August 2011 to September 2013.

Post: -	**Lecturer**
	structural stream in Civil Engineering
Employer:-	Oxford College of Engineering & Management, Affiliated to Pokhara University.
	Gaindakot, Nawalparasi.

- March 2011 to August 2011

Post:	**Construction Engineeer.**
Employer:	**Atlas Engineering and Construction Company Pvt. Ltd.**
	Sitapaila, Kathmandu
Client:	**Nepal Hydro.**
Project:-	**Middle Charanawati Hydro-Electric project (3.52MW)**
Job description:	Over all Monitoring of the project, Conduct meeting with Client and Consultants, Dealing with Problems and manage in proper way, Making Work Plan, and follow up to meet Work Plan.

- January, 2011 to March 2011

Post:	**Engineeer**
Employer:	**Atlas Engineering and Construction Company Pvt. Ltd.**
	Sitapaila, Kathmandu
Client:	**Teaching Hospital, TU**
Project:-	**Suresh Wagle memorial Cancer Hospital hospital**
Job description:	Lay Out, Quantity Survey and Site Supervision.

- **October 2010 to January 2011.**

Post:	**Engineeer**
Employer:	**Atlas Engineering and Construction Company Pvt. Ltd.**
	Sitapaila, Kathmandu
Client:	**NATHoM, TU**
Project:-	**Hostel Building**
Job description:	Lay Out, Quantity Survey, Quantity measurement, Bill preparation, Quality control and monitoring, Site Supervision.

- **13 km; Road Survey** Access Road to Khani khola Hydropower Project, Dolakha District.
- Everest Engineering Consultancy, As a **Team leader** Of Suspension Bridge Survey Team, Sumali, Mugu, 2009
- Worked for **Atlas Engineering and construction Company** at the following sites
  - 2007-2009 Atlas Engineering & Construction Co. Pvt Ltd. Sitapaila, Kathmandu. In a post of Sub-Engineer.

- Supervision, Site measurement and Bill preparation, and monitoring of Chhauni Army Hospital Building.
- Supervision , Site measurement and Bill preparation, and monitoring of 5 storey residential building in Bhatbhateni.
- Layout engineer of Nobel Medical College, Biratnagar ; NATHOM College, Ravi Bhawan

- 2006-2007 Head office building (Supervision of pile and Raft foundation up to Basement). Civil Home Housing Co. Pvt. Ltd, As a **Civil Overseer.**

Social Affiliation:

- **Secretary,** Structural Engineers' Nepal (SEANep.) 8th Executive Committee.
- **Founder President,** Centre for Democratic Engineers Nepal, Bagmati Province.
- **Secretary,** Nepal Engineers' Association, Bharatpur Center since April, 2012 to 2016
- **President,** Advanced Student Council, Advanced College Of Engineering And Management, since 2008 to till 2017.
- **Joint- Secretary,** Advanced Student Council, Advanced College Of Engineering And Management, since 2006 to 2007.

Refrence

1. **Er. Anil Marasaini**
   Academic Director
   Advanced College Of Engineering & Mannagement, Lalitpur.
   Cell No-: 0977-98510-13963
2. **Bishwanath Sharma Kulkel**
   Chairman
   Atlas Engineering & Construction Co. Pvt Ltd. Sitapaila, Kathmandu.
   Cell No-: 0977-98510-88692
3. **Er. Rajendra B. C**
   Chairman
   Units Engineering Consultancy
   Kupondole, Lalitpur
   Cell No -: 0977-9841300881

Certification:

I, the undersigned, certify that to the best of my knowledge and belief, this CV correctly describes my qualification, my experience and me. I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if employed.

Er. Shiba lal chalise

CURRICULUM VITAE (CV)

Er. Rajesh Kumar Datheputhe
Date Of birth-: August 17,1988
Permanent Address: - Chhaling, Bhaktapur
Contact No: - +977-9841950006, 9851152332
rajeshdatheputhe2@gmail.com

Proposed Position	:	**Valuator**
Career Objective	:	Establish oneself as a Well Renowned Engineer
Permanent Address	:	Chhaling, Changunarayan Municipality-5, Bhaktapur
Father's Name	:	Bil Kumar Datheputhe
Nationality	:	Nepali
Citizenship	:	31652, Bhaktapur
Gender	:	Male
Marital Status	:	Married
Nepal Engineering Council No	:	11119 Civil 'A'

Qualification

- Master's degree-: **MSc. In Environmental Engineering (Running)**, IOE Pulchowk Campus, T.U., 2075 BS
- Bachelor Degree-: **Civil Engineering**, Western Region Campus, IoE, T.U., Lamachour Pokhara, 2066 BS
- **Proficiency Certificate Level**: Bishnumati Higher Secondary School, Gongabu, Kathmandu, 2063 BS
- **School Leaving Certificate**: East Point Secondary School, Bhaktapur, 2062 BS

Skills and Trainings:

- SAP, ETABS, Retrofit Design
- SAFE
- Arc View GIS
- AutoCAD
- Road Design Software (SW_Roads, 2006 and SW_DTM, 2006)

Experiences:

April 2015 - December 2020

Employer	:	CARD Consult (P) Ltd Babarmahal, Kathmandu
Position Held	:	Civil Engineer
Description of Duties	:	Valuation, Design, Estimation and Report Preparation of Road and building projects

December 2020 – till Date

Employer	:	Adely Engineering Consultancy P. Ltd Minbhawan, Kathmandu
Position Held	:	Managing Director
Description of Duties	:	Financial Management, Staff Management, Bidding documents Preparation and, Overall Monitoring of the all projects, Conduct meeting with Government agencies, Client, Consultants and so on

List of the projects involved is as follows:

- Design and Cost Estimation of Barahawa Tal Improvement and Beautification Works, Ward No -1,2,3,7 & 9, Gaur Municipality, Rautahat District

- Design and Cost Estimation of Manthali Bus Park, Ramechhap District
- Design and Cost Estimation of Basanchaur Bus Park at Muskot Municipality, Ward No-3 Rukum District
- Architectural drawing of Bright Horizon Children's Home of Matatirtha VDC, Kathmandu
- Structural Analysis, Retrofit Design and Preparation of DPR of Iwamura Hospital and Research Centre, Bhaktapur
- Structural Analysis, Retrofit Design and Preparation of DPR of CHEERS Hospital, Lokanthali, Bhaktapur
- Design and Preparation of DPR of Shree Kalidevi Madhyamik Vidhyalaya, Tarkeshor Municipality, Kathmandu
- Non destructive test (NDT) and report preparation of Ishan Children and Womens Hospital, Basundhara, Kathmandu
- Valuation of Buildings on behalf of Naulo Bachat tatha Sahakari Sanstha, Bhaktapur
- Detailed Engineering Survey, Design and Report Preparation of Jiri Sikti Hawa Bhirkot Kime Road, Dolakha (40km) Package No. PMEU/337159/071/72 DPR 3
- Detailed Engineering Survey, Design, Cost Estimates and Report Preparation works of Karaputar - Daduwa - Gilung - Salmebhanjyang Road, Lamjung (23.333 Km)
- Directly and indirectly involved in more than 12 IEE and EIA of Roads, Bridges and Hospital Buildings.

Language & Degree of Proficiency:

	Speaking	Reading	Writing
Nepali	Excellent	Excellent	Excellent
English	Excellent	Excellent	Excellent
Hindi	Good	Good	Good

References:
Er. Sagar Pd. Mulmi
Managing Director
CARD Consult P. Ltd
Babarmahal, Kathmandu
Cell No.: 0977-9851125413

Certification:

I, the undersigned, certify that to the best of my knowledge and belief, this CV correctly describes my qualification, my experience and me. I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if employed.

.....
Er. Rajesh Kumar Datheputhe

अनुसूची-२

चेकलिस्ट

Name of Settlement				
VDC /Municipality/Ward				
Type of Settlement (Scattered, Semi-clustered or Clustered)				
Households and Ethnicity (hhs)	Total Households (hhs)			
	Brahman/ Chhetree			
	Newar			
	Magar/Gurung/Rai/Limbu/Taman			
	Sanyasi/Dasnami			
	Gharti/Bhujel			
	Majhi			
	Dalits			
	Others (specify) Tharu			
Type of Houses (hhs)	Traditional			
	Semi-modern			
	Modern			
Female heads hhs				
Average hh size				
Population (persons)	Male			
	Female			
	Total			
Education (persons)	SLC	Male		
		Female		
	Bachelors	Male		
		Female		
	Masters and above	Male		
		Female		
Religion (hhs)	Hindu			
	Buddhist			
	Others (specify)			
Occupation (hhs)	Agriculture			
	Service			
	Business/Trade			
	Wage/Labor			
	Foreign employment			
	Others (specify)			
Availability of skilled	Mason			
	Plumber			

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

and unskilled manpower (persons)	Sub-overseer		
	Operators		
	Unskilled labor		
Food Sufficiency (hhs)	Below 3		
	3-6		
	6-9		
	9-12		
	Surplus		
Educational Institutions (with level of education/Name and distance from settlement)			
Health Institutions (Name and distance from settlement)			
Industries	Rice mills		
	Furniture		
	Others (specify)		
Drinking Water (hhs)	Individual Taps		
	Community Taps		
	Individual wells		
	Community wells		
	Others (specify)		
Toilet (hhs)	Pit		
	Pan		
	Modern		
	Open place		
Land Price (NRs.)	Ghaderi		
	Khet		
	Bari		
	Pakho		
Public Facilities			
Major Crops (quintal per kattha per year)			
Major Vegetables (kg per kattha per year)			
Major Cash crops			
Major NTFPs			
Major exporting goods (local products) from the area			
Lighting energy source (hhs)	Electricity		
	Kerosene		
	Solar		
	Others (specify)		

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

Cooking energy source (hhs)	Fuel wood		
	Biogas		
	LP gas		
	Others (specify)		
Migration Pattern (hhs)	In migration & purpose		
	Out migration & purpose		
	Out migration (India) & purpose		
	Out migration (Foreign) & purpose		
Market Place (name and distance)	Local Market and distance		
	Major Market and distance		
Communit y Forest in the area	Name of the CF and area coverage in ha		
Historical, cultural, religious and tourist attraction places located in the area			

Access Road Requirement:

Total length of access road (left and right bank), total area, owner name and land to be acquired:

Suitable Camp Site Location:

Stockpiling Area:

Possible Quarry site:

Distance from bridge location, area and quantity

Spoil Disposal sites:

Status of Air, Water and Noise Quality:

Forest Checklist

Name of Forest, Type	Tree Species	Animal Species	Forest Resource Use Pattern

Aquatic species found in/near project location:

Forest Clearance Checklist

Left Bank or Right Bank	Land Ownership/ Name of the Forest	Name of Tree	Number of trees to be cut down	Average circumference (cm)	Average Height (m)

Project Impact on Infrastructures

Distance from Bridge	Project affected features and description (Electricity Poles, irrigation canal, water supply pipes, taps, local kuwa/springs, Buildings, Temples etc.	Photograph numbers (from-to)

अनुसूची-३

अस्पतालको अवस्थिति र नक्साहरु

on of Proposed Hospital in Google Map

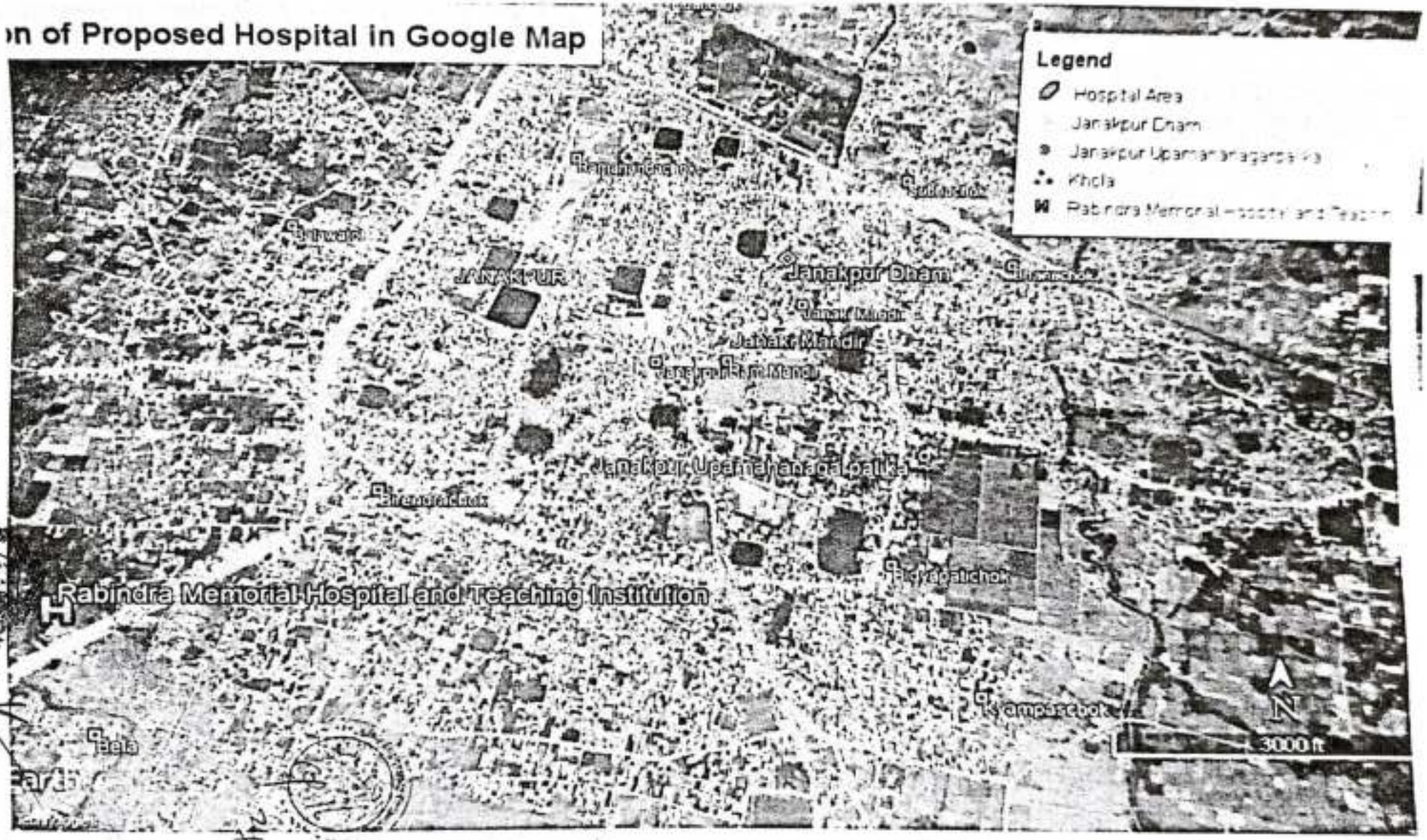

N
Chhireshwarnath
Lakshminiya
Kathha Dihwi
Hansapur
Janakpur
Rajendra Memorial Hospital and Teaching Institution
Asurahi
Pipra
Dhanusa
Matihani
Nagarain
Bipsha
0 1.75 3.5 7 Kilometers

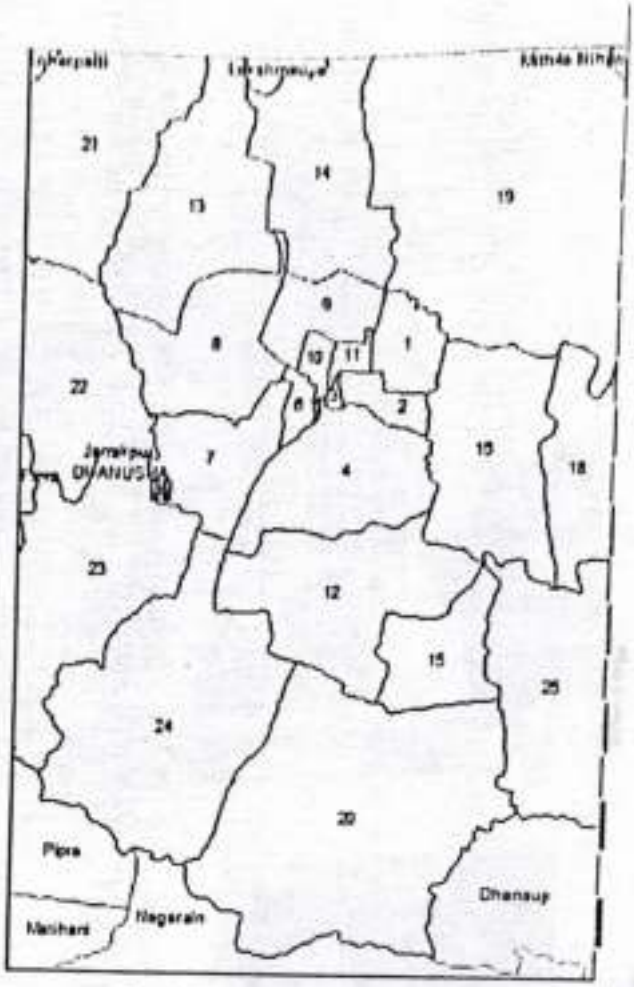
Kathha Dihwi
Janakpur
Pipra
Matihani
Nagarain
Dhanusa
0 0.75 1.5 3 Kilometers

0 40 80 160 Kilometers

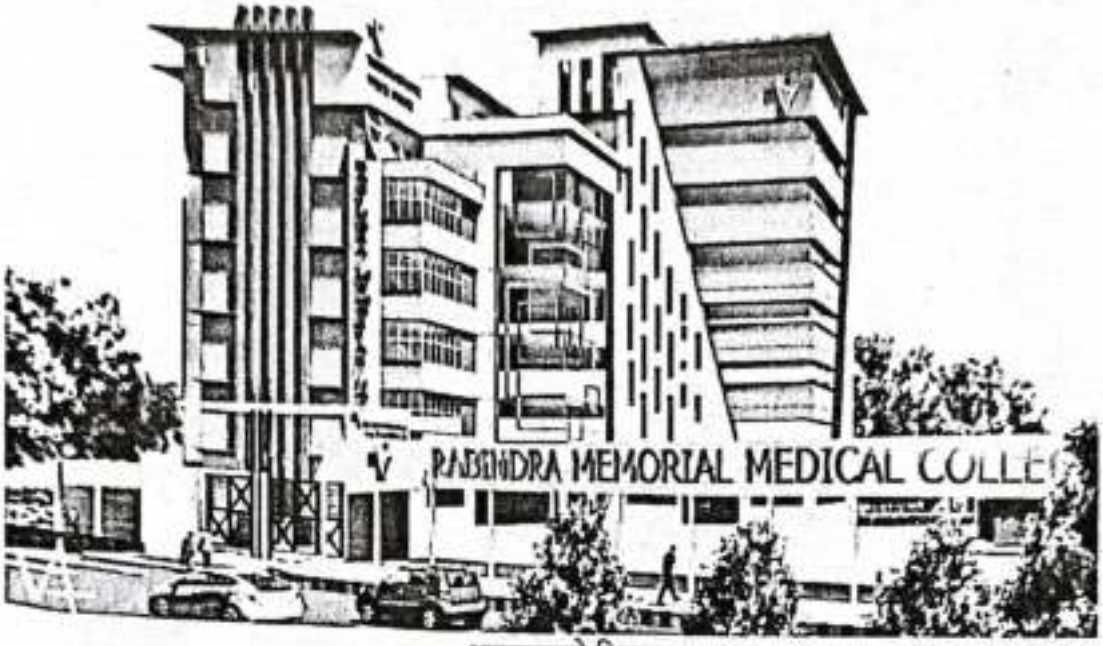

अस्पतालको डिजाइन भवन

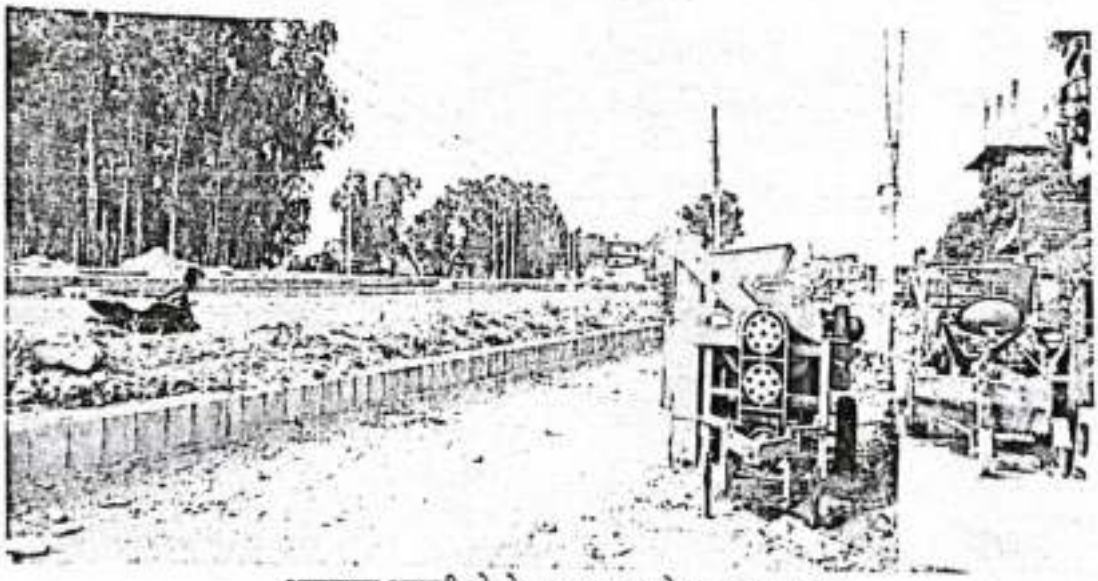

अस्पताल अगाडी रहेको जनकपुर – जलेश्वर सडक खण्ड

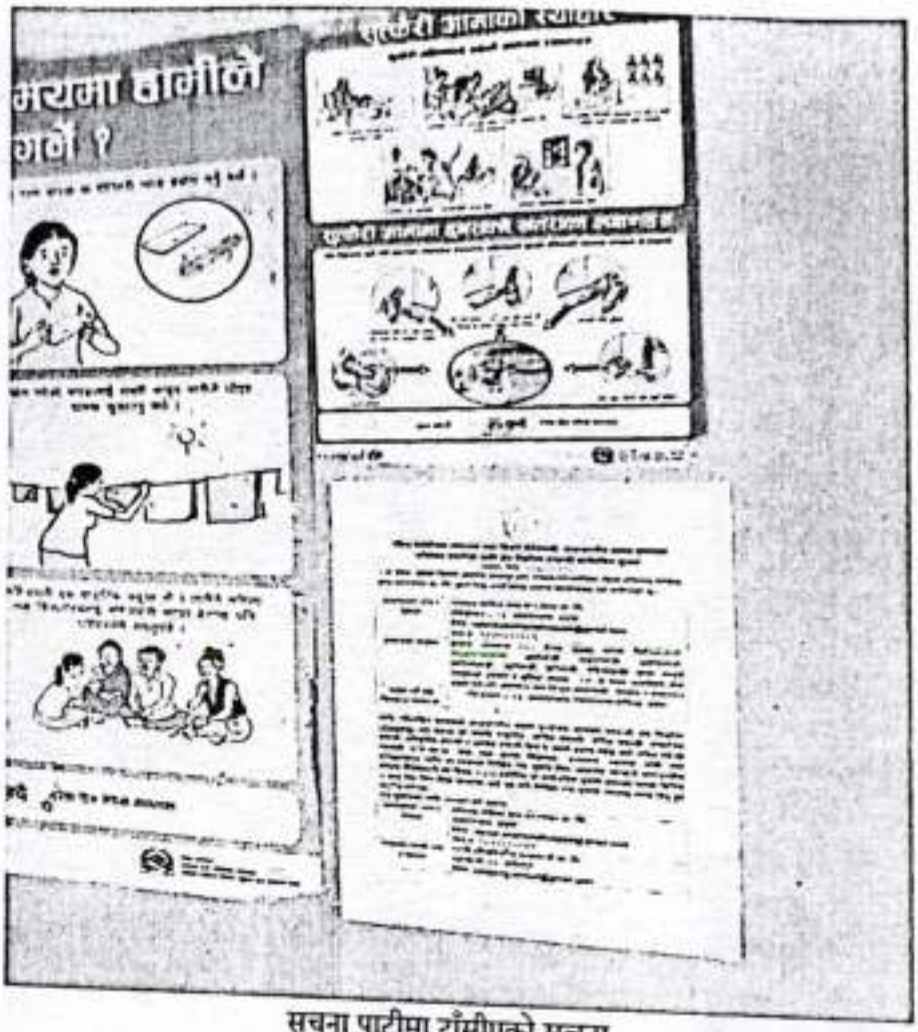

सूचना पाटीमा टाँसीएको सूचना

अस्पताल नजिकको विधमान वातावरणीय अवस्था र जनकपुर सहर

अनुसूची ४

स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिका लागि अनुमति प्राप्त गर्न दिन निवेदन फाराम

(दफा ५ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

१. संस्थाका नाम :- शैया संख्या :-

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा अस्पतालमा कुन हो उल्लेख गर्ने :-

३. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गन ठेगाना) :-

अञ्चल :- वडा नं. :- टोल :-

जिल्ला :- ब्लक नं. :- टेलिफोन न. :-

४. संस्था खोल्न व्यक्तिहरु :-

नाम :-

नागरिकता नं. :-

ठेगाना :-

फोन न. :-

मोबाइल नं. :-

५. संस्थाका वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :-

ख. शेयर कजा :-

ग. सरकारी :-

घ. गैर सरकारी सस्थाबाट कजा लिइ संचालन गन भए सा उल्लेख गन :-

वित्तीय लगानी :-(लागत) रु.

क. भवन तथा जग्गाका लागि :-

औजार उपकरण :-

जनशक्ति :-

अनुमानित आम्दानी :-

आम्दानी स्वदेशी :- विदेशी :-

अन्यत सम्पत्तिका स्रोत :- अनुमानित मुनाफा :- मासिक :-

त्रैमासिक :- वार्षिक :-

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

६. नर्सिङ्ग होम तथा निजी अस्पतालका वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरुको विवरण कुन-कुन सेवा पुऱ्याउने हो ? खुलाउने ।

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा	अन्य सेवा
एक्स-रे	स्कोप	प्रसूति तथा स्त्रीरोग	एम.सि.एच क्लिनिक परिवार नियोजन
प्याथोलोजी ल्याब	आहार विहार	जनरल मेडिसिन	
अल्ट्रासाउण्ड		जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा जस्त :- इण्डोस्कोपी प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, दन्त,	
ई सी सी, ट्रेडमील प्रयोगशाला			
सर्जिक सेवा तथा रुजाहर व्यवस्थापन			

७. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक मुख्य उपकरणहरुको विवरण तथा स्रोत :-

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

(च)

(छ)

(ज)

(झ)

८. संस्थामा सेवा पुऱ्याउन कर्मचारीहरुका विवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार :-

(क) विशेषज्ञ :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

(ख) प्राविधिक :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

(ग) प्रशासनिक :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

नोट

१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भएपश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ ।
२) उपर्युक्त वर्गीजिम के कति कर्मचारीहरुका संस्थामा संलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।
३) सबै शुल्क विवरण विस्तृत रुपमा उल्लेख हुनुपर्ने ।
४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने, सम्बन्धित परिषदको प्रमाणपत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने ।
५) कर्मचारीहरुको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।
६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।
७) प्राविधिक कर्मचारीहरुको आफ्नो योग्यतामा अन्य संस्थाहरुको समेत विवरण खुलाउने ।

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

नोटः स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि निवेदन दिदा संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु

१. निवेदन फारम
२. कम्पनी दर्ता, संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि
३. संस्था/कम्पनीको विधान/प्रबन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि
४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि
५. स्थापना गर्न लागिएका ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिश पत्र
६. अस्पतालमा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धी विवरण
   (क) बायोडाटा
   (ख) शैक्षिक योग्यता, तालिमका प्रमाणित प्रतिलिपि
   (ग) प्राविधिक कर्मचारीहरुले सम्बन्धित काउन्सिलका दर्ता प्रमाण-पत्रका प्रतिलिपि
   (घ) नागरिकता प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि
   (ङ) जनशक्तिहरुका काम गर्न समय (पार्ट टाइम/फुल टाइम किटान गर्नुपर्ने)
   (च) मन्जुरीनामा/कबुलियतनामा
७. औजार उपकरणका विवरण तथा स्रोत
८. सम्पूर्ण सेवा शुल्क विवरण
९. भौतिक सामग्रीको विवरण
१०. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) स्वीकृति पत्रका प्रतिलिपी
११. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रस्ताव
१२. अस्पतालको आर्थिक नियमावली
१३. अस्पतालले लिन सेवा शुल्क विवरण र गरीब तथा असहायलाई छुट दिने नीति
१४. प्रदान गरिन सेवाका विवरण
१५. जग्गा/घरको स्वामित्व
१६. घर/कोठा बहालमा लिइ सञ्चालन गर्ने भए घर बहाल सम्झौता-पत्र र भवन स्वास्थ्य संस्था संचालन गन राष्ट्रिय भवन संहिता वमोजिम उपयुक्त छ भन्ने सम्बन्धि सिफारिश पत्र
१७. भवनका स्वीकृत नक्सा
१८. संस्थाका चल अचल सम्पति विवरण तथा वित्तीय स्रोत
१९. संस्थाका कार्य योजना (Scheme)
२०. PAN मा दर्ता नम्बर:
२१. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)
२२. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)
२३. विरामी बढापत्रका नमुना
२४. सम्बन्धित निकायका भवन संहिता सम्बन्धी स्वीकृति पत्र
२५. रु. ५ को हुलाक टिकट
२६. मूल्य अभिवृद्धि कर वा आयकरमा दर्ता भएको प्रमाणपत्र
२७. भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र
२८. सम्बन्धित निकायबाट भवनका नक्सा डिजाइन र निर्माण राष्ट्रिय भवन संहिताका मापदण्ड वमोजिम भएका स्वीकृति पत्र

।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूची-५

अस्पतालसँग सम्बन्धित कानूनी कागजात तथा सामान्य नक्साहरु

नेपाल सरकार

उद्योग मन्त्रालय

कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय

कम्पनी दर्ताको प्रमाण-पत्र

दर्ता नं: १४६९३०/०७२/०७३

श्री गणिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेशन नामको प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी संम्वत् २० ७२ साल चैत्र महिना १० गते रोज ४ मा दर्ता भएको हुनाले कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम यो प्रमाण-पत्र दिइएको छ ।

मिति: २०७२-१२-१०

स. रजिष्ट्रार

Government of Nepal

Ministry of Industry

Office of the Company Registrar

Registration No: 146930/072/073

CERTIFICATE OF INCORPORATION OF COMPANY

This Certificate of Incorporation has been issued to M/s Ganinath Govind Health Foundation Private Limited having incorporated it on the 23 day of March, 2016 pursuant to sub-section (1) of section 5 of the Companies Act, 2006.

Date: 2016-03-23

Asst. Registrar

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

जनकपुर उप-महानगरपालिका कार्यालय

जनकपुरधाम

व्यापार/व्यवसाय/पेशाको

नवीकरण इजाजतपत्र

इजाजत प्रमाण-पत्र नं. ५।२०७९।०८४ मिति २०७९।०८।०४

36509

स्थानीय स्वायत शासन नियमावली २०५६ को नियम १४२ तथा अनुसूची-१ अनुसार व्यापार/व्यवसाय वा पेशा गर्नको लागि यो दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ।

१) प्रोप्राइटर र फर्मको नाम/थर : राधिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेशन प्रा.लि. "शेखर अस्पताल र रवीन्द्र मेमोरियल हस्पिटल"

२) ठेगाना : जि.धनुषा जनकपुर उप - महानगरपालिका वडा नं. ११

३) व्यापार/व्यवसाय वा पेशाको किसिम : औषधी जाँच्ने तथा परिक्षण कार्य गर्ने।

४) व्यापार/व्यवसाय वा पेशा गर्ने स्थान : जि.धा.ज.उ.म.न.पा. वडा नं. ११

५) दर्ता गराउनेको सही छाप : मुनि: २०७९।८।८

नोट :-

क) यो इजाजत प्रमाण-पत्र फ्रेम हाली व्यापार/व्यवसाय वा पेशा गर्ने स्थानमा राख्नु पर्नेछ।

ख) स्थानीय स्वायत शासन ऐन नियमावली तथा अन्य सम्बन्धित ऐन नियमलाई पालना गर्नु पर्नेछ।

ग) व्यापार/व्यवसायको हैसियत बढाउँदा उप-महानगरपालिकालाई जानकारी दिनु पर्नेछ।

घ) यो इजाजत प्रमाण-पत्र एक आ.व. सम्म बहाल रहने हुँदा आ.व. को अन्तमा आगामी वर्षको लागि व्यवसाय कर तिरी नविकरण गराउनु पर्नेछ।

तयार गर्ने
ज.उ.म.न.पा.का.

स्वीकृत गर्ने
ज.उ.म.न.पा.का.

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

स्थायी लेखा नम्बर (PAN) दर्ता प्रमाण पत्र

स्थायी लेखा नम्बर : ६ ० ४ २ ३ ५ ८ ८ ८

आन्तरिक राजस्व कार्यालय : आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर

दर्ता मिति आषाढ : १० | १९ | २०७६
दिन महिना साल

कारोबारको नाम : गणिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेशन प्रा.लि

करदाताको प्रकार : प्राइभेट लिमिटेड

ठेगाना : वार्ड नं. ३१, रवीन्द्रनगर
उप-महानगरपालिका: जनकपुरधाम,
धनुषा

रजस्वलाका कारोबारहरु : रजस्व संकलनी अन्य सहायक सेवाहरु, अन्य रजस्व सेवाहरु,

करदाताको दस्तखत

कर अधिकृत
कर अधिकृत

करदाताले पालन गर्नुपर्ने दायित्वहरु:

- कारोबार गर्दा अनिवार्य रूपमा बिल बिजक प्रयोग गर्नुपर्ने ।
- मू.अ.कर मा दर्ता हुनेले प्रत्येक कर अवधि (मासिक वा त्रैमासिक वा चौमासिक) समाप्त भएपछि २५ दिनभित्र मू.अ.कर विवरण पेश मू.अ.कर रकम बुझाउनु पर्ने ।
- आय सृजन गर्ने कारोबार गर्ने अन्यको आयमा गरेमाथि प्रत्येक आर्थिक वर्षमा समाप्त भएपछि ३५ दिनभित्र आयकरको र आय सृजन रकम बुझाउनु पर्ने ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षको आय विवरण प्रत्येक वर्षमाथिको बुझाउनु पर्ने ।
- आयको विवरण र कर रकम समयमा आय, सृजन र अभिलेख राख्ने ।
- यो प्रमाणपत्र हराएमा यही कारोबार स्थल मुख्य कार्यालयमा राख्नु पर्नेछ ।
- थपै हिसाब लगाउन कार्यालयमा सम्पर्क राख्नुहोला ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास कार्यालय

पत्र संख्या: ०७५/०७६

चलानी नं.: ४२९२

मिति: २०७३/६/१२

विषय: सिफारिस।

श्री: जो जसमा संग सम्बन्ध राख्ने ।

उपरोक्त बारे जनकपुरधाम नगर.वडा नं.२३ का अधिवासी गोविन्द हेल्थ फाउण्डेशन प्रा.लि. द्वारा क्रान्तिकारी पत्रकार स्व: रवीन्द्र खरे को स्मृति मा शिक्षा संस्थान रवीन्द्र मेमोरियल हस्पिटल स्थापना गर्ने सिफारिस पेश गर्नु भएकोमा राजेश्वर नेपाली को नियेर घर र सरस्वती देवी लामा दर्ता नं. को जि.धनुषा-धनुषाधाम नगरपालिका जनकपुर-२३ को कित्ता नं. ४६,४९६, २९४९१ समेत जग्गा ९-३-१० कठ्ठा मध्ये अस्पताल स्थापना संचालन का लागी सिफारिस गरी डोर हुन्छ कि २०७३/६/१२ को मुलुकका बारे दीर्घायु अस्पताल स्थापना र संचालन गर्ने अनुमति को लागी सिफारिस गरेको जानकारी छ।

शाखा अधिकृत

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

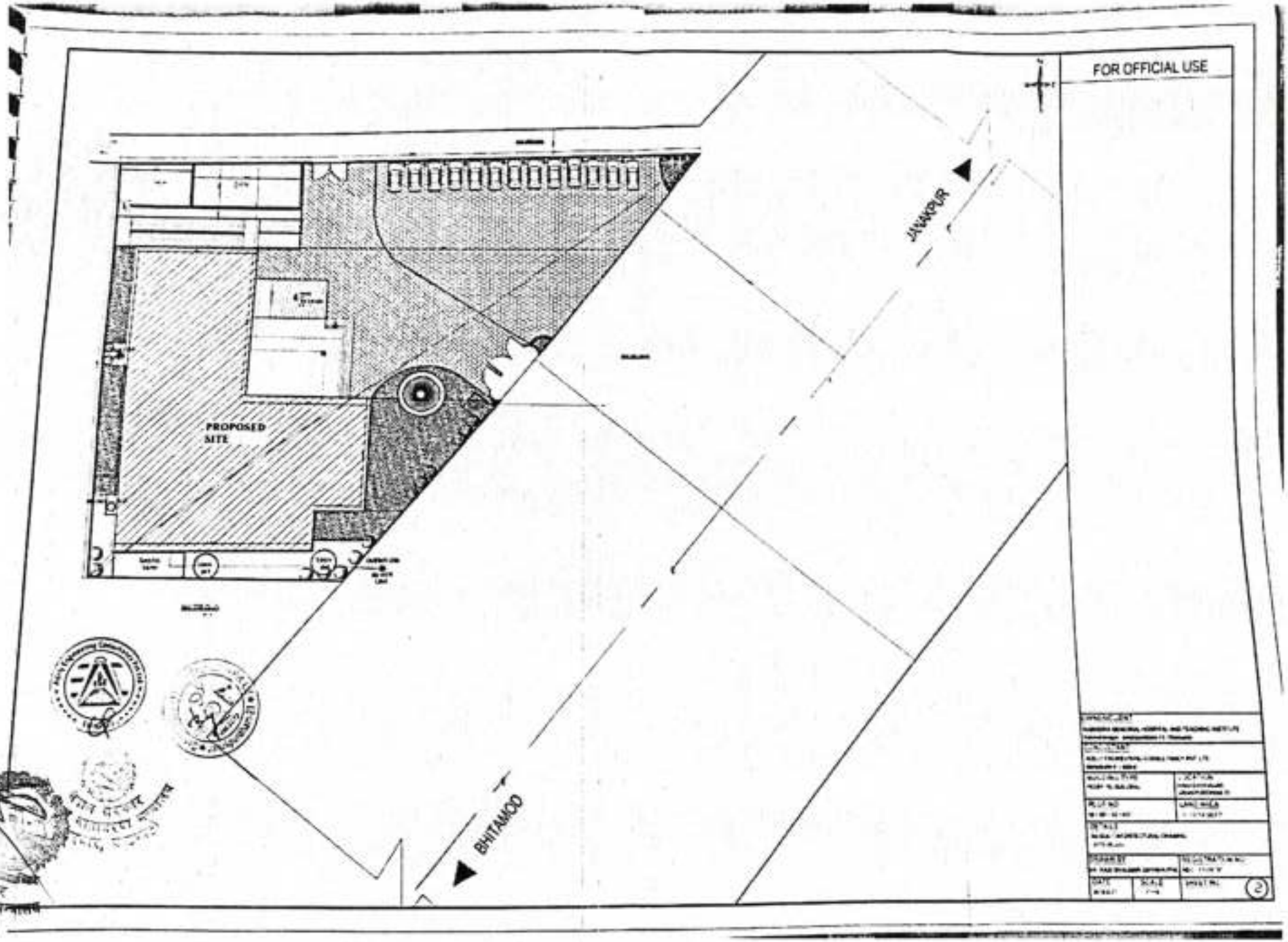

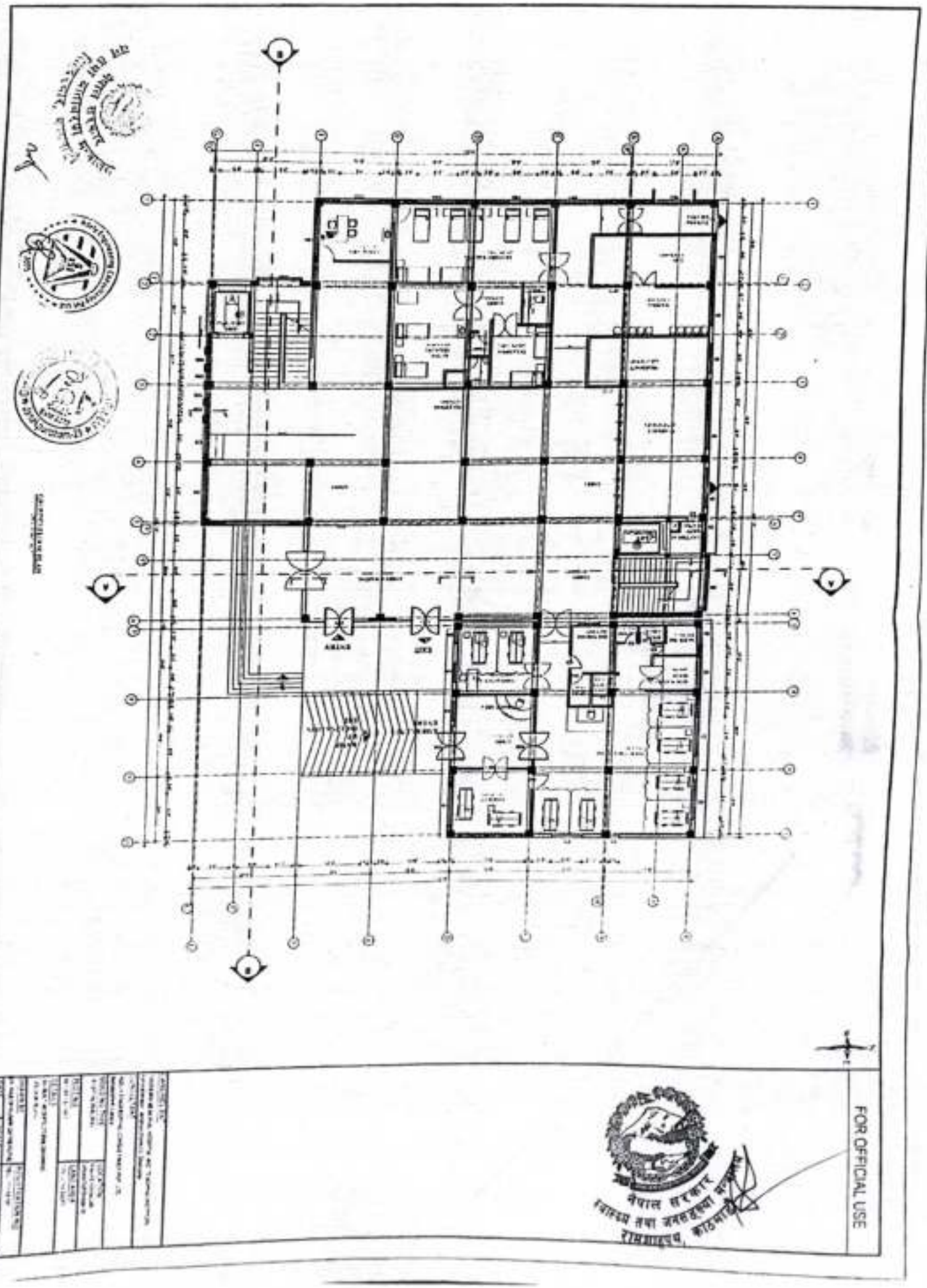

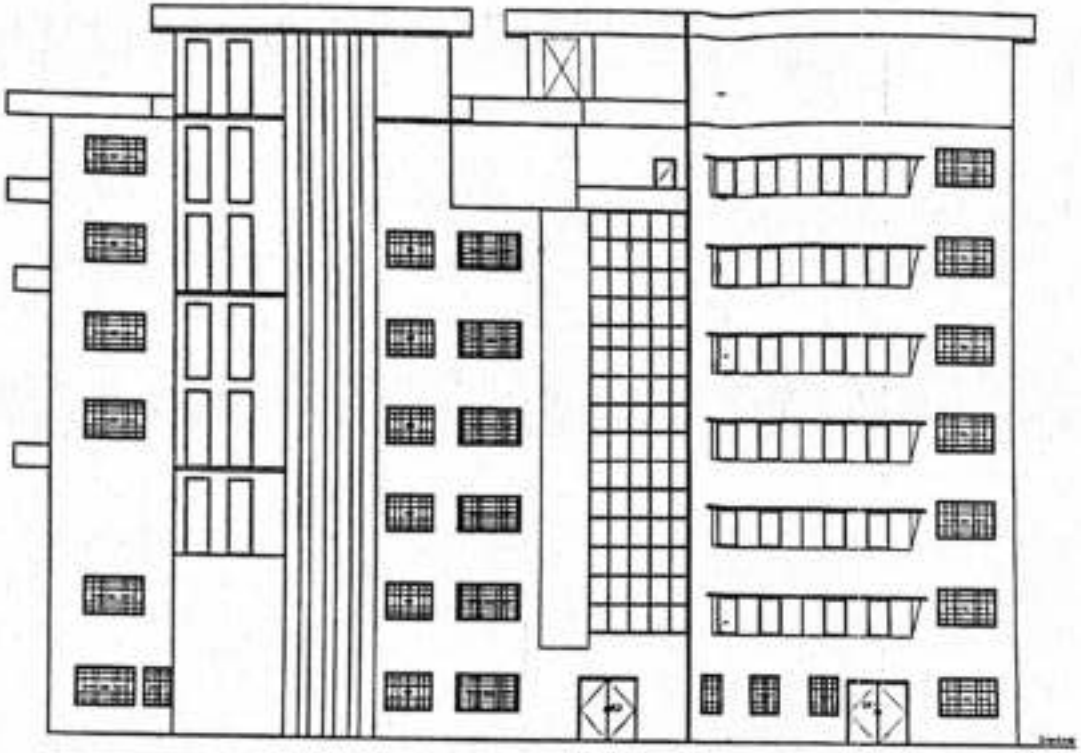

FOR OFFICIAL USE

CamScanner

रायसुझावहरु र रायसुझावहरुको मेट्रिक्स

नेपाल सरकार

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

(भूमिका भवन तथा निर्माण महाशाखा)

फोन नं. : [illegible]
website : www.mohp.gov.np

आ.च. ०७८।७९
च.नं. ६६

मिति: २०७८।०४।२९

विषय : परिमार्जन गरी पेश गर्ने सम्बन्धमा ।

श्री रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्थान,
जनकपुर, धनुषा ।

प्रस्तुत विषयमा वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली-२०७७ अनुसार पेश गरेको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्यसूची मिति २०७८।०४।२९ मा बसेको बैठकमा छलफल हुँदा प्राप्त भएका लिखित राय सुझावहरु यसै साथ संलग्न राखिएको छ । उक्त राय सुझावहरु समावेश गरी परिमार्जित प्रतिवेदन पेश गर्न हुन अनुरोध छ ।

[illegible] मिश्र
वरिष्ठ जनस्वास्थ्य अधिकृत

मिति २०७८।०४।२१.

रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्थान, जनकपुर, धनुषा

कमेन्टहरु :

- अस्पताल सीलको लागि निवेदन पत्र लगाउनु पर्ने ।
- प्रस्तावकको आधीकारिक नाम र सम्पर्क नम्बर राख्नुपर्ने ।
- क्षेत्र निर्धारण स्पष्ट नभएको
- बाटुली औचित्य - आइटम (ख)
  Lot शीर्षक मात्र संग अन्तर्गत
- अस्पताल सञ्चालित भएको उल्लेख गरेको ।
- पार्किङको लागि उल्लेख गर्ने ।
  पुर्वमा
- भवनको उचाई - CAN को सीमा मिलुहोला ।
  Set back बुझि हो ।
- उपभोक्ता समिति बाटो भएको उल्लेख गर्ने ।
- उत्खनन् गरेको माटोको व्यवस्थापन
- स्वास्थ्य जनशक्ति खुलाउनु पर्ने ।
- भवन निर्माणले Review गर्ने ।

Scanned with CamScanner

मिति २०७८/०८/२९

रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल तथा शिक्षण संस्थान, जनकपुर, धनुषा

कमेन्टहरु : - चिकित्सा शिक्षा ऐन, नियमावली र मापदण्ड

- स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा सञ्चालन निर्देशिका २०७६ अनुरुप हुनुपर्ने

- जग्गाको स्वामित्व उल्लेख गर्नुपर्ने ।

- EIA तयारी गर्ने - स्वास्थ्य स्थिति
नजिकको स्वास्थ्य संस्था

- मेडिकल कलेजको लागि - LOI को कुरा होला

- गार्डको परिक्षण

- छात्रीको अध्ययन कसरी गर्ने ?

- अध्ययन विधि स्पष्ट लेख्नुपर्ने ।

- निगरानी एवं स्थानान्तर हुनेपर्ने - अनुसूची १३ नक्शिक

- फोहोर मैला व्यवस्थापन आदि स्पष्ट पार्नुपर्ने

- गुनासो सुनुवाई समिति उल्लेख गर्नुपर्ने ।

- विपद् व्यवस्थापन योजना

- परिच्छेद ४ - मा बजेट हुनेछ ।

- FAR, Set back आदि लगायत National building code अनुसार हुनुपर्ने

- प्राथमिकता - स्वास्थ्य नीति, PE आँकलन, सुधार हुनुपर्ने

-

Scanned with CamScanner

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामग्राम

CamScanner

क्र.स.	राय सुझावहरु	प्रतिक्रिया	पृष्ठ नं.
१	चिकित्सा शिक्षा ऐन, नियमावली अनुरुप हुनुपर्ने	प्रस्तावित आयोजना अहिलेको चरणमा शिक्षण संस्था नभई अस्पताल मात्र भएकोले त्यसै अनुरुप सच्चाईयो ।	पुरा प्रतिवेदन भरि
२	स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा संचालन निर्देशिका २०७७ अनुरुप हुनुपर्ने	स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा संचालन निर्देशिका २०७७ बमोजिम review र update गरियो	पुरा प्रतिवेदन निर्देशिका अनुसार तयार गरियो
३	जग्गाको स्वामित्व उल्लेख गर्नुपर्ने	जग्गा निजी हो र गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. को नाममा त्यसै अनुसार सच्चाइयो ।	७ र ११
४	EIA तथ्यांकमा -स्वास्थ्य स्थिती, नजिकको स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य स्थितिको बारेमा छोटकरीमा सेक्सन २.२ मा लेखियो र विस्तृत रुपमा EIA प्रतिवेदनमा लेख्ने छौ	४
५	मेडिकल कलेजको लागि LOI का कुरा होला	अहिले गर्न लागेको EIA मेडिकल कलेजको लागि नभएकोले त्यसै अनुसार सच्चाइयो र अस्पतालको लागि LOI स्वीकृत हुनका लागि EIA स्वीकृत पत्र पनि पेश गर्नुपर्ने हुन्छ । LOI को लागि निवेदन दिने पत्रको ढाँचा अनुसूची-४ मा राखिएको छ ।	अनुसूची -४
६	माटोको परिक्षण प्रतिवेदनका कुरा राख्ने	माटो परिक्षण प्रतिवेदनका कुराहरु अध्ययन विधिमा थपियो र माटो परिक्षणको प्रतिवेदन क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनमा राखिएको छ	१७
७	ध्वनिको अध्ययन कसरी गर्ने	ध्वनिको मात्रा Noise Level Meter तथा Android Noise Measurement device प्रयोग गरेर मापन गरिनेछ ।	१७
८	अध्ययन विधि स्पष्ट लेख्नुपर्ने	अध्ययन विधि review तथा update गरियो	१६ देखि २०
९	विज्ञमा सबै स्नातकोत्तर हुनुपर्ने । अनुसूची १३ बमोजिम	अनुसूची १३ बमोजिम राखियो	२४ र अनुसूची १

१०	फोहोर मैला व्यवस्थापन अति स्पष्ट पार्नुपर्ने	फोहोरमैला व्यवस्थापनका कुराहरु सेक्सन २.७.२ मा राखियो र विस्तृत रुपमा EIA प्रतिवेदनमा राखिने छ।	१०
११	गुनासो सुनुवाई समिति उल्लेख गर्नुपर्ने	गुनासो सुनुवाईका कुराहरु पनि अनुगमन सेक्सनमा थपियो	३७
१२	विपद व्यवस्थापन योजना	छुटेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, कानून पार्टमा समावेस गरियो।	२१
१३	परिच्छेद ५ – मा बजेट छुटेको	अनुमानित बजेट राखियो	२४
१४	FAR, set back आदि लगायत National building code अनुसार हुनुपर्ने	उल्लिखित parameters हरु NBC र शहरी योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड २०७५ अनुसार तुलना गरेर लेखियो।	७ र ८
१५	भूमिका – स्वास्थ्य नीति, १५ औ योजना, आदि समेट्नुपर्ने	भूमिकामा स्वास्थ्य नीतिका कुराहरु थपियो	१
१६	अस्पताल स्वीकृतिको लागि मनसाय पत्र समावेश गर्नुपर्ने	अस्पताल स्वीकृतिको लागि जानकारी तथा मनसाय पत्रको ढाँचा अनुसूची-४ मा राखिएको छ।	अनुसूची-४
१७	प्रस्तावकको आधिकारिक नाम र सम्पर्क नम्बर राख्नुपर्ने	प्रस्तावकको आधिकारिक नाम र सम्पर्क नम्बर राखियो	२
१८	क्षेत्र निर्धारण स्पष्ट नभएको		
१९	कानुनी औचित्य – अहिले (छ) २०० शैया माथि संग अन्तर्गत	सोहीअनुसार लेखियो	३
२०	अस्पताल संचालित भनि उल्लेख भएको	सच्चाइयो	
२१	दुवै प्रतिवेदनमा पार्किंग को क्षमता उल्लेख गर्नुपर्ने	पार्किंग क्षमता उल्लेख गरियो	७
२२	भवनको उचाई – CAAN को स्वीकृति लिनुहोला, Set back कति हो	शहरी योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड २०७५ अनुसार " विमानस्थलको सीमा (एयरपोर्ट भित्रको रनवे लगायत पूर्वाधार संरक्षण गर्न घेरी लगाएको तारबार) बाट ५०० मि. आसपास १७ मि. भन्दा अग्ला भवन निर्माण गर्नु परेमा हवाई उड्डयन प्राधिकरणको लिखित सहमती लिएर मात्र भवन निर्माणको अनुमति दिन सकिनेछ " भनेको र	

		प्रस्तावित अस्पताल एयरपोर्ट देखि करिब १ किमी ३०० मि. को परिधि मा रहेकोले, CAAN को स्वीकृति लिन पर्ने देखिन्छ।	
२३	उपमहानगरपालिकाको मापदण्ड उल्लेख गर्ने		
२४	उत्खनन गरेको माटोको व्यवस्थापन	विग्रन तथा मक व्यवस्थापन क्षेत्र को लागि सेक्सन ३.३ मा ठाउँ छुटाइएको छ।	११
२५	स्वास्थ्य जनशक्ति खुलाउनुपर्ने	जनशक्तिको बारेमा विस्तृत रुपमा सेक्सन २.७.४ मा लेखिएको छ।	१२ देखि १४
२६	भवन नियमावली Review गर्नु	भवन नियमावली review गरि विशेषता तालिकामा लेखिएको छ।	७१८

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

Acme Engineering Consultancy Pvt. Ltd.

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल
(वातावरण प्रभाव मूल्यांकन तथा वन्यजन्तु महाशाखा)

च.नं.:- २०७८/७९
च.नं.:- ६३०

मिति. २०७८।१०।२३

श्री गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा.लि.,
जनकपुरधाम, धनुषा ।

विषयः SD/TOR परिमार्जन सम्बन्धमा।

प्रस्तुत विषयमा तहाँ प्रस्तावक रहेको मधेश प्रदेश को धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. २३ रविन्द्रनगरमा प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन प्रतिवेदन (EIA) को क्षेत्र निर्धारण (SD) तथा कार्यसूची (TOR) मा राय सुझावका लागि मिति २०७८/१०/२३ मा बसेको सुझाव समितिको बैठकबाट प्राप्त सुझाव तथा राय समेतको आधारमा यसैसाथ संलग्न ९(नौ) पृष्ठहरुमा उल्लेखित बुँदाहरु अनुसार सो प्रतिवेदनमा परिमार्जन गर्न आवश्यक देखिएकोले परिमार्जन गरी पृष्ठ खण्ड स्पष्ट देखाईएको तालिका साथै अध्ययन प्रयोजनको लागि परिमार्जित गरिएको पृष्टहरुमा हाईलाइट समेत गरी परिमार्जित प्रतिवेदन पेश गर्नु हुन आदेशानुसार अनुरोध गर्दछु।

2078/10/22

(सिर्जना शाह)
सहायक प्रशासनिक अधिकृत

मिति, २०७८/१०/२३

१. केन्द्र मेमोरियल अस्पताल, जनकपुरधामको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका लागि तयार गरिएको 50 र 100 उपर गर्न सुझाव:

१ राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६०; स्वास्थ्य भवन पूर्वाधारको डिजाइन तथा निर्माणसम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७७) र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन मापदण्ड, २०७३ लगायत अन्य अस्पतालसँग सम्बन्धित मापदण्ड, Norms and Standards अनुसार के.के.मेरी भवन डिजाइन गरिएको हो सो सम्बन्धमा स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्ने ।

२ १.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्यमा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को मिति २०७८/०२/१० मा भएको हेरफेर अनुसूची ३ (ख) स्वास्थ्य क्षेत्र अनुसार "१०० शैय्या भन्दा बढीको अस्पताल, नर्सिङहोम वा चिकित्सा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने" अलावा सोही नियमावलीको अनुसूची ३ (ञ) आवास, भवन तथा बस्ती विकास र शहरी विकास क्षेत्र अनुसार "४५ मिटर भन्दा बढी उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने"; "१०,००० व मि क्षेत्रफल भन्दा बढीको Builtup Area वा Floor Area भएको आवासीय व्यवसायिक वा आवासीय र व्यवसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने"; र "२०,००० लि भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने" विषयहरु समेत उल्लेख गर्नु पर्ने ।

३. तालिका १ प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरुमा निम्नानुसारको विवरणहरु थप गर्नुपर्ने

- Two Wheeler र Four Wheeler सवारी साधनको पार्किङ संख्याको स्रोत उल्लेख गर्नु पर्ने।
- स्वास्थ्य अस्पतालजन्य फोहोरमैला उत्सर्जनको स्रोत उल्लेख गर्नुपर्ने ।

४. निम्नानुसारका तालिका सहितका विवरणहरु समावेस गर्नु पर्ने -

क) तालिका १ मा उल्लेख गरिएको सम्बन्धित नगरपालिकाको भवन निर्माणसम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको विवरणहरुलाई निम्नानुसारको तालिकामा प्रस्तुत गर्नुपर्ने ।

विवरण	नगरपालिकाको मापदण्ड अनुसार	भवन डिजाइन अनुसार
जस्तै: Floor Area Ration (FAR), Ground Coverage Ratio (GCR), Open Space, Height of Building,		

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, काठमाडौं

Right of Way इत्यादि ।		

घ) राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६० मापदण्डको विवरण तालिका

विवरण	भवन संहिता अनुसार	भवन डिजाइन अनुसार
जस्तै: NBC 206 : 2015 अनुसार		

NBC 208 : 2003 अनुसार		

NBC 207 : 2003 अनुसार		

NBC 105 : 2020 अनुसार		

इत्यादि ।		

५. तालिका ८ मा प्रस्तुत गरिएको Direct Impact Area (१०० मि.) र Indirect Impact Area (५०० मि.) भित्र कति धरपुरी र जनसंख्या प्रभावित हुने हो, स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्ने ।

६. ऐन र नियमावलीहरू छुट्टाछुट्टै प्रस्तुत गर्नुपर्ने । साथै यस अन्तर्गत निम्नानुसारका कानूनी दस्तावेजहरुको समीक्षा समेत गर्नुपर्ने

क) स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन मापदण्ड, २०७७

ख) बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२

ग) सम्बन्धित नगरपालिकाको भवन निर्माणसम्बन्धी मापदण्ड ।

७. शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, भवन संहिता ~~सम्ब~~ मापदण्ड शाखाको सिफारिस पत्र संलग्न गर्नुपर्ने।

८. कोभिड-१९ को प्रभाव न्यूनीकरणको लागि आवश्यक ठोस कियाकलापहरु उल्लेख गर्नुपर्ने। साथै आयोजना निर्माण र सञ्चालन दुवै चरणमा नेपाल सरकारले तोकेको कोभिड - १९ जनस्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना सम्बन्धमा सम्बन्धित अध्यायहरुमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।

5 प्रदेश 2 को सट्टा मधेश प्रदेश हुनु पर्ने।

कानून तथा नैसर्गिक कार्यान्वयन संरक्षण तथा वातावरण मन्त्रालय

विपद् जोखिम अपतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको दोजनिर्धारण तथा कार्यसूची

<u>अनुसूची</u>

१. संविधानको धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हक

२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कानून यथ गर्नु पर्ने: विपद जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन,२०७४(दफा २१ विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि दायित्वहरु) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ ,

३. स्वास्थ्य सम्बन्धी यथ कानूनहरु: स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धी नियमावली, २०६९, जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ संक्रामक रोगसम्बन्धि कानूनहरु यथ गरिनुपर्ने।

४. श्रम सम्बन्धी : राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ रोजगार हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५,

५. नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता एन.बि.सी. १०५:२०७७ को प्रयोग भवन निर्माणमा प्रयोग गरिने वा नगरिने हो भने त्यस सम्बन्धी व्यवस्था पनि राखिनुपर्ने

६. स्थानिय तहको building standards हरु साथै यो आयोजनासंग सम्बन्धित अन्य स्थानिय कानूनहरु पनि राखिनुपर्ने जस्तै फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन इत्यादी

७. ऐन भाव नभई सो ऐन संग सम्बन्धित नियम पनि राख्नु पर्ने

८. अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौताहरुमा

- जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, १९९२
- जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय संरचना महासन्धि,१९९२
- श्रम सम्बन्धी महासन्धीहरु पनि राखिनुपर्ने जस्तै: Convention Concerning Forced or Compulsory Labour, 1930 (ILO Convention No. 29), Convention Concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value, 1951 (ILO Convention 100), Convention Concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labor, 1999 (ILO Convention No. 182)
- Constitution of the World Health Organization (WHO), 1946 Amendments – 1959, 1967,1973, 1976 and 1986
- International Health Regulations (IHR), 2005

९. सम्बन्धित मन्त्रालयले राख्ने कानूनको list एउटा हुनुपर्ने

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

मोरिशल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्यसूचीमा.

सुझाव :-

- फोर्टको formulting वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची - १२ अनुसार प्रारम्भिक टीमि द्वारा घोषणामा हस्ताक्षर नरहेको
- सम्बन्धी सामग्रीमा स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७ नसमेटिएको
- उपलब्ध सेवाहरु जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ को जनरल अस्पतालमा रहेको सेवाहरु
- स्वास्थ्यजन्य फोहोर उत्पादनको प्रति पनि राख्नुहोस्। प्रतिक्षण नमरी गरिएको?
- स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन Report मा detail राख्नुहोला (४ तरल र ३ ठोस फोहोर)
- मापदण्डमा Incinerator सम्बन्धि राख्नुभएको छ त्यो आदिले लागु हुँदैन।
- जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली पनि review गर्नुहोला।
- ~~Hospital wastecare~~
- National Healthcare waste management standards & operating Procedures, 2020
- जनस्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९.
- विभिन्न ठाउँ लेखिएका तथ्याङ्कको प्रति राख्नुहोला /academic writing follow गरेर।
- Mercury-free अस्पताल सामग्रीहरुको प्रयोग।

जनस्वास्थ्य प्रतिनिधि
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

[illegible] भौतिक [illegible] वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको लागी तयार गरिएको क्षेत्र निर्धारण

[illegible] सूचीका सम्भावना सम्/सुझावहरु

वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन

१. वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-५ को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसार तयारी गर्नुहोस्

२. स्पष्ट मुद्दिने नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस् - पृष्ठ ३

३. स्थलाकृतिक (Topographic) र भौगोलिक (Geological) नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस्

४. भूकम्पीय (Seismicity map) नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस्

५. २.२ समुद्र सतह देखि उचाइ (Altitude)

६. २.२ वर्तुल सडकको आरेख उल्लेख गर्नुहोस्

७. २.३ विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस्

८. हरियाली क्षेत्र र खुला क्षेत्र कृपया उल्लेख गर्नुहोस् - तालिका १

९. पार्किङ क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, हरियाली क्षेत्र र खुला क्षेत्रको % पनि उल्लेख गर्नुहोस्

१०. न. पा. को FAR को मापदण्ड उल्लेख गर्नुहोस्

११. पानीको माग र स्रोतको विवरण विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस्

१२. ठोस फोहोर र फोहोर पानी विवरण विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस् र स्रोत पनि उल्लेख गर्नुहोस्

१३. ३.५ कुन अवधिमा कति दश र अदक जनशक्तियाट आयोजना निर्माण हुनेछ उल्लेख गर्नुहोस्

१४. ४. वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-५ को ४ अनुसार तयारी गर्नुहोस्

१५. हावा, पानी र ध्वनिको नमूना सङ्कलन तथा परीक्षण विधिको व्याख्या गर्नुहोस्

१६. हावा, पानी र ध्वनिको हालको अवस्थाको जाँच गरि ल्याव रिर्पोट उल्लेख गर्नुहोस्

१७. ६.१ भौगोलिक विवरण साइट विशिष्ट हुनुपर्छ

१८. सार्वजनिक परामर्शको मिनेट र परामर्शमा उठेका मुद्दाहरू समावेश गर्नुहोस्

१९. ७.२.१ - रासायनिक र विशेष (Hazardous) फोहोर व्यवस्थापन

२०. ७.२.१ - फोहोर जस्तै प्लेसेन्टा, शरीरको भाग आदि को व्यवस्थापन

२१. ७.२.१ - फोहोर पानी व्यवस्थापन समावेश गर्नुहोस्

२२. ७.२.१ - वर्षाको पानी (Stormwater) व्यवस्थापन

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

सन्दर्भ सामाग्रीहरु पुनर्लेखन गर्नुहोस्

प्रतिवेदन

१. वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची- ८ को वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसार तयारी गर्नुहोस्

२. स्पष्ट सुझिने नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस् - पृष्ठ ५.६

३. स्थलाकृतिक (Topographic) र भौगोलिक (Geological) नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस्

४. भूकम्पीय (Seismicity map) नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस्

५. तालिका १- समुद्र सतह देखि उचाइ (Altitude)

६. २.४ विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस्

७. हरियाली क्षेत्र र खुला क्षेत्र कृपया उल्लेख गर्नुहोस् - तालिका १

८. पार्किङ क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, हरियाली क्षेत्र र खुला क्षेत्रको % पनि उल्लेख गर्नुहोस्

९. न. पा. को FAR को मापदण्ड उल्लेख गर्नुहोस्

१०. पानीको माग र स्रोतको विवरण विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस्

११. ठोस फोहोर र फोहोर पानी विवरण उल्लेख गर्नुहोस् र स्रोत पनि उल्लेख गर्नुहोस्

१२. EIA मा परियोजनाको DIZ मा अस्पतालको फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास उल्लेख गर्नुहोस्

१३. ३.२.२ हावा, पानी र ध्वनिको नमूना सङ्कलन तथा परीक्षण विधिको विस्तृतमा व्याख्या गर्नुहोस्

१४. ५.२ आयोजनाको लागत शब्दमा पनि उल्लेख गर्नुहोस्

१५. सन्दर्भ सामाग्रीहरु पुनर्लेखन गर्नुहोस्

१६. सेर्भेम्यामा हस्ताक्षर गर्नुहोस्
छ-दोषगत

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अजय कुमार के.सी

Scanned with CamScanner

मिति २०८१।१०।२३ को आइतबार ३.०० बजे डिडिसी अध्यक्ष श्री [illegible] [illegible] प्रा.लि. [illegible] को प्रमुख [illegible] वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) को सेवा निर्धारण (SOR) प्रतिवेदन तथा कार्यसूची (TOR) माथिको [illegible] वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन मुलाक समितिको बैठकबाट प्राप्त सुझाव देहाय बमोजिम रहेको छ।

१. अस्पताल आयोजनाको Layout / Master plan, Google map, location map आदि संलग्न गरिनुपर्ने।
२. भूचौगट पानीको प्रयोजनको लागि हयातमा भएको पानीको उपलब्धता भएमा कुन सम्बन्धित सम्बन्ध स्पष्ट खुलाउनु हुनुपर्ने।
३. अस्पताल निर्माण गर्दा र संचालन गर्दा वातावरणमा पर्ने/पर्न सक्ने प्रभाव सम्बन्धि स्वाकलाट हुहा-२ समावेश गरिनुपर्ने।
४. आयोजना स्थल वरपरको Baseline Information (सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, जैविक वातावरण को विवरण उल्लेख गरिनुपर्ने।
५. Baseline information को आधारमा issues ई पहिचान गरिनुपर्ने।
६. Floor अनुसारको Design समेत राख्दा उपयुक्त हुने
७. शास्त्रीय भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार Design र निर्माण गरिनुपर्ने।
८. स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड पुनरावलोकन र मापदण्ड पालना गरिनुपर्ने।
९. ट्राफिक र सम्बन्धित स्वास्थको उल्लेख गरिनुपर्ने।
१०. आयोजनासंग सम्बन्धित ऐन कानून, नियम, विधिमापदण्डको पुनरावलोकन गरिनुपर्ने।
११. अस्पताल जन्य हौस फोहर र तरल फोहर व्यवस्थापन (स्थल समावेश हुनुपर्ने।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

१२. निर्माण सामाग्रीहरु (जस्तै: ढुंगा, इट्टा, बालुवा, रोगन आदि को परिमाण, गुणस्तर, दुवानी, भण्डारण एवं जोखिमका बारेमा उल्लेख गरिनुपर्ने।

१३. आयोजनाको विशेषता विस्तृत रूपमा उल्लेख गरिनुपर्ने।

१४. आयोजना स्थलबरपर - प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा पर्ने स्कूल, कलेज, मन्दिर, लगायत अन्य सामाजिक संरचना भएमा सो उल्लेख गरिनुपर्ने।

१५. भाषागत सुहुता, Font size आदी कायम गरिनुपर्ने

१६. अस्पतालले दिने सेवा र सेवाशुल्क सम्बन्धित एकल बोर्ड उल्लेख गरिनुपर्ने।

१७. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धि ऐन, नियम, कार्यविधि नापदण्ड पुनरावलोकन, र एकलदृष्ट उल्लेख गरिनुपर्ने।

१८. विविध वातावरणीय पक्षको अध्ययन विषय समेटुने

१९. Mercury free स्वास्थ्य सेवा दिने बारे प्रतिवेदनमा स्पष्ट खुलाउनु पर्ने।

२०. स्वास्थ्य कर्मी संख्या - र स्वास्थ्य सेवा लिने सहयात्री बीच पाते उल्लेख गरिनुपर्ने।

२१. पानी, माटो आदीको टेस्ट गरिनुपर्ने र सोको रिपोर्ट संलग्न गरिनुपर्ने।

२२. Spoil Disposal सम्बन्धि एकल पोत खनामेका गरिनुपर्ने

२३. Occupatimal health and Safety सम्बन्धि छुट्टै उल्लेख / समावेश गरिनुपर्ने।

२४. कृषि क्षेत्र / बाली नालीमा पर्ने प्रभाव सम्बन्धि एकलाइन गरिनुपर्ने।

२५. अस्पताल पानीको Treatment सम्बन्धि सम्बन्धित एकलाइन समावेश गरिनुपर्ने।

२६. आयोजना निर्माण स्थलको स्वामित्व खुल्ने कागजात संलग्न गरिनुपर्ने।

२७. निर्माण गर्दा आवश्यक पर्ने skilled and semi skilled जनशक्तिबारे उल्लेख गरिएपर्ने।

२८. Labour camp सम्बन्धि खबाल समावेश गरिएपर्ने।

२९. Traffic को व्यवस्थापन सम्बन्धि खबाल समावेश गरिएपर्ने।

३०. वातावरण मैत्री भवन निर्माण सम्बन्धि खबाल समावेश गरिएपर्ने

३१. नविकरणीय उर्जा प्रयोगलाई प्राथमिकता दिएपर्ने।

३२. आयोजना क्षेत्रमा Green belt हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने सम्बन्धि खबाल समावेश गरिएपर्ने।

३३. प्रतिवेदनलाई थप सुधार गरिएपर्ने।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

इन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरण तथा कार्यसूचीका सम्बन्धमा

१. SD.Q र का आवश्यक जग्गा –
अस्पतालको नक्सा रहेको छ लेखिएकाले अस्पताल बनाउने हो कि बनिसकेको हो प्रष्ट पार्नुपर्ने।

२. आयोजना स्थलको site plan, design समावेश गर्नुपर्ने।

३. आयोजना स्थल वरपरको विवरण केही उल्लेख नगरेको समावेश गर्नुपर्ने।

४. कामदार शिविरको लागि पहले रहेको पुरानो घरको व्यवस्थापन गरिनेछ लेखिएको। त्यसलाई भत्काउन पर्ने नपर्ने उल्लेख गर्नुपर्ने।

५. प्राथमिकिकरण गरेको सवालमा जलप्रदुषण समावेश गर्नुपर्ने।

६. spoil व्यवस्थापन पनि फोहर व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण क्षेत्र हो। यसलाई पनि प्राथमिकिकरण गरेको सवालमा राख्ने।

७. रसायनिक वातावरणमा संचालन गरेमा पर्ने प्रतिकुल प्रभाव पनि समावेश गर्ने।

८. Electronic waste पनि छुट गर्ने।

९. सरोकारवालासंगको बैठकको मिनिट समावेश गर्ने।

१०. अध्ययन टोलीको declaration form मा signature गर्नुपर्ने।

११. प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ ले तोकेको ढाँचा बमोजिम आवश्यक सामग्री समेटेर तयार नगरेको र भाषागत त्रुटी पनि धेरै भएकाले परिमार्जन गरि पुनरावेदन गर्नुपर्ने।

विभेश
०८१/१०/२३

[illegible] मेमोरियल अस्पताल निर्माणको लागि वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा सुझाव।

क) वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन

[illegible] मेमोरियल अस्पताल प्रभावक [illegible] एन्ड इन्भिरोनमेन्ट कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. ले [illegible] पोखरा पोखरा मेमोरियल अस्पताल - निर्माणको लागि वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको क्षेत्र निर्धारणको लक्ष्य प्रतिवेदनमा वातावरण संरक्षण ऐन २०५६ अनुसार छुटेका विषय वस्तुलाई लाइ यस क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन भित्र समावेश गर्नुपर्ने देखिन्छ।

१) आयोजना को प्रभाव क्षेत्र को सिमा तथा वर्गिकरणलाइ पुनर्विचार गर्नुहोला ।

२) परिच्छेद ८.६.३ सामाजिक, आर्थिक,तथा संस्कृतिक वातावरणमा, वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली मा उल्लेख भएबमोजिमको विवरण छुटेकाले वातावरण संरक्षण नियमावली को क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको द्वारा एकपटक हेरी सोहि अनुसारको सम्पूर्ण विवरण निर्देक अनुसार मिलसिलेवार मिलाई समावेश गर्नुहोला।

३) तथ्यांक संकलन विधिमा स्थानीय संग छलफल गरिएको भनियो तर प्रतिवेदनमा कतै देखियन । छलफल को अभिलेख प्रतिवेदनको अनुसुचीमा राख्नुहोला।

४) सयालहरुको प्राथमिकीकरण गर्दा वातावरण संरक्षण नियमावली तथा National Environmental Impact Assessment Guideline 1993(२६ नम्बर बुदा) ले सुझाएको format अनुसार मिलाई (उच्च,मध्यम तथा न्युन) सयालको वर्गिकरण गरि राखिदिनुहोला।

५) वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको कार्यसूचीमा उल्लेखित विषय वस्तु क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन मा सुझाइए अनुरुप समावेश गर्नुहोला।

६) कार्यसूची मा राखियको चेकलिस्टमा आवस्यक जानकारीका विषयहरु छुटेका छन् जस्तै सरोकारवालाको सुझाव/ धारणा लगायतका जानकारी समावेश गरि लिपि नेपालीमा राख्नुहोला।

सुभाष चन्द्र घिमिरे

सामाजिक आर्थिक वातावरण विज्ञ -९८५११५७४६८

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

रायसुझाव	प्रतिक्रिया	पृष्ठ नं.
राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६०; स्वास्थ्य भवन पूर्वाधारको डिजाइन तथा निर्माणसम्बन्धी निर्देशिका, २०७४(पहिलो संसोधन २०७७) र स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७ लगायत अन्य अस्पतालसँग सम्बन्धित मापदण्ड, Norms and standards अनुसार के-कसरी भवन डिजाइन गरिएको हो सो सम्बन्धमा संक्षिप्त उल्लेख गर्नु पर्ने ।	भवनको डिजाइन राष्ट्रिय भवन संहिता २०७६ अनुसार गरिएको छ र यसलाई अनुच्छेद २.७.३ मा उल्लेख गरिएको छ ।	१५
१.५ वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको औचित्यमा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को मिति २०७८/०२/१० मा भएको हेरफेर अनुसूची ३(ख) स्वास्थ्य क्षेत्र अनुसार "१०० शैय्या भन्दा वढीको अस्पताल, नर्सिंगहोम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्ने" अलावा सोहि नियमावलीको अनुसूची ३(ज) आवास, भवन तथा वस्ती विकास र सहरी विकास क्षेत्र अनुसार " ४५मि. भन्दा वढी उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने"; "१०,००० वर्ग मि. क्षेत्रफल भन्दा वढीको builtup area वा floor area	सुझाव अनुसार परिक्षेद १.६ मा उल्लेख गरियो	४ र ५

भएको आवासीय व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने" र "२०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा संचालन गर्ने" विषयहरु समेत उल्लेख गर्नुपर्ने ।		
तालिका १ प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरुमा निम्नानुसारको विवरणहरु थप गर्नुपर्ने • Two wheelers and four wheelers सवारी साधनको पार्किंग संख्याको श्रोत उल्लेख गर्नुपर्ने • स्वास्थ्य अस्पतालजन्य फोहोरमैला उत्सर्जनको श्रोत उल्लेख गर्नुपर्ने	पार्किंग को श्रोत र निकालिएको विधि उल्लेख गरियो	१०
(क)तालिका १ मा उल्लेख गरिएको सम्बन्धित नगरपालिकाको भवन निर्माणसम्बन्धी मापदण्ड बमोजिमको विवरणहरुलाई सुझावअनुसारको तालिकामा प्रस्तुत गर्नुपर्ने (ख)राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६० बमोजिमको	परिक्षेद २.७.३ मा सबै उल्लेख गरियो	१५

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

विवरण तालिका अनुसार		
तालिका ८ मा प्रस्तुत गरिएको direct impact area (100 m) and indirect impact area (500 m) भित्र कति घरधुरी र जनसंख्या प्रभावित हुने हो, स्पष्ट उल्लेख गर्ने।	तालिका १० मा प्रस्तुत क्षेत्रभित्र पर्ने घरधुरी र जनसंख्या थप गरियो	२४
ऐन र नियमावलीहरु छुटाछुटै प्रस्तुत गर्नुपर्ने। साथै यस अन्तर्गत निम्नानुसारका कानूनी दस्तावेजहरुको समिक्षा समेत गर्नपर्ने स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७ वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्वन्धि आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२ सम्वन्धित नगरपालिकाको भवन निर्माणसम्वन्धित मापदण्ड	ऐन र नियमावलीहरु छुट्टाछुटै लेखियो र आवश्यक मापदण्डहरु थप गरियो ।	३४
शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, भवन संहिता शाखाको सिफारिस पत्र संलग्न गर्नुपर्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, भवन संहिता शाखाको सिफारिस EIA प्रतिवेदनमा संलग्न गरिनेछ ।	
कोभिड-१९ को प्रभाव न्यूनीकरणको लागि आवश्यक ठोस क्रियाकलापहरु उल्लेख गर्नुपर्ने । साथै आयोजना निर्माण र संचालन दुवै चरणमा नेपाल सरकारले तोकेको कोभिड-१९ जनस्वास्थ्य सुरक्षा	सुझाव अनुसार उल्लेख गरियो	१९

सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना सम्बन्धमा सम्बन्धित अध्यायहरुमा उल्लेख गर्नुपर्ने ।		
प्रदेश २ को सट्टा मधेश प्रदेश हुनुपर्ने	पूरा प्रतिवेदन भरी मधेश प्रदेश भनेर लेखिगो	

संविधानको धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हक	थप गरियो	३२
विपद जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कानून थप गर्नु पर्ने: विपद जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (दफा २१ विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी दायित्वहरु) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६	थप गरियो	३२ देखि ३४ सम्म
स्वास्थ्य सम्बन्धी थप कानूनहरु: स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धी नियमावली, २०६९, जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७, संक्रामक रोगसम्बन्धी कानूनहरु थप गरिनुपर्ने	थप गरियो	३२ देखि ३४ सम्म
श्रम सम्बन्धी: राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५	थप गरियो	३२ देखि ३४ सम्म

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

रोजगार हक सम्वन्धी नियमावली, २०७५		
नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता एन.वि.सी. १०५:२०७७ को प्रयोग भवन निर्माणमा प्रयोग गरिने वा नगरिने हो भने त्यस सम्वन्धि व्यवस्था पनि राखिनुपर्ने	नेपाल राष्ट्रिय एन.वि.सी. १०५:२०७७ लागू गरिने हो र एसको वारेमा परिशोद २.७.३ मा संलग्न गरिएको छ ।	१५
स्थानिय तहको building standards हरु साथै यो आयोजना सँग सम्वन्धित अन्य स्थानिय कानूनहरु पनि राखिनुपर्ने जस्तै फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन इत्यादी	सुझाव अनुसार सच्चाइयो	१५
ऐन मात्र नभई सो ऐन सँग सम्वन्धित नियम पनि राख्नु पर्ने	सम्वन्धित ऐन र नियम दुवै छुटाछुट्टै लेखियो	३२ देखि ३४
• अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरुमा • जैविक विविधता सम्वन्धी महासन्धी, १९९२ • जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय संरचना महासन्धी, १९९२ • श्रम सम्वन्धि महासन्धिहरु जस्तैः convention concerning forced or remuneration for men and women	सुझावअनुसार आवश्यक सन्धि सम्झौता थप गरियो	३४

workers for work of equal value, 1951 (ILO convention 100), Convention concerning the prohibition and immediate action for the elimination of the worst forms of Child Labor, 1999 (ILO convention no. 182) • Constitution of the World health organization (WHO), 1946 Amendments – 1959,1967,1973,1976 and 1986 • International Health Regulations (IHR), 2005		
सन्दर्भ सामाग्रीमा रहेको कानूनको लिस्टहरु छुटाउनुपर्ने	सन्दर्भ सामग्रीमा हटाईयो	५७

रिपोर्टको formatting वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची- १२ अनुसार हुनुपर्ने	रिपोर्ट को formatting वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसूची -१२ अनुसार राखियो (नेपाली font kalimati १२ र English font Times New Roman १२)	
अध्ययन टोलीद्वारा घोषणा पत्रमा हस्ताक्षर नगरेको	अध्ययन टोलीद्वारा घोषणा पत्रमा हस्ताक्षर गराईयो	अनुसूची १
सन्दर्भ सामाग्रीमा स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७ नराखिएको	स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड, २०७७ सन्दर्भ सामाग्रीमा राखियो	५७
उपलब्ध सेवाहरु जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ को	सो अनुसार तालिका १ मा लेखियो	१२

जनरल अस्पतालमा रहेका सेवाहरु		
स्वास्थ्यजन्य फोहोर उत्पादनको श्रोत पनि राख्नुहोस, प्रतेप्क्षण कसरी गरिएको?	स्वास्थ्य संस्थान संचालन सम्बन्धि मापदण्ड र स्वास्थ्य संस्थान संचालन हुने स्थानको दैनिक फोहोरमैला निस्कासनको आधारमा गरिएको हो	
स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन रिपोर्ट मा detail राख्नुहोस (तरल र ठोस)	स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापनको बारेमा EIA प्रतिवेदनमा detail रुपमा लेखिने छ	
मापदण्डमा incinerator सम्बन्धी राख्नुभएको छ, त्यो अहिले लागू हुदैन	Incinerator सम्बन्धि मापदण्ड हटाइयो	३४
जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली पनि review गर्नुहोला	जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली २०७७ र जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ थप गरियो	३३
National healthcare waste management standards and operating procedure 2020	थप गरियो	३३
स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७१	थप गरियो	३३
विभिन्न ठाउँमा लेखिएका तथ्यांकको श्रोत राख्नुहोस । (academic writing follow गरेर	छुटेका र श्रोत नखुलेका तथ्यांकको श्रोत खुलाइयो	
Mercury free अस्पतालका सामाग्रीहरुको प्रयोग	सुझावअनुसार mercury को प्रयोग भनेर हटाईयो	

कार्यसूची प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-८ को वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकनको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसार तयारी गर्नुहोस	सुझावअनुसार वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार नै गरियो	
स्पष्ट बुझिने नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस — पृष्ठ ५,६	स्पष्ट बुझिने colour नक्सा प्रस्तुत गरियो	८ र ९
स्थलाकृति (topographic) र भौगोलिक (geological) नक्सा प्रस्तुत गर्नुहोस	स्थलाकृति (topographic) र भौगोलिक (geological) प्रस्तुत गरियो	८ र ९
भूकम्पीय (seismicity map) नक्सा प्रस्तूत गर्नुहोस	भूकम्पीय (seismicity map) नक्सा प्रस्तुत गरियो	९
तालिका-१ समुन्द्र सतह देखि उचाई (Altitude)	तालिका १ मा समावेश गरियो	१०
२.२ विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस	विस्तृत रुपमा उल्लेख गरियो	६ देखि ९ सम्म
हरियाली क्षेत्र र खुल्ला क्षेत्र कृपया उल्लेख गर्नुहोस — तालिका १	तालिका १ मा उल्लेख गरियो	१०
पार्किंग क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, हरियाली क्षेत्र र खुल्ला क्षेत्रको % पनि उल्लेख गर्नुहोस	तालिका १ मा उल्लेख गरियो	१०
न. पा. को FAR को मापदण्ड उल्लेख गर्नुहोस	तालिका १ र परिक्षेद २.७.३ मा विस्तृत रुपमा लेखियो	१० र १५
पानीको माग र श्रोतको विवरण विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस	तालिका ३ र परिक्षेद २.७.४ मा विस्तृत रुपमा लेखियो	१६ र १७
ठोस फोहोर र फोहोर पानी विवरण विस्तृतमा उल्लेख गर्नुहोस र श्रोत पनि उल्लेख गर्नुहोस	परिक्षेद २.७.२ मा उल्लेख गरियो	१४

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

EIA मा परियोजनाको DIZ मा अस्पतालको फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास उल्लेख गर्नुहोस्	EIA प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिने छ	
३.२.२ हावा, पानी र ध्वनीको नमूना संलन तथा परिक्षण विधिको विस्तृतमा व्याख्या गर्नुहोस	क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ	
५.२ आयोजनाको लागत शब्दमा पनि उल्लेख गर्नुहोस	५.३ मा आयोजनाको लागत उल्लेख गरियो	३६
सन्दर्भ सामाग्रीहरु पुनर्लेखन गर्नुहोस	पुनर्लेखन गरियो	५७
स्व-घोषणामा हस्ताक्षर गर्नुहोस	अनुसूची १ मा प्रस्तूत गरियो	अनुसूची १

अस्पताल आयोजनाको layout /masterplan, google map, location map आदि संलग्न गरिनुपर्ने	अस्पताल आयोजनाको layout /masterplan अनुसूची ५ मा संलग्न गरियो र बुझिने colour google map, location map परिशेद २.३ मा संलग्न गरियो	४ र अनुसूची ५
भूमिगत पानीको प्रयोगले सो-स्थानमा अन्य पानीको उपलब्धतामा आउने कमी सम्वन्धी सवाल समावेस हुनुपर्ने	तराई क्षेत्र भएकोले अन्य क्षेत्रको उपलब्धतामा कुनै असर नपर्ने र यसको वरेमा विस्तृत रुपमा EIA प्रतिवेदनमा लेखिने छ ।	
अस्पताल निर्माण गर्दा र संचालन गर्दा वातावरणमा पर्ने, पर्न सक्ने प्रभाव सम्वन्धि सबाललाई छुट्टाछुटै समावेश गरिनुपर्ने	निर्माण चरण र संचालन चरण भनि परिच्छेद ६ मा लेखिएको छ	३७ देखि ४०

Baseline information को आधारमा issue हरु पहिचान गरिनुपर्ने	baseline information लाई आधार बनाइ issue हरुको पहिचान गरियो	४० देखि ४२
नक्सामा floor अनुसारको design समेत राख्दा उपयुक्त हुने	अस्पताल आयोजनाको layout /masterplan अनुसूची ५ मा संलग्न गरियो	अनुसूची ५
राष्ट्रिय भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार design र निर्माण गरिनुपर्ने	राष्ट्रिय भवन निर्माण मापदण्ड (NBC २०२०) अनुसार निर्माण गरिएको छ	
स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड पुनरावलोकन र मापदण्ड पालना गरिनु पर्ने	स्वास्थ्य संस्था संचालन मापदण्ड २०७७ अनुसार नै गरिएको छ	
ट्राफिक सँग सम्बन्धित सवालहरुको उल्लेख गरिनुपर्ने	ट्राफिक सँग सम्बन्धित विस्तृत विवरण EIA प्रतिवेदनमा राखिने छ र पार्किंग सँग सम्बन्धित कुराहरु तालिका १ मा प्रस्तुत गरिएको छ	
आयोजनासँग सम्बन्धित सवालको उल्लेख गरिनुपर्ने	उल्लेख गरियो	तालिका १ तथा पुरा रिपोर्ट
आयोजना सँग सम्बन्धित ऐन, कानून, नियम, नियमावली, कार्यविधि मापदण्डको पुनरावलोकन गरिनुपर्ने	सुझावअनुसार पुनरावलोकन गरियो	
अस्पताल जाँच, ठोस फोहोर र तरल फोहोर सम्बन्धित सवाल समावेश हुनुपर्ने निर्माण सामग्रीहरु जस्तैः ढुँगा, इट्टा, बालुवा, रोडा हरु को परिमाण, श्रोत, ढुवानी, भण्डारण सँग जोडिएको वातावरणीय सवालहरु उल्लेख गरिनुपर्ने	परिच्छेद २.७.२, २.७.५ र २.७.६ मा समावेश तथा उल्लेख गरियो	

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

आयोजनाको विशेषता विस्तृत रुपमा उल्लेख गरिनुपर्ने	आयोजना को विशेषता तालिका १ मा विस्तृत रुपमा लेखियो	१०, ११ र १२
आयोजना स्थल बरपर- प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा पर्ने, स्कुल, कलेज, मन्दिर, लगायत अन्य सामाजिक संरचना भएमा सो उल्लेख गरिनुपर्ने	आयोजना स्थल को प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा कुनै पनि स्कुल, कलेज, मन्दिर, लगायत अन्य सामाजिक संरचना नभएको हुनाले उल्लेख गरिएन	
भाषागत शुद्धता, font size आदि कायम गरिनुपर्ने	पुरा प्रतिवेदन पुनरावलोकन गरियो र भाषागत शुद्धता, font size आदि कायम गरियो	
अस्पतालले दिने सेवा र सेवासँग सम्बन्धित सवाललाई उल्लेख गरिनुपर्ने	अस्पतालले दिने सेवाहरु तालिका १ मा प्रस्तुत गरियो र विस्तृत सेवाहरुको जानकारी EIA प्रतिवेदनमा समावेश गरियो	
स्वास्थ्य संचालन सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधि मापदण्ड पुनरावलोकन, र सवालहरु उल्लेख गरिनुपर्ने	पुनरावलोकन तथा पुर्नलेखन गरियो	२२ देखि २५
विविध वातावरणीय पक्षको अध्ययन विधि स्पष्ट हुनुपर्ने	अध्ययन विधि पुनरावलोकन तथा पुर्नलिखन गरियो	१८ देखि २२
Mercury free स्वास्थ्य सेवा दिने तर्फ पतिविदनमा स्पष्ट खुलाउनुपर्ने	सुझावअनुसार Mercury free स्वास्थ्य प्रधान गरिने हुनाले मिनामाता mercury महासन्धि २०१३ को आकर्षण नहुने हुनाले हटाइयो	३४
स्वास्थ्यकर्मी संख्या र स्वास्थ्य सेवा लिने समुदाय बारे पनि उल्लेख गर्नुपर्ने		
पानी, माटो आदिको टेस्ट गरिनुपर्ने र सोको रिपोर्ट संलग्न गरिनुपर्ने	माटो आदिको टेस्ट गरि रिपोर्ट अनुसूची ५ मा संलग्न गरियो र पानी, वायु र ध्वनिको	

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

	मापन गरि रिपोर्ट EIA प्रतिवेदनमा संलग्न गरिने छन्	
Soil disposal सम्बन्धी पनि समावेश गरिनुपर्ने	Soil disposal गरि सम्बन्ध परिच्छेद २.७.६ मा संलग्न गरियो	१३
Occupational health and safety सम्बन्धि सवाल उल्लेख गरिनुपर्ने	पुनरावलोकन र थप गरियो	१४
कृषि क्षेत्र नालीनालीमा पर्ने प्रभाव सम्बन्धित सवाल उल्लेख गर्नुपर्ने	अस्पताल गाँठो जग्गामा निर्माण हुने भएकाले कृषि नालिवालीमा कुनै किसिमको हानी हुने देखिदैन	
भूमिगत पानीको treatment सम्बन्धि सवालहरुलाई समावेश गरिनुपर्ने	अस्पतालको भूमिगत पानीको treatment को बारेमा पानीको परिक्षण गरेपछि EIA प्रतिवेदनमा समावेश गरिनेछ	
आयोजना निर्माण स्थलको स्वामित्व खुल्ने कागजात संलग्न गरिनुपर्ने	अनुसूची ५ मा कागजात संलग्न गरियो	अनुसूची ५
निर्माण गर्दा आवश्यक पर्ने skilled एंड semiskilled जनशक्तिबारे उल्लेख गरिनुपर्ने	परिच्छेद २.७.७ मा उल्लेख गरियो	१४
Labor camp सम्बन्धि सवाल समावेश गरिनुपर्ने	परिच्छेद २.७.६ मा उल्लेख गरियो	१३
Drainage को व्यवस्थापन सम्बन्धि सवालहरु समावेश गरिनुपर्ने	उल्लेख गरियो	१०
वातावरण मैत्री भवन निर्माण सम्बन्धि सवाल समावेश गरिनुपर्ने	अस्पताल वातावरण मैत्री बनाउन खुल्ला, क्षेत्र र हरियाली क्षेत्र ठाउँ छुटाइएकोछ र यसको बारेमा	७

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

	विस्तृत EIA प्रतिवेदनमा लेखिने छ	
नविकराणीय उर्जा प्रयोगलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने	अस्पातालमा विधुत प्रमुख उर्जाको श्रोत रहेको छ र नविकरणीय उर्जालाई प्राथमिकीकरण गरिएको छ	२२
आयोजना क्षेत्रमा green belt हरियाली प्रवार्द्दन गर्ने सम्बन्धि सवाल समावेश गरिनुपर्ने	अस्पताल वातावरण मैत्री बनाउन खुल्ला, क्षेत्र र हरियाली क्षेत्र ठाउँ छुटाइएकोछ र यसको बारेमा विस्तृत EIA प्रतिवेदनमा लेखिने छ	११
प्रतिवेदनलाई थप सुधार गरिनुपर्ने	पुरा प्रतिवेदन पुनरवलोकन गरियो र थप सुधार गरियो	

आयोजना स्थलको site plan, design समावेश गर्नुपर्ने	आयोजना स्थलको साइट plan र डिजाइन अनुसूची ५ मा संलग्न गराइयो	अनुसूची ५
आयोजना स्थल वरपरको विवरण केहि उल्लेख नभएकाले समावेश गर्नुपर्ने	आयोजना स्थल वरपर को विवरण परिच्छेद २.२ मा समावेश गरियो	६
कामदार शिविरका लागि त्यहि रहेको पुरानो घरमा व्यवस्थापन गरिनेछ लेखिएको । त्यसलाई भत्काउन पर्ने नपर्ने उल्लेख गर्नुपर्ने	स्पष्ट पारियो	१७
Electric wastes पनि समावेश गर्ने	समावेश गरियो	३७

सरोकारवालासंगको बैठकको माइनुट समावेश गर्ने	क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदनमा माइनुट समावेश गरिएको छ	
अध्ययन टोलीको declaration form मा signature गर्नुपर्ने	Signatured declaration form समावेश गरियो	अनुसूची १
प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा तोकेको ढाँचा बमोजिम आवश्यक सामाग्री समेटेर तयार नभएको र भाषागत त्रुटी पनि धेरै भएकाले परिमार्जन गरि पुनर्लेखन गर्नुपर्ने	पुरा प्रतिवेदन पुनरावलोकन गरियो र सुझावअनुसार सच्चाईयो	

आयोजना को प्रभाव क्षेत्र को सिमा तथा वर्गीकरणलाई पुनर्विचार गर्नुहोला	पुनर्विचार गरी त्यसभित्र पर्ने घरधुरी र जनसंख्या पनि थप गरियो	२४
परिच्छेद नं. ६.३ सामाजिक, आर्थिक तथा संस्कृतिक वातावरणमा, वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली मा उल्लेख भएबमोजिमको विवरण छुटेकाले वातावरण संरक्षण नियमावलीको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको ढाँचा एकपटक हेरी सोही अनुसारको सम्पर्ण विवरण शिर्षक अनुसार सिलसिलेबार मिलाई समावेस समावेस गर्नुहोला	पुनरावलोकन गरियो र सुझाव अनुसार सच्चाईयो	
तथ्यांक संकलन विधिमा स्थानीय सँग छलफल गरिएको भनियो तर प्रतिवेदनमा कतै	क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरियो	

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

देखिएन, छलफलको अभिलेख प्रतिवेदनको अनुसूचीमा राख्नुहोला		
सवालहरुको प्रथामिकिकरण गर्दा बातावरण संरक्षण नियमावली तथा national environment impact assessment guideline 1993 (26 नं. बुदा) ले सुझाएको format अनुसार मिलाई (उच्च, मध्यम तथा न्यून) सबालको वर्गीकरण गरि राखिदिनुहोला ।	यो format अनुसार EIA को प्रभाव मूल्यांकन तालिका मा गरिने छ र यसको विधि परिच्छेद ३.३ मा समावेश गरिएको छ	३०
बातावरण प्रभाव मुल्यांकनको कार्यसूचीमा उल्लेखित विषय वस्तु क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन मा सुझाइए अनुरुप समावेस गर्नुहोला ।	क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदनमा पनि सुझाइए अनुरुप समावेश गरियो	
कार्यसूचीमा राखिएको चेकलिस्टमा आवश्यक जानकारीका विषयहरु छुटेका छन् जस्तै सरोकारवालाको सुझाव/धारणा लगायतका जानकारी समावेस गरि लिपि नेपालीमा राख्नुहोला ।	चेकलिस्ट मा समावेश गरियो	

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नविकराणीय उर्जा प्रयोगलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने	अस्पतालमा विधुत प्रमुख उर्जाको श्रोत रहेको छ र नविकरणीय उर्जालाई प्राथमिकीकरण गरिएको छ	१७
आयोजना क्षेत्रमा green belt हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने सम्बन्धि सबाल समावेश गरिनुपर्ने	अस्पताल वातावरण मैत्री बनाउन खुल्ला, क्षेत्र र हरियाली क्षेत्र ठाउँ छुटाइएकोछ र यसको बारेमा विस्तृत EIA प्रतिवेदनमा लेखिने छ	७
प्रतिवेदनलाई थप सुधार गरिनुपर्ने	पुरा प्रतिवेदन पुनरवलोकन गरियो र थप सुधार गरियो	

आयोजना को प्रभाव क्षेत्र को सिमा तथा वर्गीकरणलाई पुनर्विचार गर्नुहोला	पुनर्विचार गरी त्यसमित्र पर्ने घरघुरी र जनसंख्या पनि थप गरियो	१७
परिच्छेद नं. ६.३ सामाजिक, आर्थिक तथा संस्कृतिक वातावरणमा, वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली मा उल्लेख भएबमोजिमको विवरण छुटेकाले वातावरण संरक्षण नियमावलीको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको ढाँचा एकपटक हेरी सोही अनुसारको सम्पर्ण विवरण शिर्षक अनुसार सिलसिलेवार मिलाई समावेस समावेस गर्नुहोला	पुनरावलोकन गरियो र सुझाव अनुसार सच्चाईयो	

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

Soil disposal सवाल पनि समावेस गरिनुपर्ने	Soil disposal बारे सवाल परिच्छेद ३.६ मा संलग्न गरियो	१४
Occupational health and safety सम्बन्धि सवाल उल्लेख गरिनुपर्ने	पुनरावलोकन र थप गरियो	१५
कृषि क्षेत्र बालीनालीमा पर्ने प्रभाव सम्बन्धित सवाल उल्लेख गर्नुपर्ने	अस्पताल बाँझो जग्गामा निर्माण हुने भएकाले कृषि नालिबालीमा कुनै किसिमको हानी हुने देखिदैन	
भूमिगत पानीको treatment सम्बन्धि सवालहरुलाई समावेश गरिनुपर्ने	अस्पतालको भूमिगत पानीको treatment को बारेमा पानीको परिक्षण गरेपछि EIA प्रतिवेदनमा समावेश गरिनेछ	
आयोजना निर्माण स्थलको स्वामित्व खुल्ने कागजात संलग्न गरिनुपर्ने	अनुसूची ४ मा कागजात संलग्न गरियो	अनुसूची ४
निर्माण गर्दा आवश्यक पर्ने skilled एंड semiskilled जनशक्तिबारे उल्लेख गरिनुपर्ने	परिच्छेद २.७.७ मा उल्लेख गरियो	१४
Labor camp सम्बन्धि सवाल समावेश गरिनुपर्ने	परिच्छेद ३.६ मा उल्लेख गरियो	१४
Drainage को व्यवस्थापन सम्बन्धि सवालहरु समावेश गरिनुपर्ने	उल्लेख गरियो	१० र ११
वातावरण मैत्री भवन निर्माण सम्बन्धि सवाल समावेश गरिनुपर्ने	अस्पताल वातावरण मैत्री बनाउन खुल्ला, क्षेत्र र हरियाली क्षेत्र ठाउँ छुटाइएकोछ र यसको बारेमा विस्तृत EIA प्रतिवेदनमा लेखिनेछ	६

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण
सिंहदरबार,

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूची ३: अस्पतालको अवस्थिति र नक्साहरु

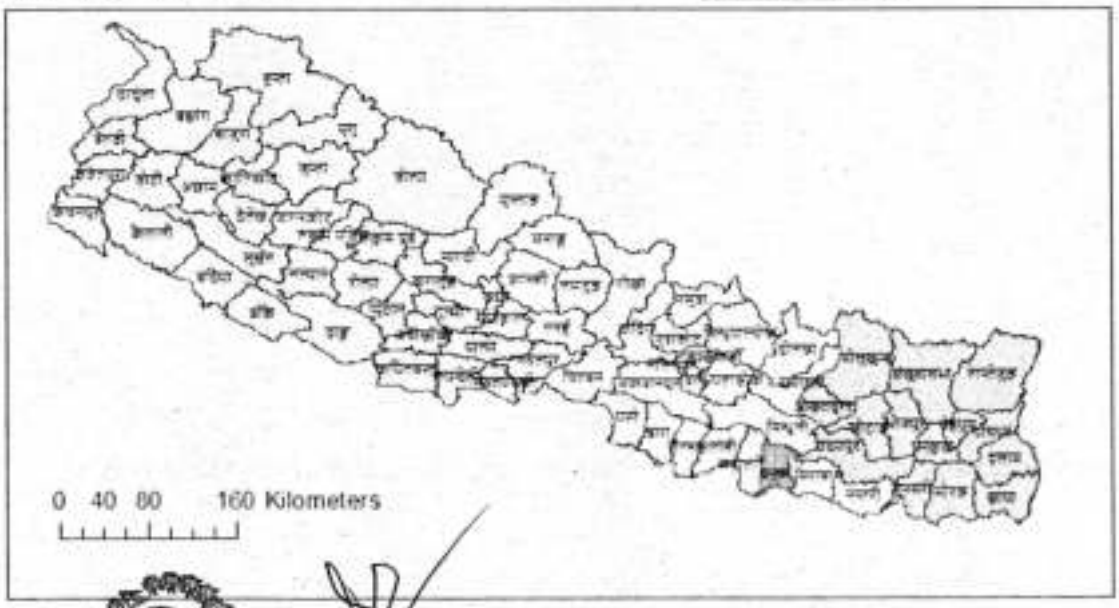

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

Rabindra Memorial Hospital In Google Map
Legend
Dudhmati puli (Bara)
Feature 1
Zero Mile Area
Feature 4
Hotel Sita Sharan
IT park jankpur
Open space and Parking
Rabindra Memorial Hospital
Way To Hospital
Rabindra Memorial Hospital
Concsruction Material Storage area
Labour Camp
Spoil Disposal and Management Area
Google Earth

अनुसूची ४: सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना र मिटिङ्ग माइनुट

वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन को सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

(प्रकाशित मिति २०७९/०३/२१)

गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल, मधेस प्रदेश, धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका – २३, रविन्द्रनगरमा निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय मार्फत वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्वीकृत गर्नुपर्ने प्रावधान अनुसार प्रतिवेदन तयारीका सिलसिलामा सोहि नियमावलीको नियम ६ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्नको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको हो।

प्रस्तावको मूल्य विशेषता तथा प्रभाव पर्ने सक्ने नगरपालिका तथा वडा

प्रस्तावको स्थीति	प्रभाव पर्ने नगरपालिका तथा वडाहरु
रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल, गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा प्रस्तावित २०० शैय्या (bed) भएको फिजिसियोलोजी, साइकोयाट्रोलोजी, आर्थोलोजी, गाइनोलोजी, डर्मेटोलोजी, कार्डियोलोजी, न्युरोलोजी, युरोलोजी, रेडियोग्राफी जस्ता सम्पूर्ण सेवाहरुको उपचार र सुविधा सम्पन्न,२४सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने अस्पताल बनेको।	धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं.२३

प्रस्तावकको नाम:गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि., धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं.२३, रविन्द्रनगर

वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनप्रतिवेदन तयारीको क्रममा वातावरणीय सकारात्मक र राम्रा गुणवत्ता सकारात्मक गर्नुपर्ने भएकोले स्थानीय तहका प्रतिनिधिहरु , स्थानीय जनता , सरोकार संस्थाका प्रतिनिधिहरु तथा सरोकारवालाहरुको र प्रस्तावकको प्रतिनिधि बीच प्रस्तावको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाइ निम्न मिति , समय र स्थानमा हुने भएकोले सम्बन्धित सबैको सक्रिय सहभागिताको लागि अनुरोध गरिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाई हुने मिति,समय र स्थान :

नाउँपालिका तथा वार्ड	मिति र समय	स्थान
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, वडा नं. २३	मिति : २०७९/३/२५ समय : ११:३०	श्री गोविन्द मेला समितिको प्रांगण,दुधमती पुल बैला

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय रामशाहपथ, काठमाडौं

Page No. :
Date :

आज मिती २०७९/०३/२५ गतेका दिन गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन द्वारा प्रस्तावित रविन्द्र मेमोरियल अस्पताल निर्माण तथा सञ्चालनको लागि आवश्यक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको सिलसिलामा आज मधेश प्रदेश, सप्तरी जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं २३ को कुशमतिपुर बेला, श्री गोविन्द मन्दिरको प्राङ्गणमा श्री राघवेन्द्र प्रसाद शाह (२३ नं. वडा अध्यक्ष)को अध्यक्षतामा सार्वजनिक सुनवाई गरियो।

उपस्थितिहरु :

१. श्री राघवेन्द्र प्रसाद शाह (२३ नं. वडा अध्यक्ष) 9844020519 राघवेन्द्र
२. श्रीमती सकुली देवी (२३ नं. वडा सदस्य) 9823742681 सकुली
३. श्रीमती बिमा देवी ठाकुर (२३ नं. वडा सदस्य) 9844881810 बिमा ठाकुर
४. श्री मोहम्मदिन राइन (२३ नं. वडा सदस्य) 9808254173 मो. हिन्दुर्दीन
५. श्री राजेश कुमार कोइरी (पराम्र्शदाता) 9841950006
६.) श्री सुप्रिया पार्थे (पराम्र्शदाता)
७.) डा. शम्भु प्रसाद शाह (प्रस्तावक) 9844457776
८.) श्री गंगा राम महतो (२३ नं. वडा सदस्य)
९). श्री विपेन्द्र शाह (ज.उ.म.न.पा कार्यपालिका सदस्य)
१०). श्री राम लक्ष्मण ~~प्र.वि.प्रा.वि.~~ का प्रधानाध्यापक
११) श्री लक्ष्मण शाह (स्वास्थ्य चौकी प्रमुख वडा नं. २३)
१२ अभिनन्दन ठाकुर (ज०उ०म०न०पा०का०स २३)
१३ नन्दन मुखिया (" " ")
१४. महादेव साह (" " ")
१५. दुर्गेश्वर साह (" " ")
१६ रामलखन ठाकुर
१७ मो. अलिकलाम
१८. सुखदेव
१९. रामेश्वर प्रसाद साह (मेडिकल)
२०. दु. सुरेश साह (२३ नं वडा सदस्य)

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

Page No.:
Date :

२१. राकेश कुमार साह (Supplier)
२२. कुवरन साह (Driver)
२३. श्रीनारायण साह सम्पादक - NTV
२४. तेजी महतो (कृषक)
२५. दुखराम साह (कृषक)
२६. राजकिशोर यादव (कृषक)
२७. अशोक साह (हरिदत्त)
२८. अरुण कुमार साह
२९. अनिरुद्ध साह (तेली)
३०. रमेश कुमार साह (प्रा.)
३१ राम गोपाल कुमार साह
३२ बाबु ईसाह साह
३३ गंगाराम भण्डारी (उ.को.वा. सदस्य गंगाराम भि०
३४ केवल कुमार शर्मा - समाजसेवी
३५ योग कुमार साह (कर्मचारी)
३६ गोविन्द प्रसाद साह (Accountant)
३७. राजीव कुमार साह (कर्मचारी)
३८.

छलफलका विषयहरू :

१. फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी
२. पार्किङ सम्बन्धी
३. विविध सम्बन्धमा

निर्णयहरू :

१. अस्पताल सञ्चालनको क्रममा सुधभति खेला मा अस्पतालबाट उत्सर्जन हुने किसिमका पनि फोहोरहरू नमिसाउने

२. अस्पताल नजिक रहेका पोखरी, कृषि तथा पशुपालनका लागी प्रयोग हुने स्रोतहरूमा अस्पतालजन्य फोहोरहरू नमिसाउने

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाह पथ, काठमाडौं
CamScanner

Page No. :
Date :

(२) अस्पतालको नीतिको सक्ने पालिकाको समय प्रयोग गर्ने

शिवराज

गोपाल

गोपालप्र०

[illegible]

अनुसूची ५: सार्वजनिक सूचना र मुचुल्काहरु

रबिन्द्र मेमोरियल अस्पतालको वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

(प्रकाशन मिति २०७९/०४/२८)

मधेश प्रदेश, धनुषा जिल्ला अन्तर्गत जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका रहेको गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि. द्वारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि., वेला-२३, जनकपुरधाम, धनुषा, ईमेल: rabindramemorialhospital@gmail.com, फोन नं: ९८४४०२०५१९
प्रस्तावको व्यहोरा	प्रस्ताव अस्पताल ३०० शैय्या (bed) भएको फिजियोलोजी, माइक्रोबायोलोजी, आर्थोलोजी, गाइनोलोजी, डर्माटोलोजी, कार्डियोलोजी, न्युरोलोजी, यूरोलोजी, रेडियोग्राफी जस्ता सम्पूर्ण रोगहरुको उपचार र सुविधा सम्पन्न, २४ वै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने गरी अस्पतालको निर्माण र संचालन।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्लाल.पा/गा.पा.	वेला २३, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, धनुषा

माथि उल्लिखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सांस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणाली बिच के कस्तो प्रभाव पर्छ भनी पहिचान गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले वातावरणीय संरक्षण नियमावली को नियम ७(२) बमोजिम यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले ७ सात दिन भित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ।

राय सुझावको लागि पत्राचार गर्ने ठेगाना:

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि., वेला-२३, जनकपुरधाम, धनुषा ईमेल: rabindramemorialhospital@gmail.com, फोन नं: ९८४४०२०५१९
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	एडेली इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा. लि., महालक्ष्मी-०४, ललितपुर, ईमेल: adelyeng.consult@gmail.com

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या :- २०७९।०८०
चलानी नं. :- ९६७

फोन नं. ४२०४२०,४२०१४६
फ्याक्स नं. ४२०४१०

मिति : २०७९।०४।१५

विषय : सूचना टाँस गरिएको बारे ।

श्री ग्रनीनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेशन प्रा.लि.,
जनकपुरधाम -२३, धनुषा ।

प्रस्तुत विषयमा ताहाँ संस्थाको प.स.२०७९।०८० च.नं.१७ मिति २०७९।०४।११ को प्राप्त पत्रानुसार सूचना पाना संख्या -१(एक) यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टांस भएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

जनकपुरधाम उप-महानगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

वडा नं. १३ जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश प्रदेश, नेपाल

फोन नं. :- ०४१-५२०१६६, ५२०१७०
५२०१७०, ५२०११ (कार्यालय)

१०६९
१०८०

मिति: २०७९-८-१२

विषय: सुचना टाँसको जानकारी सम्बन्धमा ।

श्री गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन
जनकपुरधाम -१३

उपरोक्त सम्बन्धमा गणिनाय गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन, जनकपुरधाम-१३ को वातावरणिय प्रभाव मुल्याङ्कनको लागी सार्वजनिक सुनवाई को सुचना यस वडा कार्यालयको सुचना पाटीमा सुचना टाँस गरिएको व्यहोरा जानकारीको लागी अनुरोध गरिन्छ ।

२०७९/८/१२

राघवेन्द्र प्रसाद साह
वडा अध्यक्ष

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूची ६: सिफारिस पत्रहरु

जनकपुरधाम उप-महानगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

जनकपुरधाम, धनुषा

प्रदेश नं. २, नेपाल

फोन नं.: ०४९-५२०५४६, ५२०५५० | बारुण-यन्त्र: ०४९-५२०५२०, ५२०५५५

पत्र संख्या: ०६८/०८-५

चलानी नं.: ९०

मिति: १०/०८/०६८

विषय: [illegible] सम्बन्धमा जानकारी ।

श्री [illegible] हिल्स कार्यालय ज्यू,

धनुषा जिल्ला, जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका -२३, धनुषा ।

प्रस्तुत विषयमा [illegible] हिल्स कार्यालयको मिति ०७६/०३/२९ को प्रकाशित सूचना र मिति २०६३/०३/२२ को [illegible] अनुसार कार्यान्वयन हुने गरिएको [illegible] अस्पतालको प्रस्तावबारे यस क्षेत्रमा [illegible] वातावरणीय प्रभाव [illegible] जानकारी दिइएछ ।

सकारात्मक प्रभाव:

- [illegible]
- [illegible] क्षेत्रमा [illegible] अवसर
- [illegible] क्षेत्रमा राजस्व परिचालन

नकारात्मक प्रभाव:

- [illegible] फोहोर मैलाको [illegible]

[illegible] प्रभावको [illegible] सकारात्मक प्रभाव [illegible] नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणको [illegible] कार्यान्वयन हुने [illegible] नकारात्मक प्रभाव [illegible] EIA [illegible] अपनाई कार्यान्वयन गर्ने [illegible] जानकारी दिइएको छ ।

[illegible]

नेपाल [illegible]
स्वास्थ्य तथा [illegible]
रामशाहपथ, [illegible]

जनकपुरधाम उप-महानगरपालिका

२३ नं. वडा कार्यालय

जनकपुरधाम, धनुषा
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या :- २०९/०६५
चलानी नं. :- ०६९/०८०

मिति : २०७५-२-८

विषय : राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको बारे /

श्री गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसन प्रा. लि.
धनुषा, जनकपुरधाम-२३, बेला /

उपरोक्त सम्बन्धमा गनिनाथ गोविन्द हेल्थ फाउन्डेसनको मिति २०७५-३-३१को प्रकाशित सुचनार मिति २०७५-३-२५को सार्वजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यान्वयन हुने रविन्द्र मेमोरियल अस्पतालको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ :-

सकारात्मक प्रभाव

* सहज स्वास्थ्य सुविधा
* स्थानिय स्तरमा रोजगारीको अवसर
* स्थानिय तहमा राजस्व संकलन

नकारात्मक प्रभाव

* स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको उत्सर्जन

उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यूनवातावरणिय व्यवस्थापनको आयोजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लिखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी हुने देखिएकोले उल्लिखित प्रस्ताव EIA प्रतिवेदनमा उल्लिखित न्यूनीकरणका उपायहरु अपनाई कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरि यो सिफारिस गरिएको छ /

२०७५/२/८
राघवेन्द्र प्रसाद साह
वडा अध्यक्ष

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

"सुन्दर, स्वच्छ, समृद्ध जनकपुरधाम"

अनुसूची ७: आयोजना क्षेत्रको पानीको नमुना संकलनको मान

iNESS Nepal Environmental & Scientific Services (P.) Ltd.
G.P.O. Box 7161, Thapathali, Kathmandu, Nepal
Phone: +977-1-5243369, 5301161, Fax No. +977-1-5320028
Email: ness@ines.com.np Website: www.ness-nepal.com

NESS/Lab. M-03/QS02.3

Test Report / Certificate

NS Accreditation No: Pra. 01/053-54

Entry No.	NCL - 746 (W)(1) - 07 - 2022	Received Date	10 - 07 - 2022
Sample	Borewell Water	Issue Date	14 - 07 - 2022
Client	Adely Engineering Consultancy (P) Ltd	Sampling Date	09 - 07 - 2022
Sampled By	Client	Test Initiation	10 - 07 - 2022
Location	Tarakpur	Test Completed	12 - 07 - 2022

S.N.	Parameters	Test Methods	Observed Values	NDWQS, Nepal
1	pH at 24°C	Electrometric, SDDC - 81 B, APHA	7.8	6.5 - 8.5
2	Electrical Conductivity (µS/cm)	Conductivity Meter, 2510 B, APHA	418	1500
3	Turbidity (NTU)	Nephelometric, 2130 B, APHA	<1	5
4	Total Hardness as $CaCO_3$ (mg/L)	EDTA Titrimetric, 2340 C, APHA	92	500
5	Total Alkalinity as $CaCO_3$ (mg/L)	Titrimetric, 2320 B, APHA	111	-
6	Chloride, (mg/L)	Argentometric Titration, 4500 - Cl B, APHA	<0.5	250
7	Ammonia, (mg/L)	Direct Nesslerization, 4500 - NH_3 C, APHA	0.99	1.5
8	Nitrate, (mg/L)	UV Spectrophotometric Screening, 4500 - NO_3 B, APHA	1.11	50
9	Nitrite, (mg/L)	NEDA Colorimetric, 4500 - NO_2 B, APHA	N.D. (<0.02)	3
10	Calcium, (mg/L)	EDTA Titrimetric, 3500 - Ca B & 3500 - Mg B, APHA	13.63	200
11	Magnesium, (mg/L)		10.45	
12	Iron, (mg/L)	Direct Air - Acetylene AAS, 3111 B, APHA	N.D. (<0.05)	0.3
13	Manganese, (mg/L)		<0.02	0.2
14	Arsenic, (mg/L)	SDDC, 3500 - As, C, APHA	N.D. (<0.01)	0.05

N.D. Not Detected

Note:
NDWQS: National Drinking Water Quality Standard - 2079, AAS: Atomic Absorption Spectrophotometer, NTU: Nephelometric turbidity unit, UV: Ultraviolet, EDTA: Ethylenediaminetetraacetic acid, NEDA: N-1-Naphthylethylenediamine dihydrochloride, APHA: American Public Health Association.

Remarks: All observed values complied the prescribed NDWQS.

(Analyzed By) (Checked By) (Authorized Signature)

Note:
1. This report/certificate is in reference to Laboratory Quality System Manual, QSM (2021).
2. The result listed refer only to the tested samples & applicable parameters. Endorsement of products is neither inferred nor implied.
3. Liability of our institute is limited to the invoiced test parameters & amount only.
4. Samples will be destroyed after one month from the date of issue of test certificate unless otherwise specified.
5. This report should not be reproduced wholly / partially for any advertising media without our permission.
6. The clients are requested to take back their hazardous samples along with the report/certificate.

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

अनुसूची ८: अस्पतालको कानूनी कागजात तथा सामान्य नक्साहरु

जनकपुर उप-महानगरपालिका कार्यालय ,जनकपुरधाम
Janakpur Sub-Metropolitan City Office,Janakpurdham

भवन डिजाइन सिफारिस प्रमाण–पत्र
NO OBJECTION CERTIFICATE

श्रीमान्/श्रीमती/सुश्री सरस्वती देवी र राधेश्याम प्रसाद साह

ठेगाना वि. स. बिन्दी २२ बसे

वरिष्ठ उपसचिव

महाशय,

तपाइले जनकपुर उप-महानगरपालिका वडा नं. १३ साबिक ..... २ ..... हाल ..... २३ ..... को कित्ता नं. ४६, ४९६, ९४९४, क्षेत्रफल ..... टोल ..... को जग्गामा भवन निर्माणको लागि स्वीकृत मापदण्ड र राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता अनुरुप नक्शा डिजाइन पेश गर्नुभएकोमा यो सिफारिस प्रमाणपत्र (No Objection Certificate) दिइएको छ । स्वीकृत नक्शा र भवन निर्माण संहिता बमोजिम निर्माण कार्य शुरु गर्नु अगाडी यस कार्यालयलाई अनिवार्य रुपले जानकारी गराउनु पर्नेछ । प्लीन्थ लेभल सम्म यस कार्यालयको प्राविधिकबाट चेक जाँच भई आए पछि मात्र प्लीन्थ लेभल भन्दा माथीको Super structure को निर्माणको लागि इजाजत प्रमाण पत्र दिइने छ ।

भवनको प्राविधिक विवरण :–

क.सं.	विवरण	डिजाइन अनुसार	
१	भवनको वर्गीकरण	☐ क ☑ ख ☐ ग ☐ घ	
२	भवनको प्रयोग	आवासीय	
३	प्लीन्थ एरिया	१०१९०.२४	
४	तल्ला संख्या	६ तल्ला	
५	कुल उचाई		
६	भवन निर्माणको किसिम	नयाँ ☑ तल्ला थप ☐	
७	भवनको स्ट्रक्चरल सिस्टम	पिलर ☑ गारो ☐ अन्य ☐	
८	माटोको प्रकार		
९	माटोको भर वहन क्षमता (सेफ बियरिङ्ग क्याप्रसिटि)		

पेश गर्ने	सिफारिस गर्ने	सिफारिस गर्ने	सिफारिस गर्ने	स्वीकृत गर्ने
सब-इन्जिनियर	इन्जिनियर	योजना प्रमुख	कार्यकारी अधिकृत	

इन्जिनियर

वरिष्ठ उपसचिव

नोट : स्वीकृत नक्शा र भवन निर्माण संहिता विपरित निर्माण कार्य गरिएको पाइएमा न.पा.को नियम बमोजिम कारवाही हुने तथा निर्माण सम्पन्न प्रमाण–पत्र दिन यस कार्यालय बाध्य हुने छैन ।

६६

गाउँ अधिकृत

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

श्री ५ को सरकार

भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय

143773

भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग

मालपोत कार्यालय धनुषा

जग्गाधनी सङ्केत नम्बर

औंठाको छाप	
दायाँ	बायाँ

फोटो प्रमाणित गर्नेको दस्तखत

जग्गा धनीको नाम थर राधेश्याम साह उमेर २६

ठेगाना धनकपुर अंचल धनुषा जिल्ला पोखरी इलाका

..... नगरपालिका / गाउँ विकास समिति वडा नं. ....१....

जग्गाधनीको बाबु / पतिको नाम थर गणेश्वर साह नेपाली

बाजे / ससुराको नाम थर राम दुलार साह

नागरिकता नम्बर र मिति १५८२२८२२ २४।४।२५

नागरिकता प्रदान गर्ने कार्यालय जि० स० का० धनुषा

जग्गावालाको दस्तखत ..... लेखात्मक .....

जग्गाधनी प्रमाण पत्र दिने कार्यालय मा० मा० का० धनुषा

(कार्यालयको छाप)

1

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

मालपोत कार्यालय, धनुषा

जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पुर्जा

१६/ १२४०१४५

[illegible] धनुषा ०२४/३/१४

पं. [illegible] वाईन

बाबु - राम [illegible]

नाति - राजेश्वर प्रसाद

[illegible] जिल्ला धनुषा

४	४६	[illegible]	[illegible]	०-९-१	
२	३४९			०-१-६	
०	३४४			०-३-५४	
४	३६२		६	०-४-३	
३	४१०	८		०-२-१३	
२	३६०			०-२-१५	
०	३१४			०-५-०	
३	३०१			०-३-५	
०	९६२	[illegible]			

श्री ५ को
भूमिसुधार तथा
व्यवस्था मन्त्रालय
व्यवस्थापन विभाग

143773 D

जग्गाधनी दर्ता

जग्गाधनीको नाम

[illegible]	[illegible]	[illegible]	बढा नं.	छिट नं.	किता नं.	विवरण	जग्गाधनीको हक हिस्सा	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	9	1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	2		[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	2					

प्रमाण पूर्जा

किसिम	क्षेत्रफल	[illegible]	कैफियत, [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]		२४० को [illegible]	[illegible]

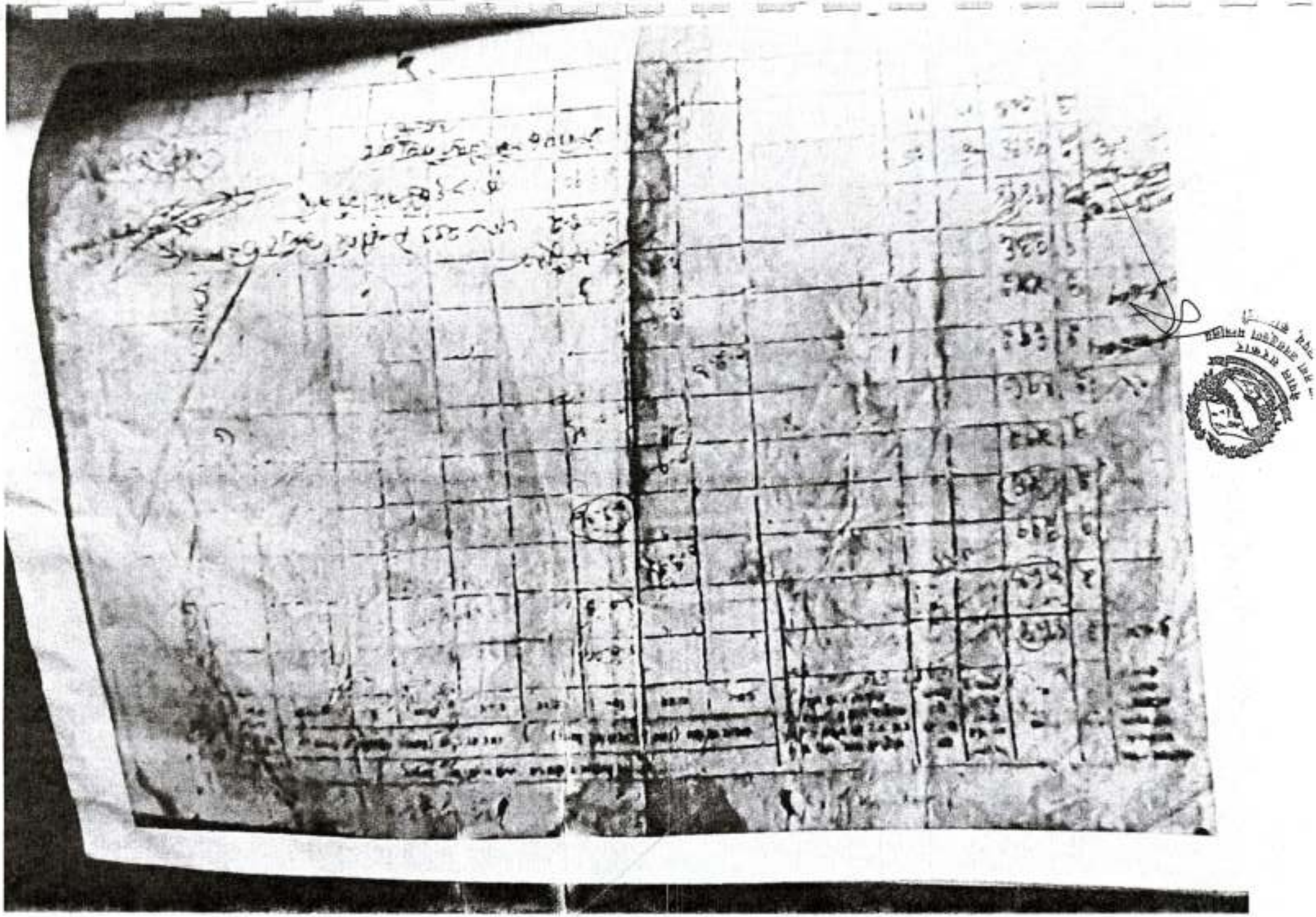

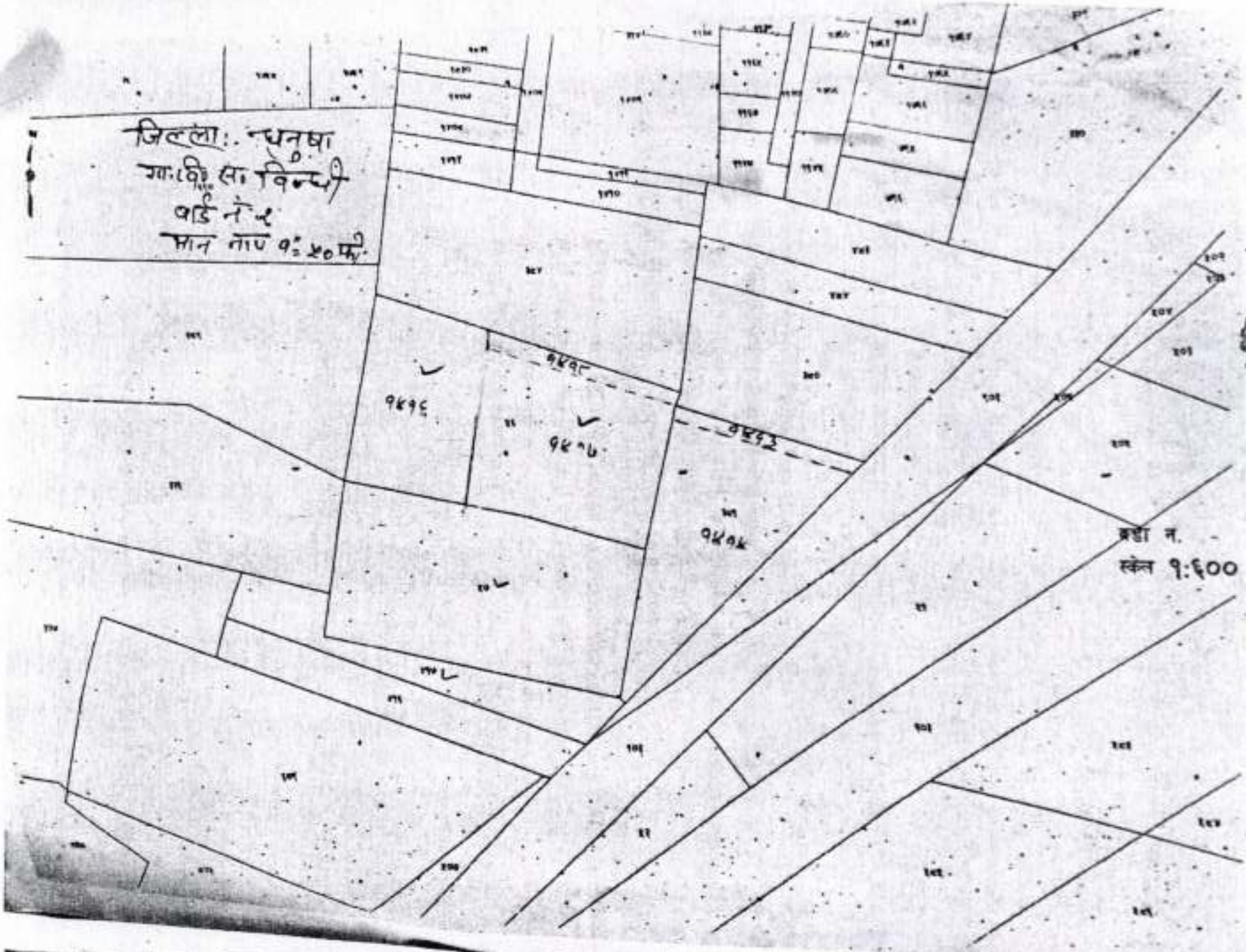
जिल्ला: धनुषा
गा.वि.स. विन्धी
वडा नं. २
मान नाप १:५० फी.
९४९६
९४९७
९४९८
९४९५
९४९४
९४९३
९४९२
वडा न.
स्केल १:६००

विषय:-घर बहाल

लिखितम रामदुलार साहको नाती राजेश्वर नेपालीको छोरा जि.ध.विन्धी-१ हाल ज.उ.म.न.पा.वडा नं. २३ मा बस्ने वर्ष ४१ को राघवेन्द्र प्रसाद साह (प्रमथपक्ष घरधनी) -१

जिल्ला धनुषा जनकपुरधाम उपमहानगर पालिका वडा.नं २३ मा स्थापित गणिनाथ गोविन्द हेल्था फाउण्डेशन प्रा.लि.द्वारा संचालित रवीन्द्र मेमोरियल तथा शिक्षण संस्था (दोश्रोपक्ष भाडालिने संस्था)-१

आगे प्रथम पक्षको नाममा नम्बरी दर्ता कायम रहेको तपसिलको जग्गामा भाडा दिनु भनी दोश्रो पक्षले आग्रह गर्दा प्रति कठ्ठा महिनाको रु.५०००/(पांच हजार प्रति कठ्ठा).दिने गरी २० वर्षको लागि भाडामा लिन हामी दुवै पक्षलाई तपसिलको शर्त बमोजिम मंजुर भएको छौं ।

तपसिलको जग्गा

जिल्ला	गा.वि.स	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
धनुषा	विन्धी	१	९०८	०-४-०-८	हाल जनकपुरधाम उपमहा नगर पालिका वडा नं २३ मा रहेको खाली जग्गा मात्र लिजमा दिएको

शर्तहरु :-

१) जग्गा भाडा लिएमा एडभान्स रकम रु.....प्रथम पक्षलाईदिनु पर्ने छ सो एडभान्स रकम कोठा खाली गरेपछि फिर्ता हुनेछ । एडभान्स वाला रकम भाडामा मिन्हा हुने छैन ।

२) भाडा अवधी समाप्त भएमा भाडा लिन चाहेमा अर्को भाडाको कागजगरी लिनु दिनु पर्ने छ ।

३) भाडा प्रति महिनाको २ गते सम्म बुझाउनु पर्ने छ अन्यथा ३ प्रतिशतले हर्जाना तिर्नु पर्नेछ ।

४) कानूनले निषेध गरेको कुनै समान फेला परेमा सो को क्षतिपूर्ति दोश्रो-पक्ष भाडादारले दण्ड जरीवाना तिर्नु बुझाउनु पर्ने छ ।

५) बहाल कर भाडादार दोश्रो पक्षले बुझाउनु पर्ने छ ।

माथि उल्लेखित १ देखि ५ सम्मको शर्तहरु हामी दुवै पक्षलाई मंजुर भई यो घर बहालको कागज जनकपुर उ.म.न.पा.वसस्टैन्डको छेउमा लेखि लेखाई सही छाप गरी १/१ प्रति लिए दिएको छौं ।

इति सम्वत २०७९ साल बैशाख १ गते बिहिवार रोज ५ शुभम् ।

दोश्रो-पक्ष
राघवेन्द्र प्रसाद साह
प्रवन्ध निर्देशक

राघवेन्द्र प्रसाद साह

दोश्रो-पक्षको सही छाप प्रथम-पक्षको सही छाप

बाकी

जि.धनुषा गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. जनकपुरधाम वडा नं.२३ मा बस्ने वर्ष.४५ को श्री.....१

जि.धनुषा गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. जनकपुरधाम वडा नं.२३ मा बस्ने वर्ष.४३ को श्री.....२

विषय:-घर बहाल

लिखितम नारायण साहको नाती रामदुलार साहको छोरा जि.ध.विन्धी-२ हाल ज.उ.म.न.पा.वडा नं. २३ मा बस्ने वर्ष ७७ को राजेश्वर प्रसाद नेपाली (प्रमथपक्ष घरधनी) -१

जिल्ला धनुषा जनकपुरधाम उपमहानगर पालिका वडा.नं २३ मा स्थापित गणिनाथ गोविन्द हेल्था फाउण्डेशन प्रा.लि.द्वारा संचालित रवीन्द्र मेमोरियल तथा शिक्षण संस्था (दोश्रोपक्ष भाडालिने संस्था)-१

आगे प्रथम पक्षको नाममा नम्वरी दर्ता कायम रहेको तपसिलको जग्गामा भाडा दिनु भनी दोश्रो पक्षले आग्रह गर्दा प्रति कट्ठा महिनाको रु.५०००/(पांच हजार प्रति कट्ठा).दिने गरी २० वर्षको लागि भाडामा दिन लिन हामी दुवै पक्षलाई तपसिलको शर्त बमोजिम मंजुर भएको छौ ।

तपसिलको जग्गा

जिल्ला	गा.वि.स	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
धनुषा	विन्धी	१ १	५६९ ३२७	०-१-०-० ०-२-१५-०	हाल जनकपुरधाम उपमहा नगर पालिका वडा नं २३ मा रहेको खाली जग्गा मात्र लिजमा दिएको

शर्तहरु :-

१) जग्गा भाडा लिएमा एडभान्स रकम रु.....प्रथम पक्षलाईदिनु पर्ने छ सो एडभान्स रकम कोठा खाली गरेपछि फिर्ता हुनेछ । एडभान्स वाला रकम भाडामा मिन्हा हुने छैन ।

२) भाडा अवधी समाप्त भएमा भाडा लिन चाहेमा अर्को भाडाको कागजगरी लिनु दिनु पर्ने छ ।

३) भाडा प्रति महिनाको २ गते सम्म बुझाउनु पर्ने छ अन्यथा ३ प्रतिशतले हर्जाना तिर्नु पर्नेछ ।

४) कानूनले निषेध गरेको कुनै समान फेला परेमा सो को क्षतिपूर्ति दोश्रो-पक्ष भाडादारले दण्ड जरीवाना तिर्नु बुझाउनु पर्ने छ ।

५) वहाल कर भाडादार दोश्रो पक्षले बुझाउनु पर्ने छ ।

माथि उल्लेखित १ देखि ५ सम्मको शर्तहरु हामी दुवै पक्षलाई मंजुर भई यो घर वहालको कागज जनकपुर उ.म.न.पा.वसस्टैन्डको छेउमा लेखि लेखाई सही छाप गरी १/१ प्रति [illegible] एका [illegible]

इति सम्वत २०७९ साल वैशाख १ गते विहिवार रोज ५ शुभम् ।

दोश्रो-पक्ष
राघवेन्द्र प्रसाद साह
प्रवन्ध निर्देशक

राजेश्वर प्रसाद नेपाली

साक्षी

वि [illegible] गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. [illegible] वडा २३ मा बस वर्ष [illegible] को

वि [illegible] गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. [illegible] वडा २३ मा बस वर्ष [illegible] को

दोश्रो-पक्षको सही छाप प्रथम-पक्षको सही छाप

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

विषय:-घर वहाल

लिखितम हिरा साहको नाती महंथ साहको छोरा जि.ध.विन्धी-१ हाल ज.उ.म.न.पा.वडा नं. २३ मा वस्ने वर्ष ७७ को रामेश्वर प्रसाद साह (प्रमथपक्ष घरधनी) -१

जिल्ला धनुषा जनकपुरधाम उपमहानगर पालिका वडा.नं २३ मा स्थापित गणिनाथ गोविन्द हेल्था फाउण्डेशन प्रा.लि.द्वारा संचालित रवीन्द्र मेमोरियल तथा शिक्षण संस्था (दोश्रोपक्ष भाडालिने संस्था)-१

आगे प्रथम पक्षको नाममा नम्वरी दर्ता कायम रहेको तपसिलको जग्गामा भाडा दिनु भनी दोश्रो पक्षले आग्रह गर्दा प्रति कट्ठा महिनाको रु.५०००/(पांच हजार प्रति कट्ठा).दिने गरी २० वर्षको लागि भाडामा दिन लिन हामी दुवै पक्षलाई तपसिलको शर्त बमोजिम मंजुर भएको छौं ।

तपसिलको जग्गा

जिल्ला	गा.वि.स	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
धनुषा	विन्धी	१	३४७	०-२-१२-०	हाल जनकपुरधाम उपमहा नगर पालिका वडा नं २३ मा रहेको खाली जग्गा मात्र लिजमा दिएको
		१	३१६	०-२-१५-०	
		१	५११	०-१-१५-०	
		१	५१३	०-१-७-०	
		१	३६०	०-०-८-०	
		१	३६१	०-०-१५-०	

शर्तहरु :-

१) जग्गा भाडा लिएमा एडभान्स रकम रु.....प्रथम पक्षलाईदिनु पर्ने छ सो एडभान्स रकम कोठा खाली गरेपछि फिर्ता हुनेछ । एडभान्स वाला रकम भाडामा मिन्हा हुने छैन ।

२) भाडा अवधी समाप्त भएमा भाडा लिन चाहेमा अर्को भाडाको कागजगरी लिनु दिनु पर्ने छ ।

३) भाडा प्रति महिनाको २ गते सम्म बुझाउनु पर्ने छ अन्यथा ३ प्रतिशतले हर्जाना तिर्नु पर्नेछ ।

४) कानूनले निषेध गरेको कुनै समान फेला परेमा सो को क्षतिपूर्ति दोश्रो-पक्ष भाडादारले दण्ड जरीवाना तिर्नु बुझाउनु पर्ने छ ।

५) वहाल कर भाडादार दोश्रो पक्षले बुझाउनु पर्ने छ ।

माथि उल्लेखित १ देखि ५ सम्मको शर्तहरु हामी दुवै पक्षलाई मंजुर भई यो [illegible] वहालको [illegible]गज जनकपुर उ.म.न.पा.बसस्टैन्डको छेउमा लेखि लेखाई सही छाप गरी १/१ प्रति [illegible]

इति सम्वत २०७९ साल वैशाख १ गते विहिवार रोज ५ शुभम् ।

दोश्रो-पक्ष

राघवेन्द्र प्रसाद साह

प्रवन्ध निर्देशक

प्रथम-पक्ष

रामेश्वर प्रसाद साह

साक्षी

दोश्रो-पक्षको सही छाप प्रथम-पक्षको सही छाप

वि.[illegible] गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. [illegible] वडा नं.[illegible] मा वस्ने वर्ष [illegible] को श्री.....१

वि.[illegible] गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. [illegible] वडा नं.[illegible] मा वस्ने वर्ष [illegible] को श्री.....२

विषय:-घर बहाल

लिखितम रक्षा साहको नाती भागवत साहको छोरा जि.ध.विन्धी-१ हाल ज.उ.म.न.पा.वडा नं. २३ मा बस्ने वर्ष ३९ को शम्भु प्रसाद साह (प्रमथपक्ष घरधनी) -१

जिल्ला धनुषा जनकपुरधाम उपमहानगर पालिका वडा.नं २३ मा स्थापित गणिनाथ गोविन्द हेल्था फाउण्डेशन प्रा.लि.द्वारा संचालित रवीन्द्र मेमोरियल तथा शिक्षण संस्था (दोश्रोपक्ष भाडालिने संस्था)-१

आगे प्रथम पक्षको नाममा नम्बरी दर्ता कायम रहेको तपसिलको जग्गामा भाडा दिनु भनी दोश्रो पक्षले आग्रह गर्दा प्रति कट्ठा महिनाको रु.५०००/(पांच हजार प्रति कट्ठा).दिने गरी २० वर्षको लागि भाडामा दिन लिन हामी दुवै पक्षलाई तपसिलको शर्त बमोजिम मंजुर भएको छो ।

तपसिलको जग्गा

जिल्ला	गा.वि.स	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
धनुषा	विन्धी	१	२९३	०-७-३-०	हाल जनकपुरधाम उपमहा नगर पालिका वडा नं २३ मा रहेको खाली जग्गा मात्र लिजमा दिएको
		१	३०६	०-०-११-०	
		१	२२५०	०-१-१९-०	

शर्तहरु :-

१) जग्गा भाडा लिएमा एडभान्स रकम रु.....प्रथम पक्षलाईदिनु पर्ने छ सो एडभान्स रकम कोठा खाली गरेपछि फिर्ता हुनेछ । एडभान्स वाला रकम भाडामा मिन्हा हुने छैन ।

२) भाडा अवधी समाप्त भएमा भाडा लिन चाहेमा अर्को भाडाको कागजगरी लिनु दिनु पर्ने छ ।

३) भाडा प्रति महिनाको २ गते सम्म बुझाउनु पर्ने छ अन्यथा ३ प्रतिशतले हर्जाना तिर्नु पर्नेछ ।

४) कानूनले निषेध गरेको कुनै समान फेला परेमा सो को क्षतिपूर्ति दोश्रो-पक्ष भाडादारले दण्ड जरीवाना तिर्नु बुझाउनु पर्ने छ ।

५) वहाल कर भाडादार दोक्षो पक्षले बुझाउनु पर्ने छ ।

माथि उल्लेखित १ देखि ५ सम्मको शर्तहरु हामी दुवै पक्षलाई मंजुर भई यो घर बहालको कागज जनकपुर उ.म.न.पा.वसस्टैन्डको छेउमा लेखि लेखाई सही छाप गरी १/१ प्रति लिए [illegible] ।

इति सम्वत २०७९ साल बैशाख १ गते विहिवार रोज ५ शुभम् ।

दोश्रो-पक्ष
राघवेन्द्र प्रसाद साह
प्रबन्ध निर्देशक

[illegible]-पक्ष
शम्भु प्रसाद साह

साक्षी

दोश्रो-पक्षको सही छाप

प्रथम-पक्षको सही छाप

विषय:-घर बहाल

लिखितम राजेश्वर प्रसाद नेपाली को वुहारी राघवेन्द्र प्रसाद साहको श्रीमती जि.ध.विन्धी-१ हाल ज.उ.म.न.पा.वडा नं. २३ मा वस्ने वर्ष ३३ को रिंकु कुमारी साह (प्रमथपक्ष घरधनी) -१

जिल्ला धनुषा जनकपुरधाम उपमहानगर पालिका वडा.नं २३ मा स्थापित गणिनाथ गोविन्द हेल्था फाउण्डेशन प्रा.लि.द्वारा संचालित रवीन्द्र मेमोरियल तथा शिक्षण संस्था (दोश्रोपक्ष भाडालिने संस्था)-१

आगे प्रथम पक्षको नाममा नम्वरी दर्ता कायम रहेको तपसिलको जग्गामा भाडा दिनु भनी दोश्रो पक्षले आग्रह गर्दा प्रति कठ्ठा महिनाको रु.५०००/(पांच हजार प्रति कठ्ठा).दिने गरी २० वर्षको लागि भाडामा दिन लिन हामी दुवै पक्षलाई तपसिलको शर्त बमोजिम मंजुर भएको छौं ।

तपसिलको जग्गा

जिल्ला	गा.वि.स	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल	कैफियत
धनुषा	विन्धी	१ १	३१०	०-४-०-०	हाल जनकपुरधाम उपमहा नगर पालिका वडा नं २३ मा रहेको खाली जग्गा मात्र लिजमा दिएको
			३११	०-३-१५-०	

शर्तहरु :-

१) जग्गा भाडा लिएमा एडभान्स रकम रु.....प्रथम पक्षलाईदिनु पर्ने छ सो एडभान्स रकम कोठा खाली गरेपछि फिर्ता हुनेछ । एडभान्स वाला रकम भाडामा मिन्हा हुने छैन ।

२) भाडा अवधी समाप्त भएमा भाडा लिन चाहेमा अर्को भाडाको कागजगरी लिनु दिनु पर्ने छ ।

३) भाडा प्रति महिनाको २ गते सम्म बुझाउनु पर्ने छ अन्यथा ३ प्रतिशतले हर्जाना तिर्नु पर्नेछ ।

४) कानूनले निषेध गरेको कुनै समान फेला परेमा सो को क्षतिपूर्ति दोश्रो-पक्ष भाडादारले दण्ड जरीवाना तिर्नु बुझाउनु पर्ने छ ।

५) वहाल कर भाडादार दोश्रो पक्षले बुझाउनु पर्ने छ ।

माथि उल्लेखित १ देखि ५ सम्मको शर्तहरु हामी दुवै पक्षलाई मंजुर भई यो घर वहालको कागज जनकपुर उ.म.न.पा.वसस्टैन्डको छेउमा लेखि लेखाई सही छाप गरी १/१ प्रति लिए दिएका छौं ।

इति सम्वत २०७९ साल वैशाख १ गते विहिवार रोज ५ शुभम् ।

दोश्रो-पक्ष
राघवेन्द्र प्रसाद साह
प्रवन्ध निर्देशक

प्रथम-पक्ष
रिंकु कुमारी साह

दोश्रो-पक्षको सही छाप प्रथम-पक्षको सही छाप

साक्षी

वि.....गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. जनकपुर(धनुषा) वडा नं.२३ मा वस वर्ष.४६ को श्री.....१

वि.....गा.वि.स./न.पा./उ.म.न.पा. जनकपुर(धनुषा) वडा नं.२३ मा वस वर्ष.५३ को श्री.....२

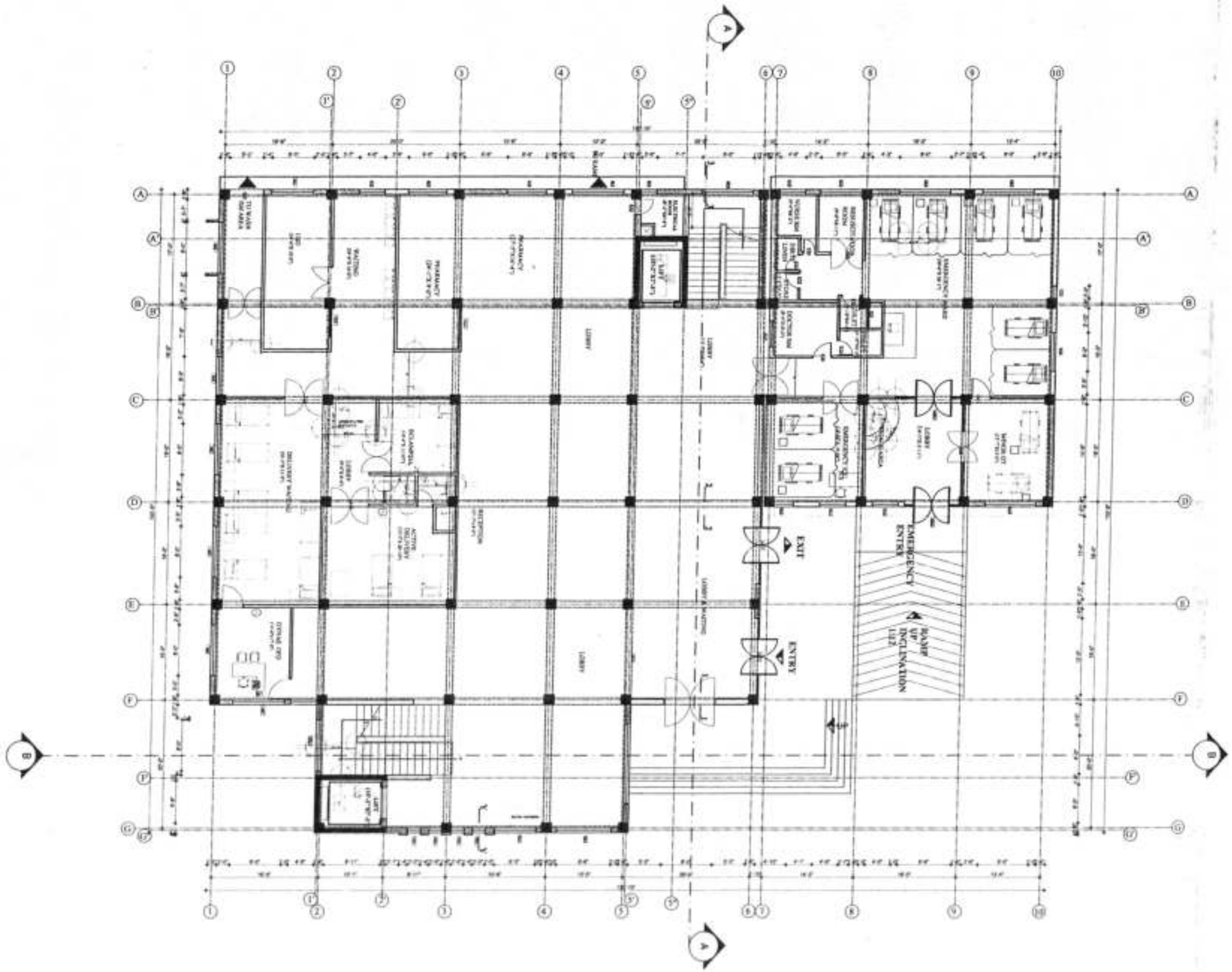

GROUND FLOOR PLAN

FOR OFFICIAL USE

OWNER/CLIENT:
RABINDRA MEMORIAL HOSPITAL AND TEACHING INSTITUTE
Rabindranagar, Janakpurdham-23, Dhanusha

CONSULTANT:
ADELY ENGINEERING CONSULTANCY PVT. LTD.
Mahalaxmi-4, Lalitpur

BUILDING TYPE	LOCATION
HOSPITAL BUILDING	RABINDRANAGAR, JANAKPURDHAM-23
PLOT NO.	LAND AREA
56 / 381 / 57 / 817	101 10 14 SQ.FT

DETAILS
AS-BUILT ARCHITECTURAL DRAWING
(FLOOR PLAN)

DESIGN/DRAWN BY	REGISTRATION NO.
LR. RAJESH KUMAR GATHEPUTHE	NEC 1119 'A'

DATE	SCALE	SHEET NO.:
2076-5-27	1"=8'	5

FOR OFFICIAL USE

SOUTH ELEVATION

OWNER/CLIENT: RAJENDRA MEMORIAL HOSPITAL AND TEACHING INSTITUTE Rajendranagar, Janakpurdham 23, Dhanusha	
CONSULTANT: ADELY ENGINEERING CONSULTANCY PVT. LTD Mahalaxmi-4, Lalitpur	
BUILDING TYPE: HOSPITAL BUILDING	LOCATION: RAJENDRANAGAR, JANAKPUR DHAM 23
PLOT NO.: 56 / 381 / 57 / 417	LAND AREA: 13110.56 SQ.FT
DETAILS: AS-BUILT ARCHITECTURAL DRAWING (ELEVATION)	
DESIGN/DRAWN BY: ER. RAJESH KUMAR SATHPUTHE	REGISTRATION NO.: NEC - 11119 "A"
DATE: 2076-5-27 / SCALE: 1"=8'	SHEET NO.: 17

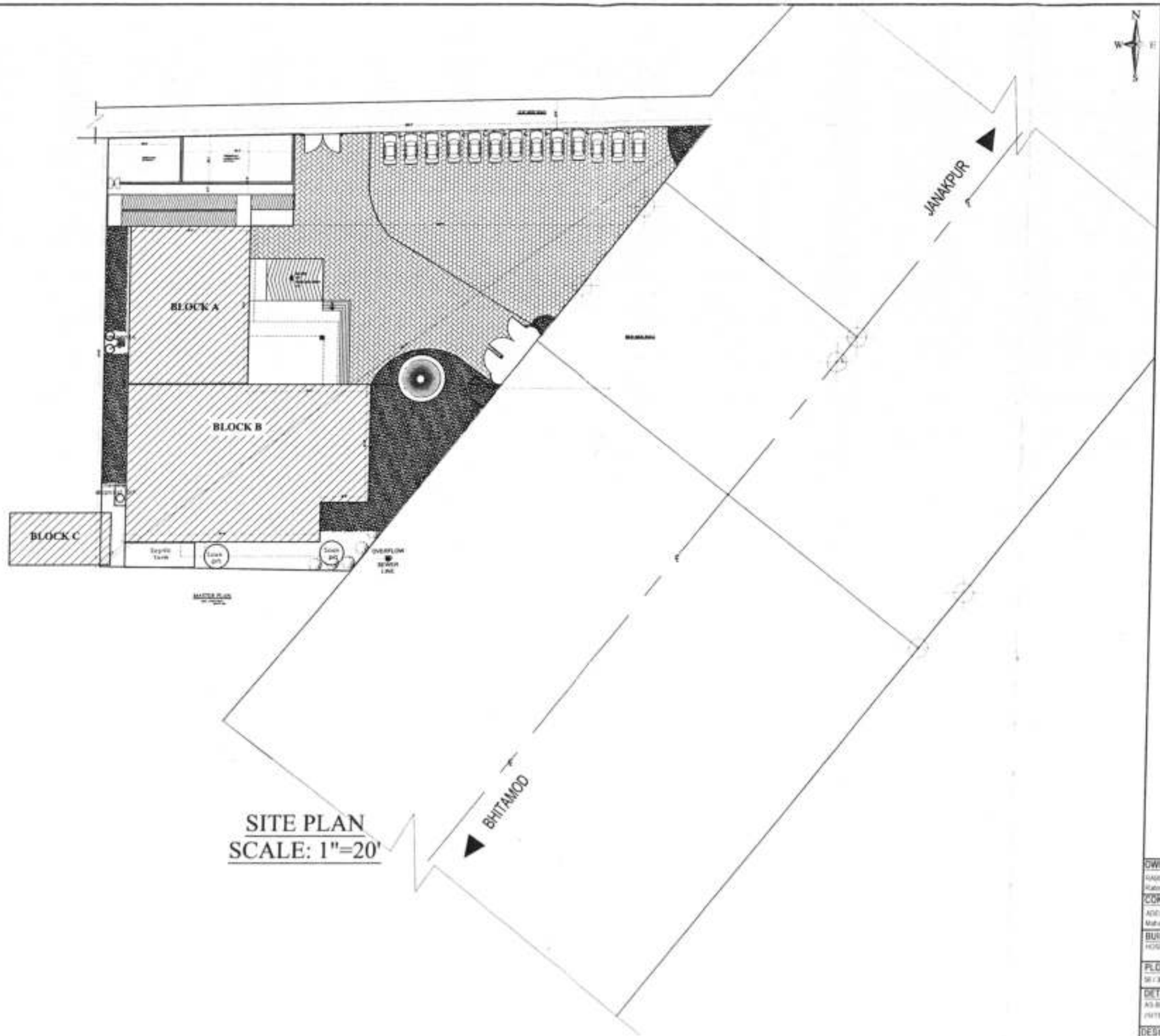

SITE PLAN
SCALE: 1"=20'

FOR OFFICIAL USE

OWNER/CLIENT: RAMMERA MEMORIAL HOSPITAL AND TEACHING INSTITUTE Rabindranagar, Janakpurdham-23, Dhanusha		
CONSULTANT: ADELY ENGINEERING CONSULTANCY PVT. LTD Mahalaxmi-4, Lalitpur		
BUILDING TYPE: HOSPITAL BUILDING	LOCATION: RABINDRANAGAR, JANAKPURDHAM,D	
PLOT NO.: 58/381/527/457	LAND AREA: 10110.54 SQ.FT.	
DETAILS: AS-BUILT ARCHITECTURAL DRAWING (SITE PLAN)		
DESIGN/DRAWN BY: ER. RAJESH KUMAR DAYA/PUTHE	REGISTRATION NO.: NEC - 11119/"8"	
DATE: 2078-5-27	SCALE: 1"=20'	SHEET NO.: 2

अनुसूची ९: आयोजना सम्बन्धि तस्वीरहरु

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गर्दै

अस्पताल नजिकको विधमान वातावरणीय अवस्था र जनकपुर सहर

अस्पतालको डिजाइन भवन

अस्पताल अगाडी रहेको जनकपुर – जलेश्वर सडक खण्ड

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

विधमान भवन

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

रायसुझावहरु र रायसुझाव मेट्रिक्स

२०७९/८/१९

१. नक्सा प्रतिवेदन मा उल्लेख गर्ने । (बुझिने खालको)
[Compliance Paper खालका गठुर्ने।
existing building को]

२. नक्सा पास गर्दा र नक्सा → गठुर्ने बखत बखत खुलाउने] प्रतिवेदनमा

National building code को हिसाब खुलाउनुपर्ने।
स्थानीय सीमा दुरी तथा सञ्चालन मिति हिसाब
को हिसाब गर्नुपर्ने
सम्बन्धित न.पा. को ऐन, नियम को हिसाब
गरेको खुलाउनुपर्ने।
Direct impact र Indirect
Impact को खुलाउनुपर्ने
Building height खुलाउने।

३.

ऐन, नियम	हिसाब	compliance

४. माथि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको।

→ मानवी (existing) कोई सेवाएं उपलब्ध नहीं।

→ मान (existing) के प्रभावों का प्रतिवेदन में उल्लेख हुआ।

- EMP – Missing है।
(Environment management Plan)

- बायो मेडिकल वेस्ट का इलाज अस्पताल स्तर पर उपलब्ध नहीं।
- आवश्यक स्वास्थ्य कर्मचारी उपलब्ध नहीं हैं।
- इस केंद्र को अस्पताल के प्रधान आदि चेतावनी जुड़ी हैं।
- Health care waste management Guideline अनुसार नहीं।
- प्रतिवेदन बायोमेडिकल वेस्ट निपटान की अनुपूर्ति के लोगों को जानकारी नहीं।
- इस बीच अस्पताल के प्रधान नहीं रहने से विभाग उपलब्ध नहीं प्रतिवेदन।

		सालमा अस्पतालको लागि नै निर्माण भएको र सन् २०२० को भवन सम्बन्धि नयाँ मापदण्ड आएको हुनाले रेट्रोफिट गर्न लागिएको हो	
१०.	EMP (Environmental Management Plan) missing छ	परिच्छेद ११ मा EMP समावेश गरियो	१२५ देखि १३१ सम्म
११.	धनुषा धाममा ३०० बेडको अस्पताल किन उल्लेख गर्नुपर्ने	सेक्सन २.२.७ मा उल्लेख गरियो	१२ र १३
१२.	स्थानीय स्वास्थ्य समस्या उल्लेख भएको हुनुपर्ने	सेक्सन २.२.७ मा उल्लेख गरियो	१२
१३.	३०० बेडको अस्पतालले प्रदान गरिने सेवाहरु खुल्नुपर्ने	सेक्सन २.२.८ मा उल्लेख गरियो	१३,१४ र १५
१४.	Healthcare waste management guideline अनुरुप खुल्नुपर्ने	Healthcare waste management guideline अनुरुप गरियो	
१५.	प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावलीको अनुसूचीले तोकेको ढाँचामा लेख्नुपर्ने	वातावरण संरक्षण नियमावली अनुरुप गरियो	
१६.	३०० शैय्या अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवा र विभाग उल्लेख गर्ने प्रतिवेदनमा	उल्लेख गरियो सेक्सन २.२.९	१६, १७, १८

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं